

Raport anual

2011

Notă

Raportul a fost întocmit în baza celor mai recente date statistice deținute de Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică, Ministerul Economiei și de Ministerul Finanțelor.

De asemenea, au fost selectate informații statistice furnizate de către organismele internaționale și de băncile centrale ale statelor vecine.

Calculul unor date statistice a fost efectuat de Banca Națională a Moldovei.

Toate drepturile sunt rezervate. Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

*Banca Națională a Moldovei
Bulevardul Grigore Vieru nr. 1,
MD-2005, Chișinău
tel.: (373 22) 409 006
fax: (373 22) 220 591*

ISBN 978-9975-4353-0-7
ISBN 978-9975-4353-1-4

Cuprins

Sumar	4
Economia mondială în anul 2011	9
1 Situația economică a Republicii Moldova în anul 2011	14
1.1 Sectorul real	14
1.2 Evoluția inflației	22
1.3 Situația financiară	28
1.4 Evoluția sectorului extern al economiei naționale	30
1.5 Datoria externă a Republicii Moldova	35
2 Activitatea Băncii Naționale a Moldovei în anul 2011	38
2.1 Realizarea politicii monetare și valutare în anul 2011	38
2.2 Rezultatele politicii monetare și valutare pe parcursul anului 2011	48
2.3 Piața monetară	55
2.4 Activitatea Băncii Naționale a Moldovei în calitate de agent fiscal al statului	62
2.5 Piața valutară	63
2.6 Reglementarea și supravegherea activității băncilor	75
2.7 Sistemul de plăți	84
2.8 Tehnologia informației	87
2.9 Operațiuni cu numerar	89

2.10 Colaborarea internațională a Republicii Moldova	90
2.11 Personalul Băncii Naționale a Moldovei și perfecționarea profesională	99
2.12 Auditul intern	100
2.13 Activitatea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei	102
2.14 Activitatea de completare și modificare a actelor normative în anul 2011	102
2.15 Analiza situației financiare pentru anul 2011 . . .	110

A Tabele statistice	123
----------------------------	------------

Lista acronimelor

ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ANRE	Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNP	Banca Națională a Poloniei
BNS	Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
BSCEE	Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est
BT	Bonuri de trezorerie
CBN	Certificate ale Băncii Naționale a Moldovei
CDN	Sistemul de compensare cu decontare pe bază netă
CHIBID	Rata medie a dobânzilor la care băncile contribuții sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei moldovenești de la alte bănci
CHIBOR	Rata medie a dobânzilor la care băncile contribuții sunt disponibile să împrumute pe piața monetară interbancară mijloace bănești în lei moldovenești altor bănci
CSI	Comunitatea Statelor Independente
DBTR	Sistemul de decontare pe bază brută în timp real
DST	Drepturi speciale de tragere (XDR)
ECF	Facilitatea de Creditare Extinsă
EFF	Facilitatea de Finanțare Extinsă
EUR	Moneda unică europeană
FIDA	Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agriculturii
FMI	Fondul Monetar Internațional
IDA	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
IPC	Indicele prețurilor de consum

IPPI	Indicele prețurilor producției industriale
MDL	Leul Moldovenesc
PIB	Produsul intern brut
REPO	Acord de comercializare a valorilor mobiliare cu condiția răscumpărării lor la o dată determinată și la un preț anumit
SAPI	Sistemul automatizat de plăți interbancare
SIC	Sistemul de înscriere în conturi a valorilor mobiliare
SIRF	Standardele Internaționale de Raportare Financiară
SUA	Statele Unite ale Americii
TI	Tehnologii informaționale
TVA	Taxa pe valoarea adăugată
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolarul american
VMS	Valori Mobiliare de Stat
ZLSAC	Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană

Sumar

Anul 2011 a fost marcat de numeroase evenimente economice, sociale, politice, naturale care au contribuit la schimbarea climatului economic mondial. Creșterea semnificativă a prețurilor la produsele alimentare și la petrol, nivelul ridicat al șomajului, ratele înalte ale inflației, consolidarea bugetară au provocat perturbări în activitățile economice și au creat presiuni asupra bugetelor personale ale consumatorilor. De asemenea, în ultimele trimestre ale anului 2011 au apărut semnale privind înrăutățirea situației economiei mondiale, focarul principal constituind problema datoriilor suverane din economiile dezvoltate, manifestată în principal în țările zonei euro.

Țările asiatice au fost puternic afectate de decelerarea cererii mondiale, în principal Japonia, puternic afectată și de cutremurul din luna martie 2011. Economii emergente au înregistrat un ritm relativ înalt de creștere, însă acesta a fost temperat de înăsprirea politicii monetare, precum și de efectele nefavorabile generate de propagarea instabilităților financiare la nivel internațional.

Prețurile mondiale s-au majorat semnificativ pe parcursul anului 2011, evoluția acestora fiind influențată pozitiv de avântul economic din China și alte țări asiatice, de majorarea prețurilor resurselor energetice ca urmare a tensiunilor politice din Orientul Mijlociu și Africa de Nord, de perturbarea circuitului internațional al produselor în urma cutremurului din luna martie 2011 din Japonia. Din acest motiv, pe parcursul anului mai multe bănci centrale au înăsprit politica monetară, astfel contribuind la atenuarea presiunilor inflaționiste. De asemenea, unele țări s-au confruntat cu presiuni inflaționiste adiționale, generate de deprecierea monedelor naționale.

Economia Republicii Moldova pe parcursul anului 2011 a consemnat o creștere de 6.4 la sută față de anul precedent, preponderent datorită recuperării economice a principalilor parteneri comerciali, fapt ce a determinat o evoluție ascendentă a exporturilor, care s-au majorat cu 28.6 la sută, astfel generând o contribuție pozitivă maximă la creșterea PIB. În același timp, consumul gospodăriilor populației s-a majorat cu 8.5 la sută, preponderent datorită majorării surselor de finanțare în această perioadă, având un impact pozitiv semnificativ la dinamica PIB. O contribuție pozitivă, dar mai modestă, a fost generată și de creșterea formării brute de capital, în timp ce consumul administrației publice a avut o evoluție negativă în perioada de

referință. Creșterea cererii interne a favorizat majorarea importurilor cu 19.3 la sută. În anul 2011 s-au înregistrat evoluții pozitive în toate sectoarele economiei. Similar anului precedent, cele mai mari contribuții la creșterea PIB se datorează majorării valorii adăugate brute din ramurile aferente serviciilor. Industria a înregistrat un ritm de creștere inferior celui din anul 2010, iar construcțiile, în pofida evoluțiilor pozitive din ultimii doi ani, încă nu au atins nivelul de până la criza economică.

La sfârșitul anului 2011 ritmul anual al inflației a constituit 7.8 la sută, în timp ce nivelul anual al inflației de bază a înregistrat valoarea de 6.1 la sută în luna decembrie 2011. În consecință, diferența dintre ritmul IPC și cel al inflației de bază a constituit 1.7 puncte procentuale, conturând astfel continuarea influenței semnificative din partea factorilor nemonetari asupra procesului inflaționist în Republica Moldova. La formarea ratei inflației anuale în luna decembrie 2011 cel mai mult au contribuit prețurile la serviciile reglementate (2.7 puncte procentuale), ca rezultat al majorărilor de tarife la gaz, energia electrică și termică, efectuate în primăvara și toamna anului 2011.

Prețurile la produsele alimentare au contribuit cu 2.5 puncte procentuale la ritmul anual al inflației, ca urmare a propagării efectelor de runda a doua ca rezultat al majorării prețurilor la combustibili și a tarifelor la gaz și energia electrică de la începutul anului 2011. În același timp, creșterea prețurilor la produsele alimentare a fost stimulată de condițiile meteorologice adverse pentru anumite culturi, cât și de majorarea prețurilor pe piețele externe. Totodată, o contribuție majoră (1.9 puncte procentuale) a fost exercitată de creșterea prețurilor la bunurile și serviciile aferente inflației de bază, cauzată de efectele de runda a doua, ca urmare a majorării serviciilor reglementate, prețurilor la combustibil și a prețurilor la produsele alimentare, dar și a creșterii cererii din partea populației în prima jumătate a anului 2011. Fluctuațiile prețurilor la petrol pe piața mondială, amplificate de tensiunile din Orientul Mijlociu și Africa de Nord de la începutul anului 2011, împreună cu deficitul de gaz lichefiat din trimestrul III, 2011 au determinat creșterea prețurilor la combustibili, care au contribuit la formarea inflației anuale cu 0.7 puncte procentuale.

Cuantificând situația macroeconomică, tendințele și estimările indicatorilor macroeconomici pe termen mediu, perspectivele inflației pe termen scurt și mediu, în condițiile eventualelor incertitudini și provocări din perioada de referință, precum și în scopul ancorării presiunilor inflaționiste, Banca Națională a Moldovei a promovat pe parcursul anului 2011 o politică monetară prudentă.

Reacția Băncii Naționale a Moldovei la intensificarea presiunilor inflaționiste în ianuarie–noiembrie 2011 a constat în accentuarea progresivă a trendului de creștere a restrictivității politicii ratei dobânzii, inițiat în luna ianuarie 2011. Astfel, BNM a operat trei ajustări crescătoare ale ratei dobânzii de politică monetară, nivelul acesteia fiind majorat de la 7.0 până la 10.0 la sută. Totodată, temperarea creșterii prețurilor spre finele anului 2011 și gradul înalt de incertitudine a economiei mondiale au determinat banca centrală să-și relaxeze politica monetară, inițiind în luna noiembrie 2011 un trend prudent de reducere a ratei dobânzii de politică monetară, prin efectuarea a două diminuări consecutive ale acesteia, cu amplitudinea de 0.5 puncte procentuale și, respectiv, de 1.0 puncte procentuale (ultima fiind aplicată începând cu 6 ianuarie 2012).

Componentele cadrului operațional al politicii monetare, specific strategiei de reducere a inflației, au fost intens solicitate în anul 2011. Conjunctura anului 2011, caracterizată de menținerea excesului de lichiditate pe piața monetară și amplificarea presiunilor inflaționiste, a determinat BNM să gestioneze cu fermitate surplusul de lichiditate din sistemul bancar și să acționeze din poziția de debitor net în raport cu sistemul bancar.

În scopul creșterii eficacității gestionării lichidității de pe piața monetară, BNM a majorat, începând cu luna ianuarie 2011, scadența certificatelor BNM de la o săptămână la două săptămâni. Pe ansamblul anului 2011, rata medie ponderată a operațiunilor de sterilizare s-a cifrat la 8.54 la sută anual, față de 6.74 la sută anual înregistrată în anul precedent.

În scopul contracarării presiunilor inflaționiste și pentru a îmbunătăți mecanismul de transmisie a deciziilor de politică monetară ale Băncii Naționale, în condițiile unei piețe de capital nedezvoltate și abundenței de lichidități din sistemul bancar, norma rezervelor obligatorii în anul 2011 a fost majorată de două ori cu câte 3.0 puncte procentuale, înregistrând la finele anului 2011 nivelul de 14.0 la sută din mijloacele atrase în lei moldovenesti, valute neconvertibile și valute liber convertibile.

În anul 2011 mecanismul rezervelor obligatorii a continuat să exercite funcțiile de control monetar și management al lichidității sistemului bancar. Pe parcursul anului în regimul rezervelor obligatorii au intervenit modificări importante vizând majorarea termenului perioadelor de urmărire a mijloacelor atrase și de menținere a rezervelor obligatorii, majorarea normei rezervelor obligatorii, precum și aplicarea unei norme a rezervelor obligatorii de zero la sută din mijloacele atrase incluse în baza de calcul, a căror scadență este mai mare de 2 ani.

Începând cu luna ianuarie 2011, conform prevederilor Hotărârii Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 227 din 18 octombrie 2010, băncile autorizate au trecut la o perioadă lunară de urmărire a mijloacelor atrase și de menținere a rezervelor obligatorii. Extinderea termenului de menținere a rezervelor obligatorii pentru o perioadă de o lună a contribuit la îmbunătățirea cadrului operațional al Băncii Naționale a Moldovei și la distribuirea mai uniformă a lichidităților în interiorul sistemului bancar pe parcursul perioadei de menținere a rezervelor obligatorii.

Gestionarea cu fermitate a lichidităților din sistemul bancar a urmărit asigurarea funcționării adecvate a pieței monetare, menținând echilibrul dintre stabilitatea prețurilor și relansarea economiei naționale.

Astfel, lichiditatea pe termen lung din sistemul bancar la situația din 31 decembrie 2011 a constituit 0.7 la sută, iar cea curentă - 33.2 la sută. Ambii indicatori au fost respectați de către toate băncile, cu excepția BC „Universalbank” SA. De menționat că prin Hotărârea nr. 272 din 25 noiembrie 2011 a fost instituită administrarea specială asupra B.C. „Universalbank” S.A.

O condiție obligatorie a implementării regimului de țintire directă a inflației constă în menținerea unui curs valutar flexibil. Astfel, BNM a limitat intervențiile pe piața valutară la sumele necesare, fără a se opune trendului pe termen lung al ratei de schimb a leului moldovenesc.

Pe parcursul anului 2011 rezervele valutare ale statului s-au majorat cu 14.4 la sută, până la 1965.3 mil. USD la 31 decembrie 2011, care acoperă 3.6 luni de import. În anul 2011 BNM a intervenit pe piața valutară internă preponderent în calitate de cumpărător de valută străină, intervențiile fiind efectuate în scopul atenuării fluctuațiilor excesive ale cursului de schimb al monedei naționale în raport cu dolarul SUA și asigurarea pieței valutare cu lichidități.

De menționat că, conform Regulamentului cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc, începând cu 31 decembrie 2011 cuantumul capitalului minim necesar a fost stabilit în mărime de 150.0 mil. lei. La 31 decembrie 2011 la toate băncile capitalul de gradul I corespundea capitalului minim stabilit, cu excepția BC „Universalbank” SA. Media suficienței capitalului ponderat la risc pe sistem la 31 decembrie 2011 (raportul valorii capitalului normativ total la activele ponderate la risc pe sistem) se menține în continuare la un nivel înalt – 30.4 la sută (nivelul minim reglementat în Republica Moldova este de 12.0 la sută)

și indică un înalt grad de siguranță a băncilor determinat de existența unui potențial de efectuare a operațiunilor riscante fără afectarea capitalului.

Ponderea creditelor nefavorabile (substandard, dubioase și compromise) în totalul creditelor a constituit 10.7 la sută la 31 decembrie 2011, sau cu 2.6 puncte procentuale mai puțin comparativ cu finele anului 2010.

Banca Națională a Moldovei reiterează că va promova și în continuare un caracter prudent al politicii monetare, monitorizând și anticipând evoluțiile macroeconomice interne și ale mediului internațional, astfel încât prin utilizarea instrumentelor de politică monetară să asigure menținerea stabilității prețurilor pe termen mediu și creșterea economică de durată.

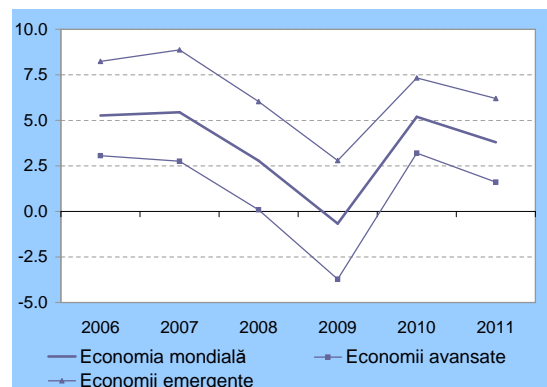
Economia mondială în anul 2011

Anul 2011 a fost marcat de numeroase evenimente în toate sferile: economică, socială, politică, naturală. Multe dintre acestea au contribuit la schimbarea climatului economic mondial. Pentru economia mondială anul 2011 a fost destul de dificil în condițiile de creștere semnificativă a prețurilor la produsele alimentare și la petrol, fapt care a provocat perturbări în activitățile economice și presiuni asupra bugetelor personale a consumatorilor. Economiiile dezvoltate au continuat să resimtă consecințele celei mai severe crize economico-financiare de după al doilea război mondial exprimate prin: nivel ridicat al șomajului, rate înalte ale inflației, consolidare fiscală, etc. În timp ce recuperarea completă a economiei mondiale încă nu a avut loc, în ultimele trimestre ale anului 2011 au apărut semnale care indicau înrăutățirea situației și care sporesc intensitatea derulării celui de-al doilea val al crizei. Focarul principal al vulnerabilității economiei mondiale rămâne a fi problema datoriilor suverane din economiile dezvoltate, manifestată, în principal, în țările zonei euro.

Tensiunile din sfera finanțelor publice din economiile dezvoltate au crescut semnificativ, mai ales în a doua jumătate a anului 2011. Pentru moment nu au fost identificate soluții care să prezinte credibilitate pentru piețele financiare. Țările asiatice au resimțit puternic al doilea val al crizei mondiale, în principal Japonia, puternic afectată și de cutremurul din luna martie 2011, dar și de decelerarea cererii mondiale, de aprecierea yenului în raport cu principalele monede liber convertibile. Economiiile emergente au înregistrat un ritm relativ înalt de creștere, însă acesta a fost temperat de înăsprirea politicilor monetare, care a vizat, în principal, atenuarea presiunilor inflaționiste, precum și anticiparea diminuării cererii externe și a efectelor nefavorabile generate de propagarea instabilităților financiare la nivel internațional. Conform datelor Fondului Monetar Internațional, în anul 2011 economia mondială a înregistrat un ritm de creștere de 3.8 la sută, ceea ce reprezintă cu 1.4 puncte procentuale mai puțin decât în anul precedent. Economiiile avansate au crescut cu 1.6 la sută, reflectând înjumătățirea ritmului de creștere economică a SUA în raport cu anul 2010, creșterea economică ne semnificativă din țările cu economii dezvoltate din zona euro și recesiunea economică din Japonia. Economiiile emergente au înregistrat o creștere de 6.2 la sută.

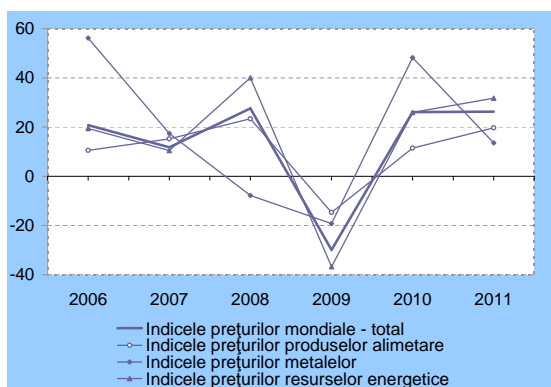
Prețurile mondiale s-au majorat semnificativ pe parcursul anului 2011. Factorii care au influențat pozitiv evoluția acestora au

Graficul 1: Creșterea economică anuală în economia mondială (%)

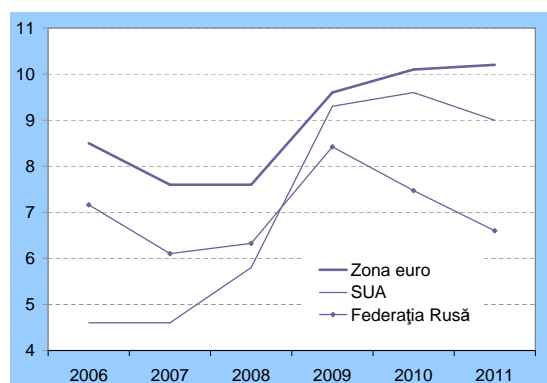
Sursa: FMI, World Economic Outlook Update – ianuarie 2012

Graficul 2: Ritmul anual al indicilor prețurilor mondiale (%)

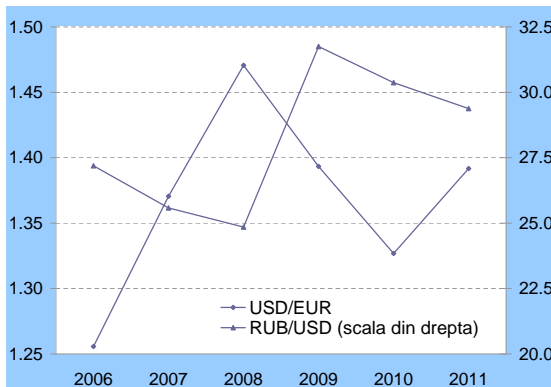
Sursa: FMI

Graficul 3: Rata șomajului (%)

Sursa: Eurostat, Biroul de Statistică al Forței de Muncă al SUA, Serviciul Federal de Stat pentru Statistică al Federației Ruse

Graficul 4: Evoluția ratelor de schimb (%)

Sursa: Banca Centrală Europeană, Banca Centrală a Rusiei

fost: avântul economic din China și alte țări asiatice, majorarea prețurilor resurselor energetice în medie cu 31.7 la sută în raport cu anul 2010, ca urmare a tensiunilor politice din Orientul Mijlociu și Africa de Nord, perturbarea circuitului internațional al produselor în urma cutremurului din luna martie 2011 din Japonia. De asemenea, unele țări s-au confruntat cu presiuni inflaționiste adiționale, generate de deprecierea monedelor naționale. Deși, per ansamblu, condițiile agrometeorologice au fost destul de favorabile în principalele zone de cultivare a resurselor agricole, revenirea consumului a generat creșterea prețurilor la produsele alimentare în medie cu 19.7 la sută. În semestrul II al anului 2011 ritmurile înalte ale creșterii prețurilor au determinat mai multe bănci centrale să înăsprească politicile monetare, astfel contribuind la diminuarea consumului.

O altă problemă în anul 2011 a fost nivelul înalt al șomajului. Astfel, rata șomajului în Statele Unite ale Americii a înregistrat nivelul mediu de 9.0 la sută. Reducerea cu 0.7 puncte procentuale a ratei șomajului în raport cu anul 2010 se datorează politicilor FED de promovare a redresării economice și de menținere a inflației la niveluri compatibile. Astfel, pe parcursul anului 2011, Sistemul Rezervelor Federale american a menținut nivelul de referință al dobânzilor la niveluri minime și a achiziționat titluri de valoare pe termen lung ale Trezoreriei SUA, astfel sporind lichiditatea monetară. În zona euro nivelul ratei șomajului a crescut treptat, astfel pentru luna decembrie 2011 Eurostat a anunțat valoarea record de 10.6 la sută. Situația creată a fost determinată de problemele existente în țările care se confruntă cu criza datoriilor suverane, cea mai precară situație fiind în Spania, unde s-a înregistrat o rată a șomajului de 23.1 la sută în luna decembrie 2011. În anul 2011 rata medie a șomajului în zona euro a fost de 10.2 la sută.

Evoluția principalelor monede de circulație internațională pe parcursul anului 2011 s-a aflat sub incidența crizei datoriilor suverane din zona euro, a deciziilor de politică monetară și a evoluției principalilor indicatori macroeconomici. În anul 2011 dolarul american s-a depreciat în raport cu moneda europeană unică în medie cu 4.9 la sută, fapt cauzat de înrăutățirea statisticilor macroeconomice și problemele generate de atingerea plafonului maxim de îndatorare a Statelor Unite ale Americii. La rândul său, spre sfârșitul anului, moneda europeană unică s-a depreciat semnificativ în raport cu alte monede, ca urmare a agravării crizei din Grecia. Yenul japonez s-a confruntat cu o apreciere profundă în urma cutremurului din luna martie 2011, iar pentru a ajuta țara puternic afectată de calamitatea naturală prin deprecierea monedei și respectiv prin reluarea exporturilor a fost nevoie de intervenția monetară a mai multor

state. De asemenea, pentru a-și proteja exporturile, Elveția a decis stabilirea unui plafon pentru cursul valutar dintre francul elvețian și moneda unică europeană. Unele țări emergente s-au confruntat cu deprecierea puternică a monedei naționale ca urmare a aprecierii dolarului american.

Statele Unite ale Americii

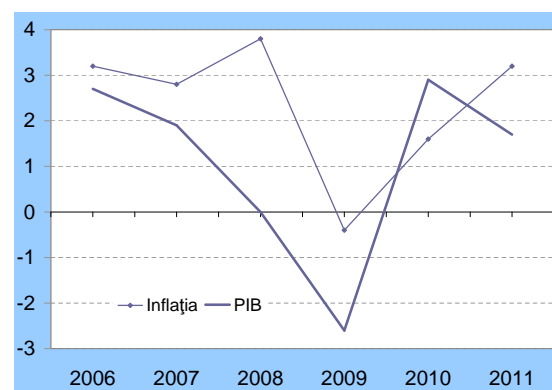
PIB real al SUA a crescut cu 1.7 la sută în anul 2011, comparativ cu o creștere de 3.0 la sută în anul 2010. Creșterea PIB a reflectat în principal contribuția pozitivă a consumului privat și a exporturilor, care a fost parțial compensată de contribuțiile negative ale cheltuielilor publice și a investițiilor. Accelerarea tendinței de creștere a producției industriale și a comerțului în semestrul II, 2011, de asemenea, au contribuit la relansarea economică.

Pe parcursul anului Sistemul Rezervelor Federale a menținut ratele de referință la niveluri minime. Aceasta măsură a fost în concordanță cu politicile social-fiscale de contracarare a nivelului înalt al șomajului. Astfel, spre sfârșitul anului 2011 rata șomajului a ajuns la nivelul de 8.5 la sută, acesta fiind minimul din ultimii trei ani. Pe de altă parte, în anul 2011, nivelul inflației a fost foarte înalt în comparație cu anii precedenți, în medie prețurile crescând cu 3.2 la sută în raport cu anul 2010. Economia SUA a fost afectată și de problemele legate de atingerea plafonului maxim de îndatorare, ceea ce a cauzat deprecierea dolarului pe piețele internaționale, și retrogradarea ratingului de țară a SUA. La 2 august 2011 Guvernul SUA a adoptat majorarea acestui plafon de îndatorare și a decis reducerea cheltuielilor guvernamentale. În pofida măsurilor adoptate economia SUA a continuat să se confrunte cu încrederea scăzută a consumatorilor, ceea ce a creat presiuni asupra administrației de a reduce și mai mult cheltuielile, în scopul de a reduce deficitul bugetar.

Zona euro

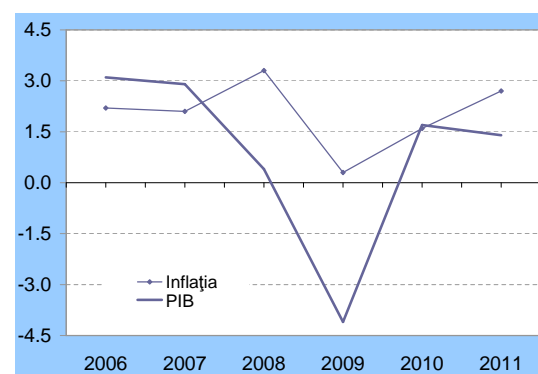
În anul 2011 economia zonei euro a fost influențată de provocările legate de evoluția crizei datoriiilor suverane, de nivelul înalt al prețurilor și a ratei șomajului. Grecia, Spania, Italia și Portugalia au fost nevoite să adopte măsuri sporite de austeritate, ceea ce a contribuit la reducerea ritmului de activitate economică, în special în sectorul construcției și industrie. Totodată, țările cu economii competitive bazate pe export au înregistrat o creștere economică considerabilă, de exemplu țările baltice, Polonia, Austria și Germania. În 2011 PIB al zonei euro a înregistrat o creștere medie de 1.4 la sută în raport cu anul

Graficul 5: Ritmul mediu anual al inflației și PIB în SUA (%)

Sursa: Biroul de Analiză Economică al Departamentului de Comerț SUA, Biroul de Statistică al Forței de Muncă al SUA

Graficul 6: Ritmul mediu anual al inflației și PIB în zona euro (%)

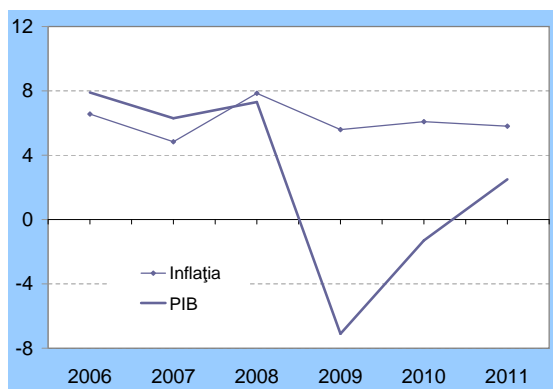
Sursa: Eurostat

2010, în pofida scăderii economice substanțiale în trimestrul IV 2011.

Un alt factor care a contribuit la stoparea expansiunii economice din zona euro a fost majorarea în lunile aprilie și iulie 2011 a ratei de politică monetară de către Banca Centrală Europeană. Efectul s-a resimțit cel mai puternic în sectorul construcțiilor și pe piața imobiliară, dat fiind majorarea ratelor creditelor de către băncile comerciale. Totuși, politica monetară nu a avut efectul dorit asupra prețurilor, acestea fiind influențate semnificativ de creșterea prețurilor internaționale la resursele energetice și la materiile prime. Pe parcursul anului 2011 prețurile din zona euro au crescut în medie cu 2.7 la sută în raport cu nivelul prețurilor din anul 2010. În a doua jumătate a anului, pe fundalul întârzierii adoptării unor măsuri de soluționare a crizei datoriilor suverane și a statisticilor macroeconomice negative, moneda unică europeană s-a depreciat, iar efectul a fost resimțit de către economiile periferice ale Europei, cum sunt România, Ungaria și Polonia, prin deprecierea monedelor naționale.

România

Graficul 7: Ritmul mediu anual al inflației și PIB în România (%)

Sursa: Institutul Național de Statistică al României

În anul 2011 economia României a ieșit din criză. Astfel, conform datelor Institutului Național de Statistică, produsul intern brut a crescut cu 2.5 la sută față de anul 2010, când acesta s-a micșorat cu 1.3 la sută. Industria a fost cea care a contribuit cel mai mult la creșterea PIB. De asemenea, agricultura și construcțiile au ieșit din recesiune, contribuind pozitiv la creșterea economiei.

Totodată, criza datoriilor suverane din zona euro a temperat avântul economic din economia românească. Scăderea consumului privat în zona euro a contribuit la micșorarea exporturilor românești în a doua jumătate a anului 2011, iar volumul scăzut al remiterilor a influențat negativ consumul din România. Pe de altă parte, România continuă să înregistreze una dintre cele mai mici rate a șomajului din regiune, iar prețurile în luna decembrie 2011 au fost cu 3.1 la sută mai mari comparativ cu luna decembrie 2010 – ceea ce reprezintă unul dintre cele mai joase niveluri ale inflației dintre țările de la periferia Uniunii Europene.

Federația Rusă

Conform datelor Serviciului Federal de Stat pentru Statistică, economia rusă a avansat cu 4.3 la sută în anul 2011 în raport cu anul 2010. Avântul economic a fost favorizat de creșterea prețurilor la resursele energetice pe piețele internaționale. De

asemenea, s-a înregistrat o recuperare semnificativă în agricultură, după afectarea în anul 2010 a recoltei agricole de seceta din vara respectivă. Creșteri de volum s-au înregistrat și în sectoarele de activitate financiară, sănătate și asistență socială, comparativ cu reducerile volumului de activitate în aceste sectoare din anul 2010. Sectorul învățământ a continuat și în anul 2011 să înregistreze pierderi de volum. De asemenea, exporturile au înregistrat o creștere nesemnificativă, de doar 1.0 la sută.

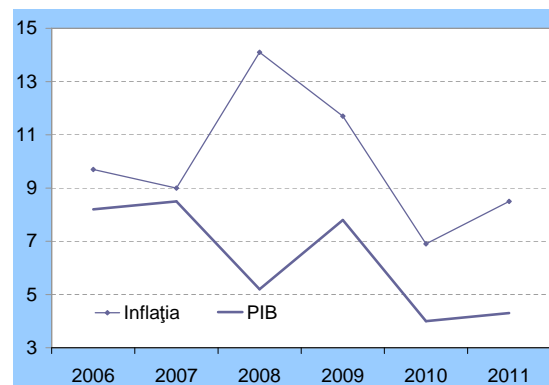
Recolta abundantă a contribuit, de asemenea, la încetinirea inflației până la nivelul de 6.1 la sută în luna decembrie 2011, față de luna decembrie a anului 2010, acesta fiind cel mai scăzut nivel din ultimele două decenii. Pe parcursul anului, pentru a diminua nivelul inflației, Banca Centrală a Rusiei a majorat de două ori (în lunile februarie și mai) rata de politică monetară, cu câte 0.25 puncte procentuale. Reducerea presiunilor inflaționiste a încurajat consumatorii să cheltuiască mai mult, în condițiile în care salariile și venitul disponibil au crescut. La finele anului 2011, pe fundalul înrăutățirii situației economice, politica monetară a fost relaxată, astfel, în urma diminuării ratei de politică monetară la sfârșitul lunii decembrie cu 0.25 puncte procentuale, aceasta a ajuns la nivelul de 8.0 la sută.

Ucraina

Conform informației Comitetului de Stat pentru Statistică al Ucrainei, în anul 2011 creșterea economică înregistrată în Ucraina a fost de 5.2 la sută, ceea ce depășește prognozele. În condițiile instabilității financiare internaționale, creșterea din agricultură – ca urmare a recoltei bogate din anul respectiv, creșterea volumului producției industriale și recuperarea sectorului construcții au contribuit la înregistrarea unei creșteri economice semnificative, care pare să readucă economia ucraineană la nivelul dinaintea crizei din 2008-2009. Creșterea activității economice și a consumului final privat au stimulat exporturile și importurile. Scăderi de volum s-au înregistrat în activitățile economice cu finanțare publică, cum ar fi învățământul, sănătate și asistență socială.

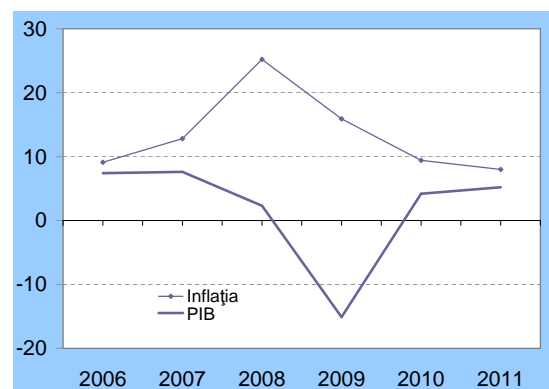
Pe parcursul anului, la insistența FMI, Ucraina a realizat reforma sistemului de pensii, a adoptat o nouă lege privind falimentele și a lansat un program de reducere a deficitului bugetar. Însă Ucraina nu a fost de acord cu majorarea prețului gazelor naturale pentru consumatorii casnici, ceea ce a determinat Fondul Monetar Internațional să continue blocarea tranșelor de credit pentru Ucraina. În luna decembrie 2011 nivelul prețurilor din Ucraina a fost cu 4.6 la sută mai mare decât în luna decembrie 2010. Totodată, în anul 2011 prețurile au crescut în medie cu 8.0 la sută.

Graficul 8: Ritmul mediu anual al inflației și PIB în Federația Rusă (%)

Sursa: Serviciul Federal de Stat pentru Statistică al Federației Ruse

Graficul 9: Ritmul mediu anual al inflației și PIB în Ucraina (%)

Sursa: Comitetul de Stat pentru Statistică al Ucrainei

Capitolul 1

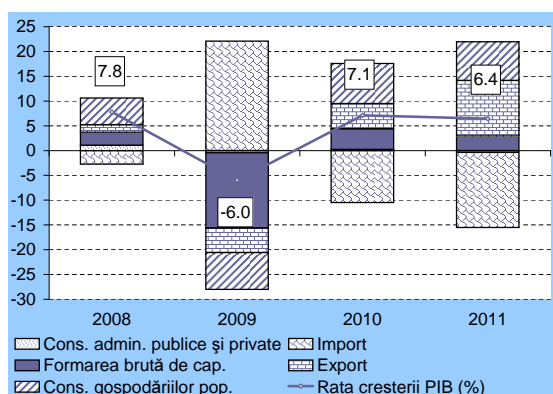
Situația economică a Republicii Moldova în anul 2011

1.1 Sectorul real

Produsul intern brut

Conform datelor preliminare prezentate de Biroul Național de Statistică, produsul intern brut în anul 2011 s-a majorat cu 6.4 la sută comparativ cu anul precedent. De menționat că, în anul 2011 modelul creșterii economice al Republicii Moldova a suportat unele modificări esențiale. Astfel, factorii primordiali ce au favorizat creșterea PIB în anul 2011 sunt existența unei cereri externe sporite față de produsele autohtone, dar și creșterea venitului disponibil al populației aferent perioadei analizate. Totodată, creșterea economică a fost susținută de evoluțiile pozitive din toate sectoarele economiei.

Graficul 1.1: Contribuția componentelor cererii la creșterea PIB (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Din perspectiva utilizărilor (Graficul 1.1), datele din anul 2011 confirmă faptul că, cererea externă devine tot mai importantă în modelul creșterii economice al Republicii Moldova. În acest fel, recuperarea economică a principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova, au stimulat creșterea ritmului anual al exporturilor cu 28.6 la sută, generând astfel o contribuție pozitivă maximă la creșterea PIB. Totodată, consumul gospodăriilor populației s-a majorat cu 8.5 la sută, preponderent datorită majorării surselor de finanțare a acestuia (creșterea salariilor, remiterilor, transferurilor sociale și a creditelor) în perioada respectivă și a generat astfel un impact pozitiv semnificativ la dinamica PIB. Cauze similare, adică restabilirea așteptărilor agenților economici și accesul lor la surse de finanțare, au determinat creșterea formării brute de capital cu 12.5 la sută, generând astfel o contribuție importantă la evoluția PIB, dar fiind mai mică comparativ cu anul precedent. În structură formarea brută de capital s-a majorat preponderent datorită creșterii formării brute de capital fix cu 10.7 la sută, pentru că, deși a înregistrat o majorare considerabilă (57.8 la sută), contribuția componentei „variația stocurilor” a fost mai puțin semnificativă. Cu toate acestea, anul 2011 s-a caracterizat prin consemnarea unui ritm anual de creștere a importurilor de

19.3 la sută, fiind cu 5.0 puncte procentuale superior celui din anul 2010, ca urmare a majorării cererii interne. În acest fel, importurile au diminuat o parte considerabilă din contribuția pozitivă a componentelor sus-menționate sau, cu alte cuvinte, o parte semnificativă din cererea internă continuă să fie orientată spre bunurile din exterior, semnalând astfel probleme de competitivitate pentru produsele autohtone, care constituie un impediment semnificativ în relansarea economică a Republicii Moldova. Totodată, consumul final al administrației publice a înregistrat o descreștere de 1.6 la sută, dar contribuția acestuia la dinamica PIB a fost una minoră.

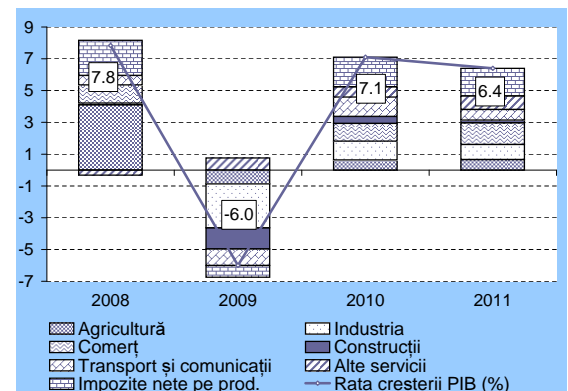
Pe categorii de resurse (Graficul 1.2), similar anului 2010, s-au înregistrat evoluții pozitive în toate sectoarele economiei. La creșterea PIB, totuși, cea mai mare contribuție vine din partea majorării impozitelor nete pe produse, cu 10.4 la sută. Valoarea adăugată brută s-a majorat cu 5.6 la sută în anul 2011, urmare a accelerării ritmului anual de creștere a subcomponentelor „bunuri” și „servicii” cu 6.3 și, respectiv, 5.4 la sută. Totodată, în anul 2011 s-a înregistrat o creștere mai temperată (7.1 la sută) a industriei comparativ cu anul precedent, ca urmare a consemnării unor ritmuri negative de creștere a volumului de producție în sectorul energetic (minus 4.6 la sută). Spre deosebire de perioada precedentă, a avut loc o intensificare ușoară a ratei anuale de creștere (10.7 la sută comparativ cu anul 2010) a activităților de comerț. Contribuții pozitive la creșterea PIB, însă de amplitudini inferioare celor menționate mai sus, au fost generate de creșterea valorii adăugate brute din sectoarele „alte servicii” (3.1 la sută), agricultură (5.5 la sută) și transport și comunicații (6.0 la sută). Similar anului precedent, cea mai mică contribuție la dinamica PIB a fost generată de evoluția sectorului construcțiilor, care a înregistrat o creștere de 4.7 la sută comparativ cu anul 2010. Este de menționat că, atât creșterea înregistrată în anul 2011, cât și cea din anul 2010 nu au contribuit la recuperarea totală a acestui sector, în condițiile declinului sever înregistrat în anul 2009.

Cererea de consum a populației

Consumul gospodăriilor populației în anul 2011 a înregistrat o creștere anuală de 8.5 la sută, cu 0.7 puncte procentuale inferioară nivelului din anul 2010, ca urmare a temperării ritmului de creștere a surselor de finanțare.

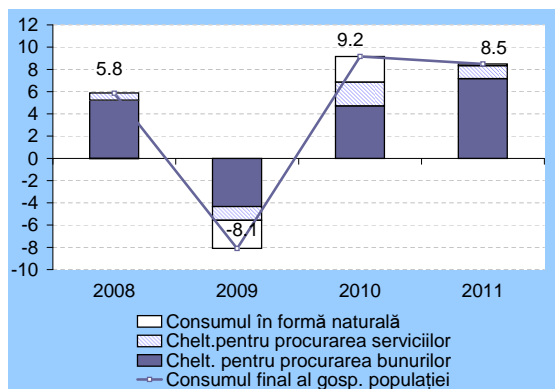
Cea mai mare contribuție la creșterea consumului gospodăriilor populației în perioada analizată au avut-o cheltuielile aferente procurării bunurilor pentru consumul final, care s-au majorat cu 13.4 la sută comparativ cu anul 2010.

Graficul 1.2: Contribuția sectoarelor economiei la creșterea PIB (p.p.)

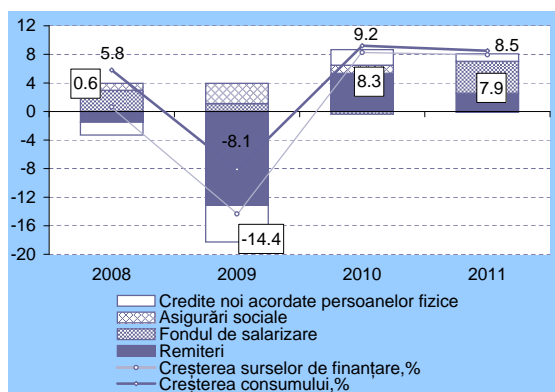
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 1.3: Contribuția componentelor (p.p.) consumului final al gospodăriilor populației (%)

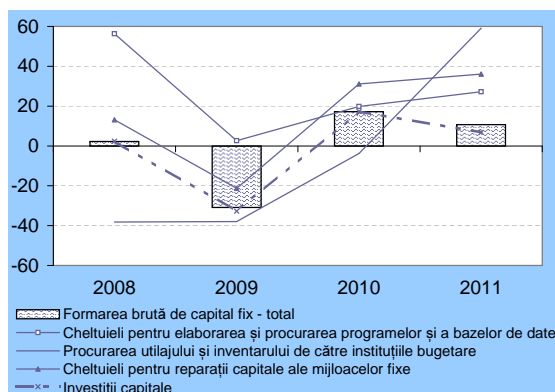
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 1.4: Contribuția surselor de finanțare asupra creșterii reale a consumului gospodăriilor (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 1.5: Formarea brută de capital fix (% față de perioada corespunzătoare a anului precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

Cheltuielile pentru procurarea serviciilor au înregistrat o majorare în termeni reali de 4.4 la sută față de perioada similară a anului precedent, dar, în contextul unei ponderi mai diminuate a acestora, contribuția lor la creșterea consumului gospodăriilor populației a fost mai redusă în comparație cu cea din partea cheltuielilor pentru procurarea bunurilor.

Totodată, o contribuție pozitivă minoră la creșterea consumului final a avut majorarea cu 0.8 la sută a consumului final de bunuri și servicii în formă naturală.

În anul 2011 creșterea principalelor surse de finanțare s-a temperat, înregistrând o valoare de 7.9 la sută în termeni reali¹ față de perioada similară a anului precedent. În acest sens, principala sursă de finanțare rămâne a fi costul total al forței de muncă (fondul de salarizare), care a consemnat o creștere de 10.7 la sută în termeni reali față de anul 2010 și a generat astfel contribuția pozitivă maximă la dinamica surselor de finanțare. Remiterile, în pofida accentuării consecințelor crizei datoriiilor suverane din zona euro, au înregistrat o creștere în termeni reali de 7.3 la sută în anul 2011, dar contribuția acestora la dinamica surselor de finanțare a fost inferioară celei din anul precedent. În același timp, o contribuție pozitivă (1.1 puncte procentuale), dar mai redusă decât în anul 2010, a fost generată de creșterea creditelor noi acordate populației. Volumul plăților aferente asigurărilor sociale a înregistrat o micșorare de 0.7 la sută în termeni reali, generând o contribuție negativă mai modestă la dinamica surselor de finanțare.

Formarea brută de capital

Deși în anul 2011 formarea brută de capital s-a majorat cu 12.5 la sută, ritmul anual a fost inferior celui din anul precedent (18.1 la sută). Dinamica pozitivă sus-menționată s-a datorat evoluției ambelor sub-componente: formarea brută de capital fix și variației stocurilor.

Formarea brută de capital fix s-a majorat cu 10.7 la sută față de anul 2010. În cadrul acesteia cele mai semnificative contribuții pozitive au fost generate de creșterea componentelor „cheltuieli pentru reparații capitale ale mijloacelor fixe” (36.1 la sută) și „investiții capitale” (6.8 la sută). Creșteri impunătoare au fost înregistrate și de componentele „procurarea utilajului și inventarului de către instituțiile bugetare” (59.1 la sută) și „cheltuieli pentru elaborarea și procurarea programelor și a bazelor de date” (27.2 la sută), însă impactul acestora asupra dinamicii formării brute de capital fix a fost mai mic.

¹În prețurile anului 2000

Investiții în capital fix

În anul 2011 investițiile în capitalul fix, realizate de întreprinderi și organizații din contul tuturor surselor de finanțare, s-au majorat în termeni reali cu 9.3 la sută față de anul 2010.

Lucrările de construcții-montaj au constituit 48.2 la sută din volumul total al investițiilor. Comparativ cu ianuarie-decembrie 2010, volumul acestora s-a diminuat în termeni reali cu 0.6 la sută.

Sursele principale de finanțare ale activității investiționale rămân a fi mijloacele proprii ale agenților economici și ale populației (64.0 la sută), care au crescut în termeni reali cu 19.6 la sută față de perioada similară a anului precedent. În perioada de referință s-a constatat diminuarea cu 13.4 puncte procentuale față de ianuarie-decembrie 2010 a ponderii mijloacelor investitorilor străini (4.8 la sută din total). În același timp, din contul mijloacelor bugetare (atât din bugetul de stat, cât și al unităților administrativ-teritoriale) au fost realizate 10.1 la sută din volumul total al investițiilor în capitalul fix.

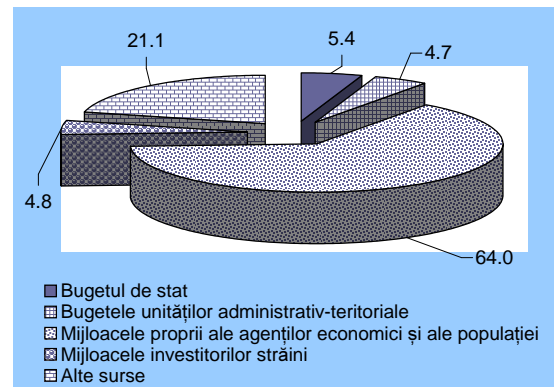
În structura specifică a investițiilor în capitalul fix o cotă importantă a fost orientată spre achiziționarea de „utilaje, mașini și mijloace de transport”, care a constituit 45.4 la sută din volumul total al investițiilor însușite (în creștere cu 4.4 puncte procentuale comparativ cu perioada similară a anului precedent). Totodată, ponderea investițiilor direcționate la construcția „clădirilor și edificiilor” a constituit 33.3 la sută, fiind în descreștere cu 7.7 puncte procentuale față de anul 2010.

În structura investițiilor în capitalul fix pe forme de proprietate, 31.0 la sută le-a revenit agenților economici cu forma de proprietate publică, cota preponderentă (69.0 la sută) aparținând agenților economici din sectorul nestatal al economiei naționale, care au realizat 64.5 la sută din volumul total al lucrărilor de construcții-montaj.

Producția industrială

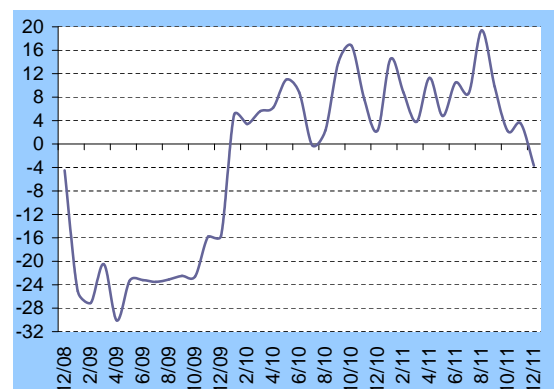
În perioada ianuarie-decembrie 2011, conform datelor Biroului Național de Statistică, volumul producției industriale pe toate formele de proprietate s-a majorat în termeni reali cu 7.4 la sută față de perioada similară a anului precedent. Totodată, începând cu luna septembrie 2011, s-a constatat temperarea ritmului anual de creștere a volumului producției industriale, astfel încât în luna decembrie 2011 acesta a constituit minus 3.7 la sută (Graficul 1.7).

Graficul 1.6: Structura investițiilor în capital fix pe surse de finanțare (2011) (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 1.7: Evoluția în termeni reali a producției industriale (%), față de perioada similară a anului precedent

Sursa: BNS

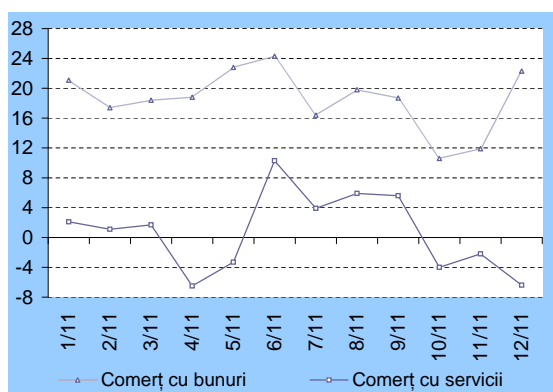
Creșterea volumului producției industriale, comparativ cu anul 2010, a fost determinată de majorarea producției în industria extractivă și cea prelucrătoare cu 17.1 și 8.9 la sută, respectiv. În același timp, în sectorul energetic s-a înregistrat diminuarea volumului producției industriale cu 4.6 la sută.

De menționat că, în industria prelucrătoare cele mai semnificative creșteri au fost înregistrate în următoarele activități industriale: „producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice” (cu 42.5 la sută), „producția de mașini și aparate electrice” (cu 41.7 la sută), „edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative” (cu 27.9 la sută), „fabricarea de mașini și echipamente” (cu 24.6 la sută), „producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțăminte” (cu 16.9 la sută), „fabricarea hârtiei și cartonului” (cu 15.2 la sută) și „fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje” (cu 14.2 la sută).

Totodată, comparativ cu perioada similară a anului 2010, au fost înregistrate diminuări ale volumului de producție la următoarele componente: „fabricarea produselor de morărit” (cu 10.9 la sută), „industria chimică” (cu 8.1 la sută), „fabricarea uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale” (cu 7.8 la sută), „fabricarea altor produse alimentare” (cu 7.0 la sută) și în „industria metalurgică” (cu 6.7 la sută).

Comerțul intern

Graficul 1.8: Evoluția comerțului intern (% față de perioada similară a anului precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

Conform informației Biroului Național de Statistică, în anul 2011 volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul a fost cu 17.1 la sută mai mare față de anul precedent. Serviciile însă au avut o evoluție mai temperată, volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației fiind cu 1.2 la sută superior față de perioada similară a anului 2010.

În luna decembrie 2011 ritmul anual de creștere a volumului cifrei de afaceri aferente comerțului cu amănuntul a constituit 22.3 la sută, majorându-se cu 10.4 puncte procentuale față de luna precedentă, iar cel al serviciilor prestate populației a înregistrat un ritm negativ a treia lună consecutiv (de 6.4 la sută în luna decembrie) (Graficul 1.8).

Comerțul extern

Conform informației Biroului Național de Statistică, pe parcursul anului 2011 ritmul anual de creștere a exporturilor a depășit constant ritmul de creștere a importurilor, doar în ultimele patru

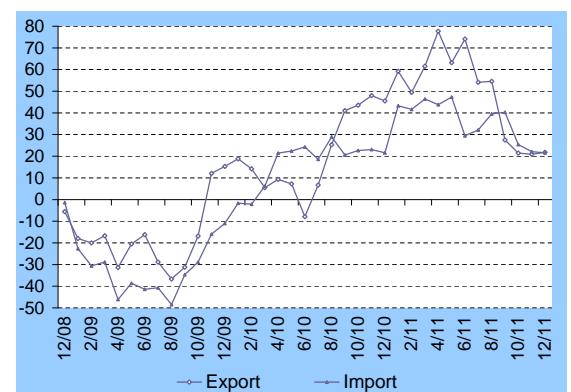
luni ala anului s-a consemnat o situație inversă, cu o ușoară redresare în ultima lună a anului. Astfel, în luna decembrie 2011 ritmul anual de creștere a exporturilor a constituit 21.8 la sută, fiind cu 0.2 puncte procentuale mai mare decât cel al importurilor, contribuind la crearea unor premise de temperare a ritmului anual de creștere a PIB în trimestrul IV, 2011.

De menționat că, în ianuarie-decembrie 2011, comparativ cu perioada similară a anului precedent, exporturile de mărfuri au crescut cu 44.1 la sută. Factorul principal care a contribuit la această majorare a fost creșterea considerabilă a exporturilor orientate către Federația Rusă, România și Italia, ponderile acestor țări fiind cele mai considerabile în totalul exporturilor. Totuși, pe grupe de țări, ponderea cea mai semnificativă au deținut-o țările Uniunii Europene (49.0 la sută), exporturile în această direcție majorându-se cu 49.2 la sută, în timp ce volumul mărfurilor exportate către țările CSI (cu ponderea de 41.4 la sută) s-a majorat cu 47.3 la sută comparativ cu ianuarie-decembrie 2010. În structură pe grupe de mărfuri, componentele care au contribuit esențial la creșterea exportului de mărfuri în anul 2011 față de anul precedent au fost: „articole manufacturate diverse”, „materiale brute ne-comestibile, exclusiv combustibili”, „mașini și echipamente pentru transport”, „mărfuri manufacturate clasificate mai ales după materia primă” și „produse alimentare și animale vii”, care au contribuit cu 9.7, 9.1, 8.8, 6.3 și 3.9 puncte procentuale, respectiv. În același timp, au fost înregistrate contribuții negative din partea grupelor „zahăr, preparate pe bază de zahăr, miere”, „animale vii” și „gaz și produse industriale obținute din gaz”, care au contribuit la diminuarea exportului cu 1.0, 0.2 și 0.1 puncte procentuale, respectiv.

Totodată, de la începutul anului importurile de mărfuri au crescut cu 34.7 la sută față de ianuarie-decembrie 2010, datorită creșterii considerabile a importurilor din Federația Rusă, Ucraina și România, aceste țări deținând cele mai mari ponderi în totalul importurilor. Pe grupe de mărfuri, componentele care au contribuit esențial la creșterea importurilor de mărfuri în ianuarie-decembrie 2011, față de perioada similară a anului precedent, au fost: „combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate”, „mașini și echipamente pentru transport”, „mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă”, precum și „produse chimice și produse derivate ne-spezifcate în altă parte”, care au contribuit cu 9.7, 9.1, 6.2 și 4.0 puncte procentuale, respectiv.

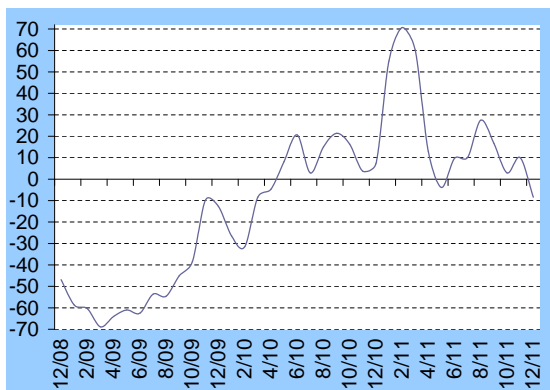
De menționat că, **gradul de acoperire a importurilor cu exporturi** în anul 2011 a constituit 42.8 la sută, spre deosebire de

Graficul 1.9: Evoluția în termeni reali a comerțului extern (% față de perioada similară a anului precedent)

Sursa: BNS

Graficul 1.10: Volumul mărfurilor transportate (% față de perioada corespunzătoare a anului precedent)

Sursa: BNS

anul 2010, perioadă în care s-a înregistrat valoarea de 40.0 la sută.

Transportul de mărfuri

Conform datelor Biroului Național de Statistică, în anul 2011 întreprinderile de transport feroviar, auto, fluvial și aerian au transportat mărfuri cu 16.8 la sută mai mult față de anul precedent. Ritmul anual al volumului mărfurilor transportate a avut o evoluție descendentă, accentuată în prima jumătate a anului 2011, diminuându-se de la 70.7 la sută în luna februarie până la (minus) 3.5 la sută în luna mai 2011.

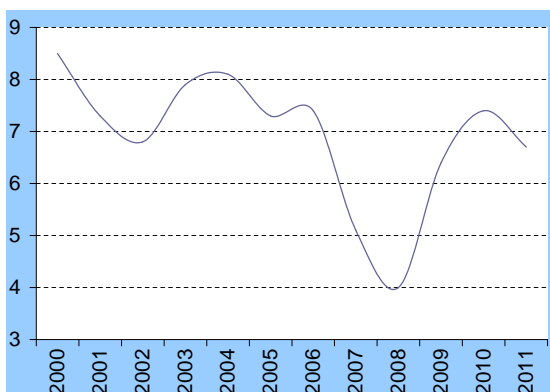
În a doua jumătate a anului 2011 ritmul anual la fel a înregistrat ritmuri pronunțate de creștere, care au fost însă mai modeste decât cele din trimestrul I, 2011. Totodată, în luna decembrie 2011 volumul mărfurilor transportate s-a diminuat cu 8.4 la sută comparativ cu luna similară a anului precedent, astfel fiind cu 18.4 puncte procentuale inferior celui din luna precedentă (Graficul 1.10).

Această evoluție a fost determinată preponderent de diminuarea volumului de mărfuri transportate feroviar cu 22.9 la sută.

Piața muncii

Forța de muncă

Graficul 1.11: Evoluția ratei șomajului (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

Indicatorii BNS pentru anul 2011 denotă o relativă stabilizare a condițiilor pe piața muncii în Republica Moldova, comparativ cu anul 2010. Astfel, populația economic activă s-a majorat cu 1.8 la sută față de anul precedent. În același timp, numărul persoanelor ocupate în această perioadă s-a majorat cu 2.6 la sută față de anul 2010, fapt determinat de majorarea numărului populației ocupate în sectorul comercial, agricol și cel industrial.

În structura populației active ponderea populației ocupate a constituit 93.3 la sută, fiind în creștere cu 0.7 puncte procentuale comparativ cu anul precedent, ce a contribuit la micșorarea ratei șomajului la nivel de țară până la 6.7 la sută. Situația creată pe piața muncii denotă o ameliorare a procesului de creare a noilor locuri de muncă în economia Republicii Moldova, precum și menținerea locurilor de muncă existente.

Conform datelor ANOFM, numărul disponibilizărilor a scăzut semnificativ comparativ cu anul precedent. În distribuția după activitățile economiei naționale, concentrarea cea mai mare a populației ocupate se atestă în sectorul agricol. Ponderea

acestui a constituit 27.5 la sută în anul 2011, menținându-se la nivelul anului precedent. Este de menționat evoluția descrescătoare a ponderii populației ocupate în sectorul agricol, începută în anul 2002. Ponderea persoanelor ocupate în „industrie” și „comerț” a crescut comparativ cu anul 2010, înregistrându-se valorile de 13.1 și 19.0 la sută, respectiv. Sectoarele, precum „construcții”, „administrația publică, învățământ, sănătate și asistență socială”, au cedat din ponderea populației ocupate comparativ cu anul trecut, marcând valori de 5.7 și 21.3 la sută, respectiv. Sectoarele „transport și comunicații” au cea mai mică concentrare a populației ocupate, iar în anul 2011 ponderea acestora a constituit câte 5.7 la sută fiecare.

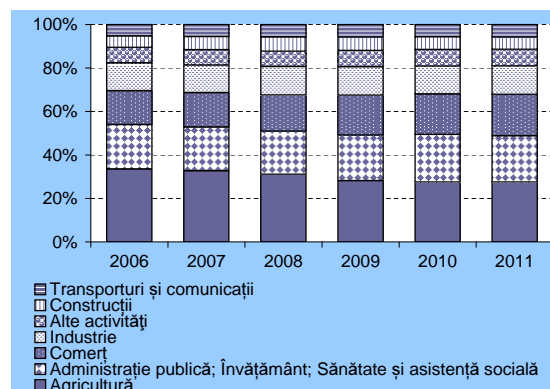
Veniturile salariale

Conform datelor Biroului Național de Statistică, în anul 2011 salariul mediu al unui lucrător în economia națională a constituit 3193.9 lei, majorându-se în termeni nominali cu 11.6 la sută față de anul 2010, iar în termeni reali – cu 3.7 la sută.

Cea mai mare creștere a salariului mediu real în anul 2011 s-a înregistrat în sectorul agricol (11.6 la sută), însă nivelul acestuia continuă să fie cel mai mic comparativ cu salariile din alte activități. O creștere semnificativă a ritmului de creștere a salariului mediu real a fost înregistrată și în sectorul comerțului, constituind 7.8 la sută față de anul precedent. Administrația publică, precum și transporturi și comunicații reprezintă două domenii care au marcat cele mai mari reduceri ale salariului mediu real (minus 3.1 și minus 2.0 la sută, respectiv). În sectorul construcțiilor s-a conturat o perspectivă favorabilă, determinată de majorarea volumului producției în această ramură, astfel salariul mediu real a crescut cu 4.3 la sută comparativ cu anul 2010. Retribuțiile primite de angajații instituțiilor de învățământ au consemnat o creștere semnificativă (10.5 la sută în termeni reali față de anul precedent). Totodată, în acest sector sunt antrenați și cei mai mulți salariați (18.6 la sută). Nivelul salariului din domeniul activităților financiare este cel mai mare pe economie, însă în anul 2011 a avut un ritm anual de creștere negativ (minus 0.5 la sută în termeni reali). Sectorul industrial cunoaște majorări ale salariului mediu real cu 1.9 la sută față de anul precedent, în mare măsură datorită majorării volumului de producție, în special, în industria extractivă și în cea prelucrătoare.

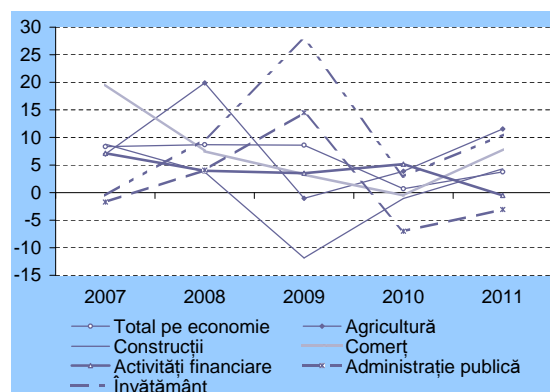
În anul 2011 productivitatea muncii în industrie a crescut în termeni anuali cu 3.2 la sută, însă ritmul de creștere este mult mai mic decât în anul precedent. În anul 2011 ritmul de creștere a productivității muncii a devansat ritmul de creștere a salariului mediu real în industrie.

Grăful 1.12: Distribuția persoanelor ocupate după activitățile din economia națională (%)

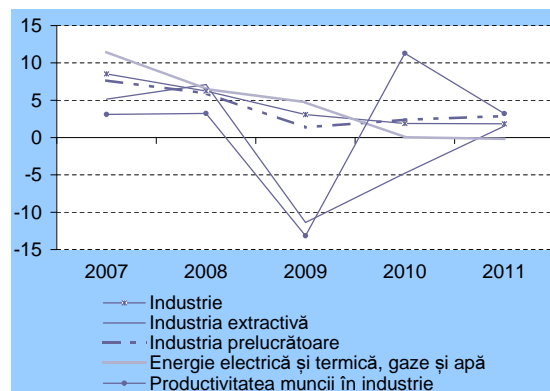
Sursa: BNS, calcule BNM

Grăful 1.13: Salariul mediu real* (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM
*deflatat cu IPC

Grăful 1.14: Salariul mediu real în industrie (% față de anul precedent)

Sursa: BNS, calcule BNM

1.2 Evoluția inflației

Indicele prețurilor de consum

După o traiectorie ascendentă în prima jumătate a anului 2011 și o evoluție relativ stabilă în ultimele 4 luni, ritmul anual al inflației a constituit 7.8 la sută în luna decembrie 2011, ca rezultat al influenței atât proinflaționiste, cât și dezinflaționiste a mai multor factori. Astfel, creșterea prețurilor în anul 2011 a fost determinată preponderent de:

- majorările de tarife la energia electrică, gaze și agentul termic din lunile februarie, mai și octombrie 2011, care au determinat creșterea prețurilor reglementate;
- creșterea prețurilor la petrol pe plan internațional în prima jumătate a anului 2011, influențată de tensiunile social-politice din Africa de Nord și Orientul Mijlociu;
- efectele de runda a doua, determinate de majorările de tarife la energie electrică, gaze și agentul termic, a prețurilor la combustibil și a prețurilor la produsele alimentare, care au determinat creșterea prețurilor unor bunuri și servicii aferente inflației de bază;
- creșterea cererii interne ca urmare a majorării venitului disponibil al populației odată cu creșterea transferurilor lucrătorilor moldoveni din străinătate și a salariilor;
- creșterea cererii externe odată cu recuperarea economiilor principalilor parteneri comerciali în prima jumătate a anului 2011.

Totodată, creșterea prețurilor în anul 2011 a fost atenuată de următorii factori:

- aprecierea monedei naționale în raport cu dolarul SUA și în raport cu valutele principalilor parteneri comerciali;
- condițiile meteorologice atipice în trimestrul IV, 2011, fapt ce a împiedicat creșterea sezonieră a prețurilor la produsele alimentare;
- majorarea semnificativă a producției unor culturi agricole;

- reducerea prețurilor la produsele alimentare pe plan mondial.

În structura pe componente în luna decembrie 2011 cea mai mare creștere față de luna decembrie 2010 a fost consemnată la prețurile la servicii (11.6 la sută), urmate de cele la produsele alimentare (7.4 la sută) și la mărfurile nealimentare (cu 5.2 la sută).

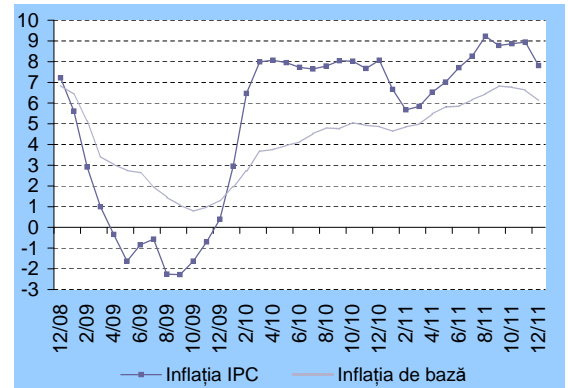
Ritmul anual al inflației de bază² a constituit 6.1 la sută în luna decembrie 2011. În consecință, diferența dintre ritmul IPC și cel al inflației de bază a constituit 1.7 puncte procentuale în luna decembrie 2011.

Această diferență relevă continuarea influenței semnificative din partea factorilor nemonetari asupra procesului inflaționist în Republica Moldova. În acest sens, ritmul inflației totale în anul 2011 a fost determinat și de presiunile din partea prețurilor la produsele alimentare, prețurilor reglementate și a prețurilor la combustibili, care în perioada de referință au avut evoluții superioare inflației de bază (Graficul 1.16). La baza acestor traiectorii au stat factori care sunt în afara influenței sau nu pot fi anticipați prin acțiunile de politică monetară, cum ar fi condițiile meteorologice, prețurile la produsele petroliere pe piețele externe, deciziile autorităților centrale etc.

La formarea ratei inflației anuale în luna decembrie 2011 cel mai mult au contribuit prețurile la serviciile reglementate (2.7 puncte procentuale), ca rezultat al majorărilor de tarife la gaz, energie electrică și termică, efectuate primăvara și toamna anului 2011. Prețurile la produsele alimentare au contribuit cu 2.5 puncte procentuale la creșterea ritmului anual al inflației, ca urmare a propagării efectelor de runda a doua în rezultatul majorării prețurilor la combustibili și a tarifelor la gaz și energie electrică de la începutul anului 2011.

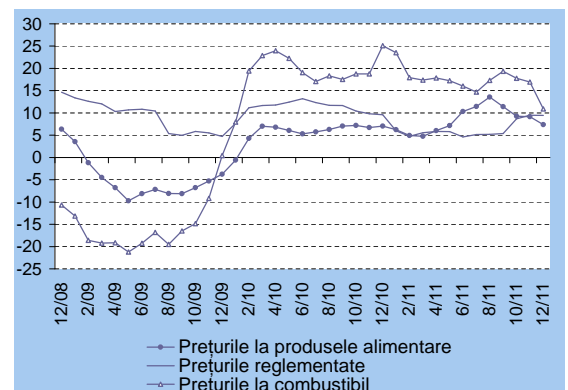
Totodată, o contribuție majoră (1.9 puncte procentuale) a fost exercitată de creșterea prețurilor la bunurile și serviciile aferente inflației de bază, cauzată de efectele de runda a doua, ca urmare a majorării prețurilor la serviciile reglementate, la combustibil și a prețurilor la produsele alimentare, dar și a creșterii cererii din partea populației în prima jumătate a anului 2011. Fluctuațiile prețurilor la petrol pe piața mondială, amplificate de tensiunile din Orientul Mijlociu și Africa de Nord de la începutul anului

Graficul 1.15: Ritmul anual al IPC și al inflației de bază (%)

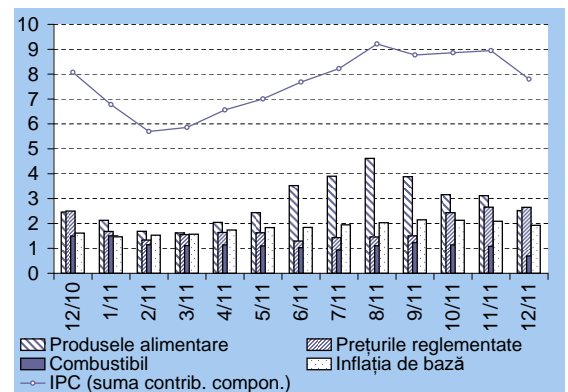
Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 1.16: Ritmul anual al subcomponentelor inflației (%)

Sursa: BNS, calcule BNM

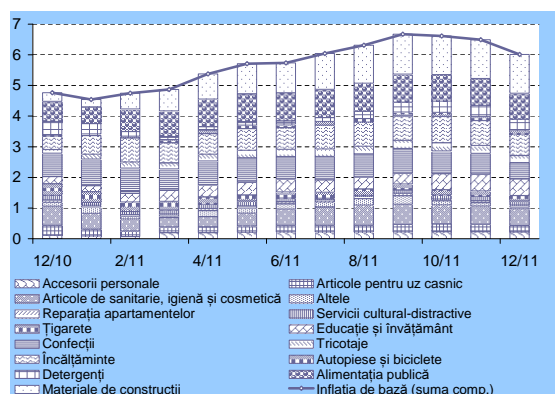
Graficul 1.17: Evoluția inflației anuale și contribuția subcomponentelor (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

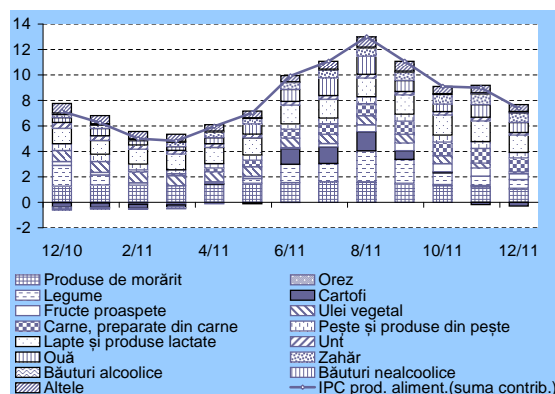
²Descompunerea inflației IPC în componentele respective este efectuată în baza metodologiei interne a BNM. Componentele inflației IPC sunt: (1) inflația de bază; (2) prețurile produselor alimentare; (3) prețurile reglementate; (4) prețurile la combustibil.

Graficul 1.18: Contribuția componentelor la dinamica anuală a inflației de bază (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Graficul 1.19: Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

2011, împreună cu deficitul de gaz lichefiat din trimestrul III, 2011, au determinat creșterea prețurilor la combustibili, care au contribuit la formarea inflației anuale cu 0.7 puncte procentuale (Graficul 1.17).

Indicele inflației de bază

Ritmul anual al inflației de bază³ a avut o traiectorie descendentă în trimestrul I, 2011, după care a crescut timp de circa două trimestre, până la valoarea de 6.8 la sută în luna septembrie 2011. Spre sfârșitul anului 2011 ritmul anual al inflației de bază a demonstrat începutul unei tendințe descendente, constituind 6.1 la sută în luna decembrie 2011, urmare a temperării cererii interne și a tendinței de apreciere a monedei naționale față de valutele principalilor parteneri comerciali.

Creșterea prețurilor bunurilor și serviciilor aferente inflației de bază în luna decembrie 2011, față de decembrie 2010, a fost generată preponderent de majorarea prețurilor la materialele de construcție cu 15.2 la sută, în alimentația publică – cu 11.0 la sută și la încălțăminte – cu 5.1 la sută. Contribuții semnificative, dar de intensitate mai redusă, au fost determinate și de creșterile cu 12.8, 6.1, 5.2 și 2.6 la sută, respectiv, comparativ cu luna decembrie 2010, a prețurilor la componentele „educație și învățământ”, „articole de sanitarie, igienă și cosmetică”, „detergenți” și „confecții” (Graficul 1.18).

Aceste majorări de prețuri sunt o consecință atât a efectelor secundare în rezultatul majorării tarifelor la utilități, combustibili și a prețurilor la produsele alimentare, cât și a creșterii cererii din partea populației în prima jumătate a anului 2011, stimulată de majorarea venitului disponibil. În trimestrul IV, 2011 presiunile din partea cererii interne s-au atenuat odată cu temperarea creșterii salariilor și remiterilor în termeni reali, fapt ce s-a soldat cu diminuarea ritmului anual al inflației în perioada respectivă.

Prețurile produselor alimentare

Evoluția prețurilor la produsele alimentare pe parcursul anului 2011 a fost caracterizată printr-o ușoară diminuare a ritmului anual în primele trei luni ale anului (până la 4.8 la sută în luna martie), ca ulterior să-și accelereze ritmul până la 13.6 la sută în luna august. Această dinamică s-a datorat creșterii prețurilor la „legume proaspete”, „cartofi”, „lapte și produse

³Indice calculat prin metoda excluderii (au fost excluse produsele alimentare, combustibilul, produsele și serviciile cu prețuri administrate), în baza IPC calculat de către Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

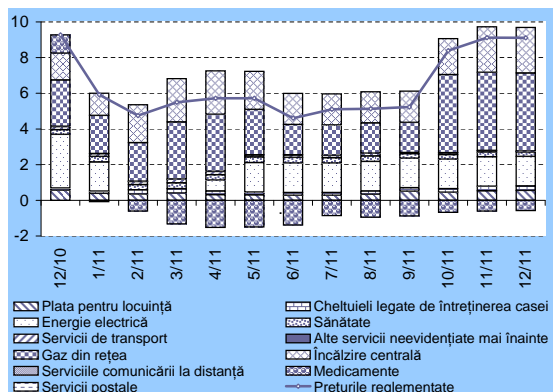
lactate”, „produse de morărit și panificații”, „ouă” și „zahăr” (Graficul 1.19).

Factorii principali, care au determinat creșterea prețurilor la „cartofi” și „legume proaspete”, au fost precipitațiile abundente din luna iunie 2011, ceea ce a defavorizat colectarea și comercializarea produselor respective, precum și seceta puternică din luna august, condiție de menținere a prețurilor la legume la un nivel ridicat. Evoluția ascendentă a prețurilor la ouă a fost influențată de diminuarea producției cu 2.0 la sută în ianuarie-iunie 2011, comparativ cu perioada similară a anului 2010, ca urmare a micșorării producției de ouă în întreprinderile agricole cu 17.7 la sută. În același timp, contribuția semnificativă din partea prețurilor la zahăr asupra evoluției prețurilor la produsele alimentare a fost stimulată de discrepanța dintre prețurile autohtone și cele din Ucraina. De menționat că, creșterea prețurilor la carburanți, energie electrică și gaz din rețea în prima jumătate a anului 2011 au condiționat de asemenea majorarea prețurilor la produsele menționate mai sus. Pe de altă parte, creșterea prețurilor la produse alimentare a fost determinată și de creșterea cererii agregate datorată majorării venitului disponibil al populației, urmare a majorării salariilor și a transferurilor sociale operate la începutul anului 2011 și a creșterii remiterilor. Totodată, în primele șapte luni ale perioadei de referință exportul de produse alimentare și animale vii s-a majorat cu 50.1 la sută comparativ cu perioada similară a anului 2010, fapt ce a determinat reducerea semnificativă a ofertei pe piața internă.

Ultimele patru luni ale anului 2011 s-au caracterizat prin reducerea constantă a ritmului anual de creștere a prețurilor la produsele alimentare. Această evoluție a fost favorizată de reducerea contribuției la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare din partea grupei „legume”, precum și contribuția negativă a componentei „cartofi”⁴. În același timp, menținerea prețurilor relativ joase a fost influențată de înregistrarea unei supraoferte de aceste produse atât pe piața internă, cât și pe piețele regionale (Ucraina, Federația Rusă, Polonia, Spania, Italia, Germania, Belgia), precum și de înregistrarea unor condiții meteorologice atipic de calde (în trimestrul IV, 2011), care au facilitat păstrarea și comercializarea lor. Pe lângă factorii interni, diminuarea ritmului anual de creștere a prețurilor la produsele alimentare în trimestrul IV, 2011, comparativ cu trimestrul precedent, a fost determinată și de scăderea ritmului anual al prețurilor la produsele alimentare mondiale, care s-a redus de la 33.9 la sută în luna iulie 2011 până la minus 5.5 la sută în luna decembrie 2011.

⁴<http://agravista.md/article/89048/index.html>

Graficul 1.20: Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor reglementate (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

Prețurile reglementate

Prețurile la serviciile reglementate au cunoscut o ascensiune semnificativă în anul 2011, atingând în luna decembrie 2011 valori cu 9.5 la sută superioare celor din luna similară a anului 2010. Creșterea prețurilor reglementate în anul 2011 a fost determinată preponderent de majorările tarifelor la gaz, încălzire centralizată și energie electrică efectuate în primăvara și toamna anului 2011, decizii argumentate prin creșterea prețurilor de import a gazelor naturale, care au stimulat ulterior creșterea prețurilor la serviciile conexe (Graficul 1.20).

Astfel, adoptarea noilor tarife pe parcursul anului 2011 a determinat creșterea prețurilor la gazele naturale, încălzire centralizată și energie electrică din cadrul IPC în luna decembrie cu 40.1, 42.7 și 10.3 la sută, respectiv. Aceste majorări, în paralel cu creșterea prețurilor la serviciile de apă potabilă și canalizare cu 6.6 la sută, au determinat ca costul serviciilor comunal-locative, în ansamblu, în luna decembrie 2011 să fie cu 22.0 la sută mai mare comparativ cu perioada similară a anului 2010.

Totodată, contribuții pozitive de intensitate mai mică la creșterea prețurilor reglementate au fost generate de majorarea prețurilor la chirie, serviciile de sănătate și în transportul de pasageri. Acestea în luna decembrie 2011 au fost cu 10.1, 4.4 și, respectiv, 0.4 la sută mai mari decât în perioada similară a anului 2010.

Singura contribuție negativă la dinamica anuală a prețurilor reglementate a fost determinată de evoluția prețurilor la medicamente. Acestea, urmare a măsurilor administrative aplicate la începutul anului 2011, au înregistrat o diminuare de 3.1 la sută comparativ cu luna decembrie 2010.

Prețurile la combustibil

La sfârșitul anului 2011 prețurile la combustibili au fost cu 10.9 la sută superioare comparativ cu cele din perioada similară a anului 2010, fapt determinat preponderent de creșterea prețului la produsele petroliere pe piețele internaționale, urmare a tensiunilor din Africa de Nord și Orientul Mijlociu.

În anul 2011 prețul mediu al petrolului⁵ a constituit 108.9 dolari SUA per baril, cu 39.6 la sută mai mult față de anul 2010. Modificările prețului la petrol au condus direct la modificarea prețurilor Platt's a benzinei și motorinei, ceea ce, la rândul său, s-a reflectat nemijlocit asupra prețurilor de import a acestor

⁵Marca Urals

produse. Astfel, în 9 luni ale anului 2011 prețul mediu de import al benzinei a constituit 1033.3 dolari SUA per tonă, înregistrând o creștere de 38.3 la sută față de perioada similară a anului 2010. Prețul mediu de import al motorinei s-a majorat cu 42.6 la sută față de perioada similară a anului 2010, atingând cifra de 1000.9 dolari SUA per tonă. Pentru perioada ianuarie – septembrie 2011 prețul mediu de import al gazului lichefiat a fost de 839.9 dolari SUA per tonă, în creștere cu 36.7 la sută față de perioada similară a anului 2010⁶.

Creșterea prețurilor la combustibili a fost atenuată de tendința de apreciere a monedei naționale față de dolarul SUA. În acest sens, cursul mediu al leului moldovenesc în luna decembrie 2011 a constituit 11.79 MDL/USD, apreciindu-se cu 3.0 la sută față de luna decembrie 2010.

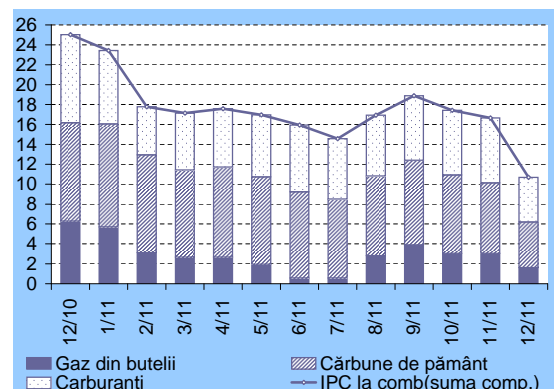
În structura creșterii prețurilor la combustibili cele mai mari contribuții la creșterea anuală a prețurilor la combustibili în luna decembrie 2011, comparativ cu perioada similară a anului 2010, au revenit majorărilor de prețuri la carburanți și cărbune de pământ, cu 12.3 și 10.9 la sută, respectiv. Un aport mai mic l-a avut majorarea prețurilor la gazul din butelii, cu 7.5 la sută (Graficul 1.21).

Indicele prețurilor producției industriale

În anul 2011 ritmul anual al prețurilor producției industriale a manifestat o dinamică ascendentă, majorându-se de la 4.2 la sută în luna ianuarie până la 8.8 la sută în luna decembrie 2011 (Graficul 1.22). În luna decembrie această tendință însă s-a temperat, astfel încât ritmul anual al indicelui prețurilor producției industriale a constituit 8.1 la sută, micșorându-se cu 0.7 puncte procentuale față de luna precedentă. În structură cele mai mari creșteri au fost înregistrate la prețurile din cadrul industriei energetice și prelucrătoare, care au crescut cu 14.8 și 7.1 la sută, respectiv, comparativ cu cele din luna decembrie 2010, în timp ce prețurile din industria extractivă au înregistrat un ritm anual de minus 1.0 la sută.

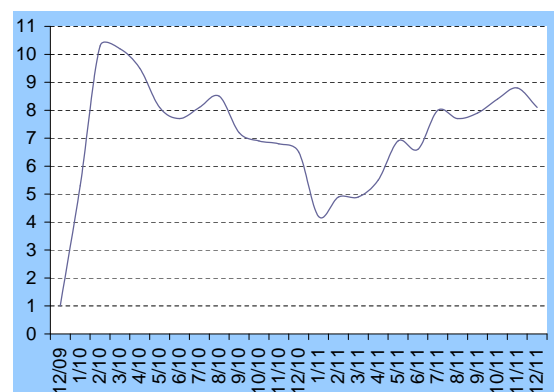
În raport cu luna noiembrie 2011 prețurile în industrie în ansamblu au crescut cu 0.4 la sută. Această creștere a fost influențată preponderent de majorarea prețurilor în industria prelucrătoare și extractivă, care s-au majorat cu 0.5 și 0.2 la sută, respectiv. În același timp, în sectorul energetic s-a înregistrat un ritm nul de creștere a prețurilor. De menționat că, cele mai esențiale creșteri ale prețurilor în industria prelucrătoare au fost înregistrate la

Graficul 1.21: Contribuția componentelor la creșterea anuală a prețurilor la combustibil (p.p.)

Sursa: BNS, calcule BNM

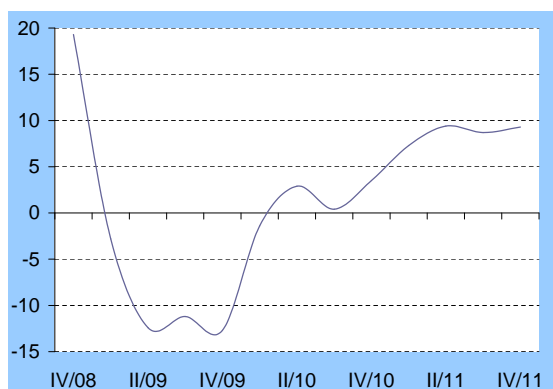
Graficul 1.22: Ritmul anual al IPPI (%)

Sursa: BNS

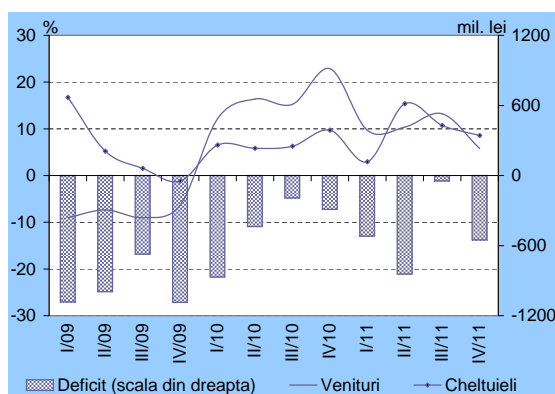
⁶ANRE "Raport privind piața produselor petroliere a Republicii Moldova în 9 luni 2011"

Graficul 1.23: Evoluția indicelui prețurilor în construcții (% față de perioada similară a anului precedent)

Sursa: BNS

Graficul 1.24: Indicatorii bugetului public național

Sursa: Ministerul Finanțelor, calcule BNM

următoarele subcomponente: „fabricarea produselor de tutun” (3.1 la sută), „producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice și producția de ceasuri” (2.9 la sută), „edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative” (1.4 la sută), „fabricarea încălțămintei” (1.4 la sută), „fabricarea produselor textile” (1.2 la sută) și „industria alimentară și a băuturilor” (0.8 la sută).

Prețurile în construcții

În trimestrul IV, 2011 ritmul anual al prețurilor în construcții a constituit 9.3 la sută, majorându-se cu 0.6 puncte procentuale față de trimestrul precedent. Totodată, accelerarea ritmului anual de creștere a prețurilor în construcții de la începutul anului 2011 s-a datorat revigorării acestui sector după criza din anul 2009.

În structura sectoarelor economiei naționale în trimestrul IV, 2011 cele mai mari creșteri față de trimestru IV, 2010 au fost înregistrate în „construcția de locuințe” (cu 14.2 la sută), „agricultură” (cu 9.6 la sută), „comerțul și alimentația publică” (cu 8.7 la sută) și în „transport” (cu 8.3 la sută).

1.3 Situația financiară

După un an de ascensiune pronunțată, anul 2011 prezintă o evoluție în ritmuri mai temperate a economiei naționale. Ca rezultat al măsurilor întreprinse în perioada de referință s-a înregistrat o ameliorare a mediului de afaceri și a fost eficientizat sectorul public.

Conform informației furnizate de Ministerul Finanțelor, în perioada ianuarie-decembrie 2011 dinamica colectării veniturilor la buget a semnalat temperarea ritmurilor anuale de creștere, până la 9.5 la sută (față de 17.1 la sută în anul 2010), constituind 30158.5 mil. lei (Graficul 1.24).

Raportate la datele PIB preliminar pentru anul 2011, veniturile colectate au constituit 36.7 la sută, sau cu 1.6 puncte procentuale mai puțin față de anul 2010.

Pe parcursul anului de gestiune se atestă în continuare dependența sporită a bugetului de consumul gospodăriilor din cauza majorării ponderii taxelor indirecte în totalul veniturilor publice, iar majorarea importurilor a condus la sporirea acumulărilor mijloacelor financiare în bugetul public național, provenite din

achitarea drepturilor de import. Veniturile fiscale continuă să dețină partea majoră în veniturile bugetului, principala sursă de venit rămânând a fi, ca și în anii precedenți, impozitele interne pe mărfuri și servicii (în creștere cu 16.3 la sută), în special veniturile acumulate din TVA (în creștere cu 14.4 la sută anual). Totodată, impozitele directe au contribuit în medie cu 11.1 la sută la sporirea veniturilor bugetului în perioada ianuarie-decembrie 2011; un aport semnificativ avându-le contribuțiile de asigurări sociale obligatorii de stat (în creștere cu 10.0 la sută) și impozitele pe venit (în creștere cu 15.4 la sută). Drept rezultat al majorării acestor indicatori veniturile fiscale au crescut cu 13.6 la sută.

Pe parcursul anului de gestiune, Republica Moldova a beneficiat de suport financiar pentru susținerea bugetului sub formă de granturi externe în sumă de 141.5 mil. dolari SUA (1661.3 mil. lei, cu 13.2 la sută inferior nivelului din anul precedent) și granturi interne în sumă de 43.0 mil. lei (cu 51.8 la sută inferior nivelului din anul precedent). Asistența oferită de către organizațiile financiare internaționale și țările donatoare constituie o contribuție importantă pentru recuperarea economică și implementarea reformelor necesare pentru modernizarea și relansarea Republicii Moldova.

În perioada ianuarie-decembrie 2011 dinamica alocării cheltuielilor din buget a înregistrat o evoluție ascendentă, consemnând un ritm anual de creștere de 9.5 la sută (față de 7.2 la sută în 2010), constituind 32117.0 mil. lei. Majorarea volumului cheltuielilor a fost condiționată preponderent de creșterea cheltuielilor alocate asigurării și asistenței sociale (cu 8.2 la sută), învățământului (cu 4.5 la sută), ocrotirii sănătății (cu 6.6 la sută).

În structură partea majoră a cheltuielilor publice a fost direcționată pentru realizarea programelor cu caracter social-cultural – 71.5 la sută, pentru domeniul economiei naționale – 11.3 la sută, pentru apărare, menținerea ordinii publice și securității naționale – 5.6 la sută și pentru servicii de stat cu destinație generală – 4.5 la sută.

Cheltuielile publice, raportate la datele preliminare pentru PIB, în anul 2011 constituie 39.1 la sută, sau cu 1.7 puncte procentuale mai puțin decât în anul 2010.

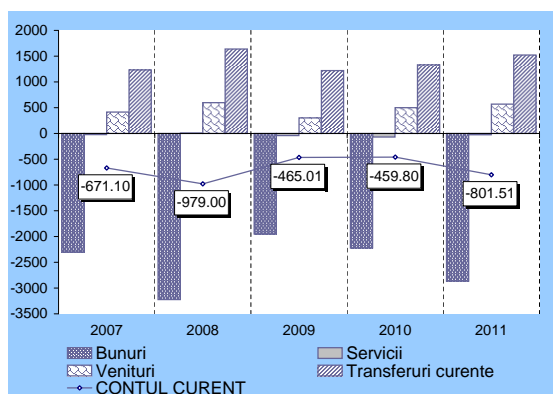
În contextul evoluției activității economice în Republica Moldova, componentele majore ale bugetului public național s-au caracterizat prin majorarea cheltuielilor și temperarea ritmurilor de creștere a veniturilor totale. Astfel, în ianuarie-decembrie

2011 executarea bugetului consolidat s-a soldat cu un deficit de aproape 2.0 mlrd. lei, în creștere cu 9.6 la sută anual. Raportat la PIB calculat preliminar, acesta reprezintă 2.4 la sută, sau cu 0.1 puncte procentuale mai puțin decât în anul 2010.

La 31 decembrie 2011 datoria de stat a Republicii Moldova a constituit circa 19226.5 mil. lei. Soldul datoriei de stat externe s-a majorat cu 2.4 la sută comparativ cu situația de la 1 ianuarie 2011 și a constituit 1142.5 mil. dolari SUA, evoluție justificată de depășirea intrărilor de împrumuturi de stat externe asupra rambursărilor de împrumuturi de stat externe cu 34.5 mil. dolari SUA. Totodată, fluctuația negativă a cursului dolarului SUA față de alte valute străine în valoare de 8.2 mil. dolari SUA a condiționat o atenuare a majorării stocului datoriei de stat externe. Datoria de stat internă comparativ cu situația de la începutul anului s-a majorat cu 10.1 la sută, constituind 5841.9 mil. lei. Modificarea datoriei de stat interne s-a produs din contul majorării emisiunii VMS prin licitații cu 264.5 mil. lei și răscumpărării VMS plasate prin subscriere în sumă de 100.0 mil. lei, precum și emisiunii VMS pentru asigurarea stabilității financiare în sumă de 428.5 mil. lei și răscumpărării acestora în sumă de 55.9 mil. lei.

1.4 Evoluția sectorului extern al economiei naționale

Graficul 1.25: Contul curent-componente principale (mil. USD)

Sursa: BNM

În anul 2011 Republica Moldova a înregistrat o creștere a produsului intern brut de 6.4 la sută în termeni reali, ceea ce a influențat pozitiv și relațiile economice internaționale, exporturile de bunuri și servicii majorându-se cu 37.5 la sută, devansând cu peste 5.0 puncte procentuale rata de creștere a importurilor.

Contul curent al balanței de plăți a înregistrat un deficit de 801.51 mil. USD (în creștere cu 74.3 la sută), raportul lui la PIB fiind de 11.4 la sută (Tabelul A.1 , Graficul 1.25)

Situația contului curent a fost determinată de majorarea cu 29.1 la sută a deficitului comerțului exterior cu bunuri. Excedentul cumulat din venituri și transferuri curente a acoperit deficitul comerțului exterior cu bunuri și servicii în proporție de 72.3 la sută.

Volumul comerțului exterior cu bunuri și servicii s-a majorat cu 33.8 la sută comparativ cu anul precedent, atingând valoarea

de 9192.53 mil. USD. Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi a constituit 52.2 la sută.

Conform statisticii BNS⁷, principalele țări de destinație a bunurilor exportate din Republica Moldova au rămas cele tradiționale: Federația Rusă, România, Italia, Ucraina, Germania, Marea Britanie, Polonia, Belarus, Turcia și Kazahstan, volumul cumulativ al exporturilor în aceste țări constituind 84.0 la sută din total (Graficul 1.26).

În structura pe secțiuni a exporturilor 41.4 la sută au revenit produselor agroalimentare, care au înregistrat valoarea de 917.12 mil. USD, din care exporturile de fructe comestibile și nuci – 186.95 mil. USD; semințe și fructe oleaginoase – 181.52 mil. USD; băuturi alcoolice – 177.81 mil. USD.

Valori semnificative au fost înregistrate și pentru exporturile de mașini și aparate – 283.31 mil. USD; îmbrăcăminte și articole de îmbrăcăminte – 277.68 mil. USD; metale comune și articole din acestea – 112.94 mil. USD; mobilă – 78.91 mil. USD; medicamente – 76.38 mil. USD; materiale plastice, cauciuc și articole din acestea – 62.67 mil. USD; încălțăminte și părți de încălțăminte – 49.44 mil. USD.

De menționat că, reexporturile au constituit 45.4 la sută din exportul total, ponderea lor majorându-se cu 6.1 puncte procentuale comparativ cu anul 2010. În special, s-au reexportat: îmbrăcăminte și accesorii de îmbrăcăminte – 24.5 la sută din totalul reexporturilor, fire, cabluri și alte conductoare electrice – 14.0 la sută, mobilier – 6.7 la sută, medicamente - 6.5 la sută, fructe, nuci, legume, plante, rădăcini proaspete – 5.8 la sută. Bunurilor după prelucrare (lohn) le-a revenit 23.8 la sută.

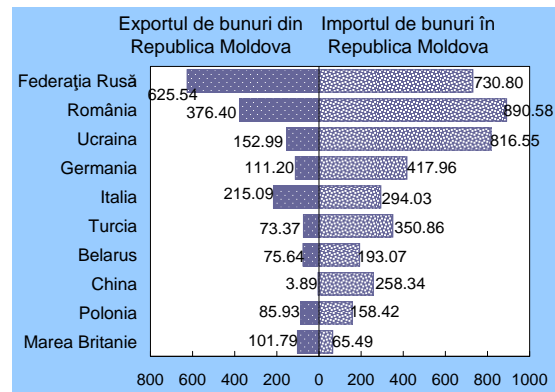
Importurile, conform statisticii vamale, s-au majorat cu 34.7 la sută, principalii furnizori rămânând aceiași.

De menționat că, bunurile importate sunt preponderent intermediare, utilizate la fabricarea altor bunuri – 46.4 la sută, celor de consum revenindu-le 27.3 la sută, bunurilor de capital (echipamente industriale și de transport) – 11.6 la sută (Graficul 1.27).

În structura importurilor, tradițional, ponderea majoră – de 22.7 la sută – revine produselor minerale, valoarea acestora fiind

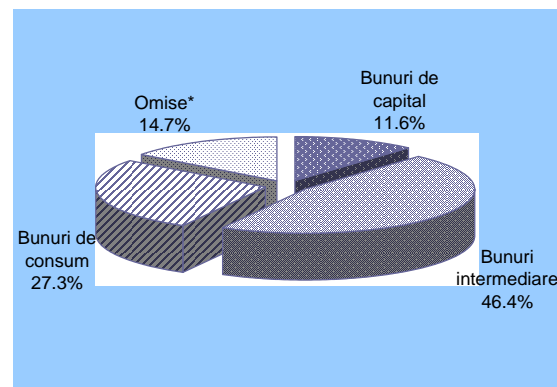
⁷Datele BNS nu includ ajustările la comerțul exterior cu bunuri operate de către Direcția Balanța de Plăți a Băncii Naționale a Moldovei, cum ar fi exporturile / importurile efectuate de persoane fizice, reparații de bunuri, bunuri procurate în porturi de către „cărăuși” etc. Importurile sunt evaluate în prețuri c.i.f., repartiția pe țări a acestora fiind după principiul țării de livrare.

Graficul 1.26: Principalii parteneri comerciali ai Republicii Moldova în anul 2011 (mil. USD)

Sursa: BNM

Graficul 1.27: Structura importurilor de bunuri pe categoriile majore din Sistemul Conturilor Naționale, anul 2011

Sursa: calculat în baza datelor BNS

*automobile pentru transportul pasagerilor, combustibilii pentru acestea, alte bunuri nespecificate în altă parte

de 1179.63 mil. USD, din care: 623.42 mil. USD – uleiuri din petrol și minerale bituminoase; 457.98 mil. USD – gaz de sondă și alte hidrocarburi gazoase (Tabelul A.2). Principalii furnizori de resurse energetice pentru Republica Moldova au fost: Federația Rusă (40.0 la sută); România (28.8 la sută); Ucraina (13.7 la sută); Belarus (11.0 la sută).

Energia electrică a fost importată din Ucraina în cantitate de 665.61 mil. kw/h, livrările fiind reluate începând cu 1 aprilie 2011.

Alte categorii de bunuri importate în anul 2011 au fost: mașini și aparate în valoare de 827.82 mil. USD; produse agroalimentare – 687.80 mil. USD; produse ale industriei chimice – 529.74 mil. USD; materii textile și articole din acestea – 383.50 mil. USD; vehicule terestre – 324.21 mil. USD; metale comune și articole din acestea – 312.44 mil. USD; materiale plastice, cauciuc și articole din acestea – 304.09 mil. USD.

Balanța **serviciilor** a înregistrat o diminuare cu 62.9 la sută a soldului deficitar, însumând 25.87 mil. USD (Tabelul A.3). Raportul dintre deficitul balanței serviciilor și PIB a constituit 0.4 la sută. Ponderea majoră în volumul comerțului exterior cu servicii o dețin în continuare serviciile de transport – 39.5 la sută din serviciile exportate și 40.6 la sută din cele importate. Soldul deficitar al serviciilor de călătorii s-a majorat cu 22.3 la sută, până la 111.56 mil. USD, fiind determinat de călătoriile personale (pentru odihnă, instruire etc.), precum și cheltuielile rezidenților care muncesc peste hotare.

Serviciile de comunicații au înregistrat un excedent în valoare de 86.50 mil. USD.

Veniturile au înregistrat un sold excedentar în valoare de 568.23 mil. USD, determinat de veniturile din munca peste hotare (Tabelul A.4). Intrările de venituri au fost evaluate la 927.14 mil. USD, iar ieșirile – la 358.91 mil. USD, majorându-se, respectiv, cu 21.8 și 36.7 la sută comparativ cu anul precedent. Veniturile din munca rezidenților prestată nerezidenților au fost estimate la 899.03 mil. USD.

Veniturile nete din investiții au fost evaluate la 294.99 mil. USD, în creștere cu 59.6 la sută comparativ cu anul precedent, din care plățile de dividende au constituit 156.93 mil. USD. Dobânzile, preconizate spre plată conform orarului, au fost următoarele: la împrumuturile BNM – 1.42 mil. USD, la împrumuturile guvernamentale – 15.68 mil. USD, la împrumuturile băncilor comerciale – 15.41 mil. USD și la împrumuturile

întreprinderilor din alte sectoare – 37.10 mil. USD (inclusiv serviciul creditelor intragrup – 16.51 mil. USD). Din ele au fost achitate 26.84 mil. USD, restul majorând arieratele.

Transferurile curente unilaterale au înregistrat un excedent în valoare de 1520.49 mil. USD, ceea ce reprezintă 21.7 la sută din PIB, intrările și ieșirile majorându-se, respectiv, cu 14.1 și 11.8 la sută (Tabelul A.5). De remarcat că, 43.3 la sută din total intrări revine transferurilor personale, în care predomină cele ale persoanelor care lucrează peste hotare mai mulți ani, valoarea acestora constituind 701.37 mil. USD. Asistența tehnică acordată Republicii Moldova de către organismele internaționale și guvernele străine sub formă de granturi și consultanță a fost evaluată la 278.02 mil. USD. Ajutorul umanitar a fost evaluat la 26.86 mil. USD. Cotizațiile de membru în organizații internaționale, plătite de Republica Moldova și rezidenții săi au însumat 5.70 mil. USD.

Contul de capital și financiar al balanței de plăți s-a soldat cu un excedent în valoare de 713.64 mil. USD (Graficul 1.28).

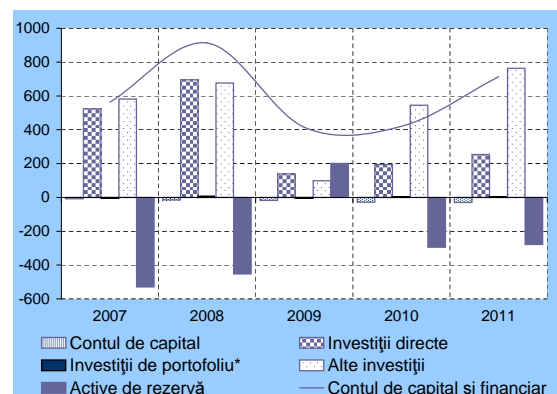
Deficitul contului de capital a rămas la nivelul anului precedent – 29.72 mil. USD, fiind determinat de capitalul persoanelor care emigrează pentru a se stabili cu traiul permanent peste hotare.

Contul financiar (Tabelul A.6) s-a soldat cu intrări nete financiare în valoare de 743.36 mil. USD: activele externe (creanțele) s-au majorat preponderent, ca urmare a creșterii activelor oficiale de rezervă, iar angajamentele externe (pasivele) – ca rezultat al valorificării de noi împrumuturi din exterior.

Intrările de **investiții străine directe în economia națională** pe parcursul anului 2011 au fost evaluate la 431.80 mil. USD, în creștere cu 19.2 la sută comparativ cu anul trecut (Tabelul A.7). Cele mai mari intrări au fost înregistrate la capitalul social – 187.24 mil. USD, venitul reinvestit de nerezidenți fiind evaluat la 94.42 mil. USD. Împrumuturile de la investitorii străini au însumat 142.87 mil. USD, din care 130.03 mil. USD sunt trageri efective.

Ieșirile de investiții străine directe au fost determinate de rambursările efectuate de agenții economici rezidenți la împrumuturile acordate lor anterior de către investitorii străini. Conform orarului, urmau să fie rambursate împrumuturi în valoare de 93.98 mil. USD, din care 69.58 mil. USD au fost efectiv achitate și 5.51 mil. USD au fost stinse printr-o emisiune suplimentară de acțiuni, restul majorând arieratele. Retragerile din capitalul social au fost evaluate la 43.34 mil. USD.

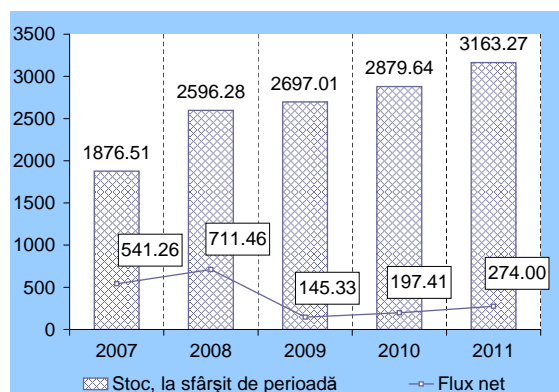
Graficul 1.28: Contul de capital și financiar, componente principale (mil. USD)

Sursa: BNM

* inclusiv derivate financiare

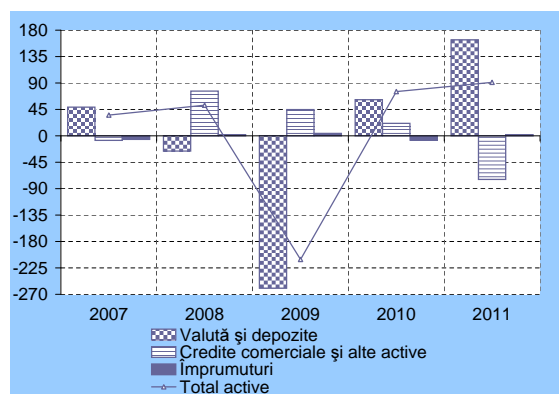
Graficul 1.29: Investițiile străine directe în economia națională* (mil. USD)

Sursa: BNM

*inclusiv capitalul social, venitul reinvestit și împrumuturile intragrup

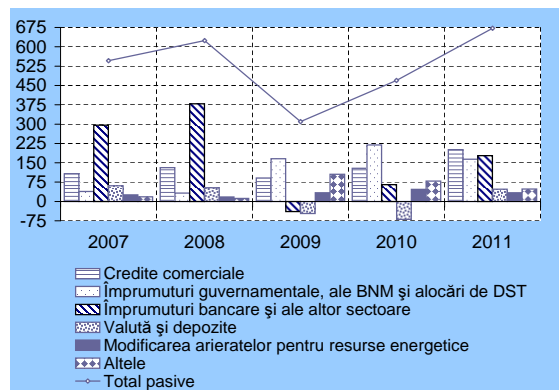
Graficul 1.30: Alte investiții – active financiare, fluxuri nete (mil. USD)

Sursa: BNM

Notă: (-) creștere

Graficul 1.31: Alte investiții – pasive financiare, fluxuri nete (mil. USD)

Sursa: BNM

Stocul de investiții străine directe acumulat la sfârșitul anului 2011, a fost evaluat la 3163.27 mil. USD (Graficul 1.29), din care: participațiile la capital social – 1992.81 mil. USD, venitul reinvestit – 436.56 mil. USD, împrumuturile intragrup (alt capital) – 733.90 mil. USD. Astfel, pe cap de locuitor revin investiții străine directe în valoare de 889.0 de dolari SUA.

Investițiile de portofoliu au înregistrat intrări nete în valoare de 4.74 mil. USD, determinate de emisiunile de acțiuni ale băncilor repartizate nerezidenților.

Derivatele financiare includ swapurile valutare efectuate de băncile licențiate și au înregistrat intrări nete în valoare de 0.19 mil. USD.

Alte investiții s-au soldat cu intrări financiare nete în valoare de 763.11 mil. USD.

Creanțele externe (activele) s-au diminuat pe parcursul anului 2011 cu 91.06 mil. USD (Graficul 1.30), determinate de diminuarea celor sub formă de valută și depozite, în valoare netă, cu 163.46 mil. USD: activele băncilor licențiate micșorându-se cu 79.90 mil. USD, iar cele ale agenților economici din alte sectoare și ale persoanelor fizice – cu 83.56 mil. USD.

De menționat, în particular, diminuarea activelor în euro: dacă la sfârșitul anului 2010 acestea reprezentau 63.5 la sută din totalul activelor sub formă de valută și depozite ale băncilor licențiate, la sfârșitul anului 2011 ponderea lor era de 49.5 la sută.

Valoarea netă a *creditelor comerciale* acordate pe parcursul anului de către rezidenți partenerilor din străinătate a constituit 74.39 mil. USD.

Angajamentele față de nerezidenți (pasivele) s-au majorat pe parcursul anului 2011 cu 672.05 mil. USD în valoare netă (Graficul 1.31), fiind determinate de tragerile nete de împrumuturi în sumă de 341.27 mil. USD, precum și de creditele comerciale oferite de către partenerii străini agenților economici autohtoni (200.71 mil. USD). Depozitele nerezidenților în băncile licențiate autohtone s-au majorat cu 47.69 mil. USD în valoare netă.

Fluxurile financiare aferente împrumuturilor externe, repartizate pe sectoare, sunt prezentate detaliat în Tabelul A.8.

În anul 2011 Banca Națională a Moldovei a valorificat 135.37 mil. USD (echivalentul a 85.00 mil. DST) în cadrul facilității

ECF (Facilitatea de Creditare Extinsă) și EFF (Facilitatea de Finanțare Extinsă), oferite de Fondul Monetar Internațional, și a rambursat 6.16 mil. USD din împrumuturile contractate anterior.

Guvernul Republicii Moldova a valorificat împrumuturi în sumă de 96.81 mil. USD, din care 55.09 mil. USD de la Asociația Internațională pentru Dezvoltare și 23.87 mil. USD de la FMI pentru susținerea bugetului de stat. Rambursările preconizate au fost efectuate la termen și au însumat 62.31 mil. USD.

Băncile licențiate au împrumutat din exterior 222.12 mil. USD, cu 41.5 la sută mai mult decât în anul trecut, și au rambursat 131.47 mil. USD.

Agenții economici din alte sectoare au valorificat pe parcursul anului 2011 împrumuturi din exterior în valoare de 321.95 mil. USD, rambursările efective însumând 228.01 mil. USD. Alte pasive (arierate și alte angajamente neonorate) s-au majorat pe parcursul anului 2011 cu 82.38 mil. USD, în valoare netă. Pentru băncile licențiate ele reprezintă angajamentele legate de emisiunea de acțiuni, ce urmează a fi efectuată ulterior. Agenții economici din alte sectoare au acumulat arierate și alte angajamente neonorate în sumă de 76.66 mil. USD, din care 34.03 mil. USD sunt aferente importului neachitat de resurse energetice.

Activele oficiale de rezervă ale statului au atins la sfârșitul anului 2011 nivelul de 1965.32 mil. USD, majorându-se cu 14.4 la sută față de anul precedent.

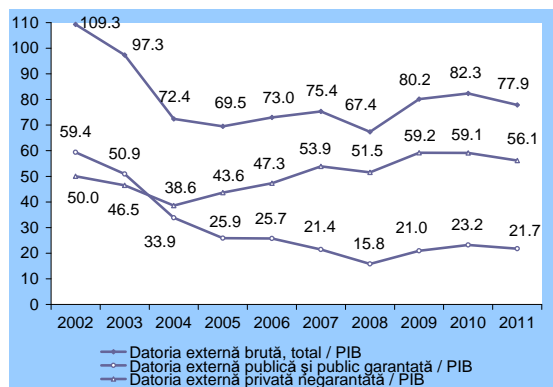
Majorarea activelor de rezervă ale statului în urma tranzacțiilor efective a constituit 278.11 mil. USD, iar pe seama reevaluării instrumentelor financiare – 4.63 mil. USD. Totodată, activele de rezervă s-au diminuat cu 35.11 mil. USD, ca urmare a fluctuației ratei de schimb a altor valute față de dolarul SUA.

1.5 Datoria externă a Republicii Moldova

Datoria externă brută a Republicii Moldova s-a majorat pe parcursul anului 2011 cu 666.10 mil. USD (+13.9 la sută) și a constituit 5452.33 mil. USD la 31 decembrie 2011 (Tabelul A.9).

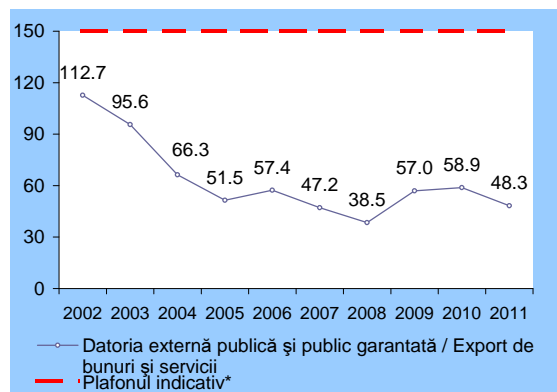
Pe sectoare instituționale, datoria externă a fost repartizată după cum urmează: sectorul guvernamental – 21.0 la sută,

Graficul 1.32: Evoluția raportului dintre datoria externă și PIB (%)

Sursa: BNM

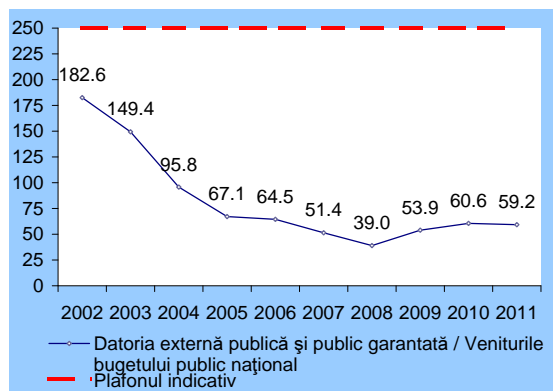
Graficul 1.33: Raportul datoriei externe publice și public garantate la exporturile de bunuri și servicii (%)

Sursa: BNM

*Plafonare indicative în baza scorului CPIA (Country Policy and Institutional Assessment) elaborat de Banca Mondială: 40 la sută pentru raportul datoriei la PIB, 150 la sută pentru raportul datoriei la exporturi, 250 la sută pentru raportul datoriei la veniturile bugetului, 20 la sută pentru raportul serviciului datoriei la exporturi și 30 la sută pentru raportul serviciului datoriei la veniturile bugetului

Graficul 1.34: Raportul datoriei externe publice și public garantate la veniturile bugetului public național (%)

Sursa: BNM

autoritățile monetare – 6.0 la sută, sectorul bancar – 10.0 la sută, alte sectoare – 45.8 la sută, angajamentele față de investitorii străini direcți – 17.3 la sută.

Datoria externă publică și public garantată a înregistrat 1521.44 mil. USD (+12.8 la sută), iar cea privată negarantată – 3930.89 mil. USD (+14.4 la sută) (Tabelul A.10).

La 31 decembrie 2011 angajamentele pe termen lung au totalizat 3404.42 mil. USD (+10.5 la sută) și au fost constituite din: împrumuturi de la investitorii străini direcți în proporție de 22.0 la sută, alte împrumuturi pe termen lung – 72.7 la sută și alocări de DST – 5.3 la sută.

Datoria externă pe termen scurt a totalizat 2047.91 mil. USD (+20.0 la sută) și a inclus: credite comerciale (constituite în majoritate din avansuri și facturi neachitate la termen) – 49.7 la sută, datoria istorică pentru importul de resurse energetice – 22.1 la sută, arierate (angajamente neonorate la scadență la serviciul împrumuturilor externe atât pe termen lung, cât și pe termen scurt) – 16.6 la sută, depozitele bancare (la termen și la vedere) ale nerezidenților în băncile licențiate din Republica Moldova – 7.3 la sută, împrumuturi pe termen scurt – 4.0 la sută, precum și alte angajamente – 0.4 la sută.

Împrumuturile și alocările de DST (Tabelul A.11) au însumat 3824.81 mil. USD, din care 39.7 la sută sunt angajamentele sectorului public (incluzând datoria BNM, datoria de stat directă și datoria privată asumată de stat în urma executării garanțiilor, precum și datoria corporațiilor publice), iar 60.3 la sută revin împrumuturilor contractate de agenții economici din sectorul privat, inclusiv în cadrul creditării intragrup.

Pe parcursul anului 2011 Republica Moldova a beneficiat în continuare de sprijinul organizațiilor internaționale, BNM valorificând 135.37 mil. USD, iar Guvernul – 96.81 mil. USD, pentru proiecte finanțate din surse externe.

Datoria de stat externă față de creditorii multilaterali la 31 decembrie 2011 a constituit 920.06 mil. USD, ponderea majoră în soldul datoriei de stat externe fiind deținută de BIRD și IDA – 44.8 la sută, FMI – 28.7 la sută; FIDA – 4.0 la sută. Angajamentele față de creditorii bilaterali a constituit 214.79 mil. USD, din care 45.1 la sută revin Guvernului Federației Ruse.

Indicatorii sustenabilității datoriei externe

Deși pe parcursul anului 2011 noi angajamente financiare au apărut atât în sectorul public, cât și în cel privat, creșterea PIB nominal, exprimat în dolari SUA, a condus la scăderea raportului dintre datoria externă și PIB cu 4.4 puncte procentuale, până la 77.9 la sută (Graficul 1.32).

De menționat că, datoria externă publică și public garantată rămâne moderată și nu depășește plafonul de 40.0 la sută din PIB.

Raportată la exporturile de bunuri și servicii realizate în 2011, datoria externă publică și public garantată constituie 48.3 la sută (Graficul 1.33).

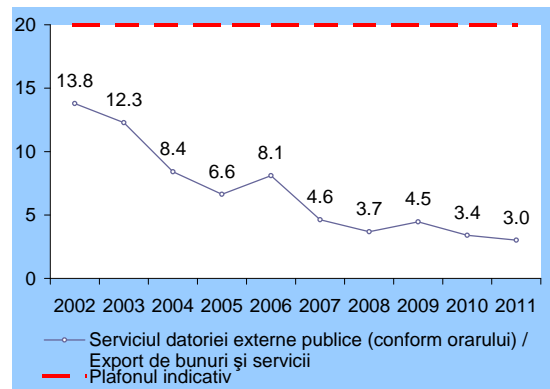
În raport cu veniturile bugetului public național, datoria externă publică și public garantată din 2008 este în creștere: de la 39.0 până la 59.2 la sută în 2011, veniturile crescând mai lent decât datoria (Graficul 1.34).

Serviciul, conform acordurilor, a angajamentelor publice s-a situat în ultimii cinci ani sub nivelul de 5.0 la sută din volumul de bunuri și servicii exportate (Graficul 1.35).

Presiunea serviciului datoriei externe publice asupra finanțelor publice este, de asemenea, scăzută (3.7 la sută din veniturile bugetului public național), însă în creștere față de anul precedent (Graficul 1.36).

În raport cu activele oficiale de rezervă ale statului, datoria externă publică și public garantată (cu excepția alocărilor de DST de la FMI) a reprezentat 68.2 la sută din volumul acestora la 31 decembrie 2011.

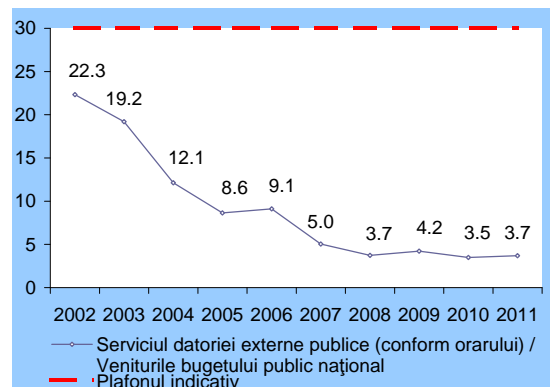
Graficul 1.35: Raportul dintre serviciul datoriei externe publice* și exporturile de bunuri și servicii (%)

Sursa: BNM

*inclusiv serviciul împrumuturilor private garantate și asumate de stat

Graficul 1.36: Presiunea serviciului datoriei externe publice* asupra finanțelor publice (%)

Sursa: BNM

*inclusiv serviciul împrumuturilor private garantate și asumate de stat

Capitolul 2

Activitatea Băncii Naționale a Moldovei în anul 2011

2.1 Realizarea politicii monetare și valutare în anul 2011

Obiectivul fundamental al Băncii Naționale a Moldovei este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. Fără prejudicierea obiectivului fundamental, Banca Națională a Moldovei promovează și menține un sistem financiar bazat pe principiile pieței și sprijină politica economică a statului.

Pentru atingerea acestui obiectiv Banca Națională a Moldovei stabilește și menține condițiile pieței monetare, de credit și valutare, care conduc la dezvoltarea economică stabilă a statului și, în special, a sistemului financiar și valutar bazat pe legile pieței.

Cadrul normativ al politicii monetare în anul 2011

Pe parcursul anului 2011 BNM a acționat în conformitate cu prevederile Strategiei politicii monetare pentru anii 2010-2012, aprobată de către Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei la 29 decembrie 2009 și modificată la 30 decembrie 2010. În acest context, cuantificând situația macroeconomică, tendințele și estimările indicatorilor macroeconomici pe termen mediu, perspectivele inflației pe termen scurt și mediu în condițiile eventualelor incertitudini și provocări din perioada de referință, precum și în scopul ancorării presiunilor inflaționiste, Banca Națională a Moldovei a promovat pe parcursul anului 2011 o politică monetară cu caracter prudent.

Aceasta a contribuit la menținerea de către Banca Națională a Moldovei a condițiilor necesare pentru continuarea procesului dezinflaționist, conform obiectivelor sale stipulate în Strategia Politicii Monetare pentru anii 2010-2012, ca rezultat valoarea inflației anuale de 7.8 la sută din luna decembrie 2011 a fost inferioară celei de 8.1 la sută înregistrată în luna decembrie 2010.

Activitatea de analiză și prognoză

Pe parcursul anului 2011 politica monetară s-a axat pe continuitatea dezvoltării și menținerii comportamentului de perspectivă, anticipând evoluțiile macroeconomice viitoare prin aplicarea instrumentelor disponibile în scopul atingerii obiectivului inflației stabilit și neadmiterii eventualelor devieri.

În acest sens, pe tot parcursul anului a fost întreținut și dezvoltat acest sistem. La moment activitatea de analiză și prognoză își continuă caracterul aplicativ, care ca aspect organizatoric se desfășoară în cadrul Departamentului politică monetară și cercetări.

Principalele direcții de activitate în anul 2011 au constituit dezvoltarea și extinderea modelului central de prognoză pe termen mediu a inflației. Extinderea modelului presupune încorporarea în cadrul modelului de prognoză a noilor ecuații comportamentale, includerea indicatorilor noi, ce permit detalizarea fenomenelor economice proprii în Republica Moldova. În acest sens, au fost elaborate un șir de cercetări, care au la bază tehnici statistice și analizele de rigoare și, conform cărora, s-a determinat și cuantificat impactul și relațiile comportamentale, în baza funcțiilor de impuls-răspuns dintre indicatorii macroeconomici. În baza acestor cercetări, cât și a noilor extinderi a modelului, au fost determinate și explicate noi segmente în lanțul de propulsie a impulsurilor de la instrumentele de politică monetară asupra indicatorilor macroeconomici, în special, asupra indicelui prețului de consum IPC.

Modificările în cauză au fost realizate gradual, cu folosirea, de fiecare dată, a tehnicilor de testare de rigoare, precum ar fi analiza funcțiilor impuls-răspuns, efectuarea prognozelor pe eșantioane istorice, decompoziția istorică a variabilelor prin optica modelului etc. De menționat că, reevaluarea parametrilor prin reestimare și/sau recalibrare poartă un caracter continuu. Aceste proceduri sunt efectuate cu scopul reprezentării cât mai precise a proceselor economice din Republica Moldova, care sunt supuse continuu unor schimbări atât cantitative, cât și calitative, acestea fiind specifice mai cu seamă economiilor în curs de dezvoltare și a celor în tranziție din care face parte și economia națională.

Un alt aspect important este determinat de caracterul extensiv al agriculturii în Republica Moldova, ce determină o volatilitate sporită a prețurilor la produsele alimentare, ca urmare a incertitudinii condițiilor agrometeorologice. Deși aceste fenomene au o probabilitate de prognoză foarte redusă, ele urmează a

fi luate în calcul la elaborarea balanței riscurilor cu privire la prognoza inflației, ceea ce ar putea determina devierea acesteia de la scenariul de bază.

Direcțiile activității de cercetare în anul 2011 au fost cuantificarea impactului creșterilor prețurilor reglementate, atât ca impact direct, cât și ca efecte secundare asupra inflației. De asemenea s-a încercat determinarea impactului asupra activității economice, dat fiind faptul că o pondere de neglijat din PIB este reprezentată de activități conexe agriculturii, prin urmare prețurile sunt influențate de performanțele din acest sector, precum și din partea cererii agregate.

În anul 2011 a fost consolidată capacitatea analitică prin stabilirea atât formală, cât și informală a unor relații consultative cu instituțiile furnizoare de date statistice și cu cele ale căror decizii au un impact pronunțat asupra evoluției prețurilor, în special, a celor reglementate.

Procesul de prognozare pe termen scurt al inflației a fost eficientizat prin construirea unor modele econometrice pentru mai multe subcomponente importante din cadrul IPC, care au manifestat un caracter omogen, a căror comportament a avut un impact semnificativ pentru inflația totală. Totodată, s-a încercat introducerea unor noi factori, variabile în modelele utilizate care, conform estimărilor și testelor econometrice, s-au dovedit a explica procesul inflaționist din Republica Moldova. De asemenea, a fost reevaluată performanța de prognoză a modelelor de regresie liniară cu o singură ecuație și a celor cu ecuații simultane. În rezultat, pe parcursul anului 2011 deviația dintre valorile prognozate a IPC și cele efective a fost minimă și s-a datorat unor factori obiectivi.

Comunicarea și transparența politicii monetare

În vederea promovării și implementării cu succes a politicii monetare, rolul comunicării băncii centrale cu publicul este decisiv. Comunicarea publică a obiectivelor, instrumentelor, procedurilor, deciziilor și prognozelor băncii centrale conferă credibilitate acesteia, concomitent cu sporirea gradului de responsabilitate în fața publicului. Persistența și furnizarea informației către diverse categorii de piețe generează și o funcționare mai eficientă a acestora. În această ordine de idei, o comunicare eficientă influențează așteptările pieței și îmbunătățește transmiterea în economia reală a schimbărilor intervenite în politica monetară.

Pe parcursul anului 2011 activitatea de comunicare și transparența sporită au fost atributele definitorii unei politici monetare consecvente obiectivului fundamental al BNM de asigurare și menținere a stabilității prețurilor.

Amplificarea procesului de comunicare s-a realizat ca urmare a creșterii frecvenței și consecvenței mesajelor, dar și corespunderii acestora cu interesele grupurilor - țintă (mass-media, publicul larg, mediul de afaceri, Guvernul) în vederea asigurării unei informări transparente și prompte aferente deciziilor de politică monetară. Astfel, BNM a publicat lunar, în ziua desfășurării ședințelor Consiliului de administrație (CA) al BNM cu privire la politica monetară, comunicatele de presă privind deciziile CA, care vizau evoluția ratei de bază și a rezervelor minime obligatorii, precum și cauzele și premisele care au stat la baza luării deciziilor respective.

În vederea consolidării procesului de comunicare al BNM, au fost publicate comunicatele de presă cu privire la evoluția inflației a doua zi după anunțarea nivelului inflației calculat de către Biroul Național de Statistică, cu identificarea factorilor determinanți ai inflației și a abaterilor nesemnificative ale acestora de la orizontul de prognoză pe parcursul anului 2011. Totodată, începând cu anul 2011, BNM a publicat trimestrial Raportul asupra inflației care reprezintă o continuitate a Raportului de politică monetară și reflectă o analiză detaliată a realizării obiectivului stabilit în contextul eventualelor riscuri care pot afecta atingerea obiectivului, oferind explicații pe marginea factorilor care au contribuit la înregistrarea discrepantei dintre nivelul efectiv al inflației și cel prognozat în contextul adaptării mediului intern la ajustările graduale din economia globală.

În scopul asigurării percepției valorii cantitative a prognozei de către publicul larg, au fost organizate conferințe de presă trimestriale cu participarea guvernatorului BNM și reprezentanților mass-media, în cadrul cărora au fost identificate și explicate condițiile și perspectivele mediului extern și al economiei naționale, care au stat la baza fundamentării prognozei. Având în vedere caracterul inertial al inflației în Republica Moldova și faptul că, succesul strategiei pe termen mediu este condiționat de ancorarea expectațiilor inflaționiste și, prin urmare, de credibilitatea BNM, în luna mai 2011 BNM a publicat pe site-ul oficial al băncii „Chestionarul pentru studiul consumatorilor și mediului de afaceri (CCMA)”. Scopul acestuia constă în evaluarea și estimarea așteptărilor inflaționiste pe termen scurt și mediu ale consumatorilor și mediului de afaceri, ceea ce se va reflecta în observarea evoluțiilor economice, determinarea etapelor ciclului economic, efectuarea prognozelor pe termen scurt. În

același timp, conform Legii nr.239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional și Regulamentului privind asigurarea transparenței în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor Băncii Naționale a Moldovei, BNM asigură diseminarea informației în timp real prin intermediul web site-ului instituției, conținând și secțiunea “Consultări publice” prin prisma căreia asigură participarea directă a părților interesate (autoritățile publice centrale și locale, precum și cetățenii) la procesul decizional, sporind astfel gradul de răspundere al autorităților publice față de cetățeni și societate.

Banca Națională a Moldovei intenționează să îmbunătățească în continuare procesul de comunicare și transparență a deciziilor sale, astfel încât să asigure o comunicare predictibilă și integrată în vederea realizării obiectivului prevăzut de Strategia politicii monetare pe termen mediu (2010-2012).

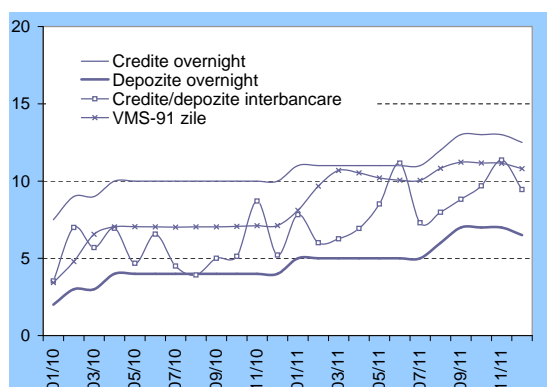
În anul 2012 BNM va elabora Strategia politicii monetare pe termen mediu (2013-2015), în scopul menținerii continuității stabilirii direcțiilor prioritare de activitate a BNM orientate spre atingerea obiectivului fundamental.

Implementarea și promovarea politicii monetare și valutare pe parcursul anului 2011

Reacția Băncii Naționale a Moldovei la intensificarea presiunilor inflaționiste în perioada ianuarie–noiembrie 2011 a constat în accentuarea progresivă a trendului de creștere a restrictivității politicii ratei dobânzii, inițiat în luna ianuarie 2011. Astfel, BNM a operat trei ajustări crescătoare ale ratei dobânzii de politică monetară, nivelul acesteia fiind majorat de la 7.0 până la 10.0 la sută. Totodată, temperarea creșterii prețurilor spre finele anului 2011 și gradul înalt de incertitudine a economiei mondiale, au determinat banca centrală să-și relaxeze politica monetară, inițiind în luna noiembrie 2011 un trend prudent de reducere a ratei dobânzii de politică monetară, prin efectuarea a două diminuări consecutive ale acesteia, cu amplitudinea de 0.5 puncte procentuale și, respectiv, de 1.0 puncte procentuale (ultima fiind aplicată începând cu 6 ianuarie 2012).

Aceste măsuri întreprinse de către BNM au avut impact asupra evoluției ratelor dobânzilor la instrumentele cu scadență scurtă de pe piața monetară. Însă, spre deosebire de anul 2010, atunci când ratele dobânzilor pe piața valorilor mobiliare de stat (VMS) cu scadența de 91 zile au imitat întocmai evoluțiile ratei de bază a BNM, în anul 2011 acestea au crescut amply și s-au distanțat

Graficul 2.1: Evoluția coridorului ratelor dobânzilor (%)

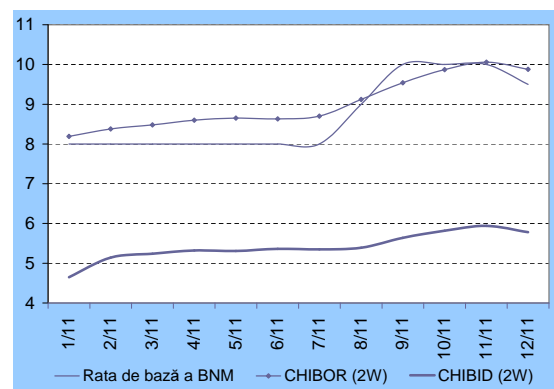
Sursa: BNM

semnificativ de rata de bază, apropiindu-se tot mai mult de limita superioară a coridorului ratelor (Graficul 2.1).

Impulsurile politicii monetare a BNM au fost mai puțin resimțite pe segmentul pieței interbancare, ultima fiind caracterizată de un număr foarte restrâns de tranzacții, grație nivelului consistent al lichidității înregistrat în piață. Rata medie a dobânzii la credite/depozite interbancare pe parcursul anului 2011 a oscilat de la o lună la alta în intervalul 6.01 – 11.36 la sută anual, încadrându-se de regulă în coridorul ratelor dobânzilor BNM.

De menționat că, rata dobânzii de referință a pieței interbancare CHIBOR de două săptămâni (2W) pe parcursul întregului an s-a menținut în vecinătatea apropiată a ratei de bază a BNM, preluând ajustările acesteia (Graficul 2.2).

Graficul 2.2: Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)

Sursa: BNM

Instrumentele politicii monetare

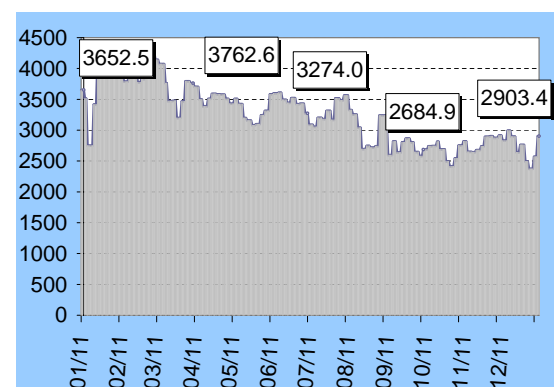
Componentele cadrului operațional al politicii monetare, specific strategiei de reducere a inflației, au fost intens solicitate în anul 2011. Conjunctura anului 2011, caracterizată de menținerea excesului de lichiditate pe piața monetară și amplificarea presiunilor inflaționiste, a determinat BNM să acționeze din poziția de debitor net în raport cu sistemul bancar.

Operațiunile de piață deschisă

Banca Națională a Moldovei a efectuat operațiunile de piață deschisă conform calendarului elaborat pentru anul 2011, publicat pe pagina web a BNM, anunțând doar operațiuni de drenare a surplusului de lichiditate din sistemul bancar prin vânzarea certificatelor BNM (CBN). În scopul creșterii eficacității gestionării lichidității de pe piața monetară, BNM a majorat începând cu luna ianuarie 2011 scadența certificatelor BNM de la o săptămână la două săptămâni.

Pe parcursul anului au fost desfășurate 104 licitații de vânzare a CBN cu anunțarea ratei maxime a dobânzii echivalente cu rata de bază, BNM acceptând integral ofertele participanților. Urmare a faptului că, ratele dobânzilor solicitate în cereri au fost egale cu rata maximă anunțată la licitații, certificatele BNM au fost vândute la o dobândă echivalentă cu rata de bază a BNM. Pe ansamblul anului 2011 rata medie ponderată a operațiunilor de sterilizare s-a cifrat la 8.54 la sută anual, față de 6.74 la sută anual înregistrată în anul precedent.

Graficul 2.3: Soldul zilnic al operațiunilor de sterilizare (mil. lei) efectuate de BNM în anul 2011

Sursa: BNM

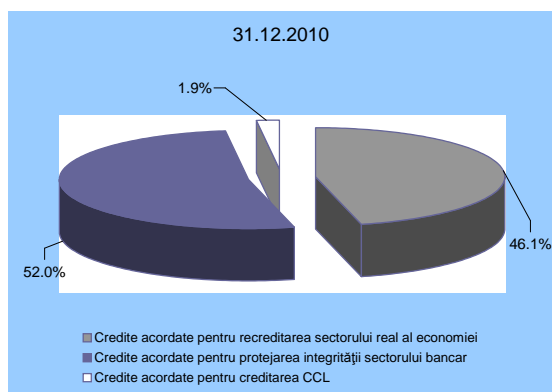
Restrângerea treptată a excedentului de lichiditate, ca urmare a majorării de la 8.0 până la 11.0 la sută și de la 11.0 până la 14.0 la sută a normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută străină (măsură aplicată la începutul lunii martie și, respectiv, august 2011), a influențat în sensul diminuării soldul zilnic al sterilizărilor, situându-l sub pragul de 4.0 mlrd. lei începând cu luna martie și, respectiv, 3.0 mlrd. lei – începând cu luna septembrie 2011.

Totuși, pe ansamblul anului soldul mediu al operațiunilor de sterilizare a fost înalt, constituind 3232.9 mil. lei, aproximativ la nivelul anului precedent. În condițiile majorării ratei de bază a crescut costul suportat de BNM pentru sterilizarea excesului de lichiditate de la 217.0 mil. lei în anul 2010 până la 274.9 mil. lei în anul 2011.

Activitatea de creditare

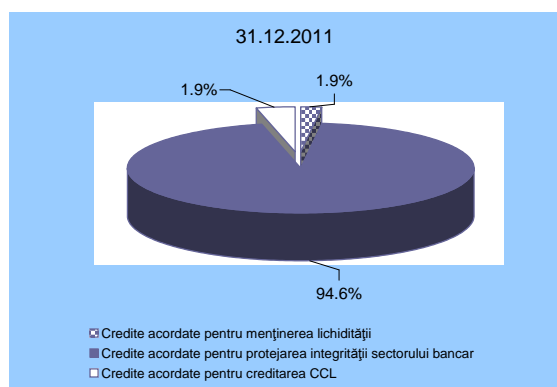
În anul 2011, în condițiile persistenței unui exces sporit de lichiditate, activitatea de creditare a Băncii Naționale a Moldovei a purtat un caracter limitat (Tabelul A.12).

Graficul 2.4: Structura creditelor în funcție de destinație la 31/12/10

Sursa: BNM

Graficul 2.5: Structura creditelor în funcție de destinație la 31/12/11

Sursa: BNM

Pe parcursul primelor patru luni ale anului 2011 Banca Națională a Moldovei a continuat alocarea resurselor creditoare băncilor în baza contractelor de credit încheiate în anii 2009 și 2010, în scopul recreditării agenților economici din sectorul real al economiei, suma acestora constituind 7.2 mil. lei.

Creditele au fost acordate la rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei, variabilă pe perioada acțiunii contractelor de credit, majorată cu 0.5 puncte procentuale. Ținând cont de evoluția ratei de bază, pe ansamblul anului 2011 rata dobânzii la creditele acordate pentru recreditarea agenților economici din sectorul real al economiei a variat între minima de 7.5 și maxima de 9.5 la sută anual.

Conform condițiilor contractuale, până în luna august 2011 băncile au achitat în termenele stabilite creditele obținute în anii precedenți cu destinația menționată, suma rambursată constituind 457.7 mil. lei (Tabelul A.12).

Banca Națională a Moldovei în anul 2011 a prelungit creditul acordat Băncii de Economii S.A în anul 2009 pentru protejarea integrității sistemului bancar în baza Legii privind unele măsuri suplimentare de asigurare a stabilității financiare nr.190 din 30 septembrie 2011, în scopul preluării creanțelor Băncii de Economii S.A. față de B.C. „Investprivatbank” S.A. în proces de lichidare, statul în persoana Ministerului Finanțelor a emis și

a transmis Băncii de Economii S.A. obligațiuni de stat, a căror răscumpărare se va efectua eşalonat până la 30 decembrie 2015.

Creditul a fost prolongat în condiții similare condițiilor de plasare și răscumpărare a obligațiunilor emise de stat: cu rata dobânzii fixă de 0.01 la sută anual, stabilită inițial la acordarea creditului, cu rambursarea sumei creditului în tranșe egale, trimestrial, termenul final fiind stabilit la 30 decembrie 2015.

Îndeplinindu-și funcția de creditor de ultima instanță, în luna noiembrie 2011 Banca Națională a Moldovei a acordat BC „Universalbank” S.A. o linie de credit în sumă de 17.5 mil. lei pe termen de 3 luni, în scopul menținerii lichidității. Creditul a fost acordat la rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei, variabilă pe perioada acțiunii contractului de credit, plus o marjă de 3.0 puncte procentuale, în condițiile asigurării integrale a sumei creditului și dobânzii aferente.

Pe parcursul anului 2011 Banca Națională a continuat monitorizarea creditelor acordate în anii anteriori pentru creditarea cooperativelor de construcție a locuințelor. În rezultatul achitărilor efectuate la termen, precum și a achitărilor anticipate, la finele anului de referință soldul acestor credite s-a diminuat cu 22.8 la sută în comparație cu sfârșitul anului 2010, alcătuind 13.9 mil. lei.

Astfel, la 31 decembrie 2011 datoria creditoare a băncilor față de Banca Națională a Moldovei a constituit 394.0 mil. lei, cu 582.4 mil. lei, sau 59.6 la sută sub nivelul de la sfârșitul anului 2010. Diminuarea soldului s-a produs ca rezultat al achitării integrale a creditelor acordate băncilor pentru re-creditarea agenților economici din sectorul real al economiei, achitării tranșelor scadente a creditului acordat pentru protejarea integrității sectorului bancar și a tranșelor din creditele acordate pentru creditarea cooperativelor de construcție a locuințelor (Graficul 2.4, Graficul 2.5).

Facilitățile permanente

Regimul de funcționare a facilităților permanente (depozite și credite overnight), stabilit pentru anul 2011, a permis băncilor gestionarea eficientă a lichidităților proprii și a oferit Băncii Naționale a Moldovei un plus de flexibilitate în realizarea politicii monetare.

Ratele dobânzilor la facilitățile permanente ale Băncii Naționale a Moldovei în anul 2011 au fost stabilite în cadrul unui coridor simetric, devierile față de rata dobânzii de politică monetară constituind 3.0 puncte procentuale.

Facilitatea de credit overnight. În condițiile unui excedent sporit de lichiditate, urmărit în sistemul bancar pe parcursul anului 2011, băncile nu au apelat la facilitatea de credit overnight.

Facilitatea de depozit overnight. Pe fondul sporirii siguranței controlului asupra lichidității prin operațiunile de sterilizare și majorarea normei rezervelor obligatorii, apelul băncilor la facilitatea de depozit în anul 2011 s-a redus considerabil comparativ cu anul precedent.

Volumul depozitelor overnight la Banca Națională a Moldovei în anul de referință a însumat 61409.7 mil. lei, ceea ce indică un sold mediu zilnic de 245.6 mil. lei, în diminuare de 1.9 ori comparativ cu anul 2010.

La 31 decembrie 2011 soldul depozitelor overnight plasate de bănci la BNM a constituit 746.0 mil. lei.

Pe parcursul lunilor ianuarie–noiembrie 2011 rata dobânzii la facilitatea de depozit a evoluat de la 5.0 până la 7.0 la sută anual, iar în luna decembrie a fost diminuată cu 0.5 puncte procentuale.

Pe ansamblul anului toate băncile au depus la Banca Națională a Moldovei depozite overnight. Recurgând la facilitatea de depozit cu preferință la finele perioadelor de menținere a rezervelor obligatorii, băncile au demonstrat o capacitate bună de gestionare a lichidităților proprii.

Rezervele obligatorii

În anul 2011 mecanismul rezervelor obligatorii a continuat să exercite funcțiile de control monetar și management al lichidității sistemului bancar.

Pe parcursul anului în regimul rezervelor obligatorii au intervenit modificări importante vizând majorarea termenului perioadelor de urmărire a mijloacelor atrase și menținere a rezervelor obligatorii, majorarea normei rezervelor obligatorii, precum și aplicarea unei norme a rezervelor obligatorii de zero la sută din mijloacele atrase incluse în baza de calcul, a căror scadență este mai mare de 2 ani.

Începând cu luna ianuarie 2011, conform prevederilor Hotărârii Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 227 din 18 octombrie 2010, băncile autorizate au trecut la o perioadă lunară de urmărire a mijloacelor atrase și de menținere a rezervelor obligatorii.

Extinderea termenului de menținere a rezervelor obligatorii pentru o perioadă de o lună a contribuit la îmbunătățirea cadrului operațional al Băncii Naționale a Moldovei și la distribuirea mai uniformă a lichidităților în interiorul sistemului bancar pe parcursul perioadei de menținere a rezervelor obligatorii.

În scopul contracarării presiunilor inflaționiste și pentru a îmbunătăți mecanismul de transmisie a deciziilor de politică monetară ale Băncii Naționale, în condițiile unei piețe de capital nedezvoltate și abundenței de lichidități din sistemul bancar, norma rezervelor obligatorii în anul 2011 a fost majorată de două ori cu câte 3.0 puncte procentuale:

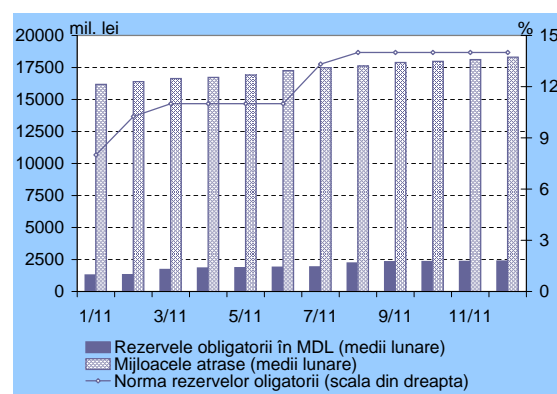
- începând cu perioada de urmărire a mijloacelor atrase 8 februarie – 7 martie 2011, norma rezervelor obligatorii constituite din mijloacele atrase în lei moldovenești, valute neconvertibile și valute liber convertibile a crescut de la 8.0 până la 11.0 la sută (Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 10 din 27 ianuarie 2011);
- începând cu perioada de urmărire a mijloacelor atrase 8 iulie – 7 august 2011, norma rezervelor obligatorii constituite din mijloacele atrase în lei moldovenești, valute neconvertibile și valute liber convertibile a crescut de la 11.0 până la 14.0 la sută (Hotărârea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 109 din 26 mai 2011).

La ședința din 26 mai 2011, concomitent cu decizia de majorare a normei rezervelor obligatorii, Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei a adoptat Hotărârea privind modificarea Regulamentului cu privire la regimul rezervelor obligatorii, care prevede aplicarea unei norme a rezervelor obligatorii de zero la sută din mijloacele atrase incluse în baza de calcul, a căror scadență este mai mare de 2 ani.

Această modificare a contribuit la gestionarea mai eficientă din partea băncilor a lichidităților proprii și a creat facilități în susținerea creșterii mijloacelor atrase de bănci pe termen lung. Evoluția rezervelor obligatorii în lei moldovenești în anul 2011 a avut un trend pozitiv pronunțat, fiind influențată atât de creșterea mijloacelor atrase, cât și de majorarea normei rezervelor obligatorii (Graficul 2.6).

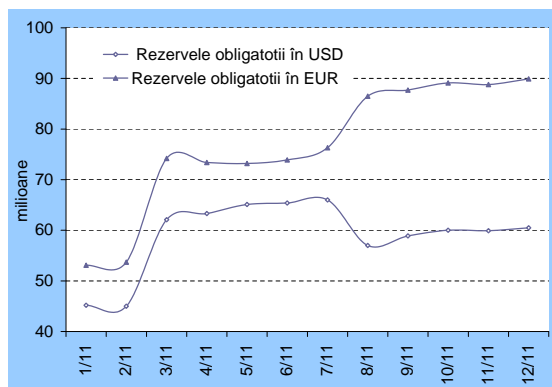
Suma rezervelor obligatorii în moneda națională, menținute de bănci în perioada 8 decembrie 2011 – 7 ianuarie 2012,

Graficul 2.6: Evoluția mijloacelor atrase în lei moldovenești, a rezervelor obligatorii în lei moldovenești și a normei rezervelor obligatorii în anul 2011

Sursa: BNM

Graficul 2.7: Evoluția rezervelor obligatorii în USD și EUR pe parcursul anului 2011

Sursa: BNM

a constituit 2387.1 mil. lei, în creștere comparativ cu suma rezervelor obligatorii menținute în ultima perioadă a anului precedent cu 84.3 la sută.

Pe parcursul anului trendul rezervelor obligatorii în valute străine a fost influențat nu doar de creșterea mijloacelor atrase și de majorarea normei, dar și de facilitatea acordată băncilor la constituirea rezervelor obligatorii prin aplicarea normei de zero la sută pentru mijloacele atrase pe termen mai mare de 2 ani (Graficul 2.7).

Astfel, până în luna iulie 2011 atât rezervele în dolari SUA, cât și cele în euro au crescut simultan, iar începând cu luna august 2011, datorită faptului că sumele mijloacelor atrase de bănci cu termen mai mare de 2 ani în dolari SUA au fost mult mai superioare celor în euro, rezervele obligatorii în dolari SUA s-au diminuat, iar cele în euro și-au continuat tendința de creștere. La 31 decembrie 2011 rezervele obligatorii constituite și menținute de bănci în valute străine au alcătuit 60.5 mil. dolari SUA și 89.9 mil. euro, în majorare comparativ cu 31 decembrie 2010 cu 36.0 și 73.6 la sută, respectiv.

În baza art. 17 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 578-XIII din 21 iulie 1995, în scopul diminuării costului activelor bancare, Banca Națională, pentru mărimea rezervelor obligatorii ce depășesc 5.0 la sută din mijloacele atrase, plătește băncilor o dobândă a cărei sumă în anul 2011 a constituit 67.6 mil. lei. Comparativ cu anul precedent, grație creșterii considerabile a mijloacelor atrase, precum și a majorării normei rezervelor obligatorii, mărimea dobânzii achitate pentru menținerea rezervelor obligatorii la Banca Națională a Moldovei a crescut de 3.9 ori.

2.2 Rezultatele politicii monetare și valutare pe parcursul anului 2011

Anticipările privind contextul economico-financiar național și global pentru anul 2011, precum intensificarea procesului de recuperare a economiei mondiale, evoluția prețurilor internaționale la petrol, creșterea cererii interne și devierea pozitivă a PIB, au semnalat riscul amplificării presiunilor inflaționiste pe parcursul anului 2011.

Astfel, după menținerea pe parcursul a nouă luni consecutiv a ratelor dobânzilor la instrumentele de reglementare monetară

neschimbate pe parcursul anului 2010, la ședința Consiliului de administrație din 30 decembrie 2010 BNM, ținând cont de perioada necesară transmiterii impulsurilor asupra economiei reale, a luat decizia de a majora rata de bază de la 7.0 până la 8.0 la sută anual, care a fost aplicată începând cu 7 ianuarie 2011.

Totodată, din perspectiva ancorării continue a anticipațiilor inflaționiste, BNM a majorat pe parcursul anului 2011 ratele dobânzilor la instrumentele de reglementare monetară cu câte 1.0 punct procentual două luni consecutiv, astfel încât rata de bază a atins nivelul de 10.0 la sută.

La ședința din 28 iulie 2011 Consiliul de administrație al BNM a hotărât să majoreze rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară cu 1.0 puncte procentuale, de la 8.0 până la 9.0 la sută anual. Această decizie viza atenuarea anticipațiilor inflaționiste, ca urmare a creșterii consumului gospodăriilor casnice survenită în rezultatul creșterii venitului disponibil al populației din salarii, transferuri de mijloace bănești sociale și de peste hotare, precum și impulsivitatea continuă a economiei în corelare cu sporirea gradului de economisire a populației.

Previziunea presiunilor proinflaționiste suplimentare cauzate de factori de risc cum ar fi posibilele ajustări ale prețurilor reglementate (inclusiv efectele secundare), volatilitatea piețelor financiare mondiale, stimulată de criza datoriilor suverane din Europa, precum și dinamica prețurilor la produsele alimentare și combustibil pe plan mondial, a condiționat încă o ajustare ascendentă a ratelor dobânzilor la instrumentele de reglementare monetară. Așadar, la ședința din 25 august 2011 Consiliul de administrație al BNM a luat decizia de a majora rata de bază cu 1.0 puncte procentuale, până la nivelul de 10.0 la sută anual.

Analiza factorilor determinanți ai procesului inflaționist în Republica Moldova pe parcursul anului 2011 a pus în evidență factorii de natură nemonetară, aflați în afara sferei de influență a politicii monetare promovate de BNM. Acest fapt a fost confirmat de stoparea tendinței de majorare a ritmului anual al inflației în trimestrul IV, 2011, odată cu adâncirea crizei datoriilor suverane și recesiunii din zona euro și pe plan mondial, care a afectat cererea globală, reflectându-se nemijlocit asupra diminuării nivelului activității economice interne. Totodată, evoluția piețelor valutare internaționale, dinamica prețurilor la petrol și la produsele alimentare pe plan mondial, tendința de apreciere a monedei naționale față de dolarul SUA și euro au contribuit la atenuarea proceselor inflaționiste. În aceste

condiții, în noiembrie - decembrie 2011 BNM a preluat trendul descendent al ratei dobânzii de politică monetară, efectuând două reduceri consecutive ale acesteia, cu amplitudinea de 0.5 puncte procentuale și, respectiv, de 1.0 puncte procentuale.

Adecvarea din perspectiva obiectivului politicii monetare a condițiilor monetare în sens larg s-a realizat preponderent prin intermediul politicii ratei dobânzii, precum și de mecanismul rezervelor minime obligatorii. Cel din urmă a manifestat un caracter ascendent pe parcursul anului 2011, prin majorarea ratelor rezervelor minime obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută străină până la nivelul de 14.0 la sută din baza de calcul.

Gestionarea fermă a lichidităților din sistemul bancar a fost adaptată asigurării funcționării adecvate a pieței monetare, menținând echilibrul dintre stabilitatea prețurilor și relansarea economiei naționale.

Dinamica indicatorilor monetari

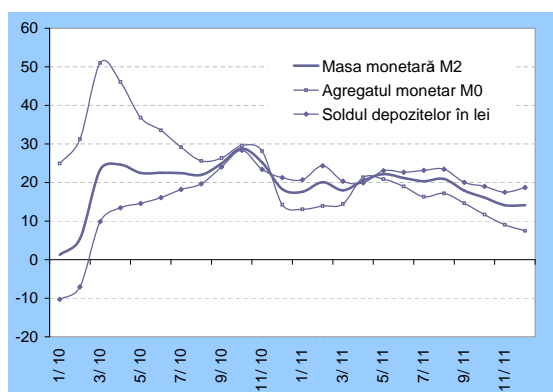
Evoluția indicatorilor monetari în anul 2011 poate fi divizată în două etape. Prima etapă a fost caracterizată de o creștere mai robustă și stabilă pe parcursul lunilor ianuarie-mai, iar cea de-a doua a fost marcată de reducerea ritmurilor de creștere în lunile iunie-decembrie 2011. Comportamentul tuturor agregatelor monetare a fost similar pe tot parcursul anului 2011.

Masa monetară

În perioada ianuarie-decembrie 2011 masa monetară (M2)⁸ a crescut cu 14.1 la sută, comparativ cu creșterea de 18.3 la sută înregistrată în anul 2010 (Graficul 2.8).

Dinamica M2 a consemnat o creștere relativ stabilă pe parcursul perioadei ianuarie-august, înregistrând cea mai mare ascensiune în luna mai 2011 – de 22.2 la sută, iar începând cu luna septembrie s-a situat pe o pantă descendentă până la finele anului. Componentele masei monetare M2 au imprimat evoluții pozitive, depozitele în moneda națională majorându-se cu 18.7 la sută și banii în circulație – cu 7.5 la sută. Depozitele în lei moldovenești au înregistrat un trend neuniform, dar totodată au manifestat o creștere activă în perioada ianuarie-august

Graficul 2.8: Evoluția componentelor masei monetare M2 (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

⁸Masa monetară M2 include banii în circulație (M0), depozitele în lei moldovenești și instrumentele pieței monetare.

2011, cu reducerea ritmului de creștere în lunile septembrie-decembrie 2011. Creșterea maximă pentru anul 2011 a depozitelor în MDL a fost înregistrată în luna august – 23.5 la sută. Bani în circulație au înregistrat o majorare continuă în perioada ianuarie-aprilie, în luna aprilie fiind consemnată cea mai mare creștere în anul 2011 a acestui indicator (21.4 la sută). Începând cu luna mai 2011, trendul banilor în circulație și-a schimbat traiectoria, prezentând semne de stabilizare în luna august, după care și-a reluat tendința descendentă, înregistrând la finele lunii decembrie 2011 o creștere de 7.5 la sută.

În același timp, masa monetară (M3)⁹ în anul 2011 a crescut cu 10.6 la sută, în timp ce în anul 2010 ritmul de creștere a fost de 13.4 la sută (Graficul 2.9).

Ritmul de creștere mai lent al masei monetare M3, decât cel al masei monetare M2, a fost influențat de dinamica depozitelor în valută străină, în condițiile aprecierii monedei naționale față de dolarul SUA. Depozitele în valută străină, recalculate în lei moldovenesti, au demonstrat un ritm moderat de creștere pe parcursul anului 2011 – de 3.5 la sută, în timp ce creșterea lor în dolari SUA în aceeași perioadă a constituit 7.4 la sută – 74.6 mil. USD.

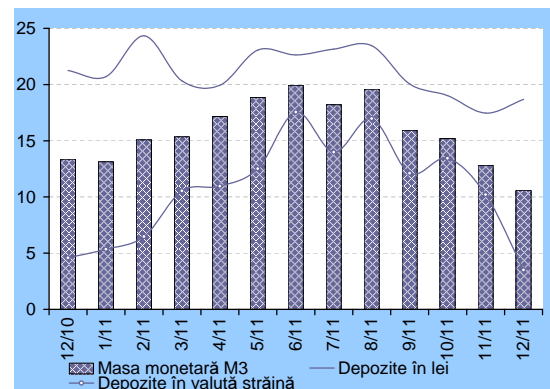
Cel mai înalt ritm de creștere al depozitelor în valută străină, exprimate în lei, a fost înregistrat în luna iunie 2011 – de 17.5 la sută. În a doua jumătate a anului 2011 depozitele în valută străină au schimbat trendul pe cel descendent, ca urmare a aprofundării crizei datoriilor suverane din zona euro și a aprecierii leului moldovenesc față de moneda unică europeană.

Depozitele în moneda națională în anul 2011 au consemnat o creștere mai pronunțată în comparație cu M0 – cu 18.7 la sută (în anul 2010 acestea au crescut cu 21.3 la sută), contribuind în mod direct la creșterea agregatului monetar M2.

Ponderea depozitelor la termen în totalul depozitelor în moneda națională a constituit 62.5 la sută în luna decembrie 2011, majorându-se cu 0.8 puncte procentuale față de luna decembrie 2010. Această regrupare în structura depozitelor în moneda națională denotă că, gradul de economisire crește atât din partea agenților economici, cât și din partea populației.

Majorarea volumului total al depozitelor la termen atrase de bănci pe parcursul anului de referință a fost determinată de sporirea componentei în moneda națională, volumul depozitelor

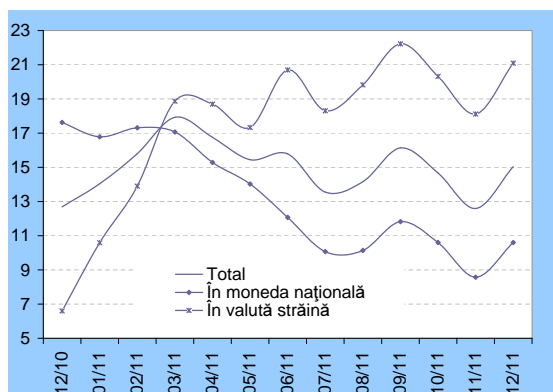
Graficul 2.9: Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

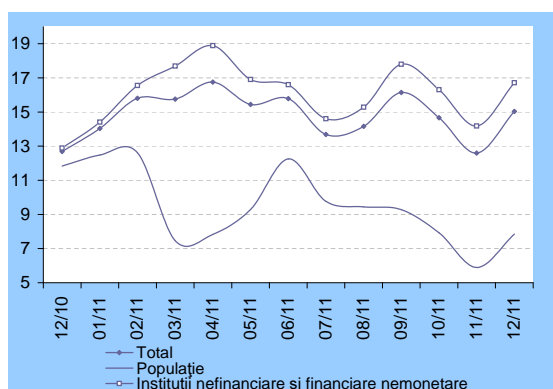
⁹Masa monetară M3 include masa monetară M2 și depozitele în valută străină ale rezidenților exprimate în lei moldovenesti.

Graficul 2.10: Evoluția creditelor în economie (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

Graficul 2.11: Soldul creditelor acordate economiei pe sectoare (% creștere față de luna similară a anului precedent)

Sursa: BNM

în valută străină fiind în micșorare cu 108.3 mil. lei. Ca urmare, ponderea depozitelor în moneda națională în structura depozitelor totale s-a majorat cu 4.8 puncte procentuale, de la 53.5 la sută în anul 2010 până la 58.3 la sută în anul 2011.

Creșterea volumului depozitelor la termen atrase în moneda națională cu 4051.2 mil. lei (cu 20.7 la sută) s-a datorat majorării volumului depozitelor la termen ale persoanelor juridice cu 2613.1 mil. lei (cu 33.9 la sută) și a volumului depozitelor persoanelor fizice – cu 1438.1 mil. lei (cu 12.1 la sută).

Pe parcursul anului 2011 depozitele la termen atrase în valută străină au avut o dinamică opusă celor în moneda națională în contextul aprecierii monedei naționale. Fiind exprimate în dolari SUA, acestea s-au majorat cu 4.7 la sută (cu 64.3 mil. USD). Exprimat în lei, volumul depozitelor în valută străină s-a redus cu 108.3 mil. lei (cu 0.6 la sută), fiind condiționat de reducerea depozitelor persoanelor fizice cu 313.2 mil. lei (cu 2.1 la sută), în timp ce depunerile persoanelor juridice au crescut cu 204.9 mil. lei (cu 10.9 la sută).

În condițiile unui mediu economic care prezintă semne de incertitudine și a aprecierii monedei naționale, a crescut ponderea depozitelor în moneda națională pe termen de până la 3 luni – 34.5 la sută din totalul depozitelor atrase la termen în 2011, față de 30.9 la sută în anul precedent.

Piața creditelor

În anul 2011 **soldul total al creditelor acordate în economie**¹⁰ s-a majorat cu 15.0 la sută față de anul 2010, manifestând o creștere superioară celei din anul precedent, în care a fost înregistrată o creștere de 12.7 la sută. Această creștere a fost determinată preponderent de evoluția componentei în valută străină (21.1 la sută). Totodată, ritmul de creștere a componentei în moneda națională a fost unul mai temperat (10.6 la sută). Dinamica consemnată a soldului creditelor acordate a fost influențată de diferiți factori, printre care și condițiile favorabile ale ofertei creditelor noi cu rata dobânzii în descreștere continuă atât pentru sectorul privat, cât și pentru populație. Astfel, înviorarea activității economice, precum și scăderea costurilor aferente creditelor noi, au potențat cererea de credite în perioada gestionară (Graficul 2.10).

Ambele segmente de clientelă au consemnat la finele anului 2011 ritmuri pozitive de creștere, cel mai accentuat fiind înregistrat la soldurile creditelor acordate persoanelor juridice, care

¹⁰Conform metodologiei FMI, din total credite în economie (inclusiv dobânda calculată la credite) sunt excluse creditele interbancare și creditele acordate Guvernului

a constituit 16.7 la sută comparativ cu creșterea de 7.8 la sută a soldurilor creditelor acordate populației (Graficul 2.11).

Soldul creditelor acordate persoanelor juridice în valută străină s-a caracterizat printr-un ritm de creștere mai accentuat (23.8 la sută) comparativ cu cel al creditelor acordate în moneda națională (10.1 la sută).

Evoluția creditelor noi acordate

În anul 2011 creditele noi acordate au consemnat o dinamică pozitivă în ritmuri mai temperate, de 26.4 la sută (până la nivelul de 29608.0 mil. lei), față de creșterea de 64.5 la sută din anul 2010. Acest fapt poate fi atribuit pe seama conturării semnelor de învioreare a economiei în anul 2011 și micșorării ratelor dobânzilor. Evoluția pozitivă a fost caracteristică ambelor componente, cea în moneda națională a înregistrat o creștere cu 32.2 la sută față de anul precedent, sau cu 3839.4 mil. lei, iar componenta în valută străină – cu 20.4 la sută, sau cu 2338.8 mil. lei (Graficul 2.12).

Cea mai mare parte a creditelor acordate în moneda națională este reprezentată în continuare de creditele acordate persoanelor juridice – 81.7 la sută din totalul creditelor în lei, ajungând la valoarea de 12895.7 mil. lei. O evoluție similară au avut și creditele acordate populației, care au înregistrat o creștere de 31.5 la sută față de anul 2010, până la nivelul de 2883.6 mil. lei.

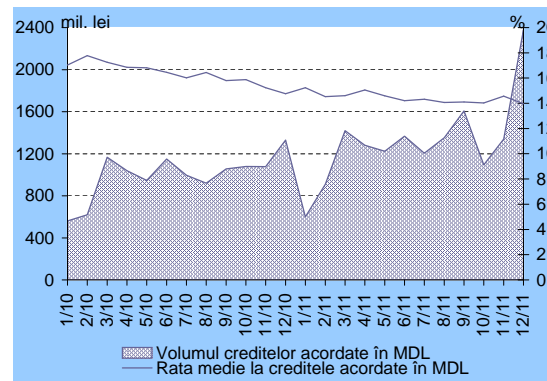
Creditelile acordate în valută străină de asemenea au consemnat o dinamică pozitivă, dar cu ritmuri mai temperate (Graficul 2.13), majorându-se cu 20.4 la sută acestea au alcătuit 13828.7 mil. lei (echivalentul a 1178.2 mil. USD). Evoluția creditelor în valută străină s-a datorat creșterii cu 21.2 la sută a creditelor acordate populației și cu 20.3 la sută – a creditelor noi acordate persoanelor juridice pentru finanțarea operațiunilor comerciale externe.

Ratele dobânzii și mecanismul de transmisie a politicii monetare

În condițiile ajustării ratei de bază de către Consiliul de administrație al BNM, ratele dobânzilor practicate de bănci în relațiile cu clienții au înregistrat nivele foarte joase; ratele dobânzilor la credite au fost practic într-o descreștere continuă din anul 2010 (Graficul 2.14).

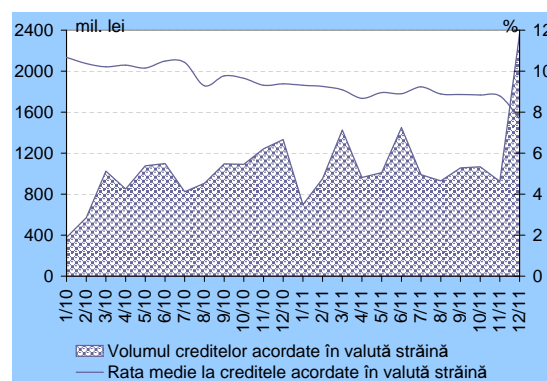
Rata medie la creditelile noi acordate în moneda națională în anul 2011 s-a plasat cu 1.88 puncte procentuale mai jos decât

Graficul 2.12: Dinamica volumului și a ratelor medii la creditelile noi acordate în moneda națională

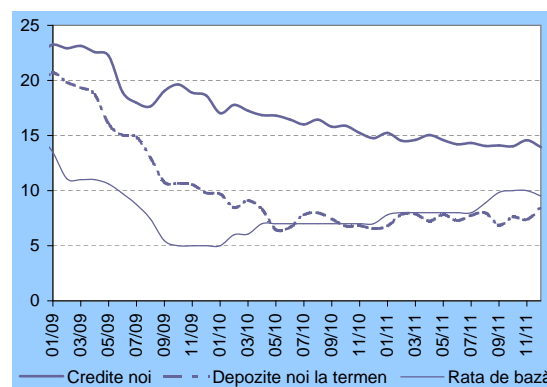
Sursa: BNM

Graficul 2.13: Dinamica volumului și a ratelor medii la creditelile noi acordate în valută străină

Sursa: BNM

Graficul 2.14: Ratele medii ale dobânzilor în MDL (%)

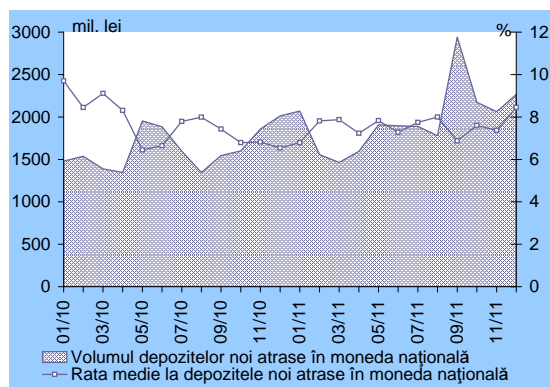

Sursa: BNM

valoarea anului precedent, până la nivelul de 14.37 la sută. Această tendință s-a menținut pe ambele categorii de clientelă. Astfel, rata la creditele acordate persoanelor fizice s-a diminuat cu 2.33 puncte procentuale, constituind 16.68 la sută, iar cea a persoanelor juridice – cu 1.77 puncte procentuale, până la nivelul de 13.85 la sută. De menționat că, ratele dobânzilor la creditele noi acordate au atins în luna decembrie 2011 un nou nivel de minim istoric – 13.96 la sută în moneda națională și 7.67 – în valută străină.

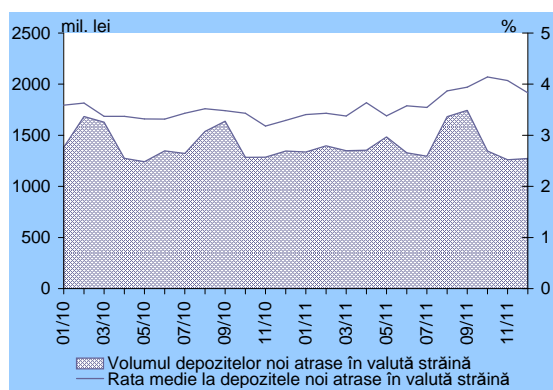
La rândul său, evoluția anuală a randamentelor pentru plasamentele bancare la termen în moneda națională nu a înregistrat schimbări semnificative (diminuare cu 0.02 la sută, până la nivelul de 7.54 la sută). Totodată, rata depozitelor persoanelor juridice s-a majorat cu 0.44 la sută (atingând nivelul de 5.13 la sută), atunci când rata depozitelor persoanelor fizice a rămas neschimbată. Totuși, în luna decembrie 2011 rata medie a dobânzii la depozitele noi atrase în moneda națională a atins cea mai mare valoare din anul 2011 (8.45 la sută).

Graficul 2.15: Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen atrase în moneda națională

Sursa: BNM

Graficul 2.16: Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen noi atrase în valută străină

Sursa: BNM

Ratele medii ale dobânzii la depozitele în moneda națională au crescut de la 6.79 la sută în luna ianuarie 2011 (nivel minim în 2011), până la nivel maxim – de 8.45 la sută (luna decembrie 2011). Aceeași tendință ascendentă s-a înregistrat și la ratele dobânzii la depozitele în valută străină, care s-au majorat de la 3.41 la sută în luna ianuarie până la 3.83 la sută în luna decembrie 2011.

La capitolul creditelor acordate ratele au înregistrat trend opus celui a depozitelor și s-au micșorat treptat. Astfel, rata maximă a dobânzii la creditele acordate în moneda națională a constituit 15.24 la sută în luna ianuarie 2011, fiind în descreștere continuă până la finele anului, când s-a înregistrat valoarea minimă de 13.96 la sută (luna decembrie 2011). Ratele dobânzii la creditele acordate în valută străină, de asemenea, au urmat o evoluție descendentă. Astfel, rata maximă la creditele acordate în valută străină a fost înregistrată în luna ianuarie 2011, constituind 9.31 la sută, iar cea minimă în luna decembrie – 7.67 la sută. Aceasta denotă că, mecanismul de transmisie a politicii monetare nu lucrează unilateral și în mare măsură depinde de comportamentul băncilor.

Rata medie anuală a dobânzii la depozitele la termen atrase în moneda națională a rămas practic la același nivel, scăzând cu 0.02 puncte procentuale față de anul 2010, înregistrând 7.54 la sută în anul 2011 (Graficul 2.15). Totodată, rata medie anuală a dobânzii la depozitele la termen atrase în valută străină a crescut cu 0.27 puncte procentuale față de anul 2010, constituind 3.69 la sută în anul 2011 (Graficul 2.16).

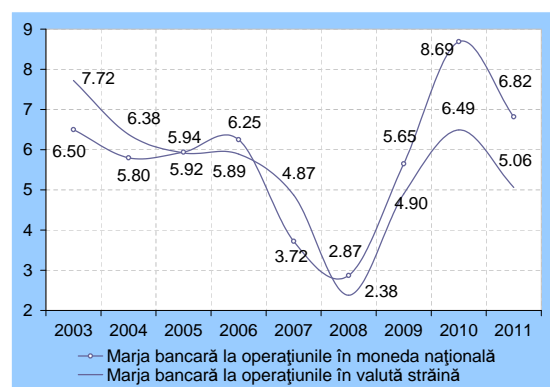
O evoluție descrescătoare au avut ratele medii ale creditelor noi acordate în anul 2011. Astfel, rata medie anuală ponderată a dobânzii la creditele acordate în moneda națională s-a redus cu 1.88 puncte procentuale față de anul 2010, până la 14.37 la sută în anul 2011. Rata medie anuală ponderată a dobânzii la creditele noi acordate în valută străină a constituit 8.75 la sută în anul 2011, comparativ cu 9.91 la sută în anul 2010.

În contextul lichidității excesive, micșorării volumului creditelor neperformante și diminuării riscurilor creditare, băncile licențiate au recurs la micșorarea marjei bancare.

Micșorarea marjei bancare (diferența dintre ratele medii la credite și la depozite) s-a produs preponderent din contul contra trendului ratelor la depozitele noi atrase și la creditele noi acordate. Aceasta se datorează, în special, creșterii mai active a cererii pentru credite în sectorul real și a condițiilor mai atractive pentru acordarea creditelor în comparație cu anul 2010. De menționat că, băncile licențiate au fost mai active la capitolul atragerii depozitelor, fapt care a dus la creșterea ratelor la depozite și, totodată, la diminuarea marjei bancare.

Astfel, marja bancară aferentă operațiunilor în moneda națională s-a diminuat cu 1.87 puncte procentuale, până la nivelul de 6.82 puncte procentuale, iar cea asociată tranzacțiilor în valută străină - cu 1.43 puncte procentuale, constituind 5.06 puncte procentuale în anul 2011 (Graficul 2.17).

Graficul 2.17: Evoluția marjei bancare la operațiunile în moneda națională și în valută străină (p.p.)

Sursa: BNM

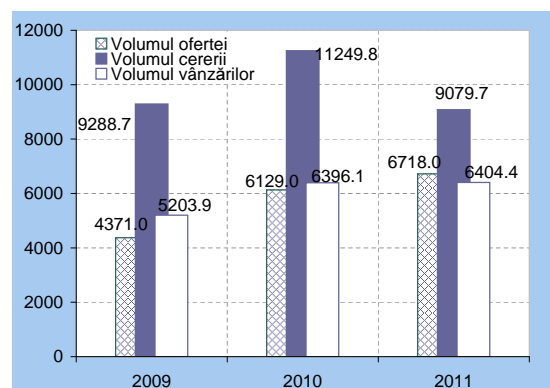
2.3 Piața monetară

Piața primară a valorilor mobiliare de stat

Acționând ca agent fiscal al statului în organizarea plasării și deservirii valorilor mobiliare de stat în formă de înscriere în conturi, Banca Națională în anul 2011 a organizat 169 emisiuni de titluri de stat.

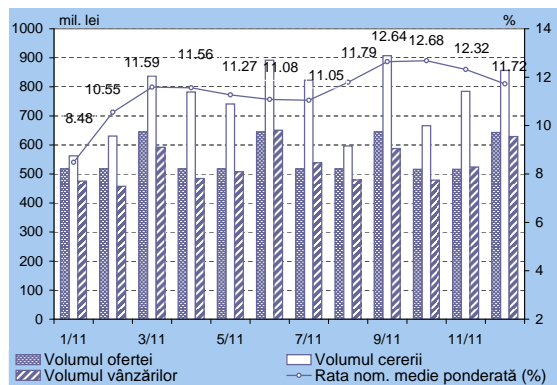
Ca urmare a necesității de majorare a finanțării deficitului bugetar pentru anul 2011 din contul surselor interne, Ministerul Finanțelor a sporit oferta de valori mobiliare de stat pentru plasare prin licitații, anunțând săptămânal spre plasare bonuri de trezorerie (BT) în volum de 127.0 mil. lei și o dată în luna – obligațiuni de stat (OS) în volum de 8.0 – 10.0 mil. lei. Pe ansamblul anului oferta Ministerului Finanțelor s-a cifrat la

Graficul 2.18: Volumul ofertei, cererii și vânzării de VMS (mil. lei)

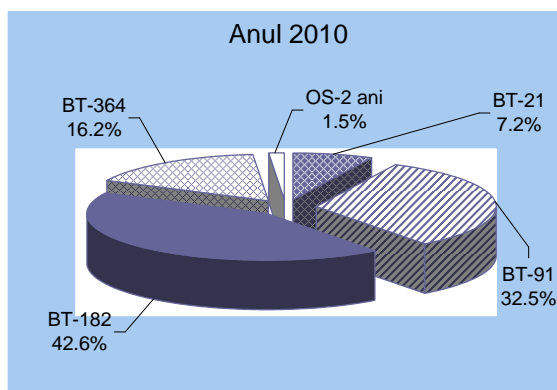
Sursa: BNM

Graficul 2.19: Dinamica lunară a valorilor mobiliare de stat la licitațiile pieței primare în anul 2011

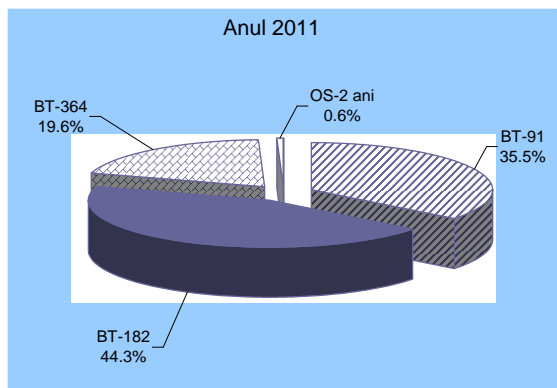
Sursa: BNM

Graficul 2.20: Structura emisiunilor de VMS în diviziune pe tipuri în anul 2010

Sursa: BNM

Graficul 2.21: Structura emisiunilor de VMS în diviziune pe tipuri în anul 2011

Sursa: BNM

6718.0 mil. lei, cu 589.0 mil. lei peste valoarea anului 2010 (Graficul 2.18).

Cererea participanților a însumat 9079.7 mil. lei, înregistrând cea mai joasă valoare din ultimii trei ani, a avut o evoluție neuniformă de-a lungul anului, la unele licitații neacoperind oferta. Concomitent, urmărind temperarea creșterii ratelor de dobândă, Ministerul Finanțelor a vândut la unele licitații VMS în volume sub oferta anunțată. Astfel, gradul anual de adjudecare a VMS a constituit 95.3 la sută (104.4 la sută în anul 2010), valoarea titlurilor de stat plasate prin licitații în anul 2011 totalizând 6404.4 mil. lei.

Tendențele ratelor dobânzilor pe piața titlurilor de stat au fost determinate în mare parte de modificările operate asupra ratei de bază a BNM pe parcursul anului 2011. Astfel, după înregistrarea a două creșteri importante în lunile ianuarie și august, ca urmare a majorării ratei de bază a BNM, ratele dobânzilor s-au stabilizat și au înregistrat ușoare diminuări ca rezultat al poziției ferme a Ministerului Finanțelor de a nu admite creșteri esențiale ale ratelor dobânzilor pe piața primară a titlurilor de stat.

Creșterea randamentelor aferente VMS a atras investitori nebancați, astfel încât valoarea VMS procurate de aceștia s-a majorat de la 617.3 mil. lei în anul 2010 (9.7 la sută din volumul total emis) până la 704.0 mil. lei în 2011 (11.0 la sută din volumul total emis). După doi ani de absență au fost înregistrate procurări de VMS de către nerezidenți, în volum de 4.2 mil. lei.

Pe parcursul anului 2011 Ministerul Finanțelor a oferit spre plasare prin licitații bonuri de trezorerie de 91 zile, 182 zile și 364 zile și obligațiuni de stat cu maturitatea de 2 ani.

Bonurile de trezorerie cu maturitatea de 6 luni au fost unul din plasamentele cu cea mai mare pondere – 44.3 la sută, urmate de cele cu scadența la 3 luni, care au înregistrat o pondere de 35.5 la sută. Ca urmare a reticenței investitorilor pentru investiții pe termen mai mare de un an, cota obligațiunilor de stat cu dobândă flotantă cu termenul de circulație 2 ani în totalul VMS emise s-a diminuat de la 1.5 la sută în anul precedent până la 0.6 la sută în anul 2011.

Scadența medie a titlurilor nou emise a constituit 189 zile în anul gestionar față de 183 zile în anul 2010.

Contrar anului 2010, când ratele dobânzilor pe piața valorilor mobiliare de stat s-au stabilizat pe un palier aflat în proximitatea

ratei dobânzii de politică monetară, în anul 2011 acestea au crescut semnificativ și s-au distanțat de rata de bază: randamentele aferente BT de 91 zile apropiindu-se tot mai mult de limita superioară a coridorului ratelor și devansând-o în cazul BT de 182 și 364 zile (Graficul 2.22, Tabelul 2.1).

La ultimele licitații de VMS ale anului 2011 ratele medii ale dobânzilor au înregistrat valori de 10.62, 12.24 și 12.29 la sută anual, respectiv, pentru scadențele de 91, 182 și 364 zile, fiind superioare, respectiv, cu 3.52, 4.79 și 4.82 puncte procentuale valorilor consemnate la finele anului 2010.

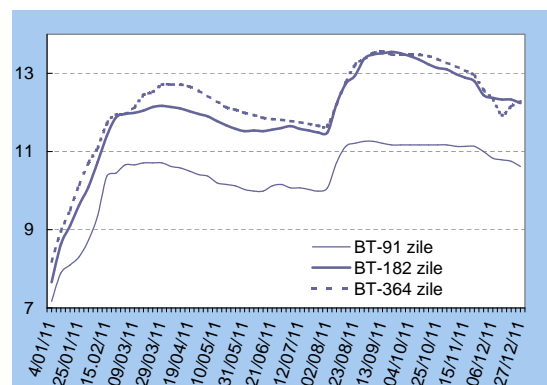
Rata medie anuală a dobânzii la valorile mobiliare de stat cu scadența până la un an adjudecate în 2011 s-a majorat, înregistrând 11.42 la sută anual comparativ cu 6.98 la sută anual în anul 2010. În ierarhia randamentelor pe piața financiară ratele dobânzilor aferente valorilor mobiliare de stat au devansat semnificativ dobânzile oferite de bănci la depozite, apropiindu-se tot mai mult în a doua jumătate a anului de cele aferente creditelor acordate în economie (Graficul 2.23).

Concomitent cu VMS plasate prin intermediul licitațiilor, la 28 martie 2011 Ministerul Finanțelor a plasat prin subscriere obligațiuni de stat cu rata flotantă a dobânzii (echivalentă cu rata de bază a BNM, plus o marjă stabilită la emitere) și cu termenul de circulație de 1 an, în sumă de 100.0 mil. lei la valoarea nominală.

Volumul valorilor mobiliare de stat, plasate pe piața primară prin intermediul licitațiilor și subscrierii, aflate în circulație la 31 decembrie 2011 a consemnat 3493.1 mil. lei la valoarea nominală (Graficul 2.24). La prețul de vânzare-cumpărare acesta a constituit 3256.0 mil. lei, înregistrând o creștere de 164.5 mil. lei la finele anului gestionar față de finele anului 2010.

Totodată, în baza Legii nr. 190 din 30 septembrie 2011 privind unele măsuri suplimentare de asigurare a stabilității financiare, în scopul preluării creanțelor Băncii de Economii S.A. față de B.C. „Investprivatbank” S.A. în proces de lichidare, la 25 octombrie 2011 Ministerul Finanțelor a emis în favoarea Băncii de Economii S.A. obligațiuni de stat în sumă de 428.5 mil. lei cu răscumpărarea pe etape, cu data scadenței finale la 30 decembrie 2015, care la 31 decembrie 2011 au totalizat în sold 372.6 mil. lei.

Graficul 2.22: Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor (%)

Sursa: BNM

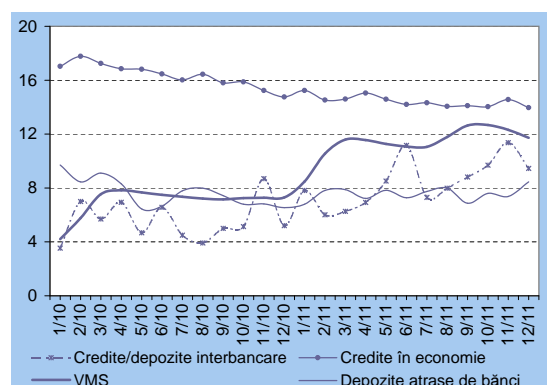
Tabelul 2.1: Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)

	Anul 2010	Anul 2011
BT 21 zile	5.33	-
BT 91 zile	6.62	10.42
BT 182 zile	7.33	12.05
BT 364 zile	7.8	12.28
OS 2 ani	8.45	13.43

Sursa: BNM

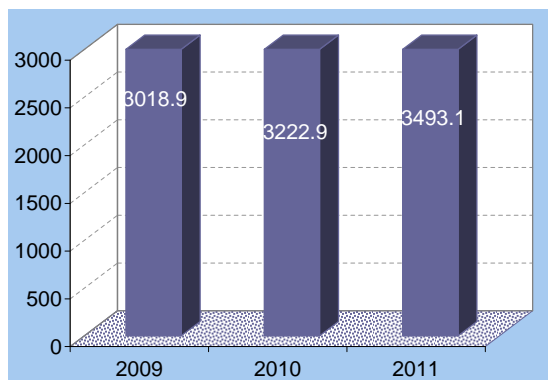
Notă: Pentru obligațiunile de stat sunt prezentate ratele efective ale dobânzilor

Graficul 2.23: Evoluția ratelor dobânzilor (%)

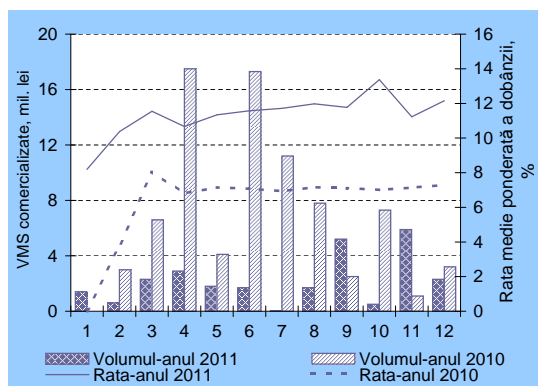
Sursa: BNM

Graficul 2.24: Dinamica volumului de VMS în circulație la finele perioadei (mil. lei)

Sursa: BNM

Graficul 2.25: Dinamica indicatorilor pe piața secundară

Sursa: BNM

Piața secundară a valorilor mobiliare de stat

Randamentele înalte, oferite la valorile mobiliare de stat pe piața primară, au determinat creșterea ratelor dobânzii la tranzacționarea VMS pe piața secundară, de la 8.20 la sută în luna ianuarie până la 13.37 la sută în luna octombrie 2011. Rata medie anuală a dobânzii a constituit 11.33 la sută, majorându-se comparativ cu anul precedent cu 4.36 puncte procentuale. În contextul creșterii ratei dobânzii, a crescut interesul atât al investitorilor corporativi și instituționali (întreprinderi, instituții de microfinanțare, companii de asigurare), cât și al persoanelor fizice nerezidente pentru titlurile de stat, cota medie de deținere a acestora pe parcursul anului 2011 s-a dublat în comparație cu anul precedent și a constituit 6.5 la sută.

Volumul redus al tranzacțiilor cu valori mobiliare de stat pe piața secundară în anul 2011 (26.3 mil. lei) față de anul precedent (81.6 mil. lei), pe fundalul majorării procurărilor pe piața primară, denotă interesul băncilor de a menține titlurile financiare până la scadență în portofoliile investiționale. Activitatea investitorilor nebancari s-a îndreptat în direcția unui număr mai mare de tranzacții de valoare unitară mai redusă decât în anul trecut (Graficul 2.25).

Piața monetară interbancară

Volumul total al tranzacțiilor înregistrate pe piața monetară interbancară pe parcursul anului 2011 s-a cifrat la 1609.9 mil. lei, majorându-se comparativ cu anul precedent cu 872.4 mil. lei.

Deși volumul tranzacțiilor a crescut, piața interbancară pe parcursul anului 2011 a fost în continuare caracterizată de o stare de pasivitate, din motivul dominării în sistemul bancar a unui exces sporit de lichiditate. Astfel, în anul 2011 tranzacțiile pe piața secundară a valorilor mobiliare au însumat 186.3 mil. lei (circa 86.0 la suta din ele fiind tranzacții cu certificatele BNM), iar operațiuni REPO cu valori mobiliare nu au fost înregistrate.

În anul 2011, analogic anilor precedenți, componenta principală în rulajul tranzacțiilor pe segmentul interbancar a fost reprezentată de creditele/depozitele interbancare, acestea constituind 88.4 la sută din totalul tranzacțiilor. Suma totală a creditelor/depozitelor interbancare a constituit 1423.7 mil. lei, majorându-se față de anul 2010 de 2.2 ori.

Un volum mare al creditelor și depozitelor interbancare s-a înregistrat pe scadența minimă a pieței, ponderea tranzacțiilor

overnight reprezentând 74.2 la sută din total. Rata medie lunară a dobânzii la creditele/depozitele interbancare pe ansamblul anului 2011 a variat de la o lună la alta, înregistrând valori între minima de 6.01 la sută anual (februarie) și maxima de 11.36 la sută anual (noiembrie 2011), de regulă încadrându-se în coridorul ratelor dobânzilor BNM. Media anuală a ratei dobânzii la creditele/depozitele interbancare a constituit 8.86 la sută anual, în creștere cu 2.61 puncte procentuale față de anul 2010.

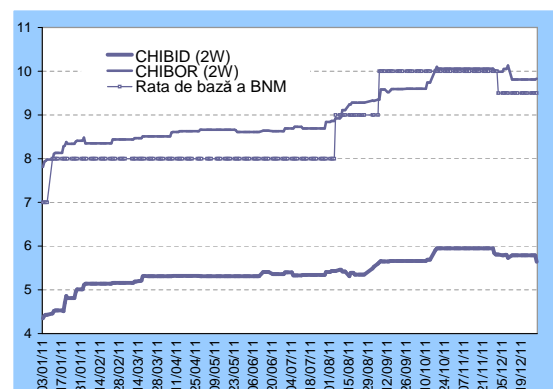
Termenul mediu ponderat al tranzacțiilor încheiate între bănci în anul 2011 a alcătuit 11 zile, fiind inferior celui consemnat în anul precedent cu 4 zile.

Ratele dobânzilor de referință pe piața monetară interbancară

Curba ratelor de referință CHIBOR/CHIBID (cotații orientative ale ratelor dobânzilor la plasarea/atragerea pe piața interbancară a mijloacelor bănești în moneda națională) a preluat ajustările operate la rata de bază a BNM.

Cotațiile CHIBOR/CHIBID cu scadența la două săptămâni (2W) au urcat pe parcursul anului, cu excepția lunii decembrie 2011, când au înregistrat o ușoară scădere. Ca urmare a acestor evoluții, cotațiile CHIBOR/CHIBID 2W s-au majorat cu 2.53 și, respectiv, 1.76 puncte procentuale comparativ cu valorile consemnate la finele anului 2010. La 31 decembrie 2011 cotația CHIBOR 2W a înregistrat 9.83 la sută, iar cotația CHIBID 2W – 5.64 la sută anual (Graficul 2.26).

Graficul 2.26: Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și rata de bază a BNM pe parcursul anului 2011 (%)

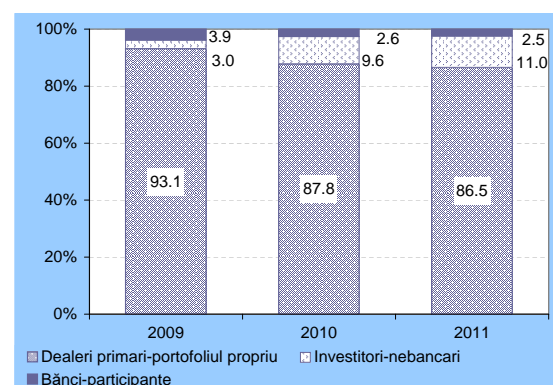
Sursa: BNM

Activitatea dealerilor primari pe piața valorilor mobiliare de stat

Pe parcursul anului 2011 pe piața valorilor mobiliare de stat au activat 12 dealeri primari, care, în conformitate cu acordurile cu privire la îndeplinirea funcțiilor de dealer primar pe piața VMS dematerializate încheiate cu BNM, au contribuit la plasarea titlurilor de stat pe piața primară și la asigurarea lichidității lor pe piața secundară.

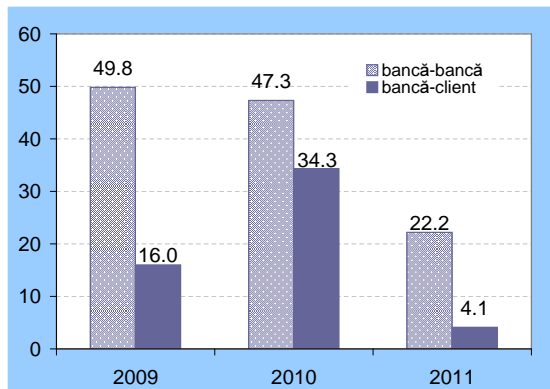
Volumul cererilor depuse de către dealerii primari la licitațiile de plasare a titlurilor de stat în anul 2011 a constituit 8717.3 mil. lei. Pe ansamblul anului 2011 dealerii primari au procurat valori mobiliare în volum de 6121.6 mil. lei, ceea ce constituie 91.1 la sută din oferta Ministerului Finanțelor (în anul 2010

Graficul 2.27: Structura procurărilor VMS la licitațiile de piață primară în diviziune pe categorii de participanți

Sursa: BNM

Graficul 2.28: Tranzacțiile de vânzare-cumpărare efectuate de către dealerii primari pe piața secundară (mil. lei)

Sursa: BNM

acest indicator a constituit 98.2 la sută). Din volumul total de titluri de stat adjudecate, 86.5 la sută (sau 5542.2 mil. lei) au fost procurate de către dealerii primari în numele și din contul propriu, volumul VMS procurate de către investitorii nebancari s-a majorat atât ca pondere, cât și ca valoare absolută al doilea an consecutiv (Graficul 2.27). În anul 2011 activitatea dealerilor primari pe piața secundară a valorilor mobiliare de stat s-a diminuat considerabil, îndeosebi în efectuarea tranzacțiilor de tipul bancă-client, care au înregistrat un volum de 4.1 mil. lei (18.5 la sută din volumul total al tranzacțiilor cu valorile mobiliare de stat) față de 34.3 mil. lei (72.5 la sută) în anul precedent (Graficul 2.28).

Evidența valorilor mobiliare în sistemul de înscrieri în conturi la BNM (SIC)

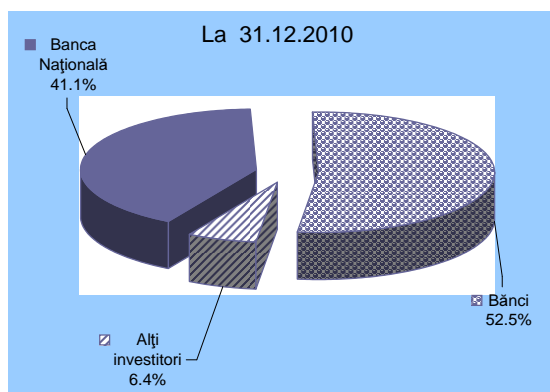
Banca Națională în calitate de administrator al Sistemului de înscrieri în conturi ale valorilor mobiliare (SIC) asigură ținerea registrului deținătorilor valorilor mobiliare și organizează activitatea de decontare finală a operațiunilor cu valori mobiliare înregistrate în SIC. Prin intermediul SIC sunt realizate operațiunile de politică monetară pentru absorbția excesului de lichiditate, precum și pentru furnizarea lichidităților în sistemul bancar.

La 31 decembrie 2011 în sistemul de înscrieri în conturi au fost înregistrate valori mobiliare în suma totală de 9053.8 mil. lei la valoarea nominală, care în diviziune pe emitenți constituie după cum urmează:

I. Ministerul Finanțelor – VMS în sumă totală 6139.9 mil. lei, inclusiv:

- 3493.1 mil. lei, sau 56.9 la sută constituie VMS emise prin intermediul licitațiilor și subscriere pe piața primară;
- 372.6 mil. lei, sau 6.1 la sută constituie VMS emise în favoarea Băncii de Economii în conformitate cu Legea nr.190 din 30 septembrie 2011 privind unele măsuri suplimentare de asigurare a stabilității financiare;
- 2274.2 mil. lei, sau 37.0 la sută constituie VMS emise și livrate Băncii Naționale.

Graficul 2.29: Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2010

Sursa: BNM

II. Banca Națională – certificatele BNM (CBN) în sumă totală 2913.9 mil. lei.

Suma totală a VMS înregistrate în SIC la valoarea nominală este repartizată în diviziune pe deținători, în felul următor:

Bănci

- la 31.12.2011 - 3398.8 mil. lei
- la 31.12.2010 - 2872.4 mil. lei

Alți investitori (inclusiv Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar)

- la 31.12.2011 - 466.9 mil. lei
- la 31.12.2010 - 350.4 mil. lei

Banca Națională a Moldovei (VMS livrate BNM ca rezultat al convertirii împrumuturilor acordate anterior statului și reemise ulterior)

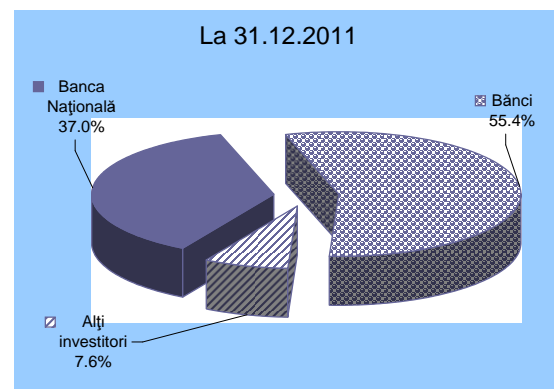
- la 31.12.2011 - 2274.2 mil. lei
- la 31.12.2010 - 2252.7 mil. lei

Analizând structura valorilor mobiliare de stat în circulație în diviziune pe deținători la sfârșitul anilor 2011 și 2010, de menționat majorarea cotei deținute de investitorii nebancari, ca rezultat al preferințelor în plasamente cu randamente superioare. De asemenea, s-a majorat cota deținută de bănci ca rezultat al majorării procurărilor VMS pe piața primară, precum și în urma obținerii obligațiunilor de stat emise în conformitate cu Legea nr.190 privind unele măsuri suplimentare de asigurare a stabilității financiare.

Certificatele BNM în sumă totală de 2913.9 mil. lei au fost înregistrate în portofoliile băncilor. Pe parcursul anului de referință în SIC la Banca Națională au fost înregistrate 7471 operațiuni în valoare de 203617.5 mil. lei, dintre care:

- Operațiuni pe piața primară (emiteri noi) – 101008.5 mil. lei;
- Răscumpărarea de către Ministerul Finanțelor a valorilor mobiliare de stat la data scadenței acestora – 15351.1 mil. lei;

Graficul 2.30: Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2011

Sursa: BNM

- Răscumpărarea de către Banca Națională a certificatelor BNM la data scadenței acestora – 85736.2 mil. lei;
- Operațiuni de vânzare-cumpărare – 186.3 mil. lei;
- Operațiuni de gajare – 1335.4 mil. lei.

În anul 2011 din totalul transferurilor realizate 99.3 la sută reprezintă transferuri DvP (livrare contra plată), iar 0.7 la sută reprezintă transferuri FoP (fără plată), acestea din urmă fiind transferuri realizate între bănci și BNM la operațiunile de gajare, precum și transferuri între bănci și clienții acestora.

2.4 Activitatea Băncii Naționale a Moldovei în calitate de agent fiscal al statului

Datoria Guvernului față de Banca Națională a Moldovei

În conformitate cu prevederile Acordului cu privire la soldul datoriei statului contractate anterior de la Banca Națională a Moldovei pe anul 2011, încheiat între Ministerul Finanțelor și Banca Națională la 3 noiembrie 2010, Banca Națională pe parcursul anului 2011 a efectuat reemisiuni ale valorilor mobiliare de stat (VMS) din portofoliul propriu ajunse la scadență.

Valorile mobiliare de stat au avut, de regulă, scadența de 91 zile și au fost obținute în portofoliul BNM cu ratele medii ale dobânzilor la VMS cu aceeași scadență vândute la licitațiile de plasare a valorilor mobiliare de stat pe piața primară, care au fost cuprinse în intervalul 7.17-11.26 la sută anual.

La 31 decembrie 2011 datoria statului față de BNM, constituită integral din valori mobiliare de stat, a totalizat 2213.4 mil. lei (la prețul de cumpărare), rămânând la nivelul anului precedent.

Rata medie ponderată a dobânzii la VMS deținute în portofoliu la 31 decembrie 2011 a înregistrat nivelul de 11.02 la sută anual, iar scadența medie a valorilor mobiliare de stat din portofoliu în ultima zi a perioadei de referință a fost de 46 zile.

Valoarea de piață a valorilor mobiliare de stat deținute în portofoliul BNM la 31 decembrie 2011 a însumat 2245.6 mil. lei.

Depozitele statului plasate la Banca Națională a Moldovei

În baza Acordului dintre Banca Națională a Moldovei și Ministerul Finanțelor din 5 decembrie 2007, cu modificările ulterioare, și a Regulamentului cu privire la acceptarea depozitelor de la Ministerul Finanțelor, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al BNM nr.358 din 28 decembrie 2006, cu modificările ulterioare, Ministerul Finanțelor în anul 2011 a plasat la Banca Națională depozite la termen în lei moldovenești pe termen de la 2 luni până la 1 an, în volum total de 449.0 mil. lei.

Comparativ cu anul 2010, suma depozitelor plasate la Banca Națională în anul 2011 s-a majorat cu 209.5 mil. lei.

Depozitele au fost plasate cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei, variabilă pe durata contractului de depozit, care a evoluat de la 8.0 la sută anual în luna ianuarie 2011 până la 9.5 la sută anual în luna decembrie 2011.

La 31 decembrie 2011 soldul depozitelor la termen ale Ministerului Finanțelor plasate la Banca Națională a însumat 40.0 mil. lei.

Rata medie ponderată la depozitele în sold la 31 decembrie 2011 a constituit 9.5 la sută anual, în diminuare cu 3.07 puncte procentuale comparativ cu rata medie constituită la finele anului 2010.

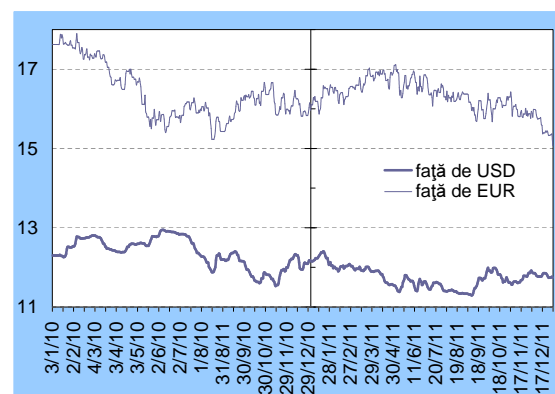
Termenul mediu la depozitele în sold a constituit 306 zile, în descreștere cu 59 zile față de anul precedent.

2.5 Piața valutară

Pe parcursul anului 2011 *cursul oficial nominal al monedei naționale în raport cu dolarul SUA* s-a apreciat cu 3.6 la sută, iar față de euro – cu 6.4 la sută (Graficul 2.31).

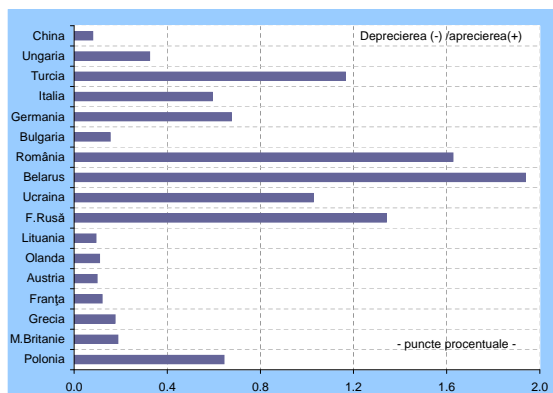
Cursul oficial mediu de schimb al monedei naționale înregistrat în anul 2011 s-a apreciat față de dolarul SUA cu 5.1 la sută, iar față de euro a înregistrat o apreciere nesemnificativă – de 0.4 la sută în raport cu cursul oficial mediu de schimb al monedei naționale înregistrat pe parcursul anului 2010.

Graficul 2.31: Fluctuațiile cursului oficial al leului moldovenesc

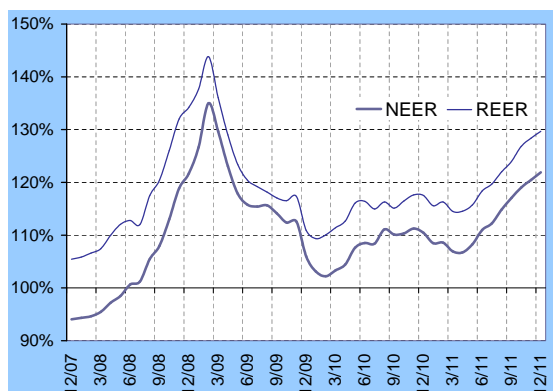
Sursa: BNM

Graficul 2.32: Contribuția principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova la aprecierea cursului real efectiv în anul 2011

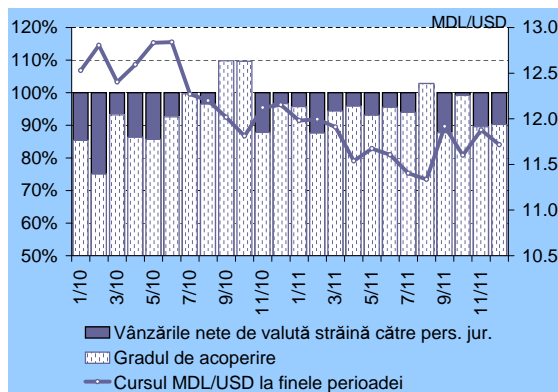
Sursa: BNM

Graficul 2.33: Dinamica cursului nominal efectiv și real efectiv al monedei naționale calculat în baza ponderii principalilor parteneri comerciali (dec. 2000 - 100%)

Sursa: BNM

Graficul 2.34: Gradul de acoperire a vânzărilor nete de valută străină persoanelor juridice prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice și dinamica cursului oficial nominal al monedei naționale față de dolarul SUA

Sursa: BNM

Totodată, **cursul de schimb real efectiv al monedei naționale**¹¹, calculat în baza ponderii principalilor parteneri comerciali și a cursurilor medii de schimb, s-a apreciat cu 10.3 la sută față de luna decembrie 2010. Aprecierea sus-menționată a fost determinată de efectul generat de evoluția prețurilor de consum și de impactul deprecierei nominale puternice față de dolarul SUA a monedelor unor partenerii comerciali externi (printre cele mai semnificative fiind deprecierea rublei belaruse – cu 181.1 la sută, lirei turcești - cu 22.8 la sută, zlotului polonez – cu 12.0 la sută, forintului ungar – cu 9.7 la sută și rublei rusești – cu 1.9 la sută).

Astfel, cea mai semnificativă contribuție a revenit, în principal, Republicii Belarus - cu 1.94 puncte procentuale, României - cu 1.63 puncte procentuale, Federației Ruse - cu 1.34 puncte procentuale și Turciei – cu 1.16 puncte procentuale (Graficul 2.32).

Pe parcursul anului 2011 evoluția **cursului de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA** a fost condiționată de fluctuația volumului de lichidități în valută străină, generată de variațiile fluxului și refluxului de valută străină, de evoluția valurilor străine pe piețele externe etc.

În linii generale, pe parcursul primelor 8 luni ale anului 2011, **cursul oficial nominal de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA** s-a poziționat pe o traiectorie descendentă. Astfel, la 6 septembrie 2011 nivelul acestuia a coborât la minimumul de 11.2919 MDL/USD din ultimii 2 ani (2010-2011), înregistrând o apreciere de 8.2 la sută față de finele anului 2009. Aprecierea monedei naționale s-a atestat în condițiile majorării în primele 8 luni ale anului 2011 a gradului de acoperire a vânzărilor nete de valută străină către persoanele juridice prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice, cu 5.4 puncte procentuale comparativ cu perioada similară a anului anterior (Graficul 2.34).

Astfel, oferta netă de valută străină de la persoanele fizice, înregistrată pe parcursul perioadei ianuarie-august, a constituit 1565.3 mil. USD, creând premise de a acoperi în proporții considerabile – de 95.1 la sută, vânzările nete de valută străină către persoanele juridice, care s-au cifrat la 1645.4 mil. USD.

Insuficiența de valută străină de 80.1 mil. USD, acumulată pe parcursul primelor 8 luni ale anului 2011, a fost preponderent suplinită de către băncile licențiate din contul disponibilităților

¹¹Calculat comparativ cu luna decembrie 2000

în valută străină, precum și de către agenții economici din mijloacele proprii.

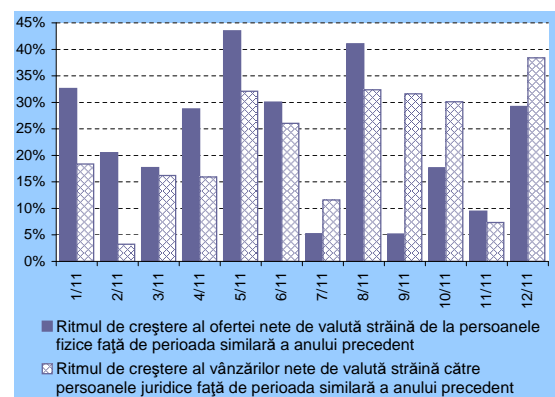
Diminuarea semnificativă a disponibilităților în valută străină ale băncilor licențiate, înregistrată pe parcursul primelor 8 luni ale anului 2011, condiționată în principal de majorarea normei rezervelor obligatorii la mijloacele atrase în valută străină (de la 8.0 până la 14.0 la sută), nu a avut impact asupra evoluției cursului de schimb al monedei naționale, luând în considerare că la începutul anului 2011 băncile licențiate au acumulat valută străină în anticiparea acestei majorări, precum și a unei cereri sporite de valută străină din partea agenților economici în perioada ianuarie – aprilie 2011.

Astfel, pe parcursul primei jumătăți a lunii ianuarie, disponibilitățile în valută străină ale băncilor licențiate au atins nivelul maxim în anul 2011 (419.9 mil. USD). Deși, către finele lunii august 2011 disponibilitățile în valută străină ale băncilor licențiate au înregistrat o diminuare de 98.3 mil. USD, cifrându-se la 321.6 mil. USD, ponderea acestora în totalul activelor nete bilanțiere în valută străină a constituit 19.6 la sută, băncile licențiate dispunând de lichidități suficiente în valută străină pentru asigurarea continuității activităților.

Ulterior, pe parcursul ultimilor 4 luni ale anului 2011 evoluția generală a **cursului de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA** s-a caracterizat printr-o depreciere de 3.8 la sută. Deprecierea respectivă a monedei naționale față de dolarul SUA a avut loc pe fundalul deprecierei euro față de dolarul SUA pe piața internațională cu 9.8 la sută, având un impact negativ asupra ofertei de valută străină. Un factor suplimentar, care a contribuit la deprecierea monedei naționale, a constituit prevalarea ritmului de creștere al vânzărilor nete de valută străină către persoanele juridice în detrimentul ritmului de creștere al ofertei nete de valută străină de la persoanele fizice, comparativ cu o situație inversă consemnată pe parcursul primelor 8 luni ale anului 2011 (Graficul 2.35).

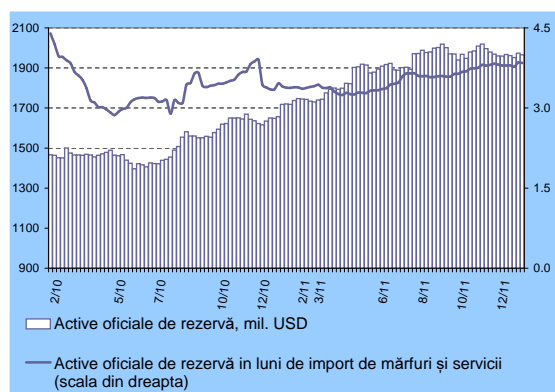
Astfel, oferta netă de valută străină de la persoanele fizice, cifrându-se la 824.2 mil. USD, a suplinit în proporții de 91.4 la sută vânzările nete de valută străină către persoanele juridice, care au constituit 901.4 mil. USD. Cererea nesatisfăcută de valută străină din partea agenților economici a fost acoperită preponderent de către băncile licențiate din contul disponibilităților în valută străină. La finele lunii decembrie 2011 acestea au constituit 300.1 mil. USD, fiind în diminuare cu 21.5 mil. USD față de finele lunii august. În pofida acestei diminuări, ponderea disponibilităților în valută străină a reprezentat 18.2 la sută în totalul activelor nete bilanțiere în valută străină.

Graficul 2.35: Dinamica lunară a indicatorilor pe parcursul anului 2011

Sursa: BNM

Graficul 2.36: Evoluția rezervelor valutare exprimate în luni de import de mărfuri și servicii

Sursa: BNM

Pe parcursul anului 2011 rezervele valutare ale statului s-au majorat cu 247.6 mil. USD, sau cu 14.4 la sută, de la 1717.7 mil. USD la 31 decembrie 2010 până la 1965.3 mil. USD la 31 decembrie 2011, care acoperă 3.6¹² luni de import (Graficul 2.36).

Majorarea rezervelor valutare a fost condiționată preponderent de recepționarea de către BNM pe parcursul anului 2011 din partea FMI a tranșelor în sumă totală de 45.0 mil. DST (echivalentul a 71.8 mil. USD) în cadrul programului *Mecanismul de Creditare Extinsă* și în sumă totală de 40.0 mil. DST (echivalentul a 63.6 mil. USD) în cadrul programului *Mecanismul de Finanțare Extinsă*. În același timp, Ministerul Finanțelor a primit din partea Comisiei Europene cea de a doua tranșă de 20.0 mil. EUR (echivalentul a 27.3 mil. USD) în cadrul *Acordului de grant între Comisia Europeană și Guvernul Republicii Moldova în sumă de 90.0 milioane de euro*, semnat la Bruxelles la 16 decembrie 2010, cea de-a treia tranșă de 13.6 mil. EUR (echivalentul a 19.4 mil. USD) în cadrul *Programului de suport financiar pentru politicile sectoriale – Medicină*, prima tranșă de 13.0 mil. EUR (echivalentul a 16.9 mil. USD) în cadrul *Programului de susținere bugetară în domeniul energetic*, cea de a două tranșă de 10.85 mil. EUR (echivalentul a 14.1 mil. USD) în cadrul *Programului de stimulare economică în sectorul rural*, precum și creditul alocat de către FMI în sumă de 15.0 mil. DST (echivalentul a 23.9 mil. USD) în cadrul programului *Mecanismul de Creditare Extinsă* pentru susținerea bugetară și prima tranșă de 8.6 mil. USD a creditului alocat de către IDA în cadrul *Proiectului pentru consolidarea eficacității rețelelor de asistență socială*. Totodată, sporirea rezervelor valutare a fost condiționată și de majorarea normei rezervelor obligatorii pe parcursul anului 2011, de la 8.0 până la 14.0 la sută din mijloacele atrase în valută străină.

Piața valutară a Republicii Moldova. Activitatea BNM pe piața valutară

Analiza pieței valutare a Republicii Moldova în anul 2011 denotă trendul descendent al tranzacțiilor efectuate pe piața valutară internă contra MDL.

Rulajul total al valutilor tranzacționate contra MDL în această perioadă a însumat echivalentul a 12233.2¹³ mil. USD, majorându-se cu 26.0 la sută față de anul 2010 (Tabelul A.13). În

¹²Calculat în baza prognozei aferente importului de mărfuri și servicii pentru anul 2012

¹³Suma nu include cumpărările/vânzările contra MDL efectuate de BNM cu Ministerul Finanțelor.

structura rulajului total cumpărările de valută străină pe piața valutară internă contra MDL au constituit 6080.1 mil. USD, iar vânzările – 6153.1 mil. USD.

Volumul tranzacțiilor valutare, efectuate pe piața valutară internă pe parcursul anului 2011, a înregistrat o tendință de creștere, atingând în trimestrul IV valoarea maximă de 3473.1 mil. USD.

Operațiunile pe piața valutară internă au fost propulsate în special de persoanele juridice, cu o prezență notorie pe piața prin virament (înregistrând majorări ale rulajului cu 27.0 la sută) și prin intermediul punctelor de schimb valutar ale băncilor licențiate pe piața valutară în numerar, al căror rulaj s-a majorat cu 20.8 la sută. Tranzacțiile Băncii Naționale a Moldovei, precum și ale băncilor nerezidente pe piața valutară internă pe parcursul anului 2011 au fost în scădere.

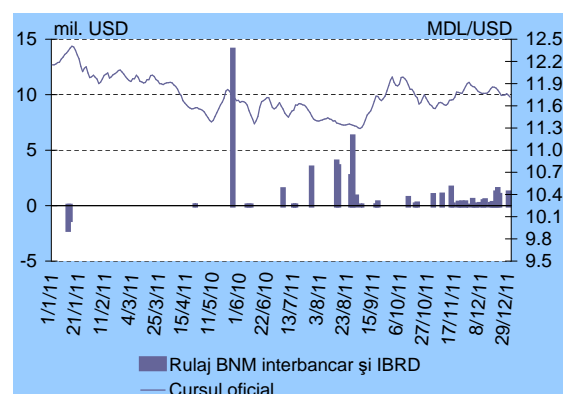
În anul 2011 Banca Națională a Moldovei a cumpărat valută străină în sumă de 77.7 mil. USD și a vândut valută străină în sumă de 31.5 mil. USD (cumpărările nete fiind de 46.2 mil. USD), din care 28.0 mil. USD au constituit operațiunile swap, inclusiv 2.0 mil. USD - operațiuni swap de cumpărare și 26.0 mil. USD - operațiuni swap de vânzare. Operațiunile swap de vânzare au fost efectuate în a doua jumătate a lunii septembrie 2011 pentru atenuarea cererii temporare de valută pe piața valutară internă.

Pe parcursul anului 2011 dolarul SUA și-a menținut poziția dominantă atât în rulajul total al tranzacțiilor valutare pe piața valutară internă, cât și în rulajul total al tranzacțiilor valutare efectuate pe piața valutară prin virament, cedând poziția dominantă valutei străine euro în rulajul total pe piața valutară în numerar (Tabelul A.14).

Atât în anul 2010, cât și în anul 2011 la capitolul cumpărări totale de valută străină pe piața valutară în virament și numerar a dominat euro (51.4 și 48.6 la sută, respectiv), iar la capitolul vânzări totale a dominat dolarul SUA (respectiv, 60.1 și 60.4 la sută).

Comparativ cu anul 2010, cumpărările de valută străină, efectuate de către băncile licențiate pe piața valutară internă în 2011, s-au majorat cu 1172.3 mil. USD, sau cu 26.1 la sută (Tabelul A.15). Această majorare s-a datorat în principal creșterii cumpărărilor de valută străină efectuate de la persoanele fizice cu 526.3 mil. USD (cu 22.1 la sută), de la persoanele juridice – cu 462.6 mil. USD (cu 30.5 la sută), de la băncile rezidente – cu

Graficul 2.37: Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anul 2011 (mil. USD)

Sursa: BNM

99.0 mil. USD (cu 41.5 la sută) și de la casele de schimb valutar – cu 0.8 mil. USD (cu 42.1 la sută). Totodată, s-a înregistrat diminuarea cumpărărilor de valută străină de la BNM – cu 34.4 mil. USD (cu 52.2 la sută), de la băncile nerezidente – cu 13.0 mil. USD (cu 61.9 la sută).

Astfel, în anul 2011 cumpărățile de valută străină de către băncile licențiate pe piața valutară internă au fost efectuate preponderent de la persoanele fizice (51.5 la sută), de la persoanele juridice (35.0 la sută) și de la băncile rezidente (6.0 la sută).

Comparativ cu anul 2010, vânzările de valută străină, efectuate de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă în anul 2011, au crescut cu 1173.4 mil. USD, sau cu 25.7 la sută, fiind condiționate în special de majorarea vânzărilor către persoanele juridice – cu 919.9 mil. USD (25.5 la sută), către băncile rezidente – cu 93.2 mil. USD (38.9 la sută), către persoanele fizice - cu 90.6 mil. USD (20.8 la sută) și către băncile nerezidente – cu 2.6 mil. USD (37.1 la sută) (Tabelul A.16).

Vânzarea valutei de către băncile licențiate pe piața valutară internă în anul 2011 s-a efectuat preponderent în favoarea persoanelor juridice (79.0 la sută), persoanelor fizice (9.2 la sută), băncilor rezidente (5.8 la sută) și BNM (1.3 la sută).

Excedentul de valută străină de pe piața valutară internă în suma totală de 2520.5 mil. USD, care derivă preponderent de la persoanele fizice (2385.9 mil. USD, sau 94.7 la sută), procurat de bănci în anul 2011, a fost vândut persoanelor juridice (2546.6 mil. USD) (Tabelul A.17).

Dinamica activelor și obligațiilor în valută străină ale băncilor

La 31 decembrie 2011 *soldul activelor bilanțiere în valută străină*¹⁴ ale băncilor licențiate (credite acordate, disponibilități, rezerve obligatorii și alte active în valută străină) s-a majorat cu 16.3 la sută (de la 1417.0 până la 1647.8 mil. USD), în comparație cu 31 decembrie 2010 (Tabelul A.18).

Din totalul activelor bilanțiere în valută străină ponderea cea mai mare revine soldului creditelor acordate în valută străină, constituind 69.4 la sută la 31 decembrie 2011, în creștere cu 5.3

¹⁴Excluzând poziția de reglare la active în valută străină

puncte procentuale față de 31 decembrie 2010. Acest indicator a variat pe parcursul anului 2011 de la nivelul minim de 61.6 la sută până la nivelul maxim de 71.2 la sută. Comparativ cu 31 decembrie 2010, soldul creditelor acordate în valută străină s-a majorat cu echivalentul a 235.7 mil. USD (de la 908.0 până la 1143.7 mil. USD), sau cu 26.0 la sută.

După structura valutară soldul creditelor acordate în valută străină la 31 decembrie 2011 a înregistrat următoarea pondere pe valute: euro – 55.2 la sută, dolarul SUA – 44.8 la sută. În valori absolute soldul creditelor în euro și soldul creditelor în dolari SUA s-au majorat, respectiv, cu echivalentul a 108.4 mil. USD (de la 523.2 până la 631.6 mil. USD), sau cu 20.7 la sută și cu echivalentul a 127.3 mil. USD (de la 384.8 până la 512.1 mil. USD), sau cu 33.1 la sută (Tabelul A.19).

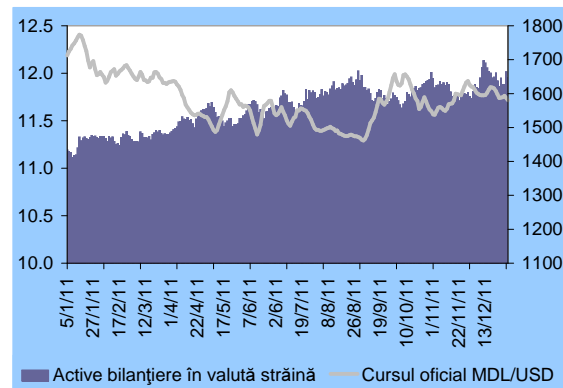
La 31 decembrie 2011 ponderea disponibilităților în valută străină a constituit 18.2 la sută în totalul activelor bilanțiere în valută străină ale băncilor licențiate. Acest indicator a variat pe parcursul anului de la nivelul minim de 14.9 la sută până la nivelul maxim de 28.5 la sută.

La sfârșitul anului 2011 soldul disponibilităților în valută străină, comparativ cu 31 decembrie 2010 s-a diminuat în valori absolute cu echivalentul a 76.9 mil. USD (de la 377.0 până la 300.1 mil. USD), sau cu 20.4 la sută. Diminuarea respectivă a fost condiționată preponderent de extinderea semnificativă a creditelor acordate în valută cu 26.0 la sută, precum și de creșterea rezervelor obligatorii la mijloacele atrase în valută străină cu 55.6 la sută comparativ cu creșterea acestora cu 1.4 la sută în anul 2010, în contextul majorării normei rezervelor obligatorii la mijloacele atrase în valută străină (de la 8.0 până la 14.0 la sută) (Tabelul A.20).

Disponibilitățile în valută străină ale băncilor licențiate la 31 decembrie 2011 au avut următoarea structură: conturile “Nostro” deschise în străinătate – 52.7 la sută, numerar în valută străină – 24.3 la sută, mijloacele plasate overnight – 14.5 la sută, plasări în străinătate ale băncilor licențiate – 5.3 la sută și valori mobiliare în valută străină – 3.2 la sută (Tabelul A.21).

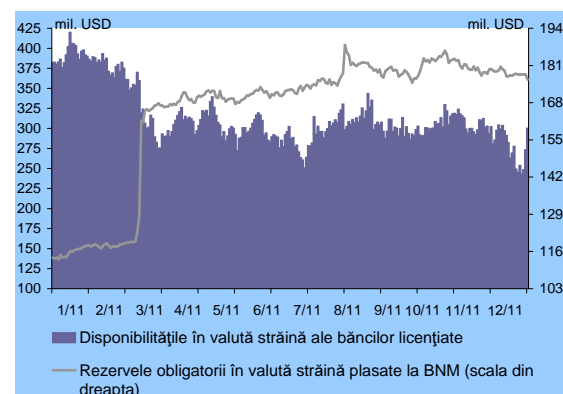
Pe parcursul perioadei de referință au avut loc diminuări considerabile, în proporții de 81.0 și 50.5 la sută, respectiv, a plasărilor în străinătate și a creditelor overnight ale băncilor licențiate. La 31 decembrie 2011 soldul disponibilităților în valută străină a înregistrat următoarea structură pe tipuri de valute: euro – 51.1 la sută, dolarul SUA – 43.4 la sută, rubla rusească – 3.5 la sută, alte valute – 2.0 la sută.

Graficul 2.38: Evoluția activelor bilanțiere în valută străină ale băncilor licențiate (mil. USD) și a cursului oficial de schimb al monedei naționale (MDL/USD) față de dolarul SUA

Sursa: BNM

Graficul 2.39: Dinamica disponibilităților în valută străină și a rezervelor minime obligatorii pe parcursul anului 2011

Sursa: BNM

La sfârșitul anului 2011 ponderea disponibilităților în euro a înregistrat o diminuare considerabilă (cu 36.3 la sută). La 31 decembrie 2011 soldul rezervelor obligatorii în valută străină a constituit 10.7 la sută din totalul activelor bilanțiere în valută străină ale băncilor licențiate, pe parcursul perioadei de referință variind între nivelul minim de 7.9 la sută și nivelul maxim de 11.7 la sută.

Soldul activelor atașate la cursul valutei străine la 31 decembrie 2011 a constituit echivalentul a 101.1 mil. USD, înregistrând o creștere cu 33.8 mil. USD, sau cu 50.1 la sută comparativ cu 31 decembrie 2010. Soldul creditelor atașate acordate a înregistrat pe parcursul anului 2011 valoarea minimă de 66.9 mil. USD și valoarea maximă – 102.5 mil. USD.

Soldul obligațiunilor bilanțiere în valută străină ale băncilor a înregistrat o majorare cu echivalentul a 245.4 mil. USD (de la 1459.4 mil. USD la 31 decembrie 2010 până la 1704.8 mil. USD la 31 decembrie 2011), sau cu 16.8 la sută, condiționată preponderent de majorarea soldului depozitelor clienților băncii (Tabelul A.22).

La 31 decembrie 2011 soldului depozitelor la termen în valută străină ale clienților i-a revenit cea mai semnificativă pondere în totalul obligațiunilor bilanțiere în valută străină (45.1 la sută). La sfârșitul anului 2011 soldul acestor depozite s-a majorat comparativ cu finele anului 2010 cu echivalentul a 4.5 mil. USD (de la 764.5 până la 769.0 mil. USD), sau cu 0.6 la sută.

Din acestea, depozitele la termen ale nerezidenților au înregistrat o micșorare de 19.2 la sută (de la 24.0 mil. USD la 31 decembrie 2010 până la 19.4 mil. USD la 31 decembrie 2011). Pe parcursul anului 2011 ponderea depozitelor la termen ale nerezidenților în totalul depozitelor la termen ale clienților a variat între 2.1 și 5.7 la sută.

La finele anului 2011 ponderea soldului depozitelor diverse în valută străină ale clienților a constituit 23.7 la sută în totalul obligațiunilor bilanțiere în valută străină, majorându-se în valori absolute cu echivalentul a 81.4 mil. USD (de la 322.7 mil. USD la 31 decembrie 2010 până la 404.1 mil. USD la 31 decembrie 2011), sau cu 25.2 la sută. Din acestea, depozitele diverse ale nerezidenților s-au majorat cu 11.8 la sută (de la 14.7 mil. USD la 31 decembrie 2010 până la 16.5 mil. USD la 31 decembrie 2011). Pe parcursul anului 2011 ponderea depozitelor diverse ale nerezidenților în totalul depozitelor diverse ale clienților a variat între 3.9 și 7.6 la sută.

Ponderea soldului depozitelor nerezidenților în totalul depozitelor clienților a constituit 3.1 la sută (comparativ cu 3.6 la sută înregistrată în anul 2010), variind pe parcursul anului 2011 între 2.9 - 5.4 la sută. Obligațiunile de bază de bilanț în valută străină ale băncilor licențiate (depozitele la termen și depozitele diverse ale clienților) s-au majorat cu echivalentul a 85.9 mil. USD (de la 1087.2 mil. USD la 31 decembrie 2010 până la 1173.1 mil. USD la 31 decembrie 2011), sau cu 7.9 la sută (Tabelul A.23).

Ponderea soldului depozitelor în euro în totalul depozitelor în valută străină ale clienților la sfârșitul anului 2011 a constituit 69.7 la sută, micșorându-se ne semnificativ față de 31 decembrie 2010 (cu 0.3 puncte procentuale), ponderea minimă fiind de 68.4 la sută, iar cea maximă – de 71.6 la sută. Soldul depozitelor clienților în euro la 31 decembrie 2011 a constituit echivalentul a 817.8 mil. USD, majorându-se cu echivalentul a 57.3 mil. USD, sau cu 7.5 la sută, comparativ cu 31 decembrie 2010.

La 31 decembrie 2011 ponderea soldului depozitelor clienților în dolari SUA s-a majorat ne semnificativ (cu 0.2 puncte procentuale) în comparație cu sfârșitul anului 2010 (de la 29.2 până la 29.4 la sută). Pe parcursul anului 2011 ponderea maximă a acestor depozite a fost de 30.8 la sută, iar cea minimă – 27.4 la sută. Soldul depozitelor în dolari SUA la finele perioadei de referință a constituit 344.6 mil. USD, înregistrând o majorare cu 27.5 mil. USD, sau cu 8.7 la sută comparativ cu 31 decembrie 2010.

Depozitele în ruble rusești și în alte valute străine constituie o parte ne semnificativă din depozitele în valută străină ale clienților pe sistemul bancar. La sfârșitul perioadei analizate soldul depozitelor în ruble rusești a constituit echivalentul a 5.8 mil. USD, ponderea acestora în totalul depozitelor clienților fiind de 0.5 la sută.

La 31 decembrie 2011 ponderea soldului creditelor primite în valută străină în totalul obligațiunilor bilanțiere în valută străină ale băncilor licențiate a constituit 22.9 la sută, majorându-se în valori absolute cu echivalentul a 107.1 mil. USD (de la 282.7 până la 389.8 mil. USD), sau cu 37.9 la sută față de sfârșitul anului 2010.

Soldul depozitelor la termen în valută străină ale băncilor din străinătate la 31 decembrie 2011 a crescut în comparație cu finele anului 2010 cu echivalentul a 50.3 mil. USD (de la 53.2 până la 103.5 mil. USD), sau cu 94.5 la sută.

Soldul activelor și obligațiilor condiționale în valută străină ale băncilor licențiate la sfârșitul anului 2011 a înregistrat o creștere semnificativă față de 31 decembrie 2010, respectiv, soldul activelor condiționale s-a majorat de 2.2 ori și obligațiilor condiționale – de 2.4 ori (Tabelul A.24). La 31 decembrie 2011 activele condiționale în valută străină au avut următoarea structură: cumpărări curente – 82.9 la sută, cumpărări la termen – 15.4 la sută și alte active condiționale – 1.7 la sută.

Concomitent, structura obligațiilor condiționale în valută străină a fost următoarea: vânzări curente – 78.9 la sută și vânzări la termen – 21.1 la sută. Diferența dintre activele condiționale și obligațiile condiționale în valută străină raportate la capitalul normativ total a atins nivelul de minus 2.0 la sută la 31 decembrie 2011.

Comparativ cu finele lunii decembrie 2010, poziția valutară deschisă¹⁵ (lungă) a băncilor licențiate la toate valutele la 31 decembrie 2011 s-a majorat cu 24.8 la sută (de la 36.3 până la 45.3 mil. USD), din contul sporirii poziției la dolari SUA cu 16.0 la sută (de la 24.4 până la 28.3 mil. USD), în timp ce poziția la euro s-a diminuat cu 20.0 la sută (de la 6.0 până la 4.8 mil. USD).

Gestionarea rezervelor valutare

În conformitate cu articolele 5, 16 și 53 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21 iulie 1995, BNM păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului, efectuează operațiuni valutare folosind activele rezervelor valutare și le menține la un nivel adecvat pentru realizarea politicii monetare și valutare ale statului. Rolul rezervelor valutare este de a asigura credibilitatea și stabilitatea financiară a țării, de a onora plățile aferente obligațiilor externe ale statului și de a face față unor șocuri exogene imprevizibile.

În procesul de gestionare a rezervelor valutare BNM asigură un grad înalt de siguranță și un nivel necesar de lichiditate a investițiilor. Politica investițională a BNM este prudentă, urmărind optimizarea profitabilității, punând accent pe lichiditate și siguranță. Un element esențial al procesului de gestionare a rezervelor valutare îl constituie managementul riscului investițional, care se realizează prin impunerea unor constrângeri și limite aferente investițiilor.

În tabelul A.25 sunt prezentate principalele riscuri aferente gestionării rezervelor valutare și metodele aplicate pentru diminuarea lor.

¹⁵Inclusiv activele și obligațiile atașate la cursul valutei străine

Economia mondială în anul 2011 a fost caracterizată de accentuarea instabilității climatului politic, majorarea îngrijorătoare a deficitelor bugetare și a gradului de îndatorare a statelor „periferice” din zona euro și în special restructurarea datoriei suverane a Greciei, factori ce au stat la baza creșterii incertitudinii investitorilor cu privire la capacitatea guvernelor acestor țări de a-și onora obligațiile de plată. În aceste condiții, pe parcursul anului de gestiune au avut loc retrogradări succesive ale calificativelor de credit acordate de agențiile de rating la mai multe țări europene, cum ar fi Grecia, Irlanda, Italia, Portugalia, Spania și Belgia, precum și stabilirea la finele anului a unor perspective negative de evoluție viitoare a ratingurilor la un șir de state din zona euro. De menționat că diminuările respective nu au afectat rezervele valutare, dat fiind faptul că la 31 decembrie 2011 BNM nu are expuneri față de țările respective.

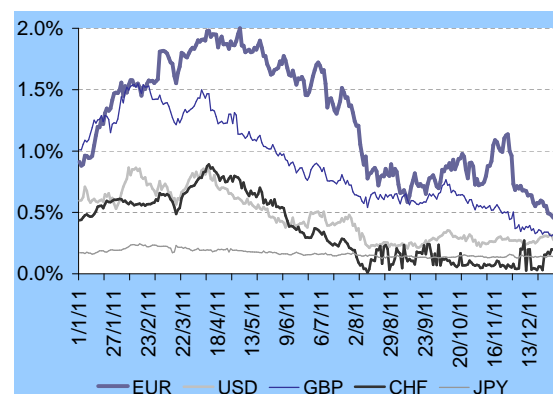
În ceea ce privește piața americană, guvernul SUA a reușit să evite adâncirea crizei prin adoptarea unor politici financiare și monetare expansioniste. Cu toate acestea economia americană nu a putut atinge nivelul de creștere așteptat. Din contra, creșterea economiei americane a încetinit continuu în anul 2011, rata șomajului s-a menținut la un nivel ridicat, iar problema datoriei federale s-a agravat. În acest context, la 8 august 2011 agenția Standard&Poor's a retrogradat cu o poziție ratingul suveran de la AAA la AA+.

Incertitudinea pe plan mondial a orientat investitorii spre alte regiuni și valute mai stabile, cum ar fi aurul și francul elvețian care au atins nivele record în luna august 2011.

Trendul evoluției economiei mondiale este regăsit și în evoluția ratelor profitabilității (Graficul 2.40), fiind în creștere ușoară în primul trimestru al anului 2011, urmată de o scădere în următoarele două trimestre, stabilizându-se spre finele anului. Evoluția ratelor profitabilității au fost influențate și de ratele de bază stabilite de către autoritățile monetare (Graficul 2.41). De menționat evoluția ratei de bază pentru euro, care a fost modificată de patru ori de-a lungul anului. În lunile aprilie și iulie 2011 rata de bază a fost majorată cu 0.25 la sută, iar spre finele anului, în lunile noiembrie și decembrie rata a fost diminuată cu 0.25 la sută, ajungând la 1.0 la sută, nivel înregistrat și la începutul anului. În cazul francilor elvețieni rata de bază a fost stabilită la nivelul zero, începând cu 3 august 2011, anterior valoarea acesteia fiind de 0.25 la sută. Celelalte rate de bază au avut o evoluție stabilă pe tot parcursul anului 2011.

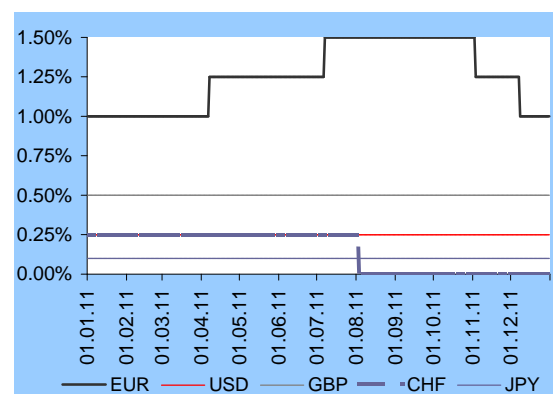
Activele oficiale de rezervă s-au majorat la 31 decembrie 2011 față de 31 decembrie 2010 cu 14.42 la sută, sau cu 247.63

Graficul 2.40: Ratele profitabilității pentru valurile mobiliare guvernamentale cu scadență de 2 ani (%)

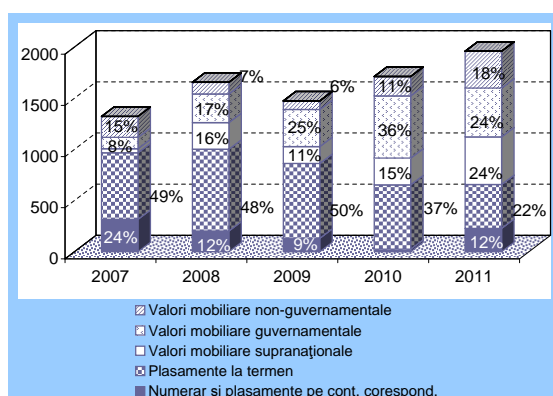
Sursa: BNM

Graficul 2.41: Ratele de bază în SUA, UE, Marea Britanie, Elveția și Japonia (%)

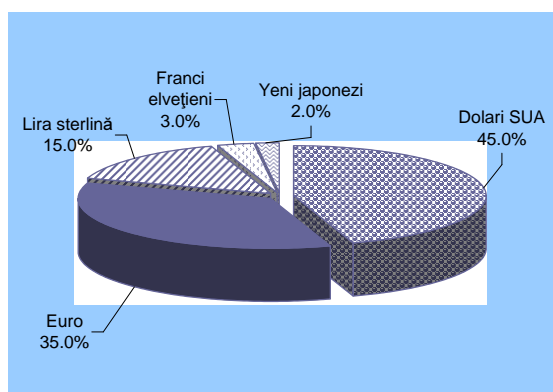
Sursa: BNM

Graficul 2.42: Structura rezervelor valutare la finele anilor 2007 - 2011 (mil. USD)

Sursa: BNM

Graficul 2.43: Compoziția valutară normativă

Sursa: BNM

mil. USD (de la 1717.69 până la 1965.32 mil. USD). Printre principalii factori care au influențat creșterea activelor oficiale de rezervă pot fi enumerați: atragerea de granturi și credite de la Fondul Monetar Internațional, Uniunea Europeană și Banca Mondială; majorarea mijloacelor rezervelor obligatorii ale băncilor licențiate menținute la BNM; intervențiile pe piața valutară interbancară și venitul aferent gestionării rezervelor valutare.

Luând în considerare gradul înalt de incertitudine în ceea ce privește evoluția mediului economic global, BNM pune accentul pe aspecte legate de siguranța și lichiditatea investițiilor. Vulnerabilitatea sistemului financiar-bancar global impune abordarea unei politici investiționale, axate pe limitarea expunerii față de entitățile bancare, majorându-se ponderea investițiilor în instrumente guvernamentale.

În cadrul gestionării rezervelor valutare BNM investește în instrumente sigure, utilizate și de alte bănci centrale: plasamente pe conturi corespondente (de regulă la alte bănci centrale), plasamente la termen în valută străină și valori mobiliare, care se clasifică în: valori mobiliare supranaționale (emise de instituții supranaționale), guvernamentale (emise de guvernul SUA, guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene, alți emitenți guvernamentali cu rating înalt), non-guvernamentale (emise de agenții cu rating înalt).

O parte din rezervele valutare sunt gestionate extern de către Banca Mondială. Conform Acordului de consultanță și management investițional, încheiat la 8 decembrie 2010 între Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) și Banca Națională a Moldovei, BIRD a devenit consultantul și mandatarul BNM pentru administrarea unei părți a activelor externe, limitate la 20.0 la sută din activele oficiale de rezervă (de facto la 31 decembrie 2011 ponderea activelor gestionate extern constituia 10.3 la sută din activele oficiale de rezervă).

De asemenea, conform Hotărârii Consiliului de administrație al BNM din 1 decembrie 2011, a fost creat portofoliul valorilor mobiliare păstrate până la scadență, portofoliu care va permite BNM să îmbunătățească performanța fără a afecta semnificativ lichiditatea și siguranța activelor.

Evoluția rezervelor valutare pe parcursul anilor 2007 - 2011, divizate pe instrumente investiționale, este prezentată în graficul nr. 2.39. De menționat tendința de diminuare a plasamentelor la termen, care au scăzut de la 49.18 la sută la finele anului 2007 până la 21.9 la sută la sfârșitul anului 2011. Totodată, investițiile în valori mobiliare au avut un trend pozitiv, ponderea

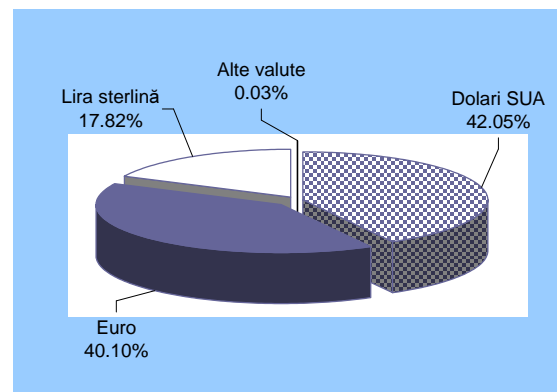
acestora modificându-se de la 26.8 la sută în anul 2007 până la 66.43 la sută în anul 2011.

Rentabilitatea investițiilor depinde de conjunctura pieței, de fluctuațiile ratelor de schimb și ale prețurilor instrumentelor investiționale. Evoluția mediului economic mondial și perspectivele de dezvoltare a piețelor financiare au influențat deciziile investiționale și compoziția valutară a rezervelor.

În (Graficul 2.44) este reflectată ponderea valutilor în care sunt denuminate rezervele valutare la sfârșitul anului 2011. Cea mai semnificativă cotă o deține dolarul SUA - 42.05 la sută, urmat de euro – 40.1 la sută. De menționat că, de facto, compoziția valutară a rezervelor poate devia în limite de +/- 10.0 la sută de la compoziția valutară normativă (Graficul 2.43).

În pofida conjuncturii nefavorabile a mediului economic global și a evoluției negative a ratelor profitabilității instrumentelor investiționale, deciziile luate în cadrul gestionării rezervelor valutare au dus la obținerea unei rate medii a profitabilității pentru anul 2011 de 1.29 la sută, sau 24.66 mil. USD, comparativ cu 1.12 la sută, sau 17.18 mil. USD în anul 2010.

Graficul 2.44: Compoziția rezervelor valutare la 31.12.2011

Sursa: BNM

2.6 Reglementarea și supravegherea activității băncilor

Informație generală

La 31 decembrie 2011 în Republica Moldova funcționau 15 bănci licențiate de Banca Națională a Moldovei¹⁶, inclusiv 4 sucursale ale băncilor și grupurilor financiare străine. Numărul total de subdiviziuni ale băncilor a constituit 1256, dintre care 320 filiale, 928 agenții și 8 puncte de schimb valutar. Pe parcursul anului 2011 băncile și-au adus activitatea, statutele și regulamentele în conformitate cu prevederile Legii nr. 241 din 24.09.2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În cadrul acestei conformări, prin deciziile organelor de conducere abilitate ale băncilor, reprezentanțele acestora au fost închise, iar activitatea lor a fost preluată de către filialele

¹⁶Conform soldurilor din bilanțul contabil la conturile de credit și de depozit întocmit în baza Instrucțiunii cu privire la modul de întocmire și prezentare de către bănci a unor rapoarte referitoare la activitatea financiară, aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație nr. 28 din 8 august 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.64-65, art.103), cu modificările și completările ulterioare.

băncilor, precum și de către subdiviziunile structurale interne ale acestora, situate în afară sediilor filialelor – agențiile și punctele de schimb valutar. Astfel, pe parcursul anului 2011, inclusiv în cadrul conformării menționate, băncile licențiate au deschis 29 filiale și 936 subdiviziuni structurale interne (928 agenții și 8 puncte de schimb valutar), totodată fiind închise 2 filiale și 867 reprezentanțe, de asemenea, 8 subdiviziuni structurale interne (6 agenții și 2 puncte de schimb valutar).

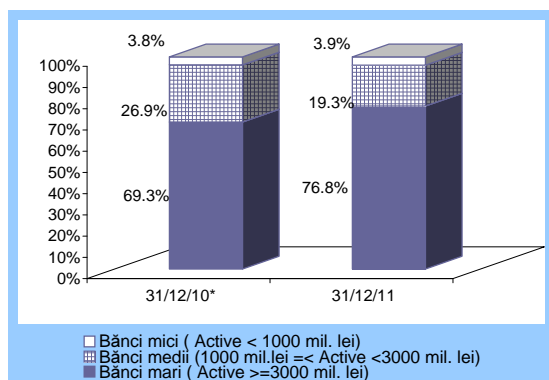
Numărul total al personalului ocupat în sistemul bancar la situația din 31 decembrie 2011 a constituit 11169, majorându-se pe parcursul anului cu 236 persoane. În medie fiecărui angajat în sectorul bancar i-au revenit la 31 decembrie 2011 active în valoare de 4.3 mil. lei, fiind în majorare cu 0.4 mil. lei (10.3 la sută) comparativ cu finele anului 2010.

De menționat că prin Hotărârea nr. 272 din 25 noiembrie 2011 a fost instituită administrarea specială asupra B.C. „Universalbank” S.A.

Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei, în cadrul ședinței din 15 februarie 2012, ca urmare a constatării insolvabilității B.C. „Universalbank” S.A. și altor abateri ale acestei bănci de la prevederile legislației, a hotărât retragerea licenței de desfășurare a activităților financiare B.C. „Universalbank” S.A. și inițierea procesului de lichidare silită, în conformitate cu Legea instituțiilor financiare.

Activele băncilor

Graficul 2.45: Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci (%)

Sursa: BNM

Datele la 31.12.2010 pe parcursul întregului text sunt ajustate conform rezultatelor auditului extern

Pe parcursul anului 2011 sistemul bancar din Republica Moldova a înregistrat tendințe pozitive.

Activele totale ale sistemului bancar la situația din 31 decembrie 2011 au totalizat 47707.9 mil. lei, majorându-se față de 31 decembrie 2010 cu 5438.3 mil. lei (12.9 la sută). Totodată, s-a micșorat ponderea lor în PIB, de la 58.8 la sută până la 57.5 la sută (Graficul 2.48), ca urmare a ratei de creștere a PIB în anul 2011 relativ mai mare comparativ cu rata de creștere a activelor. Creșterea activelor a fost determinată atât de sporirea obligațiunilor băncilor cu 4602.9 mil. lei (13.1 la sută), cât și de majorarea capitalului acționar cu 835.4 mil. lei (11.5 la sută).

Dinamica concentrării activelor sectorului bancar pe parcursul perioadei analizate este reflectată în (Graficul 2.45).

Pe parcursul anului o bancă a trecut în grupul băncilor mari din grupul băncilor medii. La finele anului 2011 în grupul băncilor mari intrau 6 bănci (B.C. "MOLDOVA-AGROINDBANK" S.A., B.C. "VICTORIABANK" S.A., B.C. "Moldindconbank" S.A., Banca de Economii S.A., B.C. "EXIMBANK –Gruppo Veneto Banca" S.A., B.C. "BANCA SOCIALĂ" S.A.), în grupul băncilor medii - 5 bănci (B.C. „MOBIASBANCĂ – Groupe Societe Generale” S.A., B.C. „ProCredit Bank” S.A., "FinComBank" S.A., B.C. "ENERGBANK" S.A., BCR Chișinău S.A.) și în grupul băncilor mici - 4 bănci (B.C. "UNIBANK" S.A., B.C. "COMERTBANK" S.A., B.C. "Euro-CreditBank" S.A., B.C. "Universalbank" S.A.).

În structura activelor pe parcursul anului 2011 au crescut creditele și leasingul financiar net - cu 4429.4 mil. lei (19.0 la sută) și mijloacele datorate de BNM – cu 2005.7 mil. lei (84.1 la sută). Concomitent, s-au micșorat mijloacele datorate de bănci și mijloacele overnight nete cu 712.9 mil. lei (17.2 la sută), valorile mobiliare nete – cu 234.2 mil. lei (3.5 la sută), alte active nete – cu 46.3 mil. lei (1.2 la sută) și numerarul – cu 3.4 mil. lei (0.2 la sută).

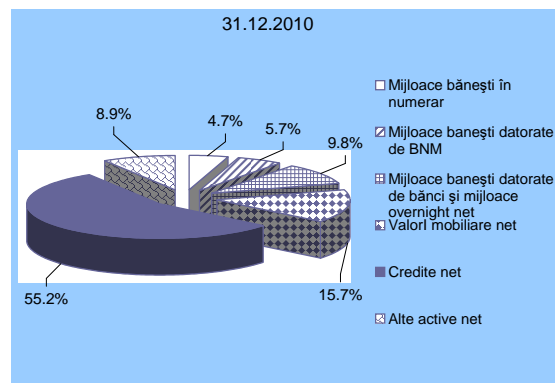
Pondere maximă în totalul activelor a revenit creditelor nete – 58.2 la sută, fiind cu 3.0 puncte procentuale mai mare față de finele anului precedent. Valorile mobiliare nete au ocupat o pondere de 13.4 la sută, mijloacele datorate de BNM – 9.2 la sută, alte active nete – 7.8 la sută, mijloacele datorate de bănci și mijloacele overnight nete – 7.2 la sută și mijloacele bănești în numerar – 4.2 la sută.

Pondere în PIB a creditelor brute s-a majorat de la 35.5 la sută la 31 decembrie 2010 până la 35.9 la sută la 31 decembrie 2011 (Graficul 2.48).

În contextul distribuirii riscurilor și al destinației operațiunilor investiționale, ponderea cea mai mare în portofoliul total de credite au deținut-o creditele acordate industriei și comerțului – 53.9 la sută, fiind urmate de creditele acordate agriculturii și industriei alimentare – 13.5 la sută, creditele acordate pentru imobil, construcție și dezvoltare – 12.9 la sută, creditele de consum – 6.7 la sută și alte credite – 6.1 la sută. Cele mai mici ponderi în totalul creditelor au ocupat-o creditele acordate băncilor – 0.1 la sută și creditele acordate Guvernului – 0.1 la sută (Tabelul A.26). Structura portofoliului de credite nu a înregistrat modificări semnificative comparativ cu finele anului precedent.

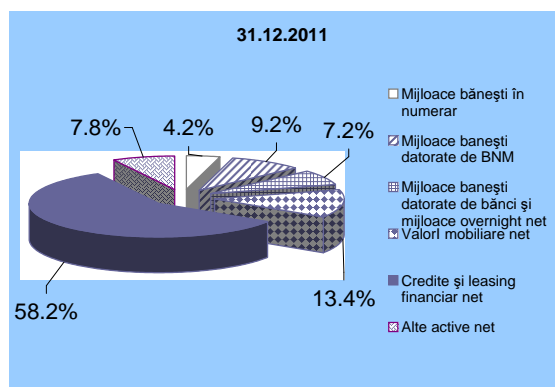
Pe parcursul anului 2011 a fost înregistrată creșterea volumului la toate categoriile creditelor acordate, cu excepția creditelor

Graficul 2.46: Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova la 31.12.2010

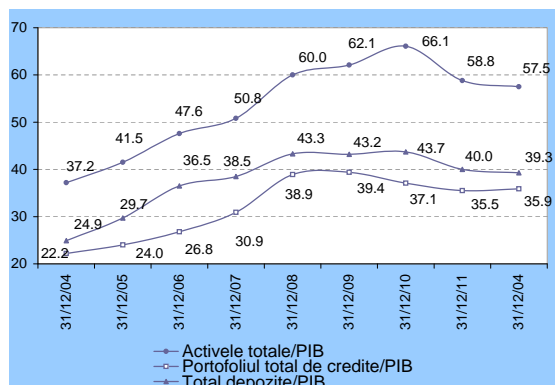
Sursa: BNM

Graficul 2.47: Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova la 31.12.2011

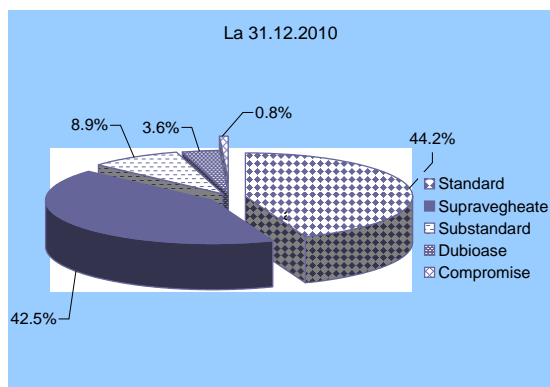
Sursa: BNM

Graficul 2.48: Dinamica activelor, creditelor și a depozitelor raportate la PIB (%)

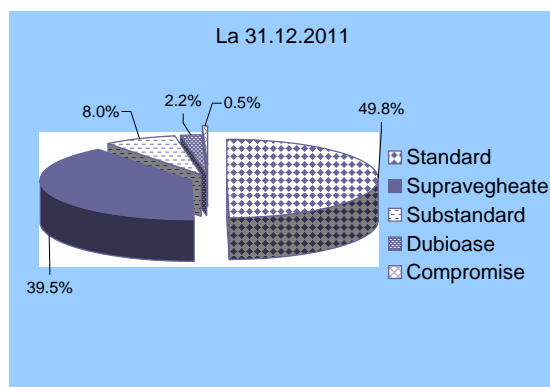
Sursa: BNM

Graficul 2.49: Dinamica structurii portofoliului de credite și a leasingului financiar al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului riscului operațiunilor investiționale la 31.12.2010

Sursa: BNM

Graficul 2.50: Dinamica structurii portofoliului de credite și a leasingului financiar al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului riscului operațiunilor investiționale la 31.12.2011

Sursa: BNM

de consum, care s-au micșorat cu 143.4 mil. lei (6.7 la sută), creditelor pentru construcția drumurilor și transportare – cu 66.7 mil. lei (7.4 la sută) și a creditelor acordate Guvernului – cu 7.4 mil. lei (36.8 la sută). Cea mai mare creștere a fost înregistrată la creditele acordate industriei și comerțului - cu 2921.9 mil. lei (22.2 la sută) și la creditele acordate pentru imobil, construcție și dezvoltare - cu 700.7 mil. lei (22.2 la sută).

Ponderea creditelor nefavorabile (substandard, dubioase și compromise) în total credite a constituit 10.7 la sută la 31 decembrie 2011, sau cu 2.6 puncte procentuale mai puțin comparativ cu finele anului 2010. Respectiv, ponderea reducerilor pentru pierderi la credite în totalul creditelor a alcătuit 6.9 la sută la 31 decembrie 2011, micșorându-se cu 1.7 puncte procentuale față de 31 decembrie 2010.

Valoarea totală a creditelor compromise, care a fost anulată în anul 2011 din contul reducerilor pentru pierderi la credite a constituit 1476.3 mil. lei, totodată, recuperările la credite au înregistrat suma de 419.0 mil. lei. Astfel, recuperările au constituit 28.4 la sută din creditele anulate, ceea ce este cu 20.5 puncte procentuale mai mult comparativ cu finele anului 2010. Însă indicatorul menționat rămâne a fi la un nivel scăzut, ceea ce indică necesitatea îmbunătățirii activității băncilor cu privire la rambursarea creditelor, care au fost anterior trecute la pierderi.

Suma totală a expunerilor băncilor față de persoanele sale afiliate pe sistemul bancar la 31 decembrie 2011 a alcătuit 884.0 mil. lei, ocupând o pondere ne semnificativă de 3.0 la sută în totalul creditelor și 11.7 la sută – din capitalul de gradul I (limita maximă – 20.0 la sută din capitalul de gradul I).

Creditele acordate funcționarilor băncilor reprezentau 149.2 mil. lei, sau 0.5 la sută din totalul portofoliului de credite și 2.0 la sută din capitalul normativ total al sistemului bancar (limita maximă – 10.0 la sută din capitalul normativ total).

Valoarea totală a expunerilor "mari" a constituit 6100.5 mil. lei, ceea ce reprezintă 20.5 la sută din portofoliul total de credite și 80.2 la sută din capitalul normativ total al băncilor. Suma celor mai mari zece datorii nete la credite a reprezentat 26.2 la sută din creditele nete pe sistem (limita maximă – 30.0 la sută din totalul creditelor nete). Investițiile băncilor în activele materiale pe termen lung la finele anului 2011 raportate la capitalul normativ total au alcătuit 21.4 la sută (limita maximă – 50.0 la sută din capitalul normativ total). Investițiile în activele materiale pe termen lung și cotele de participare în capitalul

unităților economice raportate la capitalul normativ total au reprezentat 23.5 la sută (limita maximă – de 100.0 la sută din capitalul normativ total).

Ponderele activelor bilanțiere în valută străină în totalul activelor și activelor atașate la cursul valutar a consemnat 42.9 la sută. Ponderea obligațiunilor bilanțiere în valută străină în totalul activelor și obligațiunilor atașate la cursul valutar a alcătuit 41.9 la sută. Diferența nesemnificativă dintre ponderile menționate, care a constituit 1.0 puncte procentuale, denotă că riscul cursului de schimb valutar este minim și nu influențează semnificativ stabilitatea financiară a sistemului bancar.

Comparativ cu 31 decembrie 2010 ponderea activelor în valută străină și activelor atașate la cursul valutar a crescut cu 0.2 puncte procentuale, iar ponderea obligațiunilor bilanțiere în valută străină în totalul activelor și obligațiunilor atașate la cursul valutar a scăzut cu 0.1 puncte procentuale.

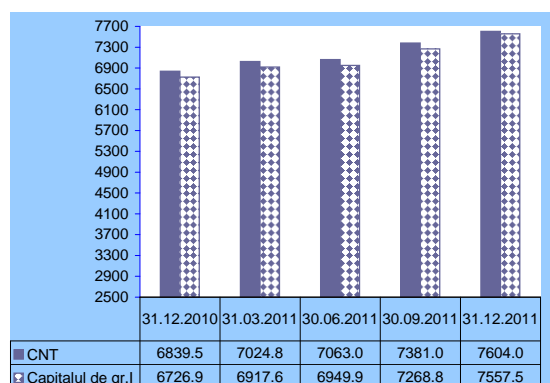
Angajamentele extrabilanțiere (conturile condiționale de credit) au însumat 6022.8 mil. lei, sau 12.6 la sută din totalul activelor. Comparativ cu finele anului 2010 angajamentele extrabilanțiere s-au majorat cu 2198.1 mil. lei, sau cu 57.5 la sută, iar ponderea lor în totalul activelor s-a majorat cu 3.5 puncte procentuale. În structura angajamentelor extrabilanțiere ponderea cea mai mare a revenit vânzării la operațiuni curente – 2549.2 mil. lei (42.3 la sută) și obligațiunilor de acordare a creditelor – 1631.7 mil. lei (27.1 la sută).

Capitalul băncilor

Capitalul de gradul I este partea capitalului normativ total față de care este stabilită mărimea minimă necesară pentru a efectua activități financiare în conformitate cu art. 26 din Legea instituțiilor financiare.

Capitalul de gradul I pe sistemul bancar a atins valoarea de 7557.5 mil. lei, majorându-se comparativ cu finele anului 2010 cu 830.6 mil. lei (12.3 la sută). Creșterea capitalului de gradul I a fost determinată de obținerea veniturilor pe parcursul anului 2011 și efectuării emisiunii de acțiuni de către 4 bănci în sumă de 147.0 mil. lei din contul aporturilor suplimentare în mijloace bănești ale subscriitorilor de acțiuni. Concomitent, una dintre aceste 4 bănci a efectuat emisiunea de acțiuni din contul datoriiilor subordonate în sumă de 64.8 mil. lei.

Graficul 2.51: Dinamica capitalului sistemului bancar al Republicii Moldova în perioada 2010 - 2011 (mil. lei)

Sursa: BNM

Totodată, de către 2 bănci au fost efectuate emisiuni de acțiuni din contul profitului nedistribuit în sumă de 479.6 mil. lei.

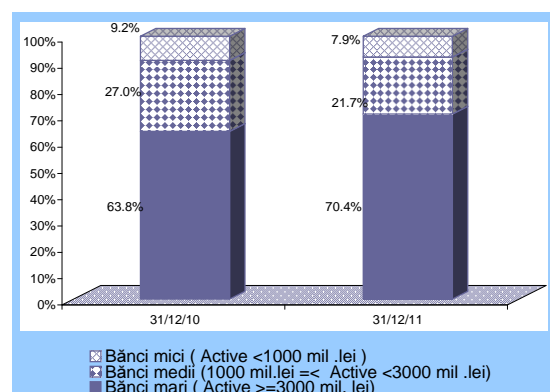
De menționat că, conform Regulamentului cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc, începând cu 31 decembrie 2011 cuantumul capitalului minim necesar a fost stabilit în mărime de 150.0 mil. lei. La 31 decembrie 2011 la toate băncile capitalul de gradul I corespundea capitalului minim stabilit, cu excepția BC „Universalbank” SA.

Capitalul normativ total include capitalul de gradul I și capitalul de gradul II (capitalul de gradul II este limitat maximum la 100.0 % din capitalul de gradul I) minus cotele de participare în capitalul altor bănci, care dețin licența Băncii Naționale a Moldovei (Graficul 2.51).

Capitalul normativ total comparativ cu finele anului 2010 s-a majorat cu 764.8 mil. lei (11.2 la sută). Dinamica capitalului de gradul I și a capitalului normativ total în perioada analizată este reprezentată în (Graficul 2.51).

Media suficienței capitalului ponderat la risc pe sistem la 31 decembrie 2011 (raportul dintre valoarea capitalului normativ total și activele ponderate la risc pe sistem) se menține în continuare la un nivel înalt – 30.4 la sută (nivelul minim reglementat în Republica Moldova este de 12.0 la sută) și indică un înalt grad de siguranță a băncilor determinat de existența unui potențial de efectuare a operațiunilor riscante fără afectarea capitalului.

Graficul 2.52: Dinamica concentrării capitalului de gradul I al sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci

Sursa: BNM

Modificarea structurii capitalului sistemului bancar din punctul de vedere al concentrării acestuia pe grupe de bănci este redată în (Graficul 2.52).

Cota capitalului de gradul I al băncilor mari în capitalul de gradul I al sistemului bancar a înregistrat 70.4 la sută la 31 decembrie 2011, majorându-se față de 31 decembrie 2010 cu 6.6 puncte procentuale. Cota capitalului de gradul I al băncilor medii și mici a constituit, respectiv, 21.7 și 7.9 la sută, fiind în micșorare comparativ cu finele anului precedent cu 5.3 și, respectiv, cu 1.3 puncte procentuale. Aceasta a avut loc ca rezultat al modificării componenței grupurilor de bănci.

În perioada analizată s-a menținut atractivitatea sectorului bancar pentru investitorii străini, fapt confirmat prin cota semnificativă a investițiilor străine în capitalul băncilor, care la situația din 31 decembrie 2011 a constituit 74.0 la sută, fiind cu 3.0 puncte procentuale mai mică față de finele anului 2010, ca urmare a majorării capitalului social din contul investițiilor acționarilor

rezidenți. Totodată, suma investițiilor străine s-a majorat cu 376.9 mil. lei (17.0 la sută), iar a investițiilor autohtone – cu 249.8 mil. lei (37.7 la sută).

Printre investitorii străini care participă la formarea capitalului băncilor Republicii Moldova sunt: Banca Europeană de Reconstrucții și Dezvoltare, bănci din Italia, Franța, România și Slovenia, precum și investitori corporativi din Austria, Germania, SUA, Ucraina, Federația Rusă, Olanda, Grecia, Marea Britanie, Cehia, Cipru și alte țări.

Din numărul total al băncilor 5 bănci dispun de capital format complet din investiții străine (dintre care 2 sucursale ale băncilor străine: B.C. "EXIMBANK –Gruppo Veneto Banca" S.A. și BCR Chișinău S.A.), o bancă dispune de capital format complet din investiții autohtone și 9 bănci - de capital format din investiții străine și autohtone.

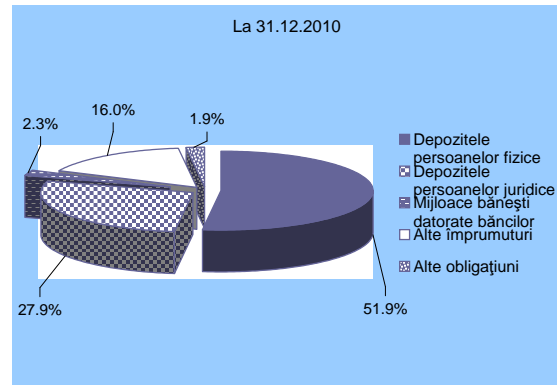
Obligațiunile băncilor

La 31 decembrie 2011 obligațiunile băncilor au însumat 39613.8 mil. lei, sau cu 4602.9 mil. lei (13.1 la sută) mai mult față de finele anului 2010. Sporirea obligațiunilor a avut loc, în special, din contul majorării depozitelor cu 3913.6 mil. lei, sau cu 13.6 la sută.

În anul 2011 tendința de majorare a fost înregistrată la depozitele persoanelor fizice, cu 2501.1 mil. lei (13.8 la sută) până la 20675.4 mil. lei, depozitele persoanelor juridice – cu 759.1 mil. lei (7.8 la sută), constituind 10512.0 mil. lei și mijloacele bănești datorate băncilor – cu 653.4 mil. lei (82.6 la sută), alcătuind 1444.7 mil. lei. Concomitent, s-au majorat alte împrumuturi cu 672.2 mil. lei (12.0 la sută), constituind 6287.0 mil. lei și alte obligațiuni – cu 17.1 mil. lei (2.5 la sută), alcătuind 694.7 mil. lei la 31 decembrie 2011.

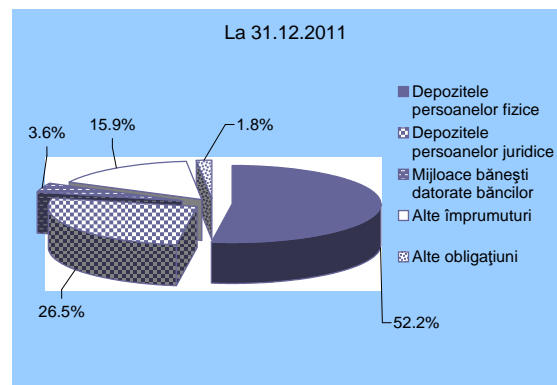
În obligațiunile băncilor ponderea cea mai mare la 31 decembrie 2011 a revenit depozitelor – 82.4 la sută, fiind în creștere comparativ cu finele anului 2010 cu 0.4 puncte procentuale. Ponderea lor în PIB a descrescut cu 0.7 puncte procentuale față de 31 decembrie 2010, constituind 39.3 la sută (Graficul 2.48). În totalul obligațiunilor depozitelor persoanelor fizice au revenit 52.2 la sută, depozitelor persoanelor juridice – 26.5 la sută, depozitelor băncilor – 3.6 la sută, altor împrumuturi și altor obligațiuni – 15.9 și 1.8 la sută, respectiv.

Graficul 2.53: Dinamica structurii obligațiunilor sectorului bancar al Republicii Moldova la 31.12.2010

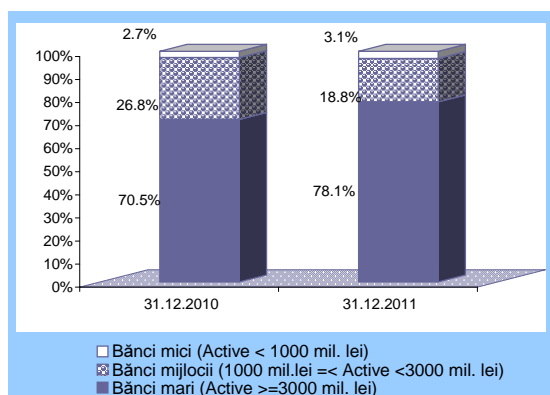
Sursa: BNM

Graficul 2.54: Dinamica structurii sectorului bancar al Republicii Moldova la 31.12.2011

Sursa: BNM

Graficul 2.55: Dinamica concentrării obligațiunilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci

Sursa: BNM

Depozitele în valută străină (echivalentul în lei) s-au majorat cu 1150.0 mil. lei (8.3 la sută), atingând valoarea de 15064.2 mil. lei, iar depozitele în lei moldovenești s-au majorat cu 2763.6 mil. lei (18.7 la sută) și la 31 decembrie 2011 au alcătuit 17567.9 mil. lei.

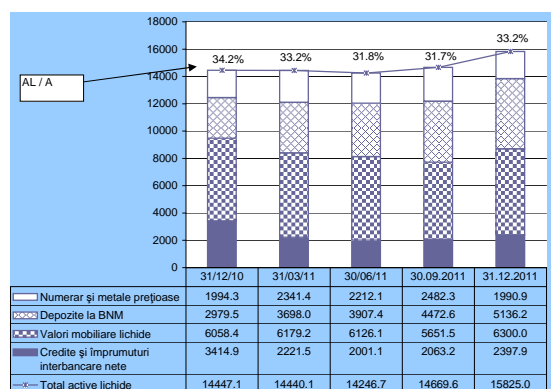
În perioada analizată ponderea depozitelor în valută străină în totalul depozitelor s-a micșorat cu 2.3 puncte procentuale, constituind 46.2 la sută la 31 decembrie 2011. Respectiv, s-a majorat ponderea depozitelor în lei moldovenești până la 53.8 la sută.

Dinamica concentrării obligațiunilor sectorului bancar pe parcursul perioadei analizate este prezentată în (Graficul 2.55). Ponderea obligațiunilor băncilor mari în totalul obligațiunilor sistemului bancar la 31 decembrie 2011 constituia 78.1 la sută, majorându-se comparativ cu 31 decembrie 2010 cu 7.6 puncte procentuale.

De asemenea, s-a majorat ponderea băncilor mici cu 0.4 puncte procentuale, alcătuiind 3.1 la sută la 31 decembrie 2011. Concomitent, ponderea obligațiunilor băncilor mijlocii s-a micșorat cu 8.0 puncte procentuale, constituind 18.8 la sută în totalul obligațiunilor pe sistem. Modificările menționate au avut loc din cauza modificărilor în structura grupurilor de bănci.

Lichiditatea băncilor

Graficul 2.56: Dinamica activelor lichide (mil. lei) și a ponderii acestora în totalul activelor (%) sistemului bancar al Republicii Moldova

Sursa: BNM

Respectarea de către bănci a indicatorilor lichidității relevă existența surselor adecvate de finanțare pentru acoperirea necesităților potențiale atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Astfel, lichiditatea pe termen lung (active cu termenul de rambursare mai mare de 2 ani/resursele financiare cu termenul potențial de retragere, care depășește 2 ani ≤ 1) pe sistemul bancar la situația din 31 decembrie 2011 a constituit 0.7.

Lichiditatea curentă (active lichide exprimate prin numerar, depozite la BNM, valori mobiliare lichide, credite interbancare nete cu termenul de până la o lună/total active $\times 100\% \geq 20$ la sută) pe sistemul bancar la finele anului 2011 a consemnat 33.2 la sută.

Ambii indicatori sunt respectați de către toate băncile, cu excepția B.C. „Universalbank” S.A.

Activele lichide au alcătuit 15825.0 mil. lei, majorându-se comparativ cu finele anului 2010 cu 1377.9 mil. lei, sau cu 9.5 la sută. În structura activelor lichide s-au majorat depozitele la BNM cu 2156.7 mil. lei (72.4 la sută), valorile mobiliare lichide - cu 241.6 mil. lei (4.0 la sută). Concomitent, s-au micșorat credite interbancare nete până la 1 lună cu 1017.1 mil. lei (29.8 la sută), numerarul și metalele prețioase – cu 3.3 mil. lei (0.2 la sută).

Valorile indicatorilor lichidității relevă existența surselor adecvate pentru susținerea plăților aferente obligațiunilor și determină nivelul redus de vulnerabilitate al băncilor.

Ponderea maximă în activele lichide la situația din 31 decembrie 2011 a revenit valorilor mobiliare lichide – 39.8 la sută, fiind urmată de depozitele la BNM – 32.4 la sută și creditele și împrumuturile interbancare nete cu termenul rămas până la rambursare de 1 lună – 15.2 la sută și numerarul și metalele prețioase – 12.6 la sută.

Veniturile și cheltuielile băncilor

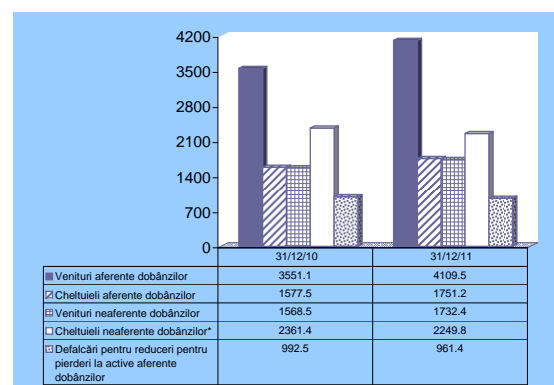
Pentru anul 2011 venitul net pe sistemul bancar a constituit 879.5 mil. lei, majorându-se comparativ cu anul precedent cu 691.6 mil. lei (4.7 ori). Redresarea situației se datorează majorării veniturilor aferente dobânzii cu 558.4 mil. lei (15.7 la sută).

Dinamica veniturilor și cheltuielilor băncilor pe parcursul perioadei analizate este reflectată în (Graficul 2.57).

Astfel, în anul 2011 comparativ cu anul 2010 a fost înregistrată creșterea veniturilor aferente dobânzii cu 558.4 mil. lei (15.7 la sută) și a veniturilor neaferente dobânzilor cu 163.9 mil. lei, sau 10.4 la sută și cheltuielilor aferente dobânzilor – cu 173.7 mil. lei, sau 11.0 la sută. Totodată, pe parcursul anului a fost înregistrată descreșterea cheltuielilor neaferente dobânzilor cu 111.6 mil. lei, sau 4.7 la sută și a defalcărilor pentru reduceri pentru pierderi la active aferente dobânzilor cu 31.1 mil. lei, sau 3.1 la sută.

Veniturile băncilor pe parcursul anului 2011 au provenit în special din activitatea de bază a băncilor (investițiile în activele generatoare de dobândă). Respectiv, veniturile aferente dobânzilor au constituit 4109.5 mil. lei, sau 70.3 la sută din totalul veniturilor obținute de bănci. În structura veniturilor

Graficul 2.57: Dinamica veniturilor și cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova (mil. lei)

Sursa: BNM

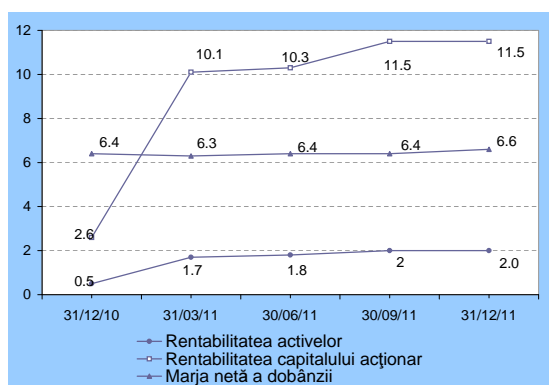
*În cheltuieli neaferente dobânzilor se includ defalcări pentru reduceri pentru pierderi la active neaferente dobânzilor și defalcări pentru provizioane pentru pierderi la angajamente condiționale.

aferente dobânzilor cota cea mai mare o ocupau veniturile aferente dobânzilor și comisioanele la credite – 3436.2 mil. lei (83.6 la sută).

Veniturile neafere dobânzilor au constituit 1732.4 mil. lei, sau 29.7 la sută din totalul veniturilor. În totalul veniturilor neafere dobânzilor cea mai mare parte a revenit veniturilor aferente comisioanelor, care au constituit 855.6 mil. lei (49.4 la sută) și veniturilor obținute de la operațiunile cu valută străină – 606.6 mil. lei (35.0 la sută).

Suma totală a cheltuielilor a constituit 4962.4 mil. lei, dintre care 2249.8 mil. lei, sau 45.3 la sută au alcătuit cheltuielile neafere dobânzilor, 1751.2 mil. lei, sau 35.3 la sută - cheltuielile aferente dobânzilor și 961.4 mil. lei, sau 19.3 la sută – defalcările pentru reduceri pentru pierderi la active aferente dobânzilor.

Graficul 2.58: Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului acționar ale sistemului bancar al Republicii Moldova

Sursa: BNM

Pentru anul 2011 rentabilitatea activelor¹⁷ și rentabilitatea capitalului acționar¹⁸ al băncilor licențiate a constituit 2.0 la sută și, respectiv, 11.5 la sută, fiind în creștere față de finele anului precedent cu 1.5 și, respectiv, cu 8.9 puncte procentuale.

Marja netă a dobânzii¹⁹ a constituit 6.6 la sută la 31 decembrie 2011, fiind în majorare cu 0.2 puncte procentuale comparativ cu finele anului 2010.

Valoarea absolută a activelor generatoare de dobândă s-a majorat pe parcursul anului 2011 cu 5499.9 mil. lei, sau 16.3 la sută, constituind 39264.3 mil. lei la 31 decembrie 2011. Ponderea acestora în totalul activelor s-a majorat comparativ cu finele anului 2010 cu 2.4 puncte procentuale, constituind 82.3 la sută la 31 decembrie 2011. Ponderea semnificativă a acestora în totalul activelor sistemului bancar indică abilitatea băncilor de a genera venituri în viitor.

2.7 Sistemul de plăți

Supravegherea sistemului de plăți în Republica Moldova și facilitarea funcționării eficiente a sistemului de plăți interbancare este una din atribuțiile de bază ale Băncii Naționale, stabilită în

¹⁷Rentabilitatea activelor = venitul net anualizat / media activelor

¹⁸Rentabilitatea capitalului acționar = venitul net anualizat / media capitalului acționar

¹⁹Marja netă a dobânzii = Venitul net aferent dobânzilor anualizat / Media activelor generatoare de dobândă

Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21.07.95.

Pe parcursul anului 2011 Banca Națională a asigurat funcționarea stabilă și eficientă a sistemului automatizat de plăți interbancare pe care îl administrează și a supravegheat sistemele de plăți și decontări, instrumentele de plată fără numerar în conformitate cu *Politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova*, aprobată prin Hotărârea Consiliului de administrație nr. 143 din 30.06.2011.

Evoluțiile înregistrate în sistemele de plăți

Cât privește *sistemul automatizat de plăți interbancare*, în anul 2011 volumul plăților procesate s-a majorat cu 3.0 la sută față de anul precedent și a depășit 13.0 mil. plăți, iar valoarea acestora a constituit 537.0 mlrd. lei.

Din punctul de vedere al structurii plăților de menționat că, ponderea cea mai mare revine transferurilor de credit bugetare (58.4 la sută din numărul total al plăților), fiind urmate de transferurile ordinare ale clienților (40.8 la sută). Sub aspect valoric structura plăților se modifică, valoarea transferurilor ordinare ale clienților (22.7 la sută) depășește valoarea transferurilor de credite bugetare (16.4 la sută), însă ponderea cea mai mare revine transferurilor efectuate de către bănci în nume propriu, precum și celor efectuate de Banca Națională (60.5 la sută din valoarea totală a plăților).

Distribuirea numărului și valorii plăților între componentele SAPI în anul 2011 a fost de 8.0 la sută din numărul plăților și 92.0 la sută din valoarea plăților procesate în sistemul de decontare pe bază brută în timp real (DBTR) și viceversa în sistemul de compensare cu decontare pe bază netă (CDN). Aceasta se explică prin destinația celor două sisteme: în sistemul DBTR se procesează plățile urgente și de mare valoare, iar în sistemul CDN - cele cu valoare redusă.

În *domeniul cardurilor bancare* în anul 2011 față de anul precedent s-a constatat o creștere de 11.5 la sută a numărului de carduri bancare aflate în circulație, care a trecut pragul de 911 mii de carduri. Cu cardurile emise de băncile din Republica Moldova au fost efectuate operațiuni a căror valoare depășește 18.8 mlrd. lei, înregistrând o creștere de 21.2 la sută față de anul 2010. În special, prin intermediul acestora s-au realizat operațiuni de retragere a numerarului (87.2 la sută din numărul operațiunilor și 92.5 la sută din valoarea totală a operațiunilor realizate cu cardurile emise de băncile din Republica Moldova).

Preferința pentru utilizarea cardului la retragerea de numerar în anul 2011 este remarcată la utilizarea acestuia pe teritoriul Republicii Moldova (90.1 la sută din numărul și 96.5 la sută din valoarea totală a operațiunilor realizate în Republica Moldova).

În rețeaua băncilor din străinătate cardurile emise de către băncile din Republica Moldova au fost utilizate preponderent pentru efectuarea plăților fără numerar (83.2 la sută din numărul și 71.5 la sută din valoarea totală a operațiunilor realizate în străinătate).

Deținătorii de carduri bancare emise în străinătate pe parcursul anului 2011 au efectuat în rețeaua băncilor din Republica Moldova peste 960 mii de tranzacții în valoare de 1.7 mlrd. lei (în creștere față de anul 2010 cu 20.1 la sută a numărului și cu 20.7 la sută a valorii).

Reglementarea din domeniul sistemelor de plăți

Ca urmare a tendințelor actuale de expansiune a instrumentelor moderne de plată și a necesității de promovare a siguranței acestora și de armonizare a legislației naționale cu cea europeană a fost elaborat și la 27 decembrie 2011 a fost aprobat în primă lectură de către Parlamentul Republicii Moldova proiectul de *Lege cu privire la serviciile de plată și moneda electronică*. Proiectul menționat conține prevederi aferente activității de prestare a serviciilor de plată și de emitere a monedei electronice, precum și de protecție a consumatorilor serviciilor de plată oferite atât de către prestatorii bancari, cât și de cei nebancari.

În scopul extinderii domeniului de supraveghere asupra transferurilor internaționale de mijloace bănești, realizate prin rețeaua SWIFT, precum și în vederea facilitării efectuării acestora, a fost elaborat și aprobat *Conceptul privind optimizarea transferurilor internaționale și a cadrului de supraveghere aplicabil*, care presupune implementarea serviciului SWIFT FINInform și a codului IBAN (International Bank Account Number).

În anul 2011 activitatea Băncii Naționale a Moldovei ce ține de reglementarea în domeniul sistemelor de plăți a implicat, de asemenea, perfecționarea cadrului normativ existent.

Astfel, în vederea asigurării conformării cu cerințele din domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, precum și optimizării reglementărilor aferente instrumentelor de plată, au fost elaborate și aprobate modificări și completări la *Regulamentul cu privire la cardurile bancare* și la *Regulamentul cu privire la transferul de credit*.

Cooperarea din domeniul sistemelor de plăți

Pe parcursul anului 2011 Banca Națională a colaborat activ cu reprezentanții sistemelor de plăți cu cardul prezente pe piața moldovenească. Astfel, în scopul promovării plăților fără numerar, prezentării particularităților produselor noi, ridicării nivelului de educație financiară a utilizatorilor, au fost organizate seminare de către reprezentanții sistemelor internaționale de plăți cu carduri (VISA Internațional și MasterCard Worldwide), la care au participat reprezentanți ai băncilor, Asociației Băncilor din Moldova și ai instituțiilor de stat.

De asemenea, pe parcursul anului 2011 Banca Națională a colaborat intens cu Banca Mondială în cadrul inițiativei de modernizare a sistemului de plăți din Republica Moldova, care inter alia a inclus definitivarea cadrului legal destinat serviciilor moderne de plată, sporirea protecției consumatorului și creșterea culturii financiare a populației, crearea cadrului de cooperare în domeniul supravegherii și promovării plăților fără numerar.

2.8 Tehnologia informației

Pe parcursul anului 2011, urmărind realizarea Strategiei de dezvoltare a tehnologiilor informaționale în cadrul BNM pentru anii 2011-2015, Departamentul tehnologiilor informaționale (DTI) a fost implicat în mai multe proiecte de anvergură, cu un impact semnificativ asupra dezvoltării BNM. Dintre cele mai importante proiecte pot fi menționate cel de implementare a unui sistem informatic nou de raportare în format XBRL către BNM (SIRBNM), implementarea raportării electronice pentru casele de schimb valutar, dezvoltarea fluxurilor de circuit electronic al documentelor și cel de revizuire fundamentală a cadrului normativ și metodologic de planificare și asigurare a continuității activităților și reacție în situații de criză.

Proiectul de implementare a SIRBNM a fost o adevărată provocare pentru BNM datorită caracterului complex al obiectivelor stabilite, care au fost focusate pe optimizarea procesului de raportare și respectiv a fluxurilor informaționale către BNM, sporirea calității datelor raportate, inclusiv a relevanței, integrității, oportunității, exactității, accesibilității, comparabilității și coerenței, reducerea costurilor și eforturilor necesare pentru asigurarea conformității din partea entităților raportoare, eficientizarea procesului de analiză a datelor, optimizarea cadrului reglementat de raportare al băncilor licențiate din RM și nu în

ultimul rând alinierea la cerințele de raportare aplicate în Uniunea Europeană. Pentru a asigura atingerea obiectivelor trasate, a fost selectată o soluție informatică modernă, ce asigură un suport adecvat pentru modelele de raportare bazate pe formatul XBRL (eXtensible Business Reporting Language – www.xbrl.org). Anume acest format de raportare stă la baza practicii europene în domeniul raportării financiare către Banca Centrală Europeană, precum și către alte bănci centrale și este considerată a fi una de succes și de perspectivă, dat fiind faptul că asigură un nivel înalt de standardizare, interoperabilitate, comparabilitate și calitate a datelor raportate. Totodată, este de menționat că soluția implementată asigură o accesibilitate sporită pentru entitățile raportoare, dat fiind faptul că oferă 3 posibilități diferite de raportare: prin completarea formularelor pe portalul de raportare, prin completarea rapoartelor în format Excel și încărcarea pe portal spre a fi convertite în formatul XBRL și respectiv prin transmiterea în regim automat a rapoartelor XBRL direct din cadrul sistemului informatic al entității raportoare (în regim de serviciu B2B). Pentru prelucrarea și analiza datelor este implementat un instrument analitic extrem de performant și flexibil, care poate să asigure formarea dinamică a rapoartelor și analizelor necesare într-un regim intuitiv pentru orice utilizator. Sinergia acestor caracteristici a permis o eficientizare radicală a întregului ciclu al procesului de raportare, care actualmente poate garanta un interval de câteva zile/săptămâni de obținere a raportului de la apariția necesității, fapt care mai devreme era realizat în intervale de luni de zile.

O realizare importantă se referă și la schimbarea procesului de raportare a caselor de schimb valutar către BNM, prin renunțarea la procedurile vechi de raportare prin telefon și pe suport hârtie, în favoarea unui instrument bazat pe tehnologii Web, accesibil și simplu în utilizare, care permite transmiterea rapoartelor în formă electronică. Astfel, prin introducerea raportării electronice pentru casele de schimb valutar, s-a reușit eficientizarea proceselor de raportare atât pe partea entităților raportoare (casele de schimb valutar), cât și pe partea BNM, prin reducerea eforturilor de introducere și agregare a datelor, prin minimizarea factorului uman la procesul de colectare a datelor și, respectiv, prin diminuarea unor riscuri specifice unui nivel învechit de raportare.

O altă direcție de dezvoltare prioritară pentru DTI a fost extinderea funcționalității sistemului de gestiune electronică a documentelor, prin implementarea de fluxuri electronice noi în circuitul de documente din cadrul BNM. La sfârșitul anului 2011, în cadrul sistemului erau implementate circa 44 de fluxuri (procese) electronice. Este de menționat că dezvoltarea acestui sistem asigură o eficientizare a proceselor de activitate

din punctul de vedere al fluidității fluxurilor informaționale, capacităților de automatizare, control și monitorizare a proceselor de activitate, reducerea resurselor de timp și hârtie, sporirea capacităților de comunicare/diseminare și prelucrare a informației etc.

Continuitatea proceselor de activitate ale BNM reprezintă un factor critic de succes pentru atingerea obiectivelor și misiunii BNM. Din aceste considerente, proiectul de revizuire a cadrului metodologic și normativ pentru planificarea și asigurarea continuității activităților BNM a vizat o schimbare fundamentală a proceselor de planificare și asigurare a continuității activităților și reacție în situații excepționale prin alinierea la cele mai bune standarde și practici în domeniu (ex. BS 25999). Prin această aliniere s-a urmărit consolidarea capacităților BNM de răspuns în situații de incidente de continuitate, stabilirea unei abordări unice în BNM privind planificarea și asigurarea continuității activității, stabilirea unor procese adecvat controlate, optimizate și documentate de managementul continuității activității etc. Toate aceste procese au fost consolidate în cadrul unui Sistem de management al continuității activităților BNM, fapt care va asigura că obiectivele stabilite urmează a fi atinse printr-o abordare structurată, sistematică și orientată pe procese continue.

De asemenea, de menționat că pe plan organizatoric, în cadrul departamentului TI pe parcursul anului 2011 a fost operată o reorganizare structurală în vederea consolidării capacităților de guvernare TI, gestiune proiecte TI, asigurare calitate etc.

2.9 Operațiuni cu numerar

La 31 decembrie 2011 numerarul în circulație a constituit 12019055175 lei 72 bani, inclusiv bancnote – 11940170501 lei și monede metalice – 78884674 lei 72 bani, majorându-se cu 7.1 la sută comparativ cu finele anului 2010.

Pe parcursul anului 2011 Banca Națională a Moldovei a pus în circulație numerar în sumă de 3553517560 lei, în creștere cu 16.68 la sută comparativ cu anul precedent, dintre care bancnote – în sumă de 3546503700 lei, monede – în sumă de 7013860 lei. În același timp, Banca Națională a Moldovei a retras din circulație numerar în sumă de 275495442 lei 50 bani.

Banca Națională a Moldovei în anul 2011 a emis opt monede jubiliare și comemorative, ca mijloc de plată și în scop numismatic.

În scopul comemorării aniversării a 20-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, aniversării a 575-a de la prima atestare documentară a orașului Chișinău și aniversării a 20-a de la fondarea Băncii Naționale a Moldovei, a fost lansată o nouă serie de monede „Evenimente istorice”.

Seria de monede “Personalități” a fost completată cu o monedă comemorativă bătută în argint dedicată aniversării a 180-a de la nașterea lui Alexandru Bernardazzi, care a jucat un rol deosebit în dezvoltarea arhitecturii în Basarabia.

Două monede bătute în aur și argint consacrate lui Bogdan Petriceicu Hașdeu completează seria de monede „Aleea Clasicilor din Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt” din mun. Chișinău”. Scriitor, istoric, lingvist, folclorist, om politic, publicist, savant de talie europeană, Bogdan Petriceicu Hașdeu este una dintre cele mai remarcabile personalități ale culturii românești din toate timpurile.

În scopul promovării tradițiilor populare legate de sărbătorile de iarnă, moștenite din cele mai vechi timpuri, a fost bătută o monedă în argint cu tematica „Colindul”, cu valoarea nominală de 50.0 lei, care completează seria „Sărbătorile, cultura, tradițiile Moldovei”.

Moneda comemorativă „Lopătar”, bătută în argint, a fost emisă în scopul reprezentării faunei meleagului natal, precum și a unei specii de păsări în curs de dispariție. Prin emisiunea în cauză s-a completat seria „Cartea Roșie a Republicii Moldova”, care a fost înființată în anul 2001 și a abordat până astăzi alte nouă tematici.

Pe parcursul anilor 1996–2011 Banca Națională a Moldovei a emis 78 de monede jubiliare și comemorative dedicate diverselor tematici, cu valori nominale diferite.

2.10 Colaborarea internațională a Republicii Moldova

Fondul Monetar Internațional (FMI)

Republica Moldova este membră a Fondului Monetar Internațional din 12 august 1992. La sfârșitul anului 2011 cota de subscriere a Republicii Moldova la FMI constituia 123.2 mil. Drepturi Speciale de Tragere (DST) (circa 189.7 mil. dolari SUA). În contextul celei de-a Paisprezecea Revizuirii

Generale a Cotelor și Reformei Consiliului Executiv, Consiliul de Guvernatori al FMI a aprobat majorarea capitalului FMI și realinierea cotelor țărilor-membre prin *Rezoluția nr. 66-2 cu privire la a Paisprezecea Revizuire Generală a Cotelor și Reforma Consiliului Executiv din 15 decembrie 2010*. Astfel, Republica Moldova urmează să-și majoreze cota de subscriere la FMI de la valoarea actuală de 123.2 milioane DST până la 172.5 milioane DST. Referitor la Reforma Consiliului Executiv se preconizează modificarea modalității de desemnare a directorilor executivi în cadrul Consiliului Executiv al FMI.

În anul 2011 plățile totale aferente deservirii creditelor acordate de către FMI au constituit 7.7 mil. dolari SUA (echivalentul a 4.8 mil. DST), din care plățile de principal aferente creditelor respective au constituit 6.2 mil. dolari SUA (echivalentul a 3.9 mil. DST), iar plățile de dobânzi și comisioane – 1.5 mil. dolari SUA (echivalentul a 0.9 mil. DST).

Relațiile BNM cu FMI se derulează în contextul misiunilor FMI de evaluare a performanțelor în ceea ce privește realizarea angajamentelor din cadrul programului FMI, susținut de Mecanismul de finanțare extinsă/Mecanismul de creditare extinsă (EFF/ECF), precum și a consultărilor anuale bilaterale în baza Articolului IV al Statutului FMI (Tabelul A.27).

La 14 ianuarie 2010 autoritățile Republicii Moldova au semnat cu FMI *Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare pentru anii 2010-2012*. Asistența financiară obținută de la FMI de către Republica Moldova a fost preconizată spre recepționare începând cu anul 2010 în sume egale conform fiecărui mecanism nominalizat, valoarea totală fiind echivalentă cu 369.6 mil. DST (cca 574 mil. dolari SUA). Din valoarea totală a asistenței financiare alocate în cadrul programului FMI pentru Banca Națională a Moldovei a fost preconizată spre debursare suma de 274.6 mil. DST, iar Ministerului Finanțelor - 95 mil. de DST.

În anul 2011 a continuat derularea programului aprobat în ianuarie 2010 de către Consiliul Directorilor Executivi al FMI, iar relațiile BNM cu FMI s-au desfășurat în contextul a trei evaluări ale programului (a II-a, a III-a și a IV-a revizuire), susținut prin mecanismele de finanțare ECF și EFF, evaluările fiind efectuate în cadrul vizitelor de lucru ale misiunilor FMI.

În cadrul acestor vizite de lucru au fost analizate evoluțiile economice și progresele înregistrate în realizarea programului, politicile macroeconomice și structurale în vederea susținerii stabilității macroeconomice și promovării creșterii economice

durabile în perioada următoare, precum și purtate discuții pe marginea unor reforme structurale, având drept scop consolidarea stabilității financiare, sporirea eficienței sectorului public, inclusiv colectarea taxelor, ameliorarea climatului de afaceri și lichidarea barierelor în calea comerțului extern, precum și consolidarea programelor de asistență socială bine direcționată.

Reprezentanții FMI au remarcat faptul că pe parcursul anului 2011 situația din sectorul financiar s-a îmbunătățit, băncile au raportat profituri mai mari, ponderea creditelor neperformante fiind în descreștere. A fost consemnat faptul că finalizarea lucrului asupra cadrului de pregătire pentru situații de criză și cadrului de soluționare a datoriilor va spori stabilitatea financiară și va contribui la promovarea activității de intermediere financiară.

Ca urmare a realizării celor trei revizuri ale programului încheiat de Republica Moldova cu FMI, în anul 2011 autoritățile Republicii Moldova au obținut acces imediat la suma echivalentă a 100 mil. de DST (circa 159.3 milioane de dolari SUA) pentru consolidarea rezervelor valutare. Totodată, ca rezultat al finalizării revizurii a patra, reprezentanții FMI au menționat despre examinarea posibilității de acordare Republicii Moldova la începutul anului 2012 a unei tranșe în sumă de 50 mil. de DST.

Astfel, pe parcursul anului 2011 Banca Națională a Moldovei a recepționat din partea FMI tranșe în sumă totală de 45.0 mil. DST (71.8 mil. dolari SUA) în cadrul programului Mecanismul de Creditare Extinsă, precum și în sumă de 40.0 mil. DST (63.6 mil. dolari SUA) în cadrul programului Mecanismul de Finanțare Extinsă. În același timp, de către Ministerul Finanțelor a fost încasat creditul alocat de către FMI pentru susținere bugetară în sumă de 15.0 mil. DST (23.9 mil. dolari SUA) în cadrul programului Mecanismul de Creditare Extinsă.

Uniunea Europeană (UE)

Negocierile oficiale asupra proiectului Acordului de asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană au demarat la 12 ianuarie 2010. Noul document va înlocui cadrul juridic actual bazat pe Acordul de parteneriat și cooperare din 28 noiembrie 1994 (în vigoare pentru Republica Moldova din 1 iulie 1998, încheiat pentru o perioadă inițială de 10 ani, cu reînnoire automată anuală) și cuprinde capitole din domeniul dialogului politic, cooperării economice, comerțului, justiției, cooperării financiare și altor politici de cooperare.

Acordul privind instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător între Republica Moldova și Uniunea Europeană (ZLSAC) este parte a Acordului de asociere și aduce beneficii suplimentare economice pentru Republica Moldova. Spre deosebire de regimul comercial actual RM-UE, care este un regim unilateral acordat de UE pe un termen limitat, ZLSAC va fi un acord multilateral încheiat pe o perioadă nelimitată, oferind beneficii la export mult mai mari decât regimul comercial actual și o previzibilitate pe termen lung pentru afaceri. Implementarea ZLSAC va avea drept efect accesul la piața comună a UE, crearea unui climat favorabil pentru investitorii străini, optimizarea cadrului instituțional și legislativ, creșterea competitivității reale a sectoarelor economice etc.

Este de menționat că, urmare recomandărilor cheie și recomandărilor adiționale, prezentate de Comisia Europeană la data de 26 octombrie 2010, ce vizează domenii ale economiei naționale pentru aproximare și ajustare la acquis-ul comunitar, la 14 decembrie 2010 prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1125 a fost aprobat Planul de acțiuni al Republicii Moldova privind implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea ZLSAC. Prin Ordinul Ministerului Economiei nr. 25 din 23 februarie 2011 *cu privire la instituirea Grupului de lucru nr. III „Cooperare economică, sectorială și financiară” pentru negocierea Acordului de Asociere și a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și UE (ZLSAC)* a fost creat un grup de lucru responsabil pentru coordonarea tehnică a negocierilor ZLSAC. Grupul de lucru „Servicii financiare și mediul concurențial” include și reprezentanți ai Băncii Naționale a Moldovei.

Pe parcursul anului 2011 autoritățile au continuat să implementeze o parte din recomandările făcute de Comisia Europeană, fiind prezentate Comisiei Europene rapoarte de progres privind realizarea recomandărilor menționate în vederea lansării negocierilor ZLSAC. În acest context, Banca Națională a Moldovei și-a adus aportul la realizarea recomandărilor Comisiei Europene, pe parcursul anului 2011 fiind îndeplinite angajamentele asumate în Planul de acțiuni conform termenelor stabilite. Drept rezultat, Consiliul Uniunii Europene a aprobat mandatul de inițiere a negocierilor cu Republica Moldova pe marginea creării ZLSAC, iar la sfârșitul anului 2011 a fost fixată data lansării oficiale a negocierilor privind instituirea ZLSAC și anume pentru începutul anului 2012.

În conformitate cu prevederile Acordului de parteneriat și cooperare dialogul instituționalizat între Republica Moldova și UE se realizează și prin intermediul Subcomitetelor RM-UE, care

reprezintă reuniuni sectoriale la nivel de experți ce se organizează periodic. În anul 2011 reprezentanții BNM au participat la reuniunile Subcomitetelor "Economie, finanțe, statistică" și "Comerț și investiții". În cadrul ședințelor au fost discutate o serie de subiecte ce țin de colaborarea dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, de dezvoltarea economică a țării pe diferite sectoare, inclusiv chestiuni aferente dezvoltării sectorului bancar. Partenerii europeni au apreciat pozitiv acțiunile realizate în perioada de referință de Banca Națională în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova și au confirmat disponibilitatea de a sprijini în continuare eforturile de asigurare a unui sistem bancar stabil și viabil.

Pe parcursul anului 2011 Republica Moldova a beneficiat de asistență financiară din partea Uniunii Europene în diverse domenii. Astfel, în luna mai 2011 a fost debursată a treia și ultima tranșă în valoare de 13.6 mil. euro în cadrul *Programului de Suport Financiar pentru Politicile Sectoriale - Medicină*, din suma totală de 42.0 mil. euro. Este de menționat că primele două tranșe în valoare de 15.0 mil. euro și respectiv 13.4 mil. euro din cadrul programului sus-menționat au fost recepționate de către Republica Moldova în luna aprilie 2009 și luna aprilie 2010.

În luna septembrie 2011 a fost recepționată a doua tranșă în sumă de 20.0 mil. euro din grantul acordat în urma semnării la 16 decembrie 2010 la Bruxelles a *Memorandumului de Înțelegere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind Asistența Macrofinanciară sub formă de grant în sumă de 90.0 mil. euro*. Grantul este prevăzut să fie recepționat de către Republica Moldova în trei tranșe, prima tranșă în sumă de 40 mil. euro fiind debursată la sfârșitul lunii decembrie 2010. Debursarea tranșelor este condiționată de realizarea angajamentelor asumate de Republica Moldova în cadrul acestui memorandum, inclusiv ce țin de competențele BNM. Pe parcursul anului BNM a prezentat periodic rapoarte de progres aferente îndeplinirii angajamentelor asumate, precum și o serie de date statistice ce țin de competența BNM.

În luna decembrie 2011 a fost recepționată suma de 14.1 mil. euro aferentă celei de-a doua tranșe a grantului acordat Republicii Moldova de către Comisia Europeană destinată *Programului de Suport pentru Stimularea Economică în Domeniul Rural*, în baza acordului semnat la 26 noiembrie 2010.

De asemenea, în luna decembrie 2011 a fost debursată prima tranșă în sumă de 13.0 mil. euro în cadrul *Acordului de Finanțare privind Programul de suport bugetar pentru finanțarea reformei*

în domeniul energetic în mărime totală de 42.6 mil. euro. Programul are drept scop susținerea implementării acțiunilor prevăzute în Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2020.

Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est

Pe parcursul anului 2011 Banca Națională a Moldovei a conlucrat cu Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est (BSCEE). Deoarece scopul grupului include inter alia suportul mutual în cadrul supravegherii bancare, precum și asistență în implementarea efectivă a acesteia, în anul 2011 a fost efectuat un schimb de informații în domeniul supravegherii bancare între țările membre ale Grupul Supraveghetorilor Bancari din Europa Centrală și de Est.

În anul 2011, ca urmare a solicitării Băncii Centrale a Armeniei, Banca Națională a Moldovei a acceptat admiterea acesteia în calitate de membru al BSCEE.

Asistența tehnică externă și colaborarea cu organismele internaționale și băncile centrale ale altor state

În anul 2011 Banca Națională a Moldovei a conlucrat cu autoritățile de supraveghere din alte țări pentru realizarea unui schimb de informații relevante în contextul autorizării și supravegherii activității băncilor (confirmarea administratorilor, cunoașterea proprietarilor băncilor). De asemenea, BNM a colaborat cu un șir de organisme internaționale, precum Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional, Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, Departamentul de Trezorerie al SUA, BSCEE etc. în scopul dezvoltării sistemului bancar autohton.

Crizele din ultimii ani au demonstrat că, în actualul mediu financiar-bancar, provocările generate de noi riscuri complexe au nevoie de un răspuns integrat. Astfel, în vederea gestionării crizelor, în anul 2011 Banca Națională a Moldovei a beneficiat de asistență tehnică din partea Băncii Mondiale. Ca urmare a asistenței tehnice recepționate, BNM a inițiat crearea și implementarea unui nou model de stress-testing pentru adaptarea la condițiile macroeconomice actuale. În luna aprilie 2011 BNM a beneficiat de asistență tehnică din partea FMI în domeniul dezvoltării cadrului legal, în vederea pregătirii pentru criză. Ca rezultat, BNM a devenit semnatarul Memorandumului de înțelegere privind menținerea stabilității financiare.

O măsură importantă din perspectiva menținerii stabilității sectorului bancar a constituit recepționarea de către BNM a asistenței tehnice în domeniul perfecționării cadrului de acționariat bancar. Cu suportul Băncii Europene de Reconstrucție și Dezvoltare, BNM a beneficiat de asistență tehnică din partea KPMG, Republica Cehă, aferentă evaluării reglementărilor BNM ce țin de cerințele privind proprietarii și cotele substanțiale deținute de aceștia în capitalul băncilor, compararea procedurilor existente cu legislația UE, cu regulamentele similare utilizate de băncile centrale din UE și SUA. De asemenea, în luna decembrie 2011 s-a aflat în vizită de lucru misiunea FMI, în contextul examinării și perfecționării cadrului legal aferent structurii de acționariat bancar, scopul final vizând sporirea transparenței sistemului bancar prin modificarea legislației ce se referă la acționarii băncilor. În aceeași ordine de idei, de menționat vizita de studiu efectuată în anul 2011 de către colaboratorii BNM la autoritățile publice ale Poloniei cu atribuții în domeniu, scopul vizitei fiind relevarea experienței Poloniei în reducerea iregularităților în tranzacțiile cu acțiunile băncilor.

Adoptarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (SIRF) trebuie privită ca o reformă de o importanță majoră pentru dezvoltarea țării, inclusiv pentru sectorul bancar autohton, precum și ca un pas esențial în contextul integrării europene. Utilizarea SIRF mărește posibilitatea efectuării unei evaluări reale a situației băncii și permite interpretarea și analiza rapoartelor financiare într-un mod accesibil. De asemenea, rapoartele financiare ale Băncii Naționale pot fi comparate cu rapoartele financiare ale altor bănci centrale care aplică SIRF. În acest context, în anul 2011 Departamentul de Trezorerie al SUA a acordat asistență BNM în domenii precum instruirea cu privire la implementarea SIRF, elaborarea ghidului cu privire la procesul de intervenție bancară, tehnicile de efectuare a controalelor pe teren, modificările la manualul privind controalele pe teren, supravegherea bancară specială și evaluarea creditelor problematice, determinarea instituțiilor financiare de importanță sistemică și a sistemului de alertă timpurie.

BNM, ca orice entitate modernă, trebuie să asigure un nivel sporit de eficiență și eficacitate. Un plan strategic elaborat în cadrul BNM va avea drept rezultat consolidarea rolului acesteia în societate, prin îndeplinirea tuturor sarcinilor asumate, asigurarea eficienței costurilor și reducerea expunerii la riscuri. În acest context, pe parcursul anului 2011 BNM a beneficiat de asistență tehnică din partea Băncii Centrale a Olandei și Băncii Centrale a Germaniei aferentă procesului de planificare strategică, procesului de bugetare și control în cadrul unei bănci centrale, fiind prezentate metode de lucru, care ulterior urmează a fi utilizate în procesul de elaborare a planului

strategic al BNM. În contextul elaborării planului strategic al BNM, Banca Centrală a Germaniei, prin intermediul expertului delegat, a organizat un seminar și un atelier de lucru, în cadrul cărora a fost relatată experiența Băncii Centrale a Germaniei aferentă procesului de planificare strategică și procesului de bugetare.

Pe parcursul anului 2011 BNM a beneficiat de asistență valoroasă aferentă proceselor de raportare și statistică, iar colaboratorii băncii au luat parte la diverse evenimente în acest domeniu. Astfel, în luna noiembrie 2011 a fost efectuată o vizită de lucru la Banca Centrală a Olandei, scopul vizitei de studiu fiind familiarizarea cu procesele organizatorice ce țin de raportare și statistică, colectarea rapoartelor de la entitățile raportoare, analiza acestora și pregătirea materialelor analitice, precum și diseminarea rapoartelor elaborate în cadrul băncii.

De asemenea, în anul 2011 Departamentul Statistic al FMI a identificat BNM drept instituție-pilot pentru testarea noilor algoritmi de generare a sintezelor, precum și a formularelor de raportare a statisticii conturilor internaționale conform standardului BPM6, ce vizează domeniul balanței de plăți. De asemenea, la solicitarea FMI a fost efectuată testarea metodologiei de înregistrare a tranzacțiilor cu caracter excepțional.

În luna octombrie colaboratorii BNM au participat la reuniunea coordonatorilor naționali SDDS (Special Data Dissemination Standard) cu privire la calitatea datelor și extinderea raportării conform SDDS-Plus, organizată de către FMI în Republica Cehă.

În luna martie 2011, la invitația Băncii Centrale a Rusiei, reprezentanții BNM au participat la o masă rotundă în vederea precizării metodologiei de compilare a statisticii aferente transferurilor personale internaționale, verificării bilaterale a datelor, precum și evaluării perspectivelor elaborării unor noi norme metodologice în conformitate cu recomandările manualului *International Transactions in Remittances*.

Este de menționat că, în anul 2011 BNM a participat în cadrul unui proiect susținut de Organizația Internațională pentru Migrație, pentru a discuta cu oficialii din Federația Rusă (inclusiv reprezentanții Băncii Centrale a Rusiei) subiecte ce țin de fenomenul migrației și cadrul normativ al acesteia.

Lunar, BNM a participat în cadrul grupurilor de lucru ale proiectului regional pentru statele CSI MIRPAL (Migration and Remittance Peer-Assisted Learning Network), susținut de Banca Mondială, unde s-au discutat subiecte referitoare la migrația economică internațională.

BNM a beneficiat pe parcursul anului 2011 de asistență tehnică în domeniul politicii monetare. German Economic Team Moldova a acordat consultanță în vederea familiarizării cu tehnicile folosite de GET-Moldova în estimarea și analiza unor indicatori relevanți ai economiei Republicii Moldova. Totodată, în luna aprilie 2011, BNM a beneficiat de asistență tehnică în domeniul statisticii monetare și financiare din partea FMI prin intermediul unui expert delegat, care a contribuit esențial la verificarea, îmbunătățirea rapoartelor de statistică monetară, completarea rapoartelor 1SR, 2SR, precum și la extinderea acoperirii instituționale a statisticii monetare și financiare vizând includerea altor instituții financiare.

Conform atribuțiilor de bază, BNM păstrează și gestionează rezervele valutare ale statului. În scopul gestionării eficiente a rezervelor valutare, începând cu luna februarie 2011, BNM participă în cadrul programului RAMP (Program de gestionare a rezervelor și consultanță), oferit de Banca Mondială. Este un program unic datorită serviciilor de consultanță prestate instituțiilor participante prin organizarea seminarelor tematice și acordarea consultațiilor individuale pe teren. Participarea la RAMP include instalarea și utilizarea softurilor specializate, elaborate de către Banca Mondială. De menționat că, actualmente la acest program participă 33 bănci centrale și 11 instituții financiare internaționale, care au alocat Băncii Mondiale în gestionare externă aproximativ 90.0 mlrd. dolari SUA. Băncile centrale ale României, Turciei, Ucrainei, Georgiei și Federației Ruse în prezent beneficiază de servicii prestate în cadrul RAMP. Un aspect important este faptul că Banca Mondială acordă asistență tehnică și specialiștilor, a căror activitate are tangență cu gestionarea rezervelor valutare, și anume în domeniul evidenței contabile, tehnologiilor informaționale, aspectelor legale și auditului intern. Pe parcursul anului 2011 la BNM au fost în vizită de lucru patru misiuni ale Băncii Mondiale, în cadrul cărora a fost acordată consultanță în domenii ce țin de gestionarea rezervelor valutare: tehnologii informaționale, aspecte contabile și de raportare, alocarea strategică a activelor, indexarea portofoliului de investiții etc.

Pe parcursul anului 2011 Banca Națională a avut o colaborare strânsă cu Banca Mondială prin prisma proiectului „Modernizarea sistemului de plăți”. Scopul proiectului este de a susține dezvoltarea unei strategii exhaustive pentru modernizarea sistemelor de plăți din Republica Moldova, de a îmbunătăți siguranța și eficiența sistemelor de plăți din Republica Moldova și de a promova încrederea publicului în siguranța și eficiența instrumentelor de plată și, prin urmare, în sectorul financiar și instituțiile financiare. În perioada august-septembrie 2011 a fost evaluată piața remiterilor din Republica Moldova de

către Banca Mondială, iar în perioada septembrie-noiembrie 2011 a fost evaluat proiectul de lege cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, elaborat de Banca Națională a Moldovei, care transpune prevederile Directivelor Uniunii Europene: 2007/64/CE privind serviciile de plată în cadrul pieței interne și 2009/110/CE privind accesul la activitate, desfășurarea și supravegherea prudentială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică. De asemenea, în scopul asigurării protecției financiare a consumatorilor și dezvoltării educației financiare a acestora, în luna noiembrie 2011 a avut loc o misiune de evaluare a cadrului de supraveghere (oversight) a sistemelor de plăți și decontare, iar în luna decembrie 2011 a avut loc o misiune de evaluare a pieței plăților electronice retail din Republica Moldova.

În scopul efectuării schimbului de experiență în domeniul guvernării TI, în luna septembrie 2011 a fost efectuată o vizită de lucru la Banca Națională a Poloniei. În cadrul vizitei au fost abordate subiecte ce țin de organizarea funcției TI, a proceselor TI, realizările Băncii Naționale a Poloniei în implementarea soluțiilor soft (ex. în domeniul organizării și dezvoltării infrastructurii TI, sisteme de management al riscului, sisteme de raportare etc.). Ca rezultat al asistenței tehnice acordate, BNM a reușit să asimileze anumite practici preluate din experiența BNP în dezvoltarea sistemului informațional și organizarea proceselor TI. Spre exemplu, reieșind din practica BNP a fost considerată oportună reorganizarea departamentului TI prin crearea unei direcții noi ce ține de managementul proiectelor și organizarea proceselor TI, care să permită susținerea obiectivelor strategice ale BNM.

În vederea îmbunătățirii ocupării cu resurse umane, a creșterii calității și productivității muncii în cadrul BNM, Banca Centrală a Olandei și Departamentul de Trezorerie al SUA au acordat asistență tehnică în vederea optimizării și ameliorării managementului resurselor umane prin intermediul analizei proiectului Regulamentului de evaluare a personalului, descrierii procesului de planificare a instruirilor, precum și a etapelor dezvoltării pe termen lung.

2.11 Personalul Băncii Naționale a Moldovei și perfecționarea profesională

Politica de resurse umane, promovată de BNM pe parcursul anului 2011, a urmărit îndeplinirea obiectivului de asigurare a

unui climat care să permită salariaților băncii să își desfășoare activitatea în condiții de eficiență și să obțină rezultate optime.

La 31 decembrie 2011 aparatul Băncii Naționale a Moldovei era completat la nivelul de 98.9 la sută (461 angajați din 466 conform statelor). În cadrul băncii activează 7 doctori în științe tehnice și în economie.

În anul 2011 au fost promovați în funcție 51 salariați ai băncii. Baza colectivului băncii o constituie persoanele cu vârsta de până la 40 ani – 261 angajați, sau 56.6 la sută.

Pe parcursul anului 125 salariați ai Băncii Naționale a Moldovei au participat la cursuri de perfecționare peste hotare și 211 salariați – la cursuri interne de perfecționare, fapt care a contribuit la îmbunătățirea și modernizarea activității Băncii Naționale a Moldovei.

În cursul anului a fost organizată a doua ediție a sondajului de opinie a angajaților, prin care s-a evaluat satisfacția acestora legată de diferite aspecte ale muncii, nivelul de implicare etc.

2.12 Auditul intern

Auditul intern reprezintă o funcție distinctă și independentă, având rolul de a evalua sistemul de control intern, de a oferi asigurare cu privire la funcționarea eficientă a managementului riscului, acționând totodată și drept catalizator al schimbărilor.

În anul 2011 au fost desfășurate 24 misiuni de audit, dintre care 23 reprezintă misiuni de audit planificate, iar o misiune a fost realizată suplimentar la inițiativa Departamentului audit intern (DAI). Misiunile planificate au fost misiuni de asigurare definite prin statutul (regulamentul) auditului intern, constând în evaluarea gradului de eficiență și eficacitate al sistemului de control intern și al managementului riscurilor de activitate. Misiunea suplimentară a constat în evaluarea integrității și eficienței portofoliului de acte normative ale Băncii Naționale a Moldovei. Pe lângă misiunile menționate, personalul DAI a participat în calitate de observator la mai multe procese importante ale băncii, în principal: (i) inventarierea anuală a numerarului și a altor valori din gestiune, (ii) inventarierea anuală a patrimoniului, creanțelor și datoriilor BNM, (iii) monitorizarea on-line a unor procese operaționale cu risc sporit – ca procedură specifică pentru prevenirea și combaterea fraudei.

Totalizat, în anul 2011 au fost înaintate 85 (în anul 2010 – 35) de recomandări, orientate spre optimizarea normelor procedurale și a activității operaționale, a controalelor efectuate, sporirea eficienței administrării resurselor BNM. Majorarea în anul 2011 de 2.4 ori a numărului de constatări/recomandări a fost determinată de preselecția și evaluarea ariilor noi de audit.

Dezvoltând activitatea de asistență consultativă, în anul 2011 DAI a derulat un program „*Target*” – curs de formare profesională a personalului DAI cu participarea responsabililor din subdiviziunile BNM cu funcții de Front, Middle și Back office.

În acest context, pentru auditorii interni din băncile licențiate din Republica Moldova a fost organizat și desfășurat un seminar pe tema „*Audit Intern. Obiectivul calității la cele mai înalte standarde*”.

Prin seminarele derulate s-a urmărit conștientizarea mai profundă de către personal a proceselor de activitate, riscurile asociate, exigențele standardelor profesionale aplicate, rolul auditorului intern.

În același timp, au fost continuate activitățile specifice de dezvoltare a proceselor, metodologiei și a instrumentelor de audit intern, care în principal au constat în:

- elaborarea indicatorilor de fraudă (semnale de avertizare) pentru ariile BNM care prezintă riscuri semnificative de fraudă/corupere;
- stabilirea condițiilor-cadru pentru o bună organizare, evidență și transparență a audiențelor, organizate și desfășurate la Banca Națională, precum și monitorizarea stării de desfășurare, de soluționare a acestora și raportării către conducere a măsurilor întreprinse;
- transpunerea în practică a procesului de evidență electronică a incidentelor la nivelul BNM;
- aplicarea *matricii de date* – puncte forte și puncte vulnerabile ale sistemului de control intern;
- aplicarea unei structuri noi a raportului de audit intern;
- efectuarea unui studiu de fezabilitate privind implementarea în cadrul BNM a softului aplicativ IDEA (*Interactive Data Extraction & Analysis*), menit pentru creșterea calității/probelor de audit.

2.13 Activitatea Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei

Pe parcursul anului 2011 au fost convocate 63 de ședințe ale Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei, la care s-au examinat și s-au adoptat 324 de hotărâri vizând activitatea sistemului financiar-bancar, au fost aprobate sau modificate acte cu privire la următoarele domenii:

- Politica monetară și valutară a Băncii Naționale a Moldovei;
- Politica de supraveghere a sistemului de plăți în Republica Moldova;
- Politica de contabilitate a Băncii Naționale a Moldovei;
- Reglementarea și supravegherea bancară;
- Evidența contabile;
- Balanța de plăți.

Pe parcursul anului au fost remise pentru publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova 58 de hotărâri cu caracter de aplicare generală ale Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei.

2.14 Activitatea de completare și modificare a actelor normative în anul 2011

În anul 2011 activitatea Băncii Naționale a Moldovei ce ține de reglementarea valutară a fost axată pe adoptarea și/sau modificarea actelor sale normative aferente activității unităților de schimb valutar și raportării la BNM de către bănci a operațiunilor în domeniul valutar.

În anul 2011 au fost aprobate modificări și completări la **Regulamentul cu privire la unitățile de schimb valutar**. Adoptarea acestei hotărâri a fost condiționată preponderent de următoarele:

- *Asigurarea optimizării modului de raportare la BNM de către unitățile de schimb valutar*

În acest sens au fost prevăzute formularele rapoartelor respective, modul de completare a acestora, a fost stabilită cerința de prezentare de către unitățile de schimb valutar a acestor rapoarte începând cu anul 2012 numai în formă electronică.

- *Necesitatea optimizării modului de informare a BNM despre punctele de schimb valutar ale băncii licențiate*

În acest sens, a fost stabilită prezentarea în formă electronică de către bănci, începând cu anul 2012, a informației ce țin de punctele de schimb valutar (de exemplu, înștiințarea privind deschiderea punctelor de schimb valutar ale băncilor licențiate, modificarea orarului de lucru, scrisorile informative privind suspendarea/reluarea/încetarea definitivă a activității punctului de schimb valutar).

- *Modificările operate în structura subdiviziunilor băncilor licențiate prin Legea nr.241 din 24.09.2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative*

Prin legea în cauză s-a stabilit posibilitatea deschiderii în cadrul filialelor băncilor a oficiilor secundare, adică subdiviziunilor structurale interne situate în afara sediului filialei, care nu au bilanț separat. Luând în considerare acest fapt, prin amendamentele operate în regulament a fost precizată definiția noțiunii de punct de schimb valutar al băncii licențiate în sensul legislației valutare, precum și ajustat un șir de alte prevederi relevante ale regulamentului.

- *Îmbunătățirea cadrului normativ aferent activității unităților de schimb valutar în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului*

Modificările și completările în acest sens au fost introduse, în primul rând, în contextul amendamentelor operate prin Legea nr.67 din 07.04.2011 pentru modificarea și completarea Legii nr.190-XVI din 26.07.2007 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

Printre modificările și completările efectuate pot fi evidențiate următoarele:

- au fost stabilite cerințe suplimentare față de documentul eliberat de banca licențiată ce confirmă existența în contul casei de schimb valutar/filialei acesteia a aporturilor bănești în capitalul social, în particular documentul în cauză urmează să conțină sursa de proveniență a mijloacelor menționate;
- au fost introduse prevederi menite să contribuie la asigurarea respectării prevederilor legislației în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului ce țin de măsurile de identificare a persoanelor;
- au fost concretizate prevederile regulamentului aferente situațiilor de refuz de efectuare a operațiunii de către unitățile de schimb valutar;
- termenul de păstrare de către unitățile de schimb valutar a documentelor aferente operațiunilor efectuate și persoanelor fizice identificate a fost diminuat de la 7 la 5 ani, fiind stipulat că la solicitarea Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, a Băncii Naționale a Moldovei termenul de păstrare se extinde pe perioada solicitată;
- au fost introduse prevederi aferente persoanelor expuse politic;
- a fost precizat termenul în care casa de schimb valutar, hotelul urmează să dispună de propriul program pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului și termenul în care se desemnează persoana responsabilă de asigurarea conformării politicilor și procedurilor interne ale casei de schimb valutar/hotelului cu cerințele legislației în domeniul vizat;
- au fost introduse modificări și completări în Recomandările privind elaborarea de către casele de schimb valutar și hoteluri a programelor pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (de exemplu, au fost introduse prevederi privind monitorizarea continuă a operațiunilor efectuate de către clienți în scopul depistării operațiunilor complexe și neordinare, a tranzacțiilor suspecte, asigurarea accesului casierilor și altui personal relevant la datele de identificare a clienților, documentele privind operațiunile efectuate și altă informație pertinentă, stabilirea de către casele de schimb valutar și hoteluri a propriilor criterii de determinare a caracterului suspect al operațiunilor etc.).

Realizarea prevederilor Regulamentului privind unitățile de schimb valutar aferente prezentării de către unitățile de schimb

valutar a rapoartelor în formă electronică a condiționat necesitatea reglementării procesului respectiv. În acest sens, a fost aprobată **Instrucțiunea privind modul de prezentare de către casele de schimb valutar/hoteluri a rapoartelor în formă electronică la Banca Națională a Moldovei**. Instrucțiunea în cauză specifică modalitatea de prezentare la BNM a rapoartelor în formă electronică, stabilește procedura de înregistrare la BNM a persoanelor autorizate de a transmite la BNM rapoarte în formă electronică, descrie procedura de transmitere a rapoartelor în formă electronică, stabilește condițiile de acceptare de către BNM a acestor rapoarte, conține prevederi ce țin de corectarea rapoartelor în formă electronică, determină responsabilitățile caselor de schimb valutar și ale hotelurilor etc.

În contextul trecerii la Standardele Internaționale de Raportare Financiară și în legătură cu modificarea și completarea în acest sens a Planului de conturi al evidenței contabile în băncile licențiate din Republica Moldova, au fost ajustate prevederile **Instrucțiunii cu privire la raportarea unor operațiuni valutare de către băncile licențiate și ale Instrucțiunii cu privire la Raportul privind conturile corespondente și alte plasări ale băncii licențiate**.

De asemenea, în contextul optimizării raportării la BNM de către bănci, grație modificărilor operate în Raportul privind poziția valutară deschisă a băncii, a fost exclus Raportul privind conturile în valută străină ale rezidenților și nerezidenților și conturile în moneda națională ale nerezidenților.

Reglementarea prudentială

În vederea asigurării creșterii gradului de siguranță în activitatea băncilor, pe parcursul anului 2011 au fost întreprinse un șir de acțiuni îndreptate spre consolidarea sistemului bancar autohton. Astfel, a fost promovată în continuare perfecționarea reglementării și supravegherii activității bancare.

Pentru consolidarea în continuare a sistemului bancar autohton și pentru conformarea cu noile modificări operate la Legea contabilității, ce țin de trecerea sistemului bancar la evidența contabilă în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară (SIRF), au fost efectuate modificări în raportarea prudentială și financiară a băncilor la Banca Națională.

Astfel, pentru asigurarea unui cadru unic de raportare la aplicarea SIRF de către bănci, au fost analizate rapoartele FINREP

standard elaborate de Comitetul European de Supraveghere Bancară. În acest context, reieșind din cerințele specifice de raportare stabilite de Banca Națională a Moldovei au fost determinate rapoartele FINREP pe care băncile licențiate vor fi obligate să le transmită la Banca Națională. Astfel, a fost elaborată **Instrucțiunea privind situațiile financiare FINREP la nivel individual, aplicabile băncilor**. Instrucțiunea menționată a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2012 și include unele rapoarte FINREP care vor fi prezentate pe etape. Astfel, la prima etapă (începând cu 1 ianuarie 2012) vor fi prezentate rapoartele care conțin informații de bază (FIN 1 și FIN 2), precum și unele rapoarte, altele decât cele de bază, care furnizează informații suplimentare și detalieri ale indicatorilor din informațiile de bază (FIN 3, FIN 5, FIN 7, FIN 9, FIN 10, FIN 13, FIN 14, FIN 17, FIN 19, FIN 20, FIN 22, FIN 24, FIN 26, FIN 27).

De asemenea, a fost elaborată **Instrucțiunea cu privire la modul de întocmire și prezentare de către bănci a rapoartelor în scopuri prudențiale**, care modifică rapoartele prezentate până la 31 decembrie 2011 la BNM de către bănci, ținând cont de cerințele noi ale Planului de conturi al evidenței contabile în băncile licențiate, de acoperirea informației solicitate prin rapoartele FINREP, precum și de practica în domeniul supravegherii activității băncilor. Totodată, a fost inclus un nou raport în care se reflectă informația privind portofoliul de credite al băncii, concomitent fiind excluse alte două rapoarte aferente activității de creditare, și anume raportul cu privire la credite și leasingul financiar și raportul cu privire la activele expirate și fără dobândă.

Totodată, s-au efectuat modificări în **Regulamentul cu privire la poziția valutară deschisă a băncii în contextul trecerii la SIF și evitării dublării informației în diferite rapoarte**.

În vederea eliminării unor discordanțe dintre aspectele raportării financiare și cele prudențiale din sectorul bancar, a fost expus într-o nouă redacție **Regulamentul cu privire la clasificarea activelor și angajamentelor condiționale**. Prevederile specificate în regulament vor favoriza dezvoltarea în continuare a unei abordări exigente de reglementare a evaluării riscului de credit.

Întru conformarea cu modificările introduse în Legea instituțiilor financiare (și anume Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr.241 din 24 septembrie 2010) a fost elaborat un nou **Regulament privind externalizarea activităților și operațiunilor băncii**, care stabilește condiții de externalizare a activităților/operațiunilor băncii, cerințe și procedura de obținere a permisiunii pentru externalizarea activităților de importanță

materială, conținutul minim al contractului de externalizare, precum și cerințe privind gestionarea riscurilor și controlul activităților/operatiunilor externalizate.

Totodată, a fost elaborat **Regulamentul privind filialele, reprezentanțele și oficiile secundare** care stabilește condițiile de deschidere a filialelor, reprezentanțelor și oficiilor secundare ale băncilor din Republica Moldova (în continuare - bănci), modul de aprobare prealabilă a deschiderii filialelor și reprezentanțelor, de notificare a deschiderii oficiilor secundare, activitățile permise acestora, precum și modul de închidere a subdiviziunilor respective.

În cadrul activității de creditare, băncile sunt supuse riscului de credit, adică riscului de nerambursare de către debitor a sumei datorate. Întru minimizarea riscului respectiv băncile întreprind anumite măsuri asigurătoare. Diminuarea acestui risc poate fi datorată nu numai măsurilor asigurătoare, dar și existenței gajului ce servește drept asigurare pentru o anumită datorie și care poate fi inclusiv activ material pe termen lung. Astfel, în funcție de calitatea împrumuturilor, băncile sunt în drept să preia imobilizările corporale transmise în posesiune, sau să le achiziționeze în schimbul rambursării creditelor în conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

În acest context, a fost modificat **Regulamentul cu privire la investițiile băncilor în active materiale pe termen lung**, fiind redenumit **Regulament cu privire la investițiile băncilor în imobilizări corporale**. De asemenea, au fost stabilite cerințe aferente deținerii și reflectării în bilanțul contabil de către bănci a imobilizărilor corporale transmise în posesiune sau achiziționate în schimbul rambursării creditelor. Aceste modificări se referă la valoarea la care urmează a fi reflectate astfel de active în bilanțul contabil al băncii, caracterul vandabil al acestora și alte caracteristici specifice în conformitate cu Standardul Internațional de Raportare Financiară 5.

În cadrul acordării creditelor atașate la cursul valutei străine, banca se expune la un risc major de credit, fiindcă deprecierea monedei naționale face dificilă rambursarea unui astfel de credit prin faptul că debitorul va trebui să ramburseze o sumă mai mare în moneda națională. Astfel, pentru evitarea implicării băncii în riscuri excesive rezultate din acordarea creditelor atașate la cursul valutei străine, în **Regulamentul nr.3/09 cu privire la expunerile “mari”** a fost stabilită limita sumei expunerilor băncii față de persoanele fizice, inclusiv cele care practică activitate de întreprinzător, sau alt tip de activitate, în volum de 30.0 la sută din capitalul normativ total, dintre care

suma totală a expunerilor nete, altele decât cele ipotecare, să nu depășească 10.0 la sută.

În vederea minimizării riscurilor aferente expunerilor băncii față de persoanele afiliate și luând în considerație posibilitatea acestor persoane de a influența banca au fost efectuate modificări în **Regulamentul nr.1/09 privind tranzacții cu persoane afiliate băncii** aferente stabilirii unei limite mai stricte referitor la expunerile băncii față de persoanele sale afiliate. Astfel, suma totală a expunerilor băncii față de persoanele afiliate și/sau grupurile de persoane acționând în comun cu persoanele afiliate băncii nu trebuie să depășească 20 la sută din mărimea capitalului de gradul I al băncii.

Capitalul băncii reprezintă indicatorul principal al stabilității financiare, suficiența acestuia urmează a fi menținută la nivelul care să presupună abilitatea de a amortiza influența negativă a riscurilor la care se expune banca în cadrul desfășurării activităților sale financiare. În acest context, având în vedere tendințele internaționale în acest domeniu și luând în considerare specificul pieței bancare autohtone, s-a stabilit majorarea treptată a coeficientului suficienței capitalului ponderat la risc, începând cu 30 iunie 2012 în mărime de cel puțin 16.0 la sută, începând cu 30 iunie 2013 – în mărime de cel puțin 18.0 la sută, iar începând cu 30 iunie 2014 – în mărime de cel puțin 20.0 la sută. Totodată, ținând cont că distribuirea capitalului băncilor, inclusiv sub formă de dividende, poate conduce la decapitalizarea acestora, precum și faptul că capitalul băncii reprezintă indicatorul principal al stabilității financiare, s-a specificat ca distribuirea capitalului să fie efectuată având în vedere venitul constat de către o companie de audit independentă. Astfel, a fost modificat **Regulamentul cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc**, având drept scop consolidarea în continuare a capitalului sistemului bancar autohton.

O condiție primordială în scopul funcționării eficiente a sistemului bancar o reprezintă promovarea în funcție de administratori a persoanelor care vor contribui, în cadrul activității lor, la o gestiune eficientă și prudentă a băncilor, precum și la o guvernare corporativă adecvată.

Astfel, ținând cont de faptul că administratorii băncii reprezintă un element fundamental pentru funcționarea sigură și stabilă a băncii și pot afecta profilul de risc al băncii, a fost modificat **Regulamentul cu privire la exigențele față de administratorii băncii**. Au fost înaintate exigențe suplimentare față de aceste persoane privind experiența lor de muncă și reputația în cercurile de afaceri. Concomitent, au fost stabilite cerințe

noi aferente notificării Băncii Naționale a Moldovei în cazul numirii într-o funcție similară funcției deținute de către un administrator în cadrul aceleași bănci și în cazul concedierii sau transferului în altă funcție a unui administrator, au fost specificate detaliat cazurile în care confirmarea dată administratorului băncii își poate pierde valabilitatea, precum și determinate măsurile de remediere și sancțiunile ce pot fi aplicate unui administrator în cazul comiterii de către acesta a unei sau a mai multor încălcări prevăzute la art. 38 din Legea instituțiilor financiare.

În scopul acumulării unor informații mai ample de către Banca Națională, a fost elaborat un chestionar, care urmează să fie completat de către persoana înaintată la funcția de administrator. Acest chestionar presupune un șir de declarații pe propria răspundere a persoanei privind cunoștințele, experiența și reputația acesteia în domeniul respectiv.

Pe parcursul anului 2011 BNM a întreprins acțiuni în vederea îmbunătățirii supravegherii și reglementării băncilor licențiate în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, în vederea micșorării riscurilor generate de activitățile ilicite ale agenților economici.

Astfel, BNM a aprobat **Regulamentul privind activitatea băncilor în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului și Recomandările cu privire la abordarea bazată pe risc a clienților de către bănci în vederea prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului**. Acestea au drept scop executarea prevederilor Legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului și a recomandărilor internaționale în domeniu, în special documentele Comitetului Basel și ale Grupului de Acțiune Financiară Internațională (FATF) și stabilește cerințele privind elaborarea, organizarea, aplicarea și controlul respectării de către bănci a programelor proprii privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, în scopul minimizării riscurilor aferente spălării banilor și finanțării terorismului.

Totodată, acestea conțin prevederi aferente structurii programului în domeniu, regulilor de cunoaștere a clienților, inclusiv proceduri de acceptare a clienților, măsuri de identificare a clienților, de monitorizare a activităților și tranzacțiilor acestora, măsuri de precauție sporită privind cunoașterea clienților, cerințe privind raportarea tranzacțiilor suspecte Serviciului de prevenire și Combatere a Spălării Banilor, măsuri privind abordarea bazată pe risc a clienților și tranzacțiilor acestora etc.

2.15 Analiza situației financiare pentru anul 2011

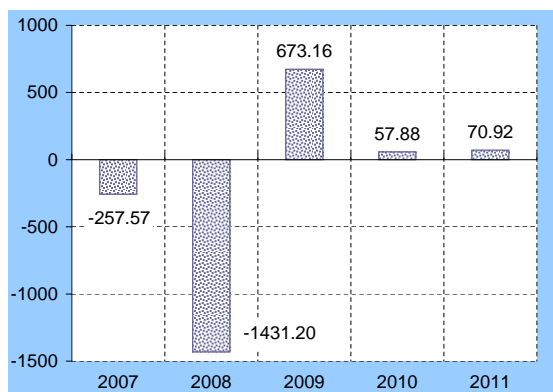
Considerații generale

În conformitate cu *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei* nr. 548-XIII din 21.07.1995, obiectivul fundamental al Băncii Naționale a Moldovei este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Atribuțiile de bază ale Băncii Naționale sunt prevăzute în *Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei*. În conformitate cu aceasta, operațiunile Băncii Naționale sunt efectuate în scopul promovării și susținerii politicii monetare și valutare în stat, asigurării menținerii stabilității sistemului bancar, emisiunii monedei naționale, gestionării rezervelor valutare ale statului etc. Respectiv, maximizarea profitului din activitatea Băncii Naționale nu constituie un scop în sine și nu poate servi drept impediment la realizarea obiectivului și atribuțiilor sale de bază.

Profitul disponibil pentru distribuire

Graficul 2.59: Evoluția profitului disponibil pentru distribuire (mil. lei)

Sursa: BNM

Luând în considerare cele expuse, de menționat că rezultatul financiar al Băncii Naționale depinde nemijlocit de necesitatea efectuării operațiunilor monetare și valutare, în vederea atingerii obiectivului fundamental și îndeplinirii atribuțiilor de bază ale Băncii.

Evoluția nivelului profitului disponibil pentru distribuire, pe parcursul anilor 2007-2011, poate fi urmărită în Graficul 2.59.

Conform *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, 50 la sută din suma profitului disponibil pentru distribuire sunt repartizate pentru majorarea capitalului statutar și 50.0 la sută se transferă la Bugetul de stat.

Conform situației financiare, la finele anului 2011, Banca Națională a înregistrat un profit disponibil pentru distribuire în sumă de 70.92 mil. lei, fiind caracterizat, în principal, de următoarele evoluții cu impact semnificativ comparativ cu anul 2010 (57.88 mil. lei):

Evenimentele cu impact pozitiv asupra profitului disponibil pentru distribuire:

- Creșterea veniturilor din amortizarea scontului la VMS cu circa 83.0 mil. lei datorită creșterii ratei dobânzii medii ponderate de la 6.18 la sută în 2010 până la 9.73 la sută în anul 2011.
- Creșterea veniturilor din gestionarea rezervelor valutare cu circa 51.0 mil. lei datorită creșterii volumului mediu investit cu circa 370.0 mil. USD, constituind în anul 2011 nivelul de 1,887.67 mil. USD (2010 – 1,518.71 mil. USD), precum și creșterii ratei medii a profitabilității portofoliului de investiții cu circa 0.173 la sută (de la 1.1157 la sută în 2010 până la 1.2887 la sută în anul 2011).

Evenimente cu impact negativ asupra profitului disponibil pentru distribuire:

- Creșterea cheltuielilor aferente operațiunilor de sterilizare cu circa 58.0 mil. lei, în principal, datorită, creșterii ratei medii ponderate a dobânzii aferente CBN emise cu circa 1.8 la sută, atingând în anul 2011 nivelul de 8.54 la sută (2010 – 6.74 la sută).
- Creșterea cheltuielilor aferente rezervelor obligatorii cu circa 50.0 mil. lei, datorită aplicării unor norme a rezervelor obligatorii mai mari în anul 2011, care au variat de la 8.0 la sută până la 14.0 la sută (în anul 2010 – 8.0 la sută).
- Diminuarea veniturilor din dobânzi la creditele pe termen mediu acordate băncilor cu circa 31.0 mil. lei a avut loc ca rezultat al rambursării creditelor ajunse la scadență. Astfel, la finele anului 2011 soldul acestora a constituit circa 373.0 mil. lei (la 31.12.2010 – 958.0 mil. lei).

Impactul evenimentelor expuse mai sus asupra profitului disponibil pentru distribuire, în secțiune pe domeniile de activitate desfășurate de Banca Națională pe parcursul anului 2011, este prezentat în tabelul A.28.

Impactul politicii monetare asupra situației financiare a Băncii Naționale

Persistența excesului de lichiditate în sistemul bancar a determinat Banca Națională să utilizeze instrumente de absorbție a lichidității pe parcursul întregului an 2011. În acest interval de timp, Banca Națională a operat trei ajustări crescătoare ale

ratei dobânzii de politică monetară, nivelul acesteia majorându-se de la 7.0 până la 10.0 la sută, și o reducere de 0.5 puncte procentuale în luna noiembrie 2011.

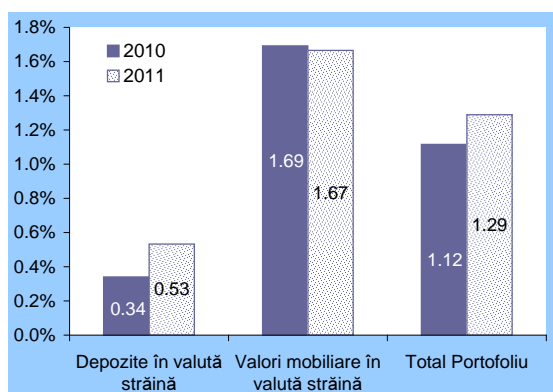
Cheltuielile de la operațiunile de sterilizare efectuate prin emiterea de Certificate ale Băncii Naționale a Moldovei au crescut semnificativ în anul 2011, constituind circa 275.0 mil. lei față de circa 217.0 mil. în anul 2010, datorită majorării ratelor de dobândă la acest instrument sub influența majorării ratei de bază a Băncii Naționale. Soldul mediu zilnic al sterilizărilor a atins nivelul maxim de 3 934.3 mil. lei în luna februarie și nivelul minim de 2 717.1 mil. lei în luna decembrie 2011. Astfel, cheltuielile Băncii Naționale aferente instrumentelor de politică monetară reprezintă costul îndeplinirii obiectivului fundamental al Băncii Naționale privind asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Ansamblul instrumentelor de politică monetară aplicate de Banca Națională pe parcursul anului 2011 au generat o pierdere netă de 146.58 mil. lei, ceea ce reprezintă o majorare a pierderilor cu 51.11 puncte procentuale față de anul 2010 (Tabelul A.29).

Impactul operațiunilor de gestionare a rezervelor valutare ale statului asupra situației financiare a Băncii Naționale

Rezervele valutare ale statului, deținute de Banca Națională, s-au majorat la situația din 31 decembrie 2011 față de 31 decembrie 2010 cu 14.37 puncte procentuale sau cu circa 247 mil. dolari SUA (de la 1,717.33 mil. dolari SUA până la 1,964.08 mil. dolari SUA), fiind investite preponderent în instrumente în dolari SUA și euro. Majorarea ponderii rezervelor valutare a generat creșterea veniturilor aferente gestionării rezervelor valutare și altor operațiuni valutare cu 52.21 mil. lei, atingând nivelul de 356.90 mil. lei (față de 304.69 mil. lei în anul 2010).

Graficul 2.60: Evoluția profitabilității rezervelor valutare în anul 2011 în comparație cu anul 2010

Sursa: BNM

Impactul operațiunilor de gestionare a rezervelor valutare asupra situației financiare a Băncii Naționale a Moldovei este prezentat în tabelul A.30.

Un factor care a influențat majorarea veniturilor aferente gestionării rezervelor valutare a fost majorarea profitabilității portofoliului de investiții. Astfel, rata medie ponderată a profitabilității depozitelor la termen a crescut de la 0.3556 la sută în anul 2010 până la 0.5324 la sută în anul 2011, iar profitabilitatea valorilor mobiliare emise de nerezidenți s-a redus de la nivelul de 1.6920 la sută în 2010 până la 1.6654 la sută în 2011, după cum se observă în Graficul 2.60. Datorită micșorării

ratelor profitabilității valorilor mobiliare pe parcursul anului 2011 a fost înregistrată micșorarea ponderii valorilor mobiliare în portofoliul de investiții (de la 61.60 la sută în luna ianuarie a anului 2011 până la 54.53 la sută în luna decembrie a anului 2011) și reinvestirea mijloacelor scadente aferente valorilor mobiliare în alte tipuri de instrumente: depuneri la termen, depuneri la vedere și conturi curente remunerabile.

Totodată, prin hotărârea Consiliului de administrație din 28 decembrie 2010, în vigoare din 1 ianuarie 2011, s-a decis de a majora durata medie a portofoliului de investiții de la 267 până la 365 zile, diversificarea scadenței contribuind la diminuarea expunerii la riscurile financiare. Suplimentar, prin hotărârea Consiliului de administrație din 1 decembrie 2011, a fost creat portofoliul de valori mobiliare păstrate până la scadență care nu va depăși 20.0 la sută din activele oficiale de rezervă ale băncii.

Este necesar de menționat că, în conformitate cu cele mai bune practici internaționale, precum și cu prevederile *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, criteriile principale pentru selectarea activelor de rezervă sunt siguranța sumelor de bază și lichiditatea. Astfel, doar după asigurarea acestor două criterii, este luată în calcul profitabilitatea instrumentelor în care sunt investite rezervele valutare ale statului.

Evoluția cursului oficial de schimb al leului moldovenesc față de valutele în care sunt deținute rezervele valutare a avut un impact semnificativ asupra situației financiare a Băncii Naționale. Dinamica acestuia, precum și valorile anuale medii sunt reflectate în tabelul A.31.

Fluctuațiile cursului valutar au dus la înregistrarea în anul 2011 a unor pierderi nete nerealizate din diferențe de curs în mărime de 854.95 mil. lei, însă aceste pierderi nerealizate nu au influențat mărimea profitului disponibil pentru distribuție, întrucât, conform *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*, pierderile nerealizate din diferențele de curs ale anului 2011 au fost acoperite din rezerva respectivă creată din veniturile nerealizate ale anilor precedenți.

Capital și rezerve

Activitățile desfășurate de către Banca Națională pe parcursul anului 2011, în scopul îndeplinirii atribuțiilor sale de bază, se răsfrâng asupra structurii bilanțului băncii. Acest fapt este expus în tabelul A.32.

Situația capitalului și a rezervelor este prezentată în tabelul A.33.

La situația din 31 decembrie 2011 **capitalul și rezervele** Băncii Naționale au înregistrat un nivel negativ de 220.25 mil. lei, fiind în diminuare cu 742.14 mil. lei comparativ cu situația de la finele anului 2010. Această diminuare se datorează, în principal, înregistrării pierderilor nerealizate din diferențele de curs de la reevaluarea stocurilor valutare, în mărime de 854.95 mil. lei. Aceste pierderi nerealizate au fost acoperite din rezervele respective ale veniturilor nerealizate create în anii precedenți, nefiind incluse în profitul disponibil pentru distribuire.

Soldul debitor al fondului general de rezervă, care a fost înregistrat la finele anilor 2008-2010 nu a fost acoperit de către Ministerul Finanțelor pe parcursul anilor 2009-2011 prin emiterea valorilor mobiliare de stat, în conformitate cu prevederile *Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei*.

Ținând cont de obiectivul fundamental și de atribuțiile de bază ale Băncii Naționale, capitalul și rezervele negative înregistrate la situația din 31 decembrie 2011, în valoare de 220.25 mil. lei, nu pot afecta principiul continuității activității Băncii Naționale, precum și capacitatea de funcționare a acesteia.

La 31 decembrie 2011 fondul general de rezervă a fost majorat (sau soldul debitor al FGR a fost diminuat) cu 35.46 mil. lei (în anul 2010: 28.94 mil. lei), ceea ce reprezintă 50.0 la sută din profitul disponibil pentru distribuire. Soldul rămas al profitului disponibil pentru distribuire a fost transferat la Bugetul de stat în luna aprilie 2012.

Listă de figuri

1	Creșterea economică anuală în economia mondială (%)	9
2	Ritmul anual al indicilor prețurilor mondiale (%)	10
3	Rata șomajului (%)	10
4	Evoluția ratelor de schimb (%)	10
5	Ritmul mediu anual al inflației și PIB în SUA (%)	11
6	Ritmul mediu anual al inflației și PIB în zona euro (%)	11
7	Ritmul mediu anual al inflației și PIB în România (%)	12
8	Ritmul mediu anual al inflației și PIB în Federația Rusă (%)	13
9	Ritmul mediu anual al inflației și PIB în Ucraina (%)	13
1.1	Contribuția componentelor cererii la creșterea PIB (p.p.)	14
1.2	Contribuția sectoarelor economiei la creșterea PIB (p.p.)	15
1.3	Contribuția componentelor (p.p.) consumului final al gospodăriilor populației (%)	16
1.4	Contribuția surselor de finanțare asupra creșterii reale a consumului gospodăriilor (p.p.)	16
1.5	Formarea brută de capital fix (% , față de perioada corespunzătoare a anului precedent)	16
1.6	Structura investițiilor în capital fix pe surse de finanțare (2011) (%)	17
1.7	Evoluția în termeni reali a producției industriale (% , față de perioada similară a anului precedent)	17
1.8	Evoluția comerțului intern (% , față de perioada similară a anului precedent)	18
1.9	Evoluția în termeni reali a comerțului extern (% , față de perioada similară a anului precedent)	19
1.10	Volumul mărfurilor transportate (% , față de perioada corespunzătoare a anului precedent)	20
1.11	Evoluția ratei șomajului (%)	20

1.12 Distribuția persoanelor ocupate după activitățile din economia națională (%)	21
1.13 Salariul mediu real* (% , față de anul precedent)	21
1.14 Salariul mediu real în industrie (% , față de anul precedent)	21
1.15 Ritmul anual al IPC și al inflației de bază (%)	23
1.16 Ritmul anual al subcomponentelor inflației (%)	23
1.17 Evoluția inflației anuale și contribuția subcomponentelor (p.p.)	23
1.18 Contribuția componentelor la dinamica anuală a inflației de bază (p.p.)	24
1.19 Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor la produsele alimentare (p.p.)	24
1.20 Contribuția componentelor la dinamica anuală a prețurilor reglementate (p.p.)	26
1.21 Contribuția componentelor la creșterea anuală a prețurilor la combustibil (p.p.)	27
1.22 Ritmul anual al IPPI (%)	27
1.23 Evoluția indicelui prețurilor în construcții (% , față de perioada similară a anului precedent)	28
1.24 Indicatorii bugetului public național	28
1.25 Contul curent-componente principale (mil. USD)	30
1.26 Principalii parteneri comerciali ai Republicii Moldova în anul 2011 (mil. USD)	31
1.27 Structura importurilor de bunuri pe categoriile majore din Sistemul Conturilor Naționale, anul 2011	31
1.28 Contul de capital și financiar, componente principale (mil. USD)	33
1.29 Investițiile străine directe în economia națională* (mil. USD)	34
1.30 Alte investiții – active financiare, fluxuri nete (mil. USD)	34
1.31 Alte investiții – pasive financiare, fluxuri nete (mil. USD)	34
1.32 Evoluția raportului dintre datoria externă și PIB (%)	36
1.33 Raportul datoriei externe publice și public garantate la exporturile de bunuri și servicii (%)	36

1.34 Raportul datoriei externe publice și public garantate la veniturile bugetului public național (%)	36
1.35 Raportul dintre serviciul datoriei externe publice* și exporturile de bunuri și servicii (%)	37
1.36 Presiunea serviciului datoriei externe publice* asupra finanțelor publice (%)	37
2.1 Evoluția coridorului ratelor dobânzilor (%)	42
2.2 Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și a ratei de bază a BNM (%)	43
2.3 Soldul zilnic al operațiunilor de sterilizare (mil. lei) efectuate de BNM în anul 2011	43
2.4 Structura creditelor în funcție de destinație la 31/12/10	44
2.5 Structura creditelor în funcție de destinație la 31/12/11	44
2.6 Evoluția mijloacelor atrase în lei moldovenești, a rezervelor obligatorii în lei moldovenești și a normei rezervelor obligatorii în anul 2011	47
2.7 Evoluția rezervelor obligatorii în USD și EUR pe parcursul anului 2011	48
2.8 Evoluția componentelor masei monetare M2 (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	50
2.9 Dinamica principalelor componente ale masei monetare M3 (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	51
2.10 Evoluția creditelor în economie (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	52
2.11 Soldul creditelor acordate economiei pe sectoare (% , creștere față de luna similară a anului precedent)	52
2.12 Dinamica volumului și a ratelor medii la creditele noi acordate în moneda națională	53
2.13 Dinamica volumului și a ratelor medii la creditele noi acordate în valută străină	53
2.14 Ratele medii ale dobânzilor în MDL (%)	53
2.15 Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen atrase în moneda națională	54
2.16 Dinamica volumului și a ratelor medii la depozitele la termen noi atrase în valută străină	54
2.17 Evoluția marjei bancare la operațiunile în moneda națională și în valută străină (p.p.)	55

2.18 Volumul ofertei, cererii și vânzărilor de VMS (mil. lei)	55
2.19 Dinamica lunară a valorilor mobiliare de stat la licitațiile pieței primare în anul 2011	56
2.20 Structura emisiunilor de VMS în diviziune pe tipuri în anul 2010	56
2.21 Structura emisiunilor de VMS în diviziune pe tipuri în anul 2011	56
2.22 Dinamica ratelor nominale ale dobânzilor (%)	57
2.23 Evoluția ratelor dobânzilor (%)	57
2.24 Dinamica volumului de VMS în circulație la finele perioadei (mil. lei)	58
2.25 Dinamica indicatorilor pe piața secundară	58
2.26 Evoluția ratelor de referință pe piața interbancară și rata de bază a BNM pe parcursul anului 2011 (%)	59
2.27 Structura procurărilor VMS la licitațiile de piață primară în diviziune pe categorii de participanți	59
2.28 Tranzacțiile de vânzare-cumpărare efectuate de către dealerii primari pe piața secun- dară (mil. lei)	60
2.29 Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2010	60
2.30 Structura valorilor mobiliare de stat aflate în circulație în profilul deținătorilor la 31.12.2011	61
2.31 Fluctuațiile cursului oficial al leului moldovenesc	63
2.32 Contribuția principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova la aprecierea cursului real efectiv în anul 2011	64
2.33 Dinamica cursului nominal efectiv și real efectiv al monedei naționale calculat în baza ponderii principalilor parteneri comerciali (dec. 2000 - 100%)	64
2.34 Gradul de acoperire a vânzărilor nete de valută străină persoanelor juridice prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice și dinamica cursului oficial nominal al monedei naționale față de dolarul SUA	64
2.35 Dinamica lunară a indicatorilor pe parcursul anului 2011	65
2.36 Evoluția rezervelor valutare exprimate în luni de import de mărfuri și servicii . . .	66
2.37 Evoluția cursului oficial de schimb MDL/USD și volumul tranzacțiilor zilnice ale BNM în anul 2011 (mil. USD)	67

2.38 Evoluția activelor bilanțiere în valută străină ale băncilor licențiate (mil. USD) și a cursului oficial de schimb al monedei naționale (MDL/USD) față de dolarul SUA	69
2.39 Dinamica disponibilităților în valută străină și a rezervelor minime obligatorii pe parcursul anului 2011	69
2.40 Ratele profitabilității pentru valorile mobiliare guvernamentale cu scadență de 2 ani (%)	73
2.41 Ratele de bază în SUA, UE, Marea Britanie, Elveția și Japonia (%)	73
2.42 Structura rezervelor valutare la finele anilor 2007 - 2011 (mil. USD)	74
2.43 Compoziția valutară normativă	74
2.44 Compoziția rezervelor valutare la 31.12.2011	75
2.45 Dinamica concentrării activelor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci (%)	76
2.46 Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova la 31.12.2010	77
2.47 Dinamica structurii activelor sectorului bancar al Republicii Moldova la 31.12.2011	77
2.48 Dinamica activelor, creditelor și a depozitelor raportate la PIB (%)	77
2.49 Dinamica structurii portofoliului de credite și a leasingului financiar al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului riscului operațiunilor investiționale la 31.12.2010	78
2.50 Dinamica structurii portofoliului de credite și a leasingului financiar al sectorului bancar din Republica Moldova conform gradului riscului operațiunilor investiționale la 31.12.2011	78
2.51 Dinamica capitalului sistemului bancar al Republicii Moldova în perioada 2010 - 2011 (mil. lei)	80
2.52 Dinamica concentrării capitalului de gradul I al sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci	80
2.53 Dinamica structurii obligațiunilor sectorului bancar al Republicii Moldova la 31.12.2010	81
2.54 Dinamica structurii sectorului bancar al Republicii Moldova la 31.12.2011	81
2.55 Dinamica concentrării obligațiunilor sectorului bancar al Republicii Moldova pe grupuri de bănci	82

2.56	Dinamica activelor lichide (mil. lei) și a ponderii acestora în totalul activelor (%) sistemului bancar al Republicii Moldova	82
2.57	Dinamica veniturilor și cheltuielilor sectorului bancar al Republicii Moldova (mil. lei)	83
2.58	Dinamica marjei nete a dobânzii, rentabilității activelor și capitalului acționar ale sistemului bancar al Republicii Moldova	84
2.59	Evoluția profitului disponibil pentru distribuire (mil. lei)	110
2.60	Evoluția profitabilității rezervelor valutare în anul 2011 în comparație cu anul 2010	112

Listă de tabele

2.1	Ratele nominale medii ponderate anuale ale dobânzii la valorile mobiliare de stat pe scadențe (%)	57
A.1	Balanța de plăți externe - agregate principale (date provizorii)	124
A.2	Importul de resurse energetice (prețuri f. o. b.)	125
A.3	Comerțul exterior cu servicii în dinamică	126
A.4	Veniturile	126
A.5	Transferuri curente	127
A.6	Activele și pasivele externe, fluxuri nete	127
A.7	Investițiile directe (mil. USD)	128
A.8	Împrumuturi externe (mil. USD)	129
A.9	Datoria externă brută a Republicii Moldova, la sfârșitul perioadei (mil. USD)	130
A.10	Datoria externă publică, public garantată și datoria privată negarantată, la sfârșitul perioadei (mil. USD)	131
A.11	Împrumuturi externe și alocări de DST, specificarea creditorilor, la sfârșitul perioadei (mil. USD)	132
A.12	Evoluția datoriei creditoare a băncilor față de Banca Națională a Moldovei în anul 2011 (mil. lei)	133
A.13	Rulajul total al operațiunilor pe piața valutară internă (cumpărări/vânzări de valută străină contra MDL), (echivalentul în mil. USD)	133
A.14	Structura rulajului tranzacțiilor valutare pe piața valutară internă	133
A.15	Sursele principale de cumpărare a valutei străine de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă (echivalentul în mil. USD)	134
A.16	Dirjecțiile principale de vânzare a valutei străine de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă (echivalentul în mil. USD)	134
A.17	Soldul net al operațiunilor de cumpărare/vânzare de valută străină contra MDL (echivalentul în mil. USD)	135

A.18 Active bilanțiere în valută străină ale băncilor licențiate (echivalentul în mil. USD)	136
A.19 Credite acordate în valută străină de către bănci (echivalentul în mil. USD)	136
A.20 Disponibilități în valută străină ale băncilor licențiate (echivalentul în mil. USD)	136
A.21 Disponibilități în valută străină ale băncilor licențiate pe tipuri de valute (echivalentul în mil.USD)	137
A.22 Obligațiuni bilanțiere în valută străină ale băncilor licențiate (echivalentul în mil. USD)	137
A.23 Total depozite în valută străină ale clienților băncilor licențiate (echivalentul în mil. USD)	137
A.24 Active și obligațiuni condiționale ale băncilor licențiate în valută străină (echivalentul în mil. USD)	137
A.25 Limite pe investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional	138
A.26 Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform destinației operațiunilor investiționale	139
A.27 Aranjamentele financiare cu FMI*	139
A.28 Analiza profitului disponibil pentru distribuire în corelație cu principalele activități ale BNM	140
A.29 Rezultatul net din implementarea politicii monetare	141
A.30 Rezultatul net obținut în urma administrării rezervelor valutare deținute de BNM	141
A.31 Evoluția cursului oficial de schimb	141
A.32 Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)	142
A.33 Capital și rezerve	142
A.34 Evoluția indicatorilor macroeconomici	143
A.35 Dinamica inflației	144
A.36 Deciziile de politică monetară	144
A.37 Produsul intern brut	145
A.38 Indicatori monetari (mil. lei, la sfârșit de perioadă)	146
A.39 Rata medie ponderată la depozitele la termen	147
A.40 Rata medie ponderată la credite	148
A.41 Rata profitului la VMS emise pe piața primară (%)	149
A.42 Cursul oficial de schimb (lei)	150

Anexa A

Tabele statistice

Tabelul A.1: Balanța de plăți externe - agregate principale (date provizorii)

	2007	2008	2009	2010	2011
CONTUL CURENT	-671.1	-979	-465.01	-459.8	-801.51
Bunuri și servicii	-2319.79	-3216.4	-1988.57	-2289.29	-2890.23
Bunuri	-2298.07	-3223.23	-1948.82	-2219.52	-2864.36
Export (FOB)	1373.34	1645.91	1326.92	1590.44	2282.34
<i>băuturi alcoolice</i>	134.19	193.11	157.26	175.84	177.81
Import (FOB), din care:	-3671.41	-4869.14	-3275.74	-3809.96	-5146.7
<i>resurse energetice (fără energie electrică)</i>	-644.7	-903.24	-652.99	-732.77	-1046.76
Servicii	-21.72	6.83	-39.75	-69.77	-25.87
<i>Export</i>	628.41	843.9	673.11	701.17	868.81
<i>Import</i>	-650.13	-837.07	-712.86	-770.94	-894.68
Venituri	416.41	598.6	302.93	498.81	568.23
intrări, din care:	710.07	905.01	590	761.39	927.14
<i>veniturile rezidenților din muncă</i>	649	842	563.42	742.96	899.03
ieșiri, din care:	-293.66	-306.41	-287.07	-262.58	-358.91
dividende și profituri distribuite ale filialelor	-52.77	-37.84	-136.85	-124.47	-153.28
venit reinvestit și profituri nedistribuite ale filialelor	-112.81	-98.7	11.56	-14.55	-94.42
<i>dobânzi către plată la împrumuturi ***</i>	-64.03	-73.22	-83.8	-57.96	-68.8
Transferuri curente	1232.28	1638.8	1220.63	1330.68	1520.49
intrări, din care:	1297.34	1750.29	1323.99	1420.17	1620.56
<i>transferuri personale</i>	842.26	1046.02	635.21	608.47	701.37
ieșiri	-65.06	-111.49	-103.36	-89.49	-100.07
CONTUL DE CAPITAL ȘI FINANCIAR	563.44	912.37	415.01	420.78	713.64
<i>Contul de capital</i>	-7.96	-14.61	-17.54	-28.36	-29.72
<i>Investiții directe</i>	523.9	695.38	138.57	193.9	253.43
<i>din care: în economia națională</i>	541.26	711.46	145.33	197.41	274
<i>capital social și reinvestit</i>	340.19	540.4	150	171.53	238.32
împrumuturi intragrup	201.07	171.06	-4.67	25.88	35.68
<i>Investiții de portofoliu, din care:</i>	-4.51	6.38	-5.82	5.64	4.74
Pasive**	-4.44	6.42	-5.57	5.84	5.13
titluri de participare	1.72	11.36	2.39	5.84	5.07
titluri de angajamente	-6.16	-4.94	-7.96		0.06
Derivate financiare - bancare, valoare netă	-0.47	0.94	0.34	-0.63	0.19
Alte investiții	581.34	676.29	98.91	544.6	763.11
Active*	35.32	52.14	-210.56	75.46	91.06
credite comerciale	-7.61	76.3	44.86	21.24	-74.39
împrumuturi	-6	1.8	4.2	-7.39	1.99
valută și depozite	48.93	-25.96	-259.62	61.61	163.46
Pasive**	546.02	624.15	309.47	469.14	672.05
credite comerciale	107.08	131.16	90.7	128.62	200.71
<i>împrumuturi pe termen lung</i>	294.68	378.26	-11.49	260.25	318.19
utilizare	531.27	701.05	306.47	628.45	729.44
rambursare	-236.59	-322.79	-317.96	-368.2	-411.25
împrumuturi pe termen scurt	40.09	32.86	-46.02	23.79	23.08
depozite ale nerezidenților în sistemul bancar național	60.56	53.12	-46.64	-69.59	47.69
alte pasive	43.61	28.75	138.72	126.07	82.38
alocarea de DST			184.2		
Active de rezervă ale statului *	-528.86	-452.01	200.55	-294.37	-278.11
Erori și omisiuni	107.66	66.63	50	39.02	87.87
<i>Transferuri de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice prin băncile licențiate</i>	<i>1218.23</i>	<i>1660.09</i>	<i>1182.02</i>	<i>1244.14</i>	<i>1453.79</i>

*(-) - majorare (+) - micșorare; ** (+) - majorare (-) - micșorare; ***pentru 2007-2008 inclusiv cele reeșalonate

Notă: Datele pentru tr. I-III, 2011 și anul 2010 au fost actualizate

Sursa: BNM

Tabelul A.2: Importul de resurse energetice (prețuri f. o. b.)

	Unitatea de măsură	2007	2008	2009	2010	2011	2011/ 2010 (%)
Produse energetice-total	mil. USD	644.70	903.24	652.99	732.77	1046.76	142.80
Din CSI	mil. USD	407.31	546.79	435.87	467.96	666.68	142.50
Cărbune	mil. USD	15.87	19.28	10.48	19.53	27.79	142.3
	(mii tone)	179.71	148.50	132.88	179.61	205.12	114.2
Gaz natural	mil. USD	203.13	256.50	267.45	267.39	351.86	131.6
	mil. m ³	1305.41	1226.90	1126.27	1187.85	1152.13	97.0
Combustibil	mil. USD	188.35	271.01	157.94	181.04	287.03	158.50
Păcură	mil. USD	1.62	6.35	14.25	8.90	12.67	142.4
	mii tone	5.48	14.00	45.83	18.01	17.89	99.3
Combustibil diesel	mil. USD	118.32	178.85	92.71	107.59	177.58	165.1
	mii tone	186.09	188.04	176.47	153.47	182.88	119.2
Benzine auto	mil. USD	19.64	18.69	11.52	7.12	16.69	de 2.3 ori
	mii tone	30.40	21.70	21.30	10.35	18.28	176.6
Altele	mil. USD	48.77	67.12	39.46	57.43	80.09	139.5
Din restul lumii	mil. USD	237.39	356.45	217.12	264.81	380.08	143.50
Cărbune	mil. USD	-	13.12	0.20	0.24	0.27	112.5
	mii tone	0.01	57.32	1.35	1.87	1.80	96.30
Combustibil	mil. USD	237.39	343.33	216.92	264.57	379.81	143.60
Păcură	mil. USD	1.30	0.60	0.22	0.15	0.79	de 5.3 ori
	mii tone	2.36	0.77	0.42	0.24	0.76	de 3.2 ori
Combustibil diesel	mil. USD	100.18	160.70	82.98	121.06	182.93	151.1
	mii tone	144.94	163.27	142.72	166.92	183.29	109.80
Benzine auto	mil. USD	125.32	167.06	123.81	133.22	179.36	134.60
	mii tone	177.12	189.75	196.53	174.19	176.85	101.5
Altele	mil. USD	10.59	14.97	9.91	10.14	16.73	165.0

Sursa: BNM

Tabelul A.3: Comerțul exterior cu servicii în dinamică

	2007	2008	2009	2010	2011	2011 / 2010
	milioane USD					%
Servicii	-21.72	6.83	-39.75	-69.77	-25.87	37.1
<i>Credit</i>	628.41	843.90	673.11	701.17	868.81	123.9
<i>Debit</i>	-650.13	-837.07	-712.86	-770.94	-894.68	116.1
Transport	18.48	32.12	-3.29	-40.68	-20.54	50.5
<i>Credit</i>	263.76	357.04	253.48	244.45	343.14	140.4
<i>Debit</i>	-245.28	-324.92	-256.77	-285.13	-363.68	127.5
Călătorii	-61.96	-71.27	-70.52	-91.19	-111.56	122.3
<i>Credit</i>	170.63	216.42	172.52	173.65	194.31	111.9
<i>Debit</i>	-232.59	-287.69	-243.04	-264.84	-305.87	115.5
Servicii de comunicații	48.12	67.19	66.06	87.92	86.50	98.4
<i>Credit</i>	85.67	114.56	105.21	126.05	128.96	102.3
<i>Debit</i>	-37.55	-47.37	-39.15	-38.13	-42.46	111.4
Alte servicii	-26.36	-21.21	-32.00	-25.82	19.73	-
<i>Credit</i>	108.35	155.88	141.90	157.02	202.40	128.9
<i>Debit</i>	-134.71	-177.09	-173.90	-182.84	-182.67	99.9

Sursa: BNM

Tabelul A.4: Veniturile

	2007	2008	2009	2010	2011	2011 / 2010
	milioane USD					%
Venituri	416.41	598.60	302.93	498.81	568.23	113.9
<i>Credit</i>	710.07	905.01	590.00	761.39	927.14	121.8
<i>Debit</i>	-293.66	-306.41	-287.07	-262.58	-358.91	136.7
Compensarea pentru munca rezidenților	592.89	763.00	497.12	683.61	863.22	126.3
<i>Credit</i>	649.00	842.00	563.42	742.96	899.03	121.0
<i>Debit</i>	-56.11	-79.00	-66.30	-59.35	-35.81	60.3
Venituri din investiții directe și de portofoliu	-170.35	-140.25	-138.02	-134.73	-246.11	182.7
<i>Credit</i>	15.09	16.47	19.50	15.22	21.75	142.9
<i>Debit</i>	-185.44	-156.72	-157.52	-149.95	-267.86	178.6
Dividende și profituri distribuite	-54.17	-41.50	-137.90	-126.41	-150.99	119.4
<i>Credit</i>	0.04	0.04	0.14	0.70	5.94	de 8.5 ori
<i>Debit</i>	-54.21	-41.54	-138.04	-127.11	-156.93	123.5
Venit reinvestit și profituri nedistribuite (-)/pierderi (+)	-112.81	-98.70	-11.56	-14.55	-94.42	de 6.5 ori
<i>Debit</i>	-112.81	-98.70	-11.56	-14.55	-94.42	de 6.5 ori
Dobânzi	-3.37	-0.05	-11.68	6.23	-0.70	-
<i>Credit</i>	15.05	16.43	19.36	14.52	15.81	108.9
<i>Debit</i>	-18.42	-16.48	-31.04	-8.29	-16.51	199.2
Venituri din alte investiții	-6.13	-24.15	-56.17	-50.07	-48.88	97.6
<i>Credit</i>	45.98	46.54	7.08	3.21	6.36	198.1
<i>Debit</i>	-52.11	-70.69	-63.25	-53.28	-55.24	103.7

Sursa: BNM

Tabelul A.5: Transferuri curente

	2007	2008	2009	2010	2011	2011 / 2010
	milioane USD					%
Balanța transferurilor curente	1232.28	1638.8	1220.62	1330.68	1520.49	114.3
Credit	1297.34	1750.29	1323.99	1420.17	1620.56	114.1
Debit	-65.06	-111.49	-103.37	-89.49	-100.07	111.8
<i>Granturi și asistență tehnică</i>	<i>214.64</i>	<i>276.44</i>	<i>246.62</i>	<i>275.49</i>	<i>275.98</i>	<i>100.2</i>
Credit	214.98	277.71	247.56	276.98	278.02	100.4
Debit	-0.34	-1.27	-0.94	-1.49	-2.04	136.9
<i>Învățământ și perfecționarea cadrelor</i>	<i>31.55</i>	<i>35.4</i>	<i>28.47</i>	<i>42.02</i>	<i>51.98</i>	<i>123.7</i>
Credit	32.17	35.68	28.96	42.72	52.5	122.9
Debit	-0.62	-0.28	-0.49	-0.7	-0.52	74.3
<i>Ajutor umanitar</i>	<i>7.88</i>	<i>59.37</i>	<i>21.42</i>	<i>40.97</i>	<i>26.86</i>	<i>65.6</i>
Credit	7.93	59.41	21.43	40.99	26.86	65.5
Debit	-0.05	-0.04	-0.01	-0.02		
<i>Cotizații în organizații internaționale</i>	<i>-3.9</i>	<i>-5.82</i>	<i>-5</i>	<i>-4.94</i>	<i>-5.53</i>	<i>111.9</i>
Credit	0.06	0.09	0.02	0.04	0.17	de 4.3 ori
Debit	-3.96	-5.91	-5.02	-4.98	-5.7	114.5
<i>Transferuri personale</i>	<i>826.47</i>	<i>1032.77</i>	<i>627.24</i>	<i>589.23</i>	<i>685.98</i>	<i>116.4</i>
Credit	842.26	1046.02	635.21	608.47	701.37	115.3
Debit	-15.79	-13.25	-7.97	-19.24	-15.39	80
<i>Alte transferuri curente</i>	<i>155.64</i>	<i>240.64</i>	<i>301.87</i>	<i>387.91</i>	<i>485.22</i>	<i>125.1</i>
Credit	199.94	331.38	390.81	450.97	561.64	124.5
Debit	-44.3	-90.74	-88.94	-63.06	-76.42	121.2

Sursa: BNM

Tabelul A.6: Activele și pasivele externe, fluxuri nete

	2007	2008	2009	2010	2011
Contul financiar	571.4	926.98	432.55	449.14	743.36
Active externe*	-511.49	-416.05	-17.1	-223.25	-208.02
Investiții directe	-17.36	-16.08	-6.76	-3.51	-20.57
Investiții de portofoliu	-0.07	-0.04	-0.25	-0.2	-0.39
Derivate financiare	-0.52	-0.06	-0.08	-0.63	-0.01
Alte investiții	35.32	52.14	-210.56	75.46	91.06
credite comerciale	-7.61	76.3	44.86	21.24	-74.39
împrumuturi	-6	1.8	4.2	-7.39	1.99
valută și depozite	48.93	-25.96	-259.62	61.61	163.46
Active de rezervă	-528.86	-452.01	200.55	-294.37	-278.11
Pasive externe	1082.89	1343.03	449.65	672.39	951.38
Investiții directe	541.26	711.46	145.33	197.41	274
Investiții de portofoliu	-4.44	6.42	-5.57	5.84	5.13
Derivate financiare	0.05	1	0.42		0.2
Alte investiții	546.02	624.15	309.47	469.14	672.05
credite comerciale	107.08	131.16	90.7	128.62	200.71
împrumuturi	334.77	411.12	-57.51	284.04	341.27
valută și depozite	60.56	53.12	-46.64	-69.59	47.69
alte pasive	43.61	28.75	138.72	126.07	82.38
alocarea de DST			184.2		

*(-) creștere

Sursa: BNM

Tabelul A.7: Investițiile directe (mil. USD)

	2007		2008		2009		2010		2011	
	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri
Investiții directe	616.48	92.58	875.38	180	378.16	239.59	362.44	168.54	431.84	178.41
<i>peste hotare</i>	<i>0.18</i>	<i>17.54</i>	<i>7.1</i>	<i>23.18</i>	<i>3.39</i>	<i>10.15</i>	<i>0.09</i>	<i>3.6</i>	<i>0.04</i>	<i>20.61</i>
<i>în economia națională</i>	<i>616.3</i>	<i>75.04</i>	<i>868.28</i>	<i>156.82</i>	<i>374.77</i>	<i>229.44</i>	<i>362.35</i>	<i>164.94</i>	<i>431.8</i>	<i>157.8</i>
capital social*	249.79	22.41	481.21	39.51	209.53	47.97	186.33	29.35	187.24	43.34
sector bancar	39.98		30.06		25.45		34.03		7.64	
alte sectoare	209.81	22.41	451.15	39.51	184.08	47.97	152.3	29.35	179.6	43.34
venit reinvestit și profituri nedistribuite (+) / pierderi (-)	112.81		98.70		-11.56		14.55		94.42	
sector bancar	27.57		22.68		-21.48		-24.66		18.61	
alte sectoare	85.24		76.02		9.92		39.21		75.81	
alt capital (alte sectoare)	253.7	52.63	288.37	117.31	176.8	181.47	161.47	135.59	150.14	114.46
creanțe față de investitorii străini	5.24		7.69	22.84	10.28	0.1	2.71	6.8	7.27	20.48
din care asumarea datoriei interne de către investitorul direct										12.82
angajamente față de investitorii străini	248.46	52.63	280.68	94.47	166.52	181.37	158.76	128.79	142.87	93.98
din care în urma asumării datoriei interne de către investitorul direct									12.82	
Structura fluxurilor de investiții directe în economia națională (%)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
sectorul bancar	11		6.1		1.1		2.6		6.1	
alte sectoare	89	100	93.9	100	98.9	100	97.4	100	93.9	100

*(-) inclusiv procurările de imobile de către persoanele fizice și juridice nerezidente
Sursa: BNM

Tabelul A.8: Împrumuturi externe (mil. USD)

	2007		2008		2009		2010		2011	
	valorificări	rambursări	valorificări	rambursări	valorificări	rambursări	valorificări	rambursări	valorificări	rambursări
Împrumuturi ale autorităților monetare (BNM de la FMI)	33.27	22.05	37.56	25.43		14.86	61.34	8.41	135.37	6.16
Împrumuturi guvernamentale	79.28	51.68	74.82	54.73	41.19	44.6	212.05	45.91	96.81	62.31
<i>din care reeșalonate</i>	31.94	21.18	31.52	21.74						
Împrumuturi bancare	161.27	39.36	227.6	61.56	100	154.98	156.98	123.12	222.12	131.47
<i>pe termen lung</i>	151.13	39.36	173.01	53.61	98	106.79	154.21	120.35	199.57	126.97
<i>pe termen scurt</i>	10.14		54.59	7.95	2	48.19	2.77	2.77	22.55	4.5
Împrumuturi ale altor sectoare	305.16	131.12	473.61	260.75	188.37	172.63	230.29	199.18	321.95	235.04
<i>pe termen lung</i>	267.59	123.5	415.66	189.02	167.28	151.71	200.85	193.53	297.69	215.81
<i>pe termen scurt</i>	37.57	7.62	57.95	71.73	21.09	20.92	29.44	5.65	24.26	19.23
TOTAL	578.98	244.21	813.59	402.47	329.56	387.07	660.66	376.62	776.25	434.98
TOTAL fără cele reeșalonate	547.04	223.03	782.07	380.73	329.56	387.07	660.66	376.62	776.25	434.98

Sursa: BNM

Tabelul A.9: Datoria externă brută a Republicii Moldova, la sfârșitul perioadei (mil. USD)

	2007	2008	2009	2010	2011
Sectorul guvernamental	765.76	778.26	957.5	1116.17	1142.48
<i>Pe termen lung</i>	765.76	778.26	957.5	1116.17	1142.48
Obligațiuni și alte titluri de angajamente	12.69	6.35			
Împrumuturi	753.07	771.91	773.63	934.89	962.33
Alocări de DST			183.87	181.28	180.15
Autorități monetare	159.36	166.97	153.33	204.24	327.05
<i>Pe termen lung</i>	159.36	166.97	153.33	204.24	327.05
Împrumuturi	159.36	166.97	153.33	204.24	327.05
Bănci	358.98	561.36	457.59	406.62	544.51
<i>Pe termen scurt</i>	198.93	283.13	189.98	113.18	183.97
Împrumuturi	10.14	56.78	10.6	10.6	28.65
Valută și depozite	178.49	226.35	179.38	101.97	148.99
Alte angajamente aferente datoriei	10.3			0.61	6.33
<i>Pe termen lung</i>	160.05	278.23	267.61	293.44	360.54
Împrumuturi	160.05	278.23	267.61	293.44	360.54
Alte sectoare	1432.28	1784.56	1941.68	2184.7	2497.56
<i>Pe termen scurt</i>	918.12	1052.71	1175.73	1432.86	1673.14
Împrumuturi	30.87	16.87	17	40.77	45.35
Credite comerciale	501.73	622.95	714.2	834.67	1017.13
Alte angajamente aferente datoriei	385.52	412.89	444.53	557.42	610.66
Arierate	40.74	50.88	70.72	124.58	155.59
Altele	344.78	362.01	373.81	432.84	455.07
din care datoria pentru resurse energetice	343.16	360.39	372.19	419.64	453.45
<i>Pe termen lung</i>	514.16	731.85	765.95	751.84	824.42
Împrumuturi	514.16	731.85	765.95	751.84	824.42
Investiții directe: creditare intragrup	601.33	788.18	848.68	874.5	940.73
Angajamente față de investitorii străini	601.33	788.18	848.68	874.5	940.73
Arierate	50.51	62.2	147.59	160.58	183.78
Împrumuturi de la investitorii străini	550.82	725.98	701.09	713.92	756.95
TOTAL	3317.71	4079.33	4358.78	4786.23	5452.33

Sursa: BNM

Tabelul A.10: Datoria externă publică, public garantată și datoria privată negarantată, la sfârșitul perioadei (mil. USD)

	2007	2008	2009	2010	2011
Datoria publică și public garantată	944.09	957.46	1139.79	1348.67	1521.44
<i>Pe termen scurt</i>	0.04	0.15	0.1	0.03	
Alte angajamente aferente datoriei	0.04	0.15	0.1	0.03	
Arierate (principal și dobândă)	0.04	0.15	0.1	0.03	
din care datoria corporațiilor publice	0.04	0.15	0.1	0.03	
<i>Pe termen lung</i>	944.05	957.31	1139.69	1348.64	1521.44
Obligațiuni și alte titluri de angajamente	12.69	6.35			
Împrumuturi	931.36	950.96	955.82	1167.36	1341.29
din care datoria corporațiilor publice	5.43	1.14	20.43	21.86	47.13
Alocări de DST de la FMI			183.87	181.28	180.15
Datoria privată negarantată	2373.62	3121.87	3218.99	3437.56	3930.89
<i>Pe termen scurt</i>	1117.01	1335.69	1365.61	1546.01	1857.11
Împrumuturi	41.01	73.65	27.6	51.37	74
Valută și depozite	178.49	226.35	179.38	101.97	148.99
Credite comerciale	501.73	622.95	714.2	834.67	1017.13
Alte angajamente aferente datoriei	395.78	412.74	444.43	558	616.99
Arierate (principal și dobândă)	40.7	50.73	70.62	124.55	155.59
Altele	355.08	362.01	373.81	433.45	461.4
<i>Pe termen lung</i>	655.28	998	1004.7	1017.05	1133.05
Împrumuturi	655.28	998	1004.7	1017.05	1133.05
<i>Investiții directe: creditare intragrup</i>	601.33	788.18	848.68	874.5	940.73
Angajamente față de investitorii străini	601.33	788.18	848.68	874.5	940.73
Arierate	50.51	62.2	147.59	160.58	183.78
Împrumuturi de la investitorii străini	550.82	725.98	701.09	713.92	756.95
TOTAL	3317.71	4079.33	4358.78	4786.23	5452.33

Sursa: BNM

Tabelul A.11: Împrumuturi externe și alocări de DST, specificarea creditorilor, la sfârșitul perioadei (mil. USD)

	2007	2008	2009	2010	2011
Autorități monetare	159.36	166.97	153.33	204.24	327.05
FMI	159.36	166.97	153.33	204.24	327.05
Datoria de stat directă	747.18	762.73	944.2	1106.09	1134.85
<i>Organisme internaționale</i>	<i>461.61</i>	<i>480.21</i>	<i>688.36</i>	<i>855.53</i>	<i>920.06</i>
BIRD și AID	434.49	436.4	441.16	479.41	508.16
BERD	3.4	2.43	1.46	0.49	3.49
FIDA	19.31	31.65	37.18	42.31	45.42
BDCE	4.41	8.79	12.91	12.34	13.3
BEI		0.94	11.78	16.49	24.15
FMI			183.87	304.49	325.54
<i>Relații bilaterale</i>	<i>272.88</i>	<i>276.17</i>	<i>255.84</i>	<i>250.56</i>	<i>214.79</i>
SUA	56.74	56.41	53.82	51.24	48.65
Japonia	22.51	26.89	23.5	23.4	21.23
Rusia	135.84	133.51	121.3	109.09	96.89
Polonia				15	
altele	57.79	59.36	57.22	51.83	48.02
<i>Titluri de angajamente</i>	<i>12.69</i>	<i>6.35</i>			
Datoria garantată asumată de stat	18.58	15.53	13.3	10.08	7.63
<i>Alți creditor</i>	<i>18.58</i>	<i>15.53</i>	<i>13.3</i>	<i>10.08</i>	<i>7.63</i>
Datoria corporațiilor publice	5.47	1.29	20.53	21.89	47.13
<i>Organisme internaționale</i>		<i>0.36</i>	<i>9.45</i>	<i>8.74</i>	<i>27.82</i>
BERD		0.36	9.31	8.61	14.8
BEI			0.14	0.13	8.02
IFC					5
<i>Alți creditor</i>	<i>5.47</i>	<i>0.93</i>	<i>11.08</i>	<i>13.15</i>	<i>19.31</i>
Datoria privată garantată de stat	13.5	10.94	8.43	6.37	4.78
<i>Organisme internaționale</i>	<i>13.5</i>	<i>10.94</i>	<i>8.43</i>	<i>6.37</i>	<i>4.78</i>
BERD	13.5	10.94	8.43	6.37	4.78
Datoria privată negarantată de stat	1338.32	1910.56	1951.6	2067.47	2303.37
Organisme internaționale	81.89	161.56	142.77	219.27	272.7
Alți creditor	1256.43	1749	1808.83	1848.2	2030.67
TOTAL	2282.41	2868.02	3091.39	3416.14	3824.81

Sursa: BNM

Tabelul A.12: Evoluția datoriei creditoare a băncilor față de Banca Națională a Moldovei în anul 2011 (mil. lei)

Destinația creditelor	Sold la 31.12.2010	Credite acordate în anul 2011	Credite achitate în anul 2011	Sold la 31.12.2011
Credite acordate pentru recreditarea sectorului real al economiei	450.5	7.2	457.7	0
Credite acordate pentru menținerea lichidității	0	12	4.5	7.5
Credite acordate pentru protejarea integrității sectorului bancar	507.9	0	135.3	372.6
Credite acordate pentru creditarea CCL	18	0	4.1	13.9
Total	976.4	19.2	601.6	394

Sursa: BNM

Tabelul A.13: Rulajul total al operațiunilor pe piața valutară internă (cumpărări/vânzări de valută străină contra MDL), (echivalentul în mil. USD)

	Piața valutară internă prin virament					Piața valutară internă în numerar			Piața valutară internă	
	BNM	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	Diverse	total	PSV ale băncilor licențiate	Casa de schimb valutar		total
<i>Echivalentul în milioane dolari SUA</i>										
2010	151.1	477.8	28	5126.9	673.2	6457	2589.4	665.2	3254.6	9711.6
2011	109.2	670	17.6	6509.4	958.7	8264.9	3127.2	841.1	3968.3	12233.2
<i>Pondere, %</i>										
2010	1.6	4.9	0.3	52.8	6.9	66.5	26.7	6.8	33.5	100
2011	0.9	5.5	0.1	53.2	7.8	67.5	25.6	6.9	32.5	100
<i>Ritmul creșterii față de anul precedent, %</i>										
2011	-27.7	40.2	-37.1	27	42.4	28	20.8	26.4	21.9	26.0

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM, Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către casa de schimb valutar, Raport privind operațiunile de schimb valutar efectuate de către hotel.

Tabelul A.14: Structura rulajului tranzacțiilor valutare pe piața valutară internă

	Piața valutară internă prin virament		Piața valutară în numerar		Total piața valutară		În rulajul total
	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări	cumpărări	vânzări	
2010	<i>Pondere, %</i>						
USD	57	64.4	31.4	35.2	42.9	60.1	51.5
EUR	38.8	32.3	61.6	57.5	51.4	36	43.7
Ruble rusești	4.1	3.1	6.1	4.2	5.2	3.3	4.2
Alte valute	0.1	0.2	0.9	3.1	0.5	0.6	0.6
2011	<i>Pondere, %</i>						
USD	57.5	65.2	33.6	31.9	44.5	60.4	52.5
EUR	38.4	32.1	57.1	59.9	48.6	36.1	42.3
Ruble rusești	4	2.5	8.5	4.9	6.5	2.9	4.6
Alte valute	0.1	0.2	0.8	3.3	0.4	0.6	0.6

Sursa: BNM

Tabelul A.15: Sursele principale de cumpărare a valutei străine de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă (echivalentul în mil. USD)

Cumpărări de valută pe piața valutară internă contra MDL de la:								
	BNM	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	Casa de schimb valutar	Persoane fizice	Diverse	Total
<i>Echivalentul în milioane dolari SUA</i>								
2010	65.9	238.4	21.0	1518.8	1.9	2386.7	254.1	4486.8
2011	31.5	337.4	8.0	1981.4	2.7	2913.0	385.1	5659.1
<i>Pondere, %</i>								
2010	1.5	5.3	0.5	33.9	0.0	53.2	5.6	100.0
2011	0.6	6.0	0.1	35.0	0.0	51.5	6.8	100.0
<i>Ritmul creșterii față de anul precedent, %</i>								
2011	-52.2	41.5	-61.9	30.5	42.1	22.1	51.6	26.1

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM.

Tabelul A.16: Direcțiile principale de vânzare a valutei străine de către băncile licențiate ale Republicii Moldova pe piața valutară internă (echivalentul în mil. USD)

Vânzări de valută pe piața valutară internă contra MDL								
	BNM	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	Casa de schimb valutar	Persoane fizice	Diverse	TOTAL
<i>Echivalentul în milioane dolari SUA</i>								
2010	85.2	239.4	7.0	3608.1	0	436.5	183.4	4559.6
2011	77.7	332.6	9.6	4528.0	0	527.1	258.0	5733.0
<i>Pondere, %</i>								
2010	1.9	5.2	0.2	79.1	0.0	9.6	4.0	100.0
2011	1.3	5.8	0.2	79.0	0.0	9.2	4.5	100.0
<i>Ritmul creșterii față de anul precedent, %</i>								
2011	-8.8	38.9	37.1	25.5	-	20.8	40.7	25.7

Sursa: Raport privind operațiunile de cumpărare și vânzare a valutei străine efectuate de către banca licențiată, precum și datele BNM.

Tabelul A.17: Soldul net al operațiunilor de cumpărare/vânzare de valută străină contra MDL (echivalentul în mil. USD)

	Soldul net							Total
	BNM	Bănci rezidente	Bănci nerezidente	Persoane juridice	Case de schimb valutar	Persoane fizice	Diverse	
	<i>Echivalentul în milioane dolari SUA</i>							
<i>Trimestrul I</i>	35.2	-0.2	1.9	-493.2	0.2	419.8	15.6	-20.7
<i>Trimestrul II</i>	17.5	0.0	2.2	-528.6	0.4	465.0	26.3	-17.2
<i>Trimestrul III</i>	-35.0	-0.8	8.6	-556.6	0.5	567.8	8.4	-7.1
<i>Trimestrul IV</i>	-37.0	0.0	1.3	-510.9	0.8	497.6	20.4	-27.8
2010	-19.3	-1.0	14.0	-2089.3	1.9	1950.2	70.7	-72.8
<i>Trimestrul I</i>	3.5	-0.1	0.8	-555.6	0.5	514.8	18.0	-17.9
<i>Trimestrul II</i>	-14.5	0.6	-0.3	-656.8	0.9	622.1	29.4	-18.7
<i>Trimestrul III</i>	-8.6	-1.0	-3.2	-696.0	0.8	656.3	31.6	-20.2
<i>Trimestrul IV</i>	-26.6	5.3	1.1	-638.2	0.5	592.7	48.1	-17.1
2011	-46.2	4.8	-1.6	-2546.6	2.7	2385.9	127.1	-73.9

Sursa: BNM

Tabelul A.18: Active bilanțiere în valută străină ale băncilor licențiate (echivalentul în mil. USD)

	Soldul la 31.12.2010	Ponderea în total, %	Soldul la 31.12.2011	Ponderea în total, %	Modificarea față de 31.12.2010
Credite acordate	908.0	64.1	1143.7	69.4	26.0
Disponibilități în valută străină	377.0	26.6	300.1	18.2	-20.4
Rezerve obligatorii în valută străină	113.2	8.0	176.1	10.7	55.6
Alte active în valută străină	18.8	1.3	27.9	1.7	48.4
Total active bilanțiere în valută străină	1417.0	100.0	1647.8	100.0	16.3

Sursa: BNM

Tabelul A.19: Credite acordate în valută străină de către bănci (echivalentul în mil. USD)

	Soldul la 31.12.2010	Ponderea în total, %	Soldul la 31.12.2011	Ponderea în total, %	Modificarea față de 31.12.2010
Euro	523.2	57.6	631.6	55.2	20.7
Dolari SUA	384.8	42.4	512.1	44.8	33.1
Total	908.0	100.0	1143.7	100.0	26.0

Sursa: BNM

Tabelul A.20: Disponibilități în valută străină ale băncilor licențiate (echivalentul în mil. USD)

	Soldul la 31.12.2010	Ponderea în total, %	Soldul la 31.12.2011	Ponderea în total, %	Modificarea față de 31.12.2010
Conturi 'Nostro' deschise în străinătate	118.5	31.4	158.0	52.7	33.3
Numerar	81.9	21.7	72.8	24.3	-11.1
Mijloace plasate și credite overnight	88.0	23.4	43.6	14.5	-50.5
Plasări în străinătate ale băncilor licențiate	84.2	22.3	16.0	5.3	-81.0
Valori mobiliare	4.4	1.2	9.7	3.2	de 2.2 ori
Total	377.0	100.0	300.1	100.0	-20.4

Sursa: BNM

Tabelul A.21: Disponibilități în valută străină ale băncilor licențiate pe tipuri de valute (echivalentul în mil.USD)

	Soldul la 31.12.2010	Ponderea în total, %	Soldul la 31.12.2011	Ponderea în total, %	Modificarea față de 31.12.2010
Euro	240.9	63.9	153.5	51.1	-36.3
Dolari SUA	119.4	31.7	130.2	43.4	9.0
Ruble rusești	12.1	3.2	10.4	3.5	-14.0
Alte valute	4.6	1.2	6.0	2.0	30.4
Total	377.0	100.0	300.1	100.0	-20.4

Sursa: BNM

Tabelul A.22: Obligațiuni bilanțiere în valută străină ale băncilor licențiate (echivalentul în mil. USD)

	Soldul la 31.12.2010	Ponderea în total, %	Soldul la 31.12.2011	Ponderea în total, %	Modificarea față de 31.12.2010
Depozite la termen ale clienților	764.5	52.4	769.0	45.1	0.6
Depozite diverse ale clienților	322.7	22.1	404.1	23.7	25.2
Credite primite	282.7	19.4	389.8	22.9	37.9
Depozite la termen ale băncilor din străinătate	53.2	3.6	103.5	6.0	94.5
Conturi „LORO” ale băncilor din străinătate	1.7	0.1	1.0	0.1	-41.2
Alte obligațiuni în valută străină	34.6	2.4	37.4	2.2	8.1
Total	1459.4	100.0	1704.8	100.0	16.8

Sursa: BNM

Tabelul A.23: Total depozite în valută străină ale clienților băncilor licențiate (echivalentul în mil. USD)

	Soldul la 31.12.2010	Ponderea în total, %	Soldul la 31.12.2011	Ponderea în total, %	Modificarea față de 31.12.2010
Euro	760.5	70.0	817.8	69.7	7.5
Dolari SUA	317.1	29.2	344.6	29.4	8.7
Ruble rusești	5.9	0.5	5.8	0.5	-1.7
Alte valute	3.7	0.3	4.9	0.4	32.4
Total la toate valutele	1087.2	100.0	1173.1	100.0	7.9

Sursa: BNM

Tabelul A.24: Active și obligațiuni condiționale ale băncilor licențiate în valută străină (echivalentul în mil. USD)

	Soldul la 31.12.2010	Ponderea %	Soldul la 31.12.2011	Ponderea %	Modificarea față de 31.12.2010
Active condiționale în valută străină					
Cumpărări curente	32.7	27.8	217.8	82.9	6.7 ori
Cumpărări la termen	80.1	68.0	40.4	15.4	-49.6
Alte active condiționale	5.0	4.2	4.5	1.7	-10.0
Total active condiționale	117.8	100.0	262.7	100.0	de 2.2 ori
Obligațiuni condiționale în valută străină					
Vânzări curente	34.5	30.1	217.6	78.9	6.3 ori
Vânzări la termen	80.2	69.9	58.1	21.1	-27.6
Alte obligațiuni condiționale	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Total obligațiuni condiționale	114.7	100.0	275.7	100.0	de 2.4 ori
Capital normativ total (CNT)	573.6		638.9		
(Active condiționale – Obligațiuni condiționale)/CNT (%)	0.5		-2.0		

Sursa: BNM

Tabelul A.25: Limite pe investiții și constrângeri aplicate de BNM în procesul de gestionare a riscului investițional

Riscuri	Metode de diminuare
Riscul de credit	<p>*Investirea în contrapărți sigure, cu calitate creditară înaltă, stabilită de agențiile internaționale de rating Standard&Poor's, Moody's și Fitch/BCA (se utilizează ratingul minim cotate de către cele trei agenții).</p> <p>*Stabilirea unui rating minim admisibil al contrapărților autorizate pentru efectuarea tranzacțiilor.</p> <p>*Stabilirea limitelor pe țări, sectoare și instrumente investiționale contrapărți/emitenți individuali, limite în dependență de termenul investiției.</p> <p>*Monitorizarea zilnică a limitelor pe investiții și respectarea limitelor creditare.</p> <p>*Cuantificarea riscului de credit, utilizând coeficienții de default determinați de către agenția de rating Standard&Poor's, pentru fiecare tip de rating și în dependență de scadență.</p>
Riscul valutar	<p>*Stabilirea de către Consiliul de administrație al BNM a structurii valutare normative a portofoliului de investiții care urmărește acoperirea riscului valutar printr-o corespondență adecvată a compoziției valutare a activelor și pasivelor și printr-un orizont investițional acceptabil pentru deservirea obligațiilor externe curente și implementării politicii valutare a statului.</p> <p>*Structura valutară normativă se determină în baza unei analize ample a structurii importurilor, datoriei externe, rulajului pe piața valutară, structurii depozitelor în valută străină etc.</p> <p>*Aplicarea politicii de diversificare a portofoliului de investiții ținându-se cont și de structura coșului DST ce este expus unui risc mai mic al fluctuațiilor cursului de schimb.</p> <p>*Stabilirea de către Comitetul de investiții al BNM a structurii valutare strategice a portofoliului de investiții în limite ce nu depășesc +/- 5% de la structura valutară normativă.</p> <p>*Respectarea structurii valutare normative și structurii valutare strategice ale portofoliului de investiții.</p>
Riscul de lichiditate	<p>*Asigurarea lichidității prin depunerile la vedere și prin investirea în valori mobiliare cu lichiditate înaltă și nivel redus de risc.</p> <p>*Limitarea duratei medii ponderate a portofoliului de investiții și monitorizarea evoluției acesteia în dinamică față de benchmark (se permit devieri ce nu depășesc +/- 20% de la durata medie normativă).</p>

Sursa: BNM

Tabelul A.26: Dinamica structurii portofoliului de credite al sectorului bancar din Republica Moldova conform destinației operațiunilor investiționale

	La 31.12.2010		La 31.12.2011	
	mil. lei	ponderea în total credite (%)	mil. lei	ponderea în total credite (%)
Credite industriei și comerțului	13148.8	51.6	16070.7	53.9
Credite agriculturii și industriei alimentare	3789	14.9	4025.4	13.5
Credite pentru imobil, construcție și dezvoltare	3145.6	12.3	3846.3	12.9
Credite de consum	2142.1	8.4	1998.7	6.7
Alte credite*	1407.4	5.5	1827.7	6.1
Credite industriei energetice și a combustibilului	922.4	3.6	1151.7	3.9
Credite pentru construcția drumurilor și transportare	902.9	3.5	836.2	2.8
Credite băncilor	19.6	0.1	44.2	0.1
Credite Guvernului	20.1	0.1	12.7	0.1
Total	25497.9	100	29813.5	100

* În alte credite se includ overdrafturile neprevăzute ale instituțiilor care nu pot fi clasificate distinct în alte rînduri, creditele generale, cambile scontate de către bancă, s.a.

Sursa: BNM

Tabelul A.27: Aranjamentele financiare cu FMI*

Tipul facilității	Suma aprobată	Suma debursată	Ponderea debursărilor	Stoc la	Stoc la
	până la 31.12.2011	până la 31.12.2011	în suma total aprobată	31.12.2011	31.12.2011
	(mil. DST)	(mil. DST)	(%)	(mil. DST)	(mil. USD)
Facilitatea de Finanțare Extinsă (EFF)	319.8	167.5	52.4	80	122.4
Facilitatea pentru Creditare Extinsă (ECF)	311.6	160.7	51.6	133.7	204.6

* Aranjamente financiare cu FMI de care a beneficiat Banca Națională a Moldovei

Sursa: BNM

Tabelul A.28: Analiza profitului disponibil pentru distribuire în corelație cu principalele activități ale BNM

	2011	2010		
	Rezultat financiar	Rezultat financiar	Diferența	Diferența absolută
			2011/2010	
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Activități gestionate de bancă:				
Operațiuni monetar- creditare	(146582)	(97001)	51.11	(49581)
Gestionarea rezervelor valutare	277745	226949	22.38	50796
Emisiunea monedei naționale	4692	(18488)	x	23180
Alte operațiuni, inclusiv costuri de funcționare	(64935)	(53582)	21.19	(11353)
Profit disponibil pentru distribuire	70920	57878	22.53	13042

Sursa: BNM

Tabelul A.29: Rezultatul net din implementarea politicii monetare

	2011	2010	Diferența 2011/2010	Diferența absolută
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Facilități permanente	(13426)	(15008)	-10.54	1582
Rezerve obligatorii	(67430)	(17222)	291.53	(50208)
Conturi și depozite ale Ministerului Finanțelor	(25747)	(31034)	-17.04	5287
Operațiuni pe piața deschisă	(274857)	(216967)	26.68	(57890)
Activitatea de creditare și plasamente în VMS	234878	183230	28.18	51648
Rezultat net	(146582)	(97001)	51.11	(49581)

Sursa: BNM

Tabelul A.30: Rezultatul net obținut în urma administrării rezervelor valutare deținute de BNM

	2011	2010	Diferența 2011/2010	Diferența absolută
	mii lei	mii lei	%	mii lei
Valori mobiliare în valută străină	206816	152227	35.86	54589
Depozite	42402	28523	48.66	13879
Imprumuturi FMI	(15651)	(6910)	126.50	(8741)
Diferențe de curs valutar	50495	58720	-14.01	(8225)
Comisioane și taxe	(6317)	(5611)	12.58	(706)
Rezultat net	277745	226949	22.38	50796

Sursa: BNM

Tabelul A.31: Evoluția cursului oficial de schimb

	2011		2010	
	mediu pe perioadă	la finele anului	mediu pe perioadă	la finele anului
USD/MDL	11.7370	11.7154	12.3663	12.1539
EUR/MDL	16.3369	15.0737	16.3995	16.1045
GBP/MDL	18.8210	18.0123	19.1020	18.7578
CHF/MDL	13.2747	12.3861	11.8688	12.9338
XDR/MDL	18.5268	17.9292	18.8576	18.7174

Sursa: BNM

Tabelul A.32: Ponderea pozițiilor bilanțiere semnificative (%) și ratele medii anuale aferente instrumentelor financiare (%)

	2011		2010	
	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %	Pondere %	Rata medie anuală a dobânzii, %
ACTIVE	100.00	-	100.00	-
Active externe	90.38	1.29	86.60	1.12
Valori mobiliare de stat	8.04	9.73	9.20	6.18
Credite acordate (pe termen scurt/mediu)	1.46	12.60/2.40	4.10	-/3.72
Alte active	0.12	-	0.10	-
PASIVE	100.00	-	100.00	-
Moneda națională în circulație	43.03	-	46.30	-
Disponibilități ale Guvernului, inclusiv:	7.03	-	13.70	-
<i>la vedere, MDL</i>	6.12	0.81	8.40	1.21
<i>la termen, MDL</i>	0.14	9.05	0.20	11.17
<i>la vedere, VLC</i>	0.77	-	5.10	-
Disponibilități ale băncilor, inclusiv:	18.40	-	12.30	-
<i>conturi LORO, inclusiv:</i>	8.34	-	4.20	-
rezerve obligatorii în MDL remunerate	-	5.67	-	3.67
rezerve obligatorii în VLC, inclusiv:	-	-	-	-
remunerate	7.39	0.12	5.70	0.23
<i>depozite Overnight</i>	2.67	6.50	2.50	3.67
Certificatele BNM (plasate)	10.41	8.54	15.10	6.74
Credite priomite de la FMI (EFF și ECF)	13.73	0.47	10.20	0.30
Alte obligațiuni	8.19	-	0.20	-
Capital și rezerve	-0.79	-	-2.20	-

Sursa: BNM

Tabelul A.33: Capital și rezerve

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
	mii lei	mii lei
Capital autorizat	288 923	288 923
Fondul general de rezervă	(709 949)	(745 409)
Total capital statutar	(421 026)	(456 486)
Rezerva veniturilor nerealizate din diferențe de curs de la reevaluarea stocurilor valutare	29 155	884 100
Rezerva veniturilor nerealizate din reevaluarea valorilor mobiliare investiționale	169 720	93 967
Alte rezerve	1 898	308
Total capital și rezerve	(220 253)	521 889

Sursa: BNM

Tabelul A.34: Evoluția indicatorilor macroeconomici

	2008	2009	2010	2011
Produsul intern brut nominal (mil. lei)	62 921.5	60 430.0	71 885.5	82 174.1*
- față de perioada similară din anul trecut, în termeni reali (%)	107.8	94.0	107.1	106.4*
Deflatorul PIB (%)	109.2	102.2	111.1	107.4*
Producția industrială (mil. lei)	29 988.4	22 643.9	28 140.1	33 048.0
- față de perioada similară din anul trecut, în termeni reali (%)	101.5	78.9	109.3	107.4
Indicele prețurilor producătorilor de producție industrială (mediu)	110.4	97.0	107.9	106.8
Producția agricolă (mil. lei)	16 503.0	13 300.0	19 873.0	22 120.0*
- față de perioada similară din anul trecut, în termeni reali (%)	132.1	90.4	107.9	104.6*
Investițiile în capital fix (mil. lei)	18 224.8	11 123.6	13 098.7	15 198.5
- față de perioada similară din anul trecut, în termeni reali (%)	102.3	66.5	116.4	109.3
Deficitul (-), excedentul (+) bugetului public (mil. lei)	-630.0	-3 836.6	-1 786.2	-1 958.5
- față de PIB (%)	-1.0	-6.3	-2.5	-2.4
Indicele prețurilor de consum (mediu)	112.7	100.0	107.4	107.6
Indicele prețurilor de consum (la sfârșit de perioadă)	107.3	100.4	108.1	107.8
Numărul scriptic mediu al salariaților pe perioadă (mii persoane)	618.3	593.3	580.1	586.1
Numărul șomerilor înregistrați conform BIM la sfârșit de perioadă (mii persoane)	51.7	81.0	92.0	84.0
Rata șomajului conform BIM	4.0	6.4	7.4	6.7
Câștigul salarial mediu lunar al unui salariat (lei)	2 529.7	2 747.6	2 971.7	3 193.9
- față de perioada similară din anul trecut, în termeni reali (%)	108.7	108.6	100.7	103.7
Restanțele la salarii la sfârșit de perioadă (mil. lei)	102.0	153.5	111.6	110.2
Datoria externă publică și public garantată (mil. USD)**	957.5	1 139.8	1 348.7	1 521.4
Total datorie externă (mil. USD)**	4 079.3	4 358.8	4 786.2	5 452.3
Datoria internă (mil. lei)	3 509.9	5 104.9	5 304.9	5 841.9
- împrumuturi de la BNM cu garanția VMS	-	-	-	-
- hârtii de valoare de stat în circulație, inclusiv VMS în portofoliul BNM	3 509.9	5 104.9	5 304.9	5 841.9
	2 213.4	2 213.4	2 213.4	2 213.4

*Conform datelor preliminare

** Sold la sfârșit de perioadă

Sursa: BNS, Ministerul Finanțelor și BNM

Tabelul A.35: Dinamica inflației

	% modificării față de luna precedentă			% modificării față de luna decembrie a anului precedent			% modificării față de luna similară a anului precedent		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Ianuarie	-0.1	2.4	1.1	-0.1	2.4	1.1	5.7	2.9	6.7
Februarie	-1.1	2.3	1.3	-1.2	4.8	2.4	3.0	6.5	5.7
Martie	-0.8	0.7	0.8	-2.0	5.5	3.3	1.0	8.1	5.8
Aprilie	0.3	0.3	1.0	-1.7	5.8	4.3	-0.3	8.1	6.5
Mai	0.2	0.1	0.6	-1.5	5.9	4.9	-1.6	7.9	7.0
Iunie	-0.3	-0.5	0.1	-1.8	5.4	5.0	-0.8	7.8	7.7
Iulie	-0.6	-0.6	-0.1	-2.4	4.7	4.9	-0.5	7.6	8.3
August	-1.1	-0.9	-0.1	-3.4	3.7	4.8	-2.2	7.8	9.2
Septembrie	0.6	0.8	0.4	-2.9	4.5	5.2	-2.3	8.0	8.8
Octombrie	1.5	1.5	1.5	-1.4	6.1	6.8	-1.6	8.0	8.9
Noiembrie	1.0	0.6	0.7	-0.5	6.7	7.6	-0.7	7.7	8.9
Decembrie	0.9	1.3	0.2	0.4	8.1	7.8	0.4	8.1	7.8

Sursa: BNS

Tabelul A.36: Deciziile de politică monetară

Data adoptării de către Consiliul de administrație al BNM	Decizia
27 ianuarie 2011	- Norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută străină a fost majorată de la 8.0 până la 11.0 la sută din baza de calcul.
26 mai 2011	- Norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei moldovenești și în valută străină a fost majorată de la 11.0 până la 14.0 la sută din baza de calcul.
28 iulie 2011	- Rata de bază (pe termen scurt) a fost majorată de la 8.0 până la 9.0 la sută anual; - Rata la creditele overnight a fost majorată de la 11.0 până la 12.0 la sută anual; - Rata la depozitele overnight a fost majorată de la 5.0 până la 6.0 la sută anual;
25 august 2011	- Rata de bază (pe termen scurt) a fost majorată de la 9.0 până la 10.0 la sută anual; - Rata la creditele overnight a fost majorată de la 12.0 până la 13.0 la sută anual; - Rata la depozitele overnight a fost majorată de la 6.0 până la 7.0 la sută anual;
24 noiembrie 2011	- Rata de bază (pe termen scurt) a fost diminuată de la 10.0 până la 9.5 la sută anual; - Rata la creditele overnight a fost diminuată de la 13.0 până la 12.5 la sută anual; - Rata la depozitele overnight a fost diminuată de la 7.0 până la 6.5 la sută anual;
29 decembrie 2011	- Rata de bază (pe termen scurt) a fost diminuată de la 9.5 până la 8.5 la sută anual; - Rata la creditele overnight a fost diminuată de la 12.5 până la 11.5 la sută anual; - Rata la depozitele overnight a fost diminuată de la 6.5 până la 5.5 la sută anual.

Sursa: BNM

Tabelul A.37: Produsul intern brut

	Mil. lei, prețuri curente		Creștere reală, %		Pondere, %	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
pe categorii de resurse						
Produsul intern brut	71885.5	82174.1	7.1	6.4	100.0	100.0
Valoarea adăugată brută	59920.7	68225.1	6.2	5.5	83.4	83.0
Bunuri	181992.2	21367.2	8.3	6.3	25.3	26.0
Agricultură	8657.4	10070.7	7.4	5.5	12.0	12.3
Industrie	9534.8	11296.5	8.9	7.1	13.3	13.7
Servicii	43227.3	48588.7	6.3	5.4	60.2	59.1
Construcții	2437.5	2800.8	12.7	4.7	3.4	3.4
Comerț cu ridicata	9212.9	10939.6	8.5	10.7	12.8	13.3
Transport și comunicații	8099.2	8767.9	10.1	6.0	11.3	10.7
Alte servicii	23477.7	26080.4	3.6	3.1	32.7	31.7
Serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate	- 1498.8	- 1730.8	36.7	6.9	- 2.1	- 2.1
Impozite nete pe produs și import	11964.8	13949.0	11.7	10.4	16.6	17.0
pe categorii de utilizatori						
Consumul final	83240.3	95910.8	7.3	6.4	115.8	116.7
gospodării	66051.8	77780.0	9.2	8.5	91.9	94.6
administrația publică și instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației	17188.5	18130.8	0.9	- 1.6	23.9	22.1
Formarea brută de capital	16910.7	20124.9	18.1	12.5	23.5	24.5
formarea brută de capital fix	16262.6	19030.5	17.2	10.7	22.6	23.2
variația stocurilor	648.1	1094.4	57.9	57.8	0.9	1.3
Export net	- 28265.5	- 33861.6	14.8	10.0	- 39.3	- 41.2
export	28197.2	36992.8	13.7	28.6	39.2	45.0
import	56462.7	70854.4	14.3	19.3	78.5	86.2

Sursa: BNS, BNM

Tabelul A.38: Indicatori monetari (mil. lei, la sfârșit de perioadă)

	2008	2009	2010	2011
Agregate monetare				
Baza monetară	11633.6	10456.3	12114.9	14345.2
M0 (bani în circulație)	7587.7	8849.0	10107.6	10864.5
Depozitele la vedere	4030.5	4357.8	5612.6	6521.1
M1	11609.2	13206.8	15720.2	17385.6
Depozitele la termen	10148.0	7733.9	9049.2	10879.3
Instrumentele pieței monetare	16.9	1.3	1.3	0.5
M2	21774.1	20942.0	24770.7	28265.4
Depozitele în valută străină	9906.7	11742.3	12280.5	12711.7
M3	31680.7	32684.4	37051.2	40977.1
Viteza de circulație a banilor (M2)	3.06	3.23	2.9	2.9
Multiplicatorul (M2)	1.87	2.0	1.9	2.0
Depozite (total)	24085.2	23834.1	26942.4	30112.1
Depozitele persoanelor juridice	6843.2	7224.2	8477.4	8835.0
inclusiv în valută străină	2062.1	2852.0	2816.0	2886.0
Depozitele persoanelor fizice	17242.0	16609.9	18465.0	21277.1
inclusiv în valută străină	7844.6	8890.3	9464.5	9825.7
Cereri de plată ale BNM față de bănci	26.4	1865.4	979.4	394.1
Cereri de plată față de sectorul neguvernamental, total	25122.6	23884.1	26915.5	30963.0
în moneda națională:	14779.9	13202.3	15528.8	17174.5
– față de întreprinderile de stat	246.8	229.9	395.9	520.8
– față de sectorul privat	8887.0	8302.3	9573.2	10731.3
– față de populație	4648.1	3720.0	4271.6	4779.2
– față de alte instituții financiare	998.0	950.1	1288.1	1143.2
în valută străină	10342.7	10681.8	11386.7	13788.5

Sursa: BNM

Tabelul A.39: Rata medie ponderată la depozitele la termen

	Depozite noi atrase				
	Total	în MDL		în valută străină	
		volumul mil. lei	rata dobânzii %	volumul mil. lei	rata dobânzii %
2010					
ian.	2 861.9	1 479.9	9.70	1 382.0	3.59
febr.	3 220.5	1 537.4	8.45	1 683.1	3.63
mart.	3 016.7	1 388.5	9.11	1 628.2	3.37
apr.	2 611.4	1 346.7	8.31	1 264.7	3.37
mai	3 193.6	1 952.7	6.45	1 240.9	3.32
iun.	3 231.2	1 884.0	6.65	1 347.2	3.32
iul.	2 918.7	1 596.0	7.79	1 322.7	3.43
aug.	2 884.4	1 347.0	7.99	1 537.4	3.52
sept.	3 181.9	1 543.9	7.43	1 638.0	3.48
oct.	2 884.0	1 600.5	6.79	1 283.5	3.43
n.	3 144.1	1 858.4	6.82	1 285.7	3.18
dec.	3 358.9	2 013.7	6.54	1 345.2	3.29
Total 2010	36 507.3	19 548.7	7.56*	16 958.6	3.42*
2011					
ian.	3 406.4	2 069.7	6.79	1 336.7	3.41
febr.	2 952.2	1 555.9	7.82	1 396.3	3.43
mart.	2 815.2	1 465.4	7.88	1 349.8	3.38
apr.	2 949.4	1 595.5	7.23	1 353.9	3.64
mai	3 392.3	1 908.3	7.83	1 484.0	3.38
iun.	3 225.0	1 895.8	7.28	1 329.2	3.58
iul.	3 184.3	1 889.5	7.75	1 294.8	3.54
aug.	3 461.8	1 779.9	8.00	1 681.9	3.87
sept.	4 685.0	2 940.7	6.87	1 744.3	3.94
oct.	3 518.7	2 172.7	7.60	1 346.0	4.14
n.	3 322.4	2 061.9	7.37	1 260.5	4.07
dec.	3 537.6	2 264.6	8.45	1 273.0	3.83
Total 2011	40 450.3	23 599.9	7.54*	16 850.4	3.69*

*Media pe perioadă
Sursa: BNM

Tabelul A.40: Rata medie ponderată la credite

	Credite noi acordate				
	Total	în MDL		în valută străină	
		volumul mil. lei	rata dobânzii %	volumul mil. lei	rata dobânzii %
2010					
ian.	938.6	560.9	17.03	377.7	10.67
febr.	1 189.5	619.2	17.78	570.3	10.37
mart.	2 191.9	1 167.6	17.25	1 024.3	10.21
apr.	1 889.2	1 039.4	16.85	849.8	10.29
mai	2 023.4	946.4	16.81	1 077.0	10.15
iun.	2 247.7	1 149.3	16.46	1 098.4	10.49
iul.	1 819.4	995.3	16.02	824.1	10.43
aug.	1 825.8	919.5	16.44	906.3	9.29
sept.	2 151.2	1 056.1	15.80	1 095.1	9.77
oct.	2 170.1	1 078.9	15.88	1 091.2	9.65
n.	2 320.5	1 077.7	15.24	1 242.8	9.31
dec.	2 662.5	1 329.6	14.76	1 332.9	9.38
Total 2010	23 429.8	11 939.9	16.25*	11 489.9	9.91*
ian.	1 296.6	599.5	15.24	697.1	9.31
febr.	1 859.0	909.5	14.53	949.5	9.25
mart.	2 845.0	1 419.1	14.60	1 425.9	9.09
apr.	2 244.2	1 281.7	15.05	962.5	8.67
mai	2 233.5	1 223.9	14.59	1 009.6	8.96
iun.	2 817.0	1 368.0	14.21	1 449.0	8.90
iul.	2 195.6	1 205.4	14.32	990.2	9.23
aug.	2 282.3	1 352.1	14.06	930.2	8.88
sept.	2 663.5	1 607.1	14.11	1 056.4	8.86
oct.	2 160.9	1 094.1	14.03	1 066.8	8.84
n.	2 263.8	1 339.4	14.57	924.4	8.79
dec.	4 746.6	2 379.5	13.96	2 367.1	7.67
Total 2011	29 608.0	15 779.3	14.37*	13 828.7	8.75*

*Media pe perioadă

Sursa: BNM

Tabelul A.41: Rata profitului la VMS emise pe piața primară (%)

	Rata lunară medie ponderată pe tipuri de VMS			Rata lunară medie ponderată
	91 zile	182 zile	364 zile	nominală
2010				
ian.	3.43	4.55	5.89	4.21
febr.	4.79	6.56	7.18	5.77
mart.	6.56	8.47	9.06	7.54
apr.	7.04	8.38	9.03	7.83
mai	7.05	8.04	8.78	7.67
iun.	7.04	7.64	8.35	7.49
iul.	7.02	7.32	8.10	7.35
aug.	7.04	7.14	7.65	7.21
sept.	7.04	7.20	7.33	7.16
oct.	7.07	7.30	7.47	7.25
n.	7.11	7.32	7.46	7.27
dec.	7.12	7.40	7.46	7.30
Rata anuală medie ponderată-2010	6.62	7.33	7.80	6.98
2011				
ian.	8.11	9.10	9.60	8.48
febr.	9.67	10.98	11.29	10.55
mart.	10.69	12.07	12.35	11.59
apr.	10.53	12.05	12.66	11.56
mai	10.20	11.73	12.22	11.27
iun.	10.06	11.55	11.87	11.08
iul.	10.05	11.57	11.72	11.05
aug.	10.82	12.35	12.41	11.79
sept.	11.22	13.48	13.47	12.64
oct.	11.17	13.28	13.43	12.62
n.	11.15	12.94	13.12	12.32
dec.	10.80	12.34	12.25	11.72
Rata anuală medie ponderată-2011	10.42	12.05	12.28	11.42

Tabelul A.42: Cursul oficial de schimb (lei)

	2009		2010		2011	
	la sfârșit de perioadă	mediu pe perioadă	la sfârșit de perioadă	mediu pe perioadă	la sfârșit de perioadă	mediu pe perioadă
USD (1)	12.3017	11.1134	12.1539	12.3663	11.7154	11.7370
EUR (1)	17.6252	15.5248	16.1045	16.3995	15.0737	16.3369
RUB (1)	0.4066	0.3520	0.3978	0.4072	0.3635	0.3999
RON (1)	4.1595	3.6666	3.7544	3.8968	3.5032	3.8565

Sursa: BNM